

ĐÀO VĂN BÌNH

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐỔI ĐỜI

(Sách phê bình tiếng Việt ngày nay)

Ananda Viet Foundation Xuất Bản 2023

Copyright © 2023 Đào Văn Bình
All rights reserved.
ISBN:

MỤC LỤC

1	Thế Nào Là Tiếng Việt Trong Sáng?	2
2	Trình độ Việt Ngữ của BBC và VOA Tiếng Việt	18
3	Lại Nói Về Tiếng Việt Tệ Hại Của BBC Việt Ngữ	26
4	Tiếng Anh Ba Rọi Giết Làn Tiếng Việt	38
5	Tiếng Việt Kinh Hoàng Ở Trong Nước	44
6	Ngưng” hay “dừng”, “chân dung” hay “tiểu sử”?	71
7	Thảm Hoạ “Đối Tượng” và “Ẩn Tượng	75
8	Nhà Trắng Hay Tòa Bạch Ốc?	82
9	Ngày Lễ Hay Ngày Hội?	84
10	Cách Đọc Tên và Phát Âm 23 Chữ Cái	88
11	Giọng Thanh Lịch Của Hà Nội Không Còn Nữa!	97
12	Tự Điển Tiếng Việt Đòi Đòi	106
13	Tiểu Sử Tác Giả	183

ĐÔI LỜI PHÌ LỘ

Bất cứ một dân tộc nào nếu đã hình thành một nền văn học, đều có hai loại văn chương bác học và văn chương bình dân. Ngôn ngữ cũng có ngôn ngữ trí thức và ngôn ngữ đường phố. Phê bình văn học, *phê bình cách sử dụng ngôn ngữ là điều phải có để đất nước tiến lên*. Trước đây ở Miền Nam, một số nhà văn, nhà báo dùng chữ hay viết văn không đúng cũng đã bị phê phán chứ không phải muốn viết gì thì viết.

Ngày nay, ngôn ngữ ít học, đứng bèn, mánh mung, đường phố giống như cỏ dại lan tràn rất nhanh vì nó được phổ biến qua các bản tin, báo chí, các trang điện tử, truyền hình, đài phát thanh, các diễn đàn... cho nên nó dễ dàng giết chết ngôn ngữ “văn học” thường phải xuất hiện qua sách vở. Nếu không ngăn chặn kịp thời, loại ngôn ngữ lai căng, bát nháo, quái đản sẽ trở thành dòng chính của văn học...và khi đó thì hết thuốc chữa. Việt Nam ngày nay đang đứng trước thảm họa đó!

Ngoài ra, “*văn dịch*” phần lớn từ các bản tin tiếng Anh của những người không rành tiếng Anh lại kém tiếng Việt đã phá nát cú pháp (*văn phạm*) Việt Nam. Hiện nay BBC Việt Ngữ đã góp phần rất lớn vào việc tàn phá tiếng Việt truyền thống.

Xin nhớ cho, thay đổi mà tốt hơn, hay hơn thì người ta hoan nghênh. Thay đổi mà xấu, tệ hơn là phá hoại. Ngoài ra, không có gì “*lớn*” cho bằng “*cầm bút*” nhưng cũng không có gì “*xấu xa*” cho bằng viết bậy, viết nhảm, viết sai sự thật và nhất là phá hoại ngôn ngữ truyền thống của dân tộc.

THẾ NÀO LÀ TIẾNG VIỆT TRONG SÁNG?

Chữ viết và tiếng nói là phương tiện truyền đạt giữa con người và con người. Loài vật chắc cũng có tiếng nói qua những âm thanh như: hót, kêu, gầm, hú, sủa... để truyền đạt cho nhau nhưng loài vật không có chữ viết. Con người do trí thông minh, do bản năng tiến hóa, lại có ý thức, sau khi sáng tạo ra chữ viết, dần dần biết tổng hợp, gọt giũa để biến thành văn chương. Còn tiếng nói cũng cải tiến không ngừng. Ngôn ngữ đi như bóng với hình với văn chương, từ thô thiển trở thành thanh tao, từ thẳng thừng trở nên bóng bẩy, từ thô lỗ trở nên ý nhị. Có thể nói văn chương càng phát triển bao nhiêu thì ngôn ngữ càng đẹp bấy nhiêu. Tư tưởng càng phát triển bao nhiêu thì văn chương và ngôn ngữ càng phong phú bấy nhiêu.

Thế nhưng muốn nắm bắt được tinh hoa ngôn ngữ của dân tộc dốt khoát là phải có giáo dục. Một đứa trẻ không được

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

đi học vẫn nói được, nói liền thoảng đủ điều nhưng không viết được và chắc chắn ngôn ngữ rất nghèo nàn và thường mang âm hưởng “*chợ đời*” chứ không có những ngôn từ của một đứa trẻ được cấp sách đến trường mà ngày xưa gọi là “*cửa Khổng sân Trình*”.

Không những phải học hết Lớp 12 phổ thông mà còn phải bước lên đại học nữa. Một người không thể có tiếng Việt phong phú nếu không học qua các bộ môn như văn chương, lịch sử, triết học, tôn giáo, luật học, kinh tế học, tâm lý học, chính trị học, xã hội học, nhân chủng học, khảo cổ học, kiến thức về quân sự, ngoại giao... và ít nhất cũng phải biết qua các tác phẩm văn chương lớn của đất nước - cổ cũng như kim. Chỉ cần dành chút ít thời giờ đọc và nhớ ba tác phẩm như *Kiều*, *Cung Oán Ngâm Khúc* và *Chinh Phụ Ngâm* thôi thì vốn Việt Ngữ của chúng ta cũng đã phong phú thêm biết là bao nhiêu.

Viết thì ai cũng có thể viết được. Nói thì ai cũng nói được nhưng xin nhớ cho trong bất kỳ quốc gia nào cũng có hai loại: Ngôn ngữ thượng lưu và ngôn ngữ bình dân; văn chương bác học và chương bình dân.

-Ngôn ngữ thượng lưu là lời nói văn vẻ, ý nhị, nhẹ nhàng, lễ độ, dễ nghe, thâm thúy. Còn ngôn ngữ bình dân không phải là xấu, chân tình nhưng mộc mạc, thường thì cộc cằn, thô lỗ và không giữ gìn ý tứ.

-Văn chương bác học là văn chương cầu kỳ, gọt giũa, xử dụng nhiều ẩn dụ, điển tích. Còn văn chương bình dân không cầu kỳ, nghe là hiểu ngay không cần phải suy nghĩ nhiều. Có một điểm chung là dù loại văn chương hay ngôn ngữ nào đi nữa thì nó cũng phải trong sáng, thông dụng và dễ hiểu.

Theo dòng lịch sử, dân tộc ta đã tiếp nhận nhiều nền văn hóa bên ngoài du nhập vào. Trải qua 1000 năm Bắc Thuộc, tổ tiên chúng ta đã không để mất gốc - mà *Việt hóa* tinh hoa của học thuật, ngôn ngữ Trung Hoa, biến nó thành tiếng Hán-Việt

khiến tiếng Việt trở nên phong phú. Rồi thì 100 thuộc Pháp, cha ông chúng ta cũng không để tiếng Việt bị lai căng. Dựa vào tinh hoa của nền văn chương Pháp, từ đó giản dị hóa, trong sáng hóa tiếng Việt.

Còn ngày hôm nay, văn hóa Mỹ không vào Việt Nam bằng các tác phẩm văn chương, học thuật mà bằng đồng đô-la, Cola Cola, trò chơi (Games), phim ảnh gợi tình, bạo lực và bắn giết. Sách vở du nhập vào không phải là các tác phẩm văn học, học thuật tư tưởng lớn mà là các tạp chí về sắc đẹp, thời trang, son phấn, nước hoa, quần áo lót v.v.. tràn vào như thác lũ. Qua thương mại, qua các trang điện tử, quảng cáo và giải trí cùng với sự bùng nổ của kỹ nghệ truyền thông, tiếng Việt có nguy cơ trở nên một thứ lai căng hổ lốn trong chớp nhoáng. Xin nhớ cho văn hóa Mỹ là một nền văn hóa áp đảo bởi vì nó là một nền văn hóa tiêu thụ đánh ngay vào thị hiếu cấp thời của con người cho nên các quốc gia chậm tiến nghèo khổ không sao cưỡng lại được. Trước nguy cơ đó đã nảy ra tiếng kêu cứu về tiếng Việt trong sáng.

Nói về tiếng Việt trong sáng thì dễ nhưng nội dung của “*tiếng Việt trong sáng*” là gì? Theo thiên ý, sự trong sáng của tiếng Việt bao gồm nhiều yếu tố như:

- Không lai căng tức không chen tiếng Tây, tiếng Mỹ vào.
- Không tối nghĩa.
- Không gây hiểu lầm.
- Giản dị. (không cầu kỳ, rắc rối)
- Lịch sự, thanh tao.

Trong khi chúng ta chưa có viện hàn lâm, tạm thời dựa vào các tiêu chuẩn này, chúng ta thử “*chẩn bệnh*” một loại tiếng Việt mới đang được xử dụng tràn lan ở trong nước và hải ngoại. Loại tiếng Việt mới này chen tiếng Mỹ, sáng chế những danh từ kỳ quặc, khó hiểu mang tính khoe khoang, làm dáng.

-Nội ý: Tại sao lại phải dùng chữ khó vậy? Đây chỉ là thứ *quần*

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

áo lót/đồ lót của đàn ông hay đàn bà.

-**Triều cường:** “*Triều cường làm ngập đường phố Hà Nội.*” Tại sao không dùng chữ nhẹ nhàng và dễ hiểu hơn “*Nước dâng cao làm ngập đường phố Hà Nội.*”

-**Các thiết bị siêu trường siêu trọng:** Các thiết bị nặng và dài. Các thiết bị quá nặng và quá dài.

-**Xe container:** Xe vận tải hạng nặng, xe tải hạng nặng.

-**Các container:** Các kiện hàng, thùng hàng

-**Bunker/Boong-ke:** Hàm trú ẩn.

-**Blog:** Trang tin chuyên đề/ trang chuyên đề. **Blogger:** Người viết trang chuyên đề.

-**Audio-visual:** Âm thanh & hình ảnh/ phần âm thanh & hình ảnh.

-**Bình ắc-quy:** Bình điện. **Sạc (Charge):** Tiếp điện, nạp điện.

-**Trái cherry to, đồ mộng...**Xin nhắc khéo **báo phapluattp.vn** rằng **cherry** là trái anh đào.

-**Mát-xa (Massage):** Đấm bóp, nghề đấm bóp.

-**Ảnh nude:** Ảnh khỏa thân, lỏa thể.

-**Hot girls:** Gái ăn mặc hở hang, khiêu dâm, ăn mặc không đứng đắn.

-**Ăn mặc hot:** Ăn mặc hở hang, khiêu dâm.

-**Ảnh hot:** Ảnh có cảnh khiêu dâm hoặc gái ăn mặc hở hang, khiêu dâm.

-**Bản nhạc ấy hot lắm:** Bản nhạc đang được ưa chuộng.

-**Thị trường đang hot:** Thị trường bán rất chạy (trái với ế ẩm)

-**Hot seat** không phải “**ghế nóng**” mà đang ở vào tình thế khó khăn.

-**Hot issues:** **Những đề tài nóng bỏng, bàn cãi sôi nổi** thường xảy ra trong các cuộc bầu cử (ở Mỹ). Sau bầu cử thì lại chìm xuống.

-**Sexy:** Hấp dẫn, hở hang, gợi dục. Do đó “**Một cô gái có thân hình sexy**” là cô gái có thân hình hấp dẫn (gợi dục, gợi sự ham

muốn). Một cô gái ăn mặc sexy là cô gái ăn mặc hở hang, không đứng đắn... chẳng hạn như váy ngắn quá, áo hở ngực lồ lộ, hoặc váy mỏng/ quần mỏng lộ cả quần lót bên trong. Cô ấy có khuôn mặt sexy tức cô ấy có khuôn mặt lãng lơ, đa tình. Còn *attractive* = quyến rũ nhưng chưa chắc đã gợi dục.

-**Tuổi teen** (Teenager): Tuổi vị thành niên (từ 13-19). Trong văn chương có thể gọi: Tuổi hoa, tuổi ô mai, tuổi học trò. tuổi ương ương. Nhưng chính xác nhất và đối với luật pháp thì phải gọi **tuổi vị thành niên**.

-**Các show**: Các buổi trình diễn văn nghệ.

-**Showbiz**: Những buổi trình diễn/ giới thiệu thương mại.

-**Tour du lịch**: Chuyến du lịch, các chuyến du lịch.-

Tôi vừa đi tour: Tôi vừa đi du lịch. Tôi vừa làm một chuyến du lịch.

-**Cho tôi một vé đi tour Hạ Long**: Cho tôi một vé du lịch Hạ Long.

-**Khu resort**: Khu nghỉ mát, khu nghỉ dưỡng

-**Top ten**: Mười... đứng đầu. Mười hạng đầu.

-**Các fan**: Những người hâm mộ, kẻ hâm mộ. Nếu hâm mộ một cách điên cuồng có thể gọi là "**tín đồ**" như trong lãnh vực âm nhạc chẳng hạn.

-**Email**: Điện thư.

Logo: Huy hiệu.

-**Pa-nô (Panneau)**: Biển, tấm bảng

- **Áp phích (Affiche)**: Bích chương, quảng cáo (dán trên tường)

-**Băng-rôn**: (Bande de role): Biểu ngữ (thường treo ngang đường hoặc giăng ngang trong các cuộc biểu tình)

-**Mít-tinh**: Cuộc biểu tình, buổi tập họp.

-**Đề can** (décalque): Bản vẽ

-**Cup**: Giải. Do đó người đoạt cúp là người đoạt giải.

-**World Cup**: Giải túc cầu/đá bóng thế giới

-**Phạt penalty** (đá bóng): Phạt đền. **Đá penalty**= Đá phạt đền

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

- Vaccinine**: Thuốc chủng ngừa, thuốc chích ngừa
- Tiêm vaccine**: Trích ngừa, chủng ngừa.
- Logic**: Thuận lý, hợp lý, lý đương nhiên (không cần tranh biện).
- Clip**: đoạn băng, đoạn thu hình ngắn. Mỹ định nghĩa **clip**: “*A short part of a movie or television.*”
- Bikini**: Áo tắm hai mảnh
- Sốc (Shock)**: Sững sốt, choáng váng (vì quá bất ngờ). Chữ **shock** đang được dùng tràn lan trong nước dùng như một thứ kiểu cọ, thời trang, làm dáng. **Giảm sốc** tức “giảm giá kinh hoàng”, “giá rẻ mạt”.
- Ebook**: Sách điện tử
- Laptop**: Máy điện tử cầm tay. Thực ra là để trên lòng (lap) khi đem ra phi trường, hoặc đi xa...không có bàn ghế. -**Desktop**: Máy điện tử để bàn
- Hacker**: Kẻ ăn cắp hoặc phá hoại các dữ kiện của người khác qua máy điện tử, có thể dịch “**tin tặc**”.
- Style**: Kiểu, kiểu cọ, lối. Trên trang tin điện tử **giaoduc.net.vn** có một đề mục rất “lạ” như sau: “**Style “ngủ gật” của mỹ nhân trên sàn Catwalk**”. Tôi không hiểu tại sao ông này không viết, “**Kiểu ‘ngủ gật’ của mỹ nhân trên sàn Catwalk**”. **Sàn catwalk** là bục trình diễn thời trang.
- Cholesterol**: Độc tố trong máu (gây bệnh tim)
- Virus**: Vi khuẩn, siêu vi trùng
- Máy ATM**: Máy chuyển tiền tự động.
- GDP**: Tổng Sản Lượng Quốc Gia (Gross Domestic Product)
- Input & Output**: Trong nước dịch là **Đầu Ra & Đầu Vào**. Trước 1975 Giáo Sư Nguyễn Cao Hách- Khoa Trường Đại Học Luật Khoa Sài Gòn dịch là: **Nhập Lượng & Xuất Lượng** nay có thể dịch là **Vốn-Thành Phẩm hay Đầu Tư-Kết Quả**
- Hand made**: Hàng làm bằng tay, thủ tay (không phải bằng máy)
- Visa/Passport**: Xin **visa** tức là xin nhập cảnh. Xin **passport** là

xin xuất cảnh.

-**Cholesterol**: Độc tố trong máu (gây bệnh tim)

-**Virus**: Vi khuẩn, siêu vi trùng

-**Guitar**: Tây Ban Cầm

-**Piano**: Dương C-**Violin/Violion**: Vĩ Cầm

-**Xe hybrid**: Xe chạy xăng và điện (*Petroleum-electric hybrid vehicles*)

-**Stress**: Căng thẳng thần kinh. Mới đây trên một báo điện tử có hai tiêu đề như sau: “**Facebook có làm bạn stress?**” Trời đất quỷ thần ơi! Ông nào viết bản tin này chắc là một ông Mỹ lai không biết chữ “*căng thẳng thần kinh*” bèn phang vào đó chữ **stress** cho xong! Rồi lại một câu nữa thật kinh hồn. Còn các chữ viết tắt “**Bộ trưởng CNTT-TT Ấn Độ**” quá bí hiểm, chỉ có mình ông ta hiểu chứ ngay trưởng ban biên tập nếu coi lại kỹ cũng chẳng hiểu ông ta viết gì!

-**Mr. & Mrs.** : Điều lạ lùng là trong nước bây giờ thích dùng các chữ Mr., Mrs., và Miss thay vì Ông, Bà, Cô v.v..Trên trang điện tử *Petrotimes.vn* nơi phân liên lạc ghi: **Mrs. Vân Anh** : điện thoại...&**Mrs. Đào Hương**: điện thoại...trong khi đây là trang báo dành cho người Việt chứ không phải người Mỹ. Thật tôi không hiểu tại sao lại như vậy.

-**Một số danh từ quân sự**: Nên sử dụng danh từ có sẵn trong ngôn ngữ Việt vừa mạnh vừa sắc gọn: Ví dụ: Tàu pháo = Pháo hạm; Tàu tuần dương= Tuần dương hạm; Tàu hộ tống= Hộ tống Hạm; Tàu khu trục = Khu trục hạm & Trục lôi hạm; Tàu khinh tốc= Khinh tốc hạm; Tàu vận tải= Quân vận hạm; Cảng quân sự= Quân cảng. Ví dụ: Quân Cảng Cam Ranh để phân biệt với Thương Cảng Cam Ranh; Đội tàu= Hạm Đội. Ví dụ: Hạm Đội Phú Quốc, Hạm Đội 7 v.v..

-**Bắt khẩn cấp**: “*Cảnh sát bắt khẩn cấp...*” nghe nó kỳ làm sao ấy. Tại sao không dùng “*Cảnh sát đã bắt ngay, bắt gấp nghi phạm...*” hoặc “*Tòa ra lệnh tức tốc bắt ngay can phạm*”

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-**Thường nóng:** Tôi không hiểu “*thường nóng*” là gì. Tôi đoán là “*thường ngay*”, “*thường tức tức*”.

-**Đóng mới:** Đóng tàu là đóng tàu mới rồi, chẳng ai đóng tàu cũ cả cho nên thêm chữ “*mới*” là thừa.

-**Cà- phê đều:** Đây là loại “*cà-phê giả*” nhưng cách dùng chữ của tác giả khiến người đọc hơi khó chịu. Xin nhớ cho có nhiều cách để diễn tả cùng một sự kiện, cách thì thanh tao, cách thì thô tục. Khi một đất nước tiến lên thì mọi thứ cũng phải tiến lên kể cả ngôn ngữ. Ngày nay hình như trên thế giới người ta dần dần loại bỏ những ngôn từ nghe có vẻ kỳ thị, xúc phạm, khinh rẻ hoặc gây ấn tượng bạo động. Chẳng hạn chữ **nigger** (mọi đen) ở Mỹ không ai dám nói nữa vì nó dùng để hạ thấp người Da Đen. Con người không thể ăn mặc thời trang, đi xe lộng lẫy, ở biệt thự, sơn phấn đầy người mà lại nói năng thô bỉ. Ngôn ngữ của một dân tộc có “*văn hiến*” thì mỗi ngày phải mỗi đẹp hơn và thanh tao hơn. Cho nên theo tôi một số ngôn từ sau đây như: *đồ đều, đồ con đĩ, đồ thất học, đồ hèn, đồ ngu, thằng mọi, đồ mát dạy, tiên sư cha mày* v.v..cũng cần phải loại bỏ trong ngôn ngữ Việt Nam.

-**Hoành tráng:** Ngày nay ở Việt Nam cái gì cũng “*hoành tráng*” làm cho một số tính từ diễn tả vẻ đẹp lần hồi trở nên bị “*tuyệt chủng*” chẳng hạn như: *Một ngôi nhà bề thế, một phòng hội khang trang, một khu chợ ngăn nắp, một kiến trúc trang nhã, một lâu đài tráng lệ, một cuộc diễn binh hùng tráng, một cung điện nguy nga, một ngọn núi hùng vĩ, một ngôi chùa cổ kính* v.v...Nếu tất cả những tính từ trên được thay bằng hai chữ “*hoành tráng*” thì tiếng Việt sẽ ra sao?

-**Rất đẳng cấp:** *Cầu thủ đó rất đẳng cấp, bộ quần áo rất đẳng cấp, chiếc xe thuộc loại đẳng cấp*...Bộ kho tàng ngôn ngữ Việt không còn chữ nào để thay cho hai chữ “*đẳng cấp*” nữa sao? Tại sao không nói: Cầu thủ nhà nghề, cầu thủ quốc tế, cầu thủ đắt giá; bộ quần áo đắt tiền; xe loại sang v.v.. Ngoài ra tự thân

hai chữ “*đẳng cấp*” chỉ có nghĩa là “*thứ bậc*” như “*đẳng cấp thấp*”, “*đẳng cấp cao*” chứ nó không có nghĩa là “*cao, giỏi, sang*”. Từ Điển Việt Nam do nhà xuất bản Văn Hóa Thông Tin ấn hành năm 2000 nơi trang 291 định nghĩa: *đẳng cấp là thứ, bậc, hạng trong xã hội như đẳng cấp xã hội.*

-**Phỏng vấn/nói chuyện trực tuyến:** Mỹ định nghĩa **on-line** như sau,” *connected to other computers through the Internet, or available through the Internet*”. Như vậy **on-line** nên dịch là **phỏng vấn/tiếp xúc/nói chuyện trực tiếp qua mạng lưới điện tử (Internet)**. Còn nếu nói **trực tuyến** thì không đúng vì ở đây không có tuyến (đường giầy) nào cả.

-**Văn hóa ẩm thực:** Văn hóa bao gồm nhiều lãnh vực như: cách ăn uống, y phục, nói năng, lễ nghi, chữ viết, giao tiếp, cư xử v.v... Nếu nói văn hóa ẩm thực thì chẳng lẽ lại có thêm văn hóa lễ hội, văn hoá y phục, văn hóa nói chuyện vv... nữa sao? Vậy nói “**văn hóa ẩm thực**” là không đúng. Đó chỉ là các món ăn và cách ăn uống mà thôi. Khi chúng ta du lịch Hòa Bình chẳng hạn, ngoài việc ngắm phong cảnh, dĩ nhiên chúng ta còn muốn thưởng thức các món ngon, lạ, độc đáo của đồng bào Mường và chỉ có thể. Nếu nói, “*Chúng ta khám phá văn hóa ẩm thực của đồng bào Mường*” nghe có vẻ “*ghê gớm*” quá.

-**Giải phóng mặt bằng:** Nên thay bằng “**giải tỏa mặt bằng**” cho nó nhẹ nhàng. Chính phủ có thể giải tỏa một khu ổ chuột để chỉnh trang đô thị. Nhưng nếu nói “**Giải phóng một khu ổ chuột**” có thể gây hiểu lầm là cứu dân ở đây ra khỏi cuộc đời lầm than như “**giải phóng nô lệ**” chẳng hạn.

-**Cảng biển:** Nghe rất lạ tai. Tại sao không dùng “**hải cảng**”? Còn “**cảng bay**” tại sao không dùng “**phi cảng**”? Trong nước hiện có “**Cảng Hàng Không Quốc Tế Đà Nẵng**”. Rút gọn hơn chúng ta có thể dùng “**Phi Cảng Quốc Tế Đà Nẵng**”.

-**Báo vietnamnet.vn:** “*Những ‘bí mật’ trong hầm đường bộ Hải Vân*” Sao dùng chữ “**khó**” quá vậy? Xin đơn giản thành “*Những*

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

'bí mật' trong *đường hầm Đèo Hải Vân*." giống như "*đường hầm Thủ Thiêm*". Nếu chúng ta viết "*hầm đường bộ Thủ Thiêm*" thì độc giả sẽ nghĩ sao?

-**Cũng báo vietnamnet.vn**: "*Hội chứng hot girl nude giữa thiên nhiên*". Thực ra tác giả muốn đưa tin: Có một "*bệnh dịch*" hoặc "*thói bất chước*" tạp chí dâm ô Mỹ chụp hình cởi truồng ngoài trời (để nổi tiếng) nhưng lại dùng một đoạn văn thật kỳ lạ.

-**Báo phunutaday.vn**: "*Thành phố...vừa điều chuyển hai công chức không 'vừa lòng' dân*". Chữ "*điều chuyển*" nghe chưa quen, nên nói là "*thuyên chuyển*". Nếu trong quân đội thì nói là "*thuyên chuyển tới một đơn vị khác*". Còn hai chữ "*điều động*" thì có nghĩa là điều động binh lực, nhân lực, điều động một lực lượng an ninh v.v..

-"**Bố nghiện ma túy giết con 10 tháng tuổi**": Chữ *tuổi* ở đây là thừa mà chỉ cần viết "*Bố nghiện ma túy giết con mới 10 tháng*" thì ai cũng hiểu.

-"**Người cao tuổi được mua vé xe buýt trợ giá**". Nên viết "*Người già được giảm vé xe buýt*". Viết báo cốt ở nhẹ nhàng, giản dị, dễ hiểu.

-**Báo giaoduc.net.vn** có tựa đề: "*Bé sơ sinh hai đầu ở Sóc Trăng đã tử vong*". Chữ "*tử vong*" có nghĩa là chết. Còn "*thương vong*" có nghĩa là vừa chết vừa bị thương. Vậy tại sao không dùng hai chữ "*đã chết*" cho nó nhẹ nhàng hơn?

-**Cận cảnh** (close-up) là ảnh chụp gần, kề sát mặt. Nếu không phải là ảnh chụp gần mà chỉ là khoảng cách bình thường thì không được dùng hai chữ "*cận cảnh*".

-**Chùm ảnh**: Chữ "*chùm*" làm chúng ta liên tưởng tới chùm nho, chùm nhãn, dính chùm v.v... Vậy thì nên dùng chữ "*một loạt hình ảnh*", "*một số hình ảnh*". Ví dụ: Một số hình ảnh về đại hội...

-**Tiền boa**: Nói đây đủ là "*pour boire*" theo cách lịch sự của người Pháp coi đó chỉ là chút "*tiền trà nước*". Vậy thì nên

dùng “*tiền trà nước*” thay vì “*tiền boa*” vì ông Tây đã rời Việt Nam lâu lắm rồi.

-**Minh họa** (Illustrated): Là hình vẽ của họa sĩ để diễn tả, trình bày một cuốn sách, một câu truyện. Nếu ngoài bìa cuốn sách ghi “*Illustrated by*” có nghĩa là “*Vẽ bởi họa sĩ*”. Nếu ghi “*photography by*” có nghĩa “*Hình ảnh của*”. Ví dụ, trong một bài viết nói về Khu Trục Hạm Lý Thái Tổ mà chúng ta không có tấm hình của chiếc này và thay thế bằng tấm hình của chiếc khu trục hạm khác thì chúng ta không được ghi “*Hình minh họa*” mà chỉ cần ghi chú ở dưới tấm hình “*Đây là hình ảnh khu trục hạm ABC một loại tương tự*” thì độc giả hiểu ngay. Ngày nay câu “*hình minh họa*” được dùng tràn lan ở trong nước để phụ chú dưới tấm hình...như thế là hoàn toàn sai. Xin nhớ cho **minh họa có nghĩa là vẽ ra, diễn tả bằng tranh** chứ không phải bức hình thật hoặc bức hình thay thế. Nếu không biết thì cứ mở sách vở, báo chí Nhật, Mỹ, Nga... ra mà học thì biết ngay.

-**Trồng cây xanh**: Trồng cây là đủ rồi bởi vì cây nào lá chẳng xanh? Nói thêm “**xanh**” là thừa. Nói “*trồng cây xanh*” chẳng khác nào nói “**Trồng gác đở**”. Xin thưa gác nào mà chẳng đở? Chúng ta thường nói “*Đỏ như gác*”. Tuy nhiên cũng phải để ý là có khá nhiều loại cây lá không xanh mà nâu hoặc nâu đậm. Nếu “*trồng cây xanh*” thì chẳng lẽ không trồng các loại này sao? Ngày xưa các cụ đã chế giễu cách dùng văn thừa thãi và trùng lặp qua hai câu thơ:

Nửa đêm giờ tý canh ba.

Vợ tôi con gái đàn bà nữ nhi

-**Báo Tuổi Trẻ** đi một tiêu đề như sau “*Cầu thủ bóng đá VN luôn luôn thua thiệt cầu thủ ngoại khi **tranh chấp** bóng tay đôi do hạn chế về **thể lực và thể hình**.*” Câu văn này nặng nề giống như dịch lại từ một đoạn văn từ báo Hồng Kông, Đài Loan. Người ta nói “*tranh bóng*” chứ không nói “*tranh chấp bóng*”. Chữ “*tranh chấp*” nên dành cho tranh chấp quyền lực, tranh

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

chấp lãnh thổ. Ngoài ra các chữ “*thể lực và thể hình*” nghe “*đao to búa lớn quá*” không thích hợp trong lãnh vực thể thao. Chúng ta có hai chữ “*sức vóc*” vừa giản dị vừa dễ hiểu tại sao không dùng? Xin thưa “*sức*” là sức khỏe, “*vóc*” là sự cao lớn, tầm vóc. Nếu thay bằng hai chữ này, bỏ bớt những chữ thừa thì câu văn sẽ gọn nhẹ, từ 27 chỉ còn 19 chữ “*Cầu thủ Việt Nam khi tranh bóng luôn luôn lép vế/thua cầu thủ nước ngoài do sức vóc kém.*”

-**Báo giaoduc.net.vn:** “*Cô gái xinh đẹp hát ca trù làm xiêu lòng người nghe.*” Ông phóng viên nào đó dùng chữ “*xiêu lòng*” không đúng. Xiêu lòng có nghĩa là mới đầu không bằng lòng, sau thuyết phục, nói mãi thì “*xiêu lòng*” tức thuận theo. Tôi cũng đã xem đoạn băng này. Thực ra trong cuộc thi hát, cô thí sinh này còn trẻ, xinh xắn, mới 18 tuổi, mà hát được ca trù (cũng tạm tạm) cho nên **chinh phục** được hoặc **tạo thiện cảm** nơi khán giả chứ không phải làm “*xiêu lòng*” khán giả.

-**Đấng lòng trước cảnh...**: Từ trước đến giờ chưa có sách vở nào viết “**đấng lòng**” cả mà chỉ thấy viết “**Đau lòng trước cảnh...**” Xin quý ông/bà làm ơn coi lại hai từ này. Bà Huyện Thanh Quan viết “*Nhớ nước đau lòng con cuộc cuộc*”, chứ bà không viết “*Nhớ nước đấng lòng con cuộc cuộc*”.

-**Báo giaoduc.net.vn:** “*Chi phí dao động từ 30.000 USD đến 60.000 một năm*”. Chữ “*dao động*” ở đây thừa. Chỉ cần viết “**Chi phí khoảng từ 30,000 USD đến 50,000 USD một năm**” là người ta hiểu rồi.

-**Cũng lại giaoduc.net.vn:** “*NoithatVP đang thanh lý các sản phẩm tử xuất khẩu sang thị trường Nhật Bản.*” Trời ơi! Các sản phẩm tử là gì? Tại sao không viết, “**các loại tử**” cho ngắn gọn và dễ hiểu? Ngoài ra chữ “*thanh lý*” làm người đọc liên tưởng tới sự “*thanh lý môn hộ*” tức truy lùng, giết những kẻ phản nghịch trong các môn phái (cũng giống như “*thanh trừng*” vậy). Do đó chúng ta nên thay thế bằng các chữ giản dị hơn như “**giải quyết**” hoặc “**bán hết**” hoặc “**tổng hết**”. Nếu thế thì câu văn sẽ tạm gọn

nhẹ như sau: “*NoithatVP đang muốn bán/giải quyết hết tất cả các loại tử xuất cảng sang Nhật Bản.*”

-**Báo phunutoday.vn:** “*Trong tiết trời lạnh giá, boots cao cổ có lẽ là lựa chọn hàng đầu.*” Chẳng lẽ tiếng Việt không có chữ nào để dịch chữ *boots* sao? Xin thưa đó là “*giày cao cổ*” hoặc “*giày ống*”. Thật lạ lùng! Bao kẻ sống xa quê hương mấy chục năm trời mà vẫn tha thiết với tiếng Việt tinh rỗng, trong khi kẻ ở trong nước tiếng Anh tiếng Pháp chẳng bao nhiêu, lại tập viết lồi vẩn hồ lớn chen tiếng Tây tiếng Mỹ vào.

-**Báo vnEpress.net:** Có một tựa đề “*Gu đàn ông của phụ nữ qua từng độ tuổi.*” Xin thưa “*gu*” (gout) có nghĩa là “*sở thích*”. Ý của tác giả muốn nói, “*Sở thích của phụ nữ về đàn ông tùy tuổi tác.*” nhưng lại diễn tả bằng một câu văn thật trúc trắc. Rồi **Thời Báo Kinh Tế Saigon Online** “*Chương trình truyền hình càng lắm scandal thì rating tăng vọt.*” Thật lai căng hết chỗ nói! Giống hệt như trẻ con ở Mỹ nói tiếng Việt.

-**Báo Vietnamnet.vn:** “*Việt Nam trong cuộc chơi quyền lực Mỹ- Trung.*” Cuộc chơi quyền lực chính là *cuộc đọ sức*. Tại sao không dùng hai chữ ấy cho giản dị và sáng sủa hơn?

-**Trang BBC tiếng Việt** ngày 1/1/2013: “*Ít nhất 60 người đã bị đâm đạp chết...*” Ý tác giả muốn nói “*Ít nhất 60 người đâm đạp lên nhau mà chết..*” nhưng lại dùng một câu văn khiến độc giả có thể hiểu 60 người này bị voi hoặc trâu bò đâm đạp lên mà chết! Xin nhớ cho khi dùng chữ “*bị*” tức *thể thụ động* thì phải nói “*bị cái gì*” như: bị voi giày, bị xe cán, bị trâu bò húc chết v.v.. Chính mình làm thì không dùng chữ “*bị*”.

-**Trang VOA tiếng Việt:** “*Hàng ngàn fan ở Đài Loan đã đến xem buổi ca nhạc..*”; “*trang web xã hội*”; “*vi rút trong bao tử*”; “*không chịu gia hạn visa*”; “*một chương trình doping chuyên nghiệp*”...và còn rất nhiều nữa. Xin thưa *fan* là người hâm mộ, *vi rút* là siêu vi trùng, *visa* là nhập cảnh, *doping* là dùng thuốc

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

kích thích. Trang báo mang tên “*tiếng Việt*” mà thực tế lại là “*tiếng Việt lai Mỹ*”.

Tạm kết luận:

Viết một bài báo, một bản tin, đặt một tựa đề không phải dễ. Mình viết ra rồi cần có chủ bút/chủ biên duyệt lại. Ở Mỹ mà viết bậy, viết kém thì tiêu tan sự nghiệp, chỉ có nước tìm nghề khác kiếm ăn. Viết bậy, viết nhảm, viết thiếu đúng đắn làm giảm giá trị người viết và xúc phạm độc giả. Nói về chuyện viết văn thiếu đúng đắn tôi có một kỷ niệm thời thơ ấu lúc còn học Lớp Đệ Thất (Lớp 6) năm 1955 ở trong Nam như sau: Trong một bài luận văn mô tả một buổi đi câu tôi đã dùng hai chữ “*khoái tử*” tiếng mà bọn trẻ Miền Bắc hay dùng lúc bấy giờ có nghĩa là “*sung sướng*”. Chấm bài xong thầy Nguyễn Tri Tài - người Huế- gọi tôi lên nói, “*Chữ **khoái tử** không được dùng đấy, con không nên dùng.*” Nghe thầy nói vậy tôi “*ngộ*” ra ngay và cho tới ngày hôm nay, dù đã hơn nửa thế kỷ, tôi vẫn nhớ lời thầy là phải dùng chữ cẩn thận khi viết văn. Dùng tương lời nói hay bài viết sẽ qua đi như một cơn gió thoảng - mà nó còn “**tạo nghiệp**”- nghiệp lành hay nghiệp dữ - tức gây tác hại cho người khác và cho chính mình theo **giáo lý nhân-quả** của nhà Phật. Trong cuốn hồi ký của một nhà văn xuất bản ở hải ngoại -một ông chuyên viết truyện dài đăng trên báo hằng ngày mà Miền Nam lúc bấy giờ gọi là viết “*feuilleton*”. Ông thường chen vào truyện một vài chi tiết khiêu dâm, gọi dục để “*câu*” độc giả trẻ. Một ngày kia cô con gái về khoe với ông, “*Ba ơi! Con bạn học của con đọc tới cái đoạn...mà ba viết, nó thích quá rùng cả mình !!!*” Nghe con gái nói thế ông toát mồ hôi, không ngờ những gì mình viết ra đã ảnh hưởng đến chính cô con gái cưng. Từ đó ông không bao giờ dám viết văn theo cái kiểu chen vào những chi tiết khiêu dâm nữa. Hiện nay chữ “**nhĩ**” đang được dùng tràn lan trong nước. Xin nhớ cho chữ “**nhĩ**” là tiếng lóng dùng để chỉ “**nhỏ, bé**” có ý điều cợt, không đúng đắn, chẳng hạn

như “*bồ nhĩ*” (già mà có tình nhân trẻ). Nếu dùng không đúng chỗ sẽ làm tổn thương người ta. Dù là trẻ em cũng có nhân cách của trẻ em. Chẳng hạn nếu chúng ta nói “*ca sĩ tí hon*”, “*nhạc sĩ thân đồng*”, “*chú tiểu nhỏ*”, “*con chim bé bỏng*” nghe có vẻ thanh tao hơn là “*ca sĩ nhĩ*”, “*nhạc sĩ nhĩ*”, “*chú tiểu nhĩ*”, “*con chim nhĩ*”. Làm phóng sự, viết bản tin phải viết một cách trung thực, nghiêm túc, không bông đùa, châm chọc hoặc khôi hài vô ý thức. Bài viết sẽ bộc lộ tư cách và trình độ của người viết. Người xưa nói, “*Văn tức là người*”.

Ngôn ngữ và văn chương là tài sản vô giá do tiền nhân để lại, chúng ta phải có trách nhiệm bảo tồn và phát huy cho mỗi ngày thêm sáng đẹp. Do giao tiếp với nhiều nguồn văn hóa ngoại lai, những chữ nào có thể dịch sang Việt Ngữ thì phải có mà dịch cho được để giữ gìn ngôn ngữ và văn chương Việt cho thuần khiết. Chen tiếng ngoại quốc vào tiếng Việt một cách bừa bãi khiến tiếng Việt trở nên lai căng, hổ lốn. Muốn thế thì phải học hỏi và nhất là phải cẩn thận và viết với tinh thần trách nhiệm. Trách nhiệm có nghĩa là hiểu được hậu quả của những gì mình viết ra. Nếu không giỏi thì cứ học theo người xưa mà viết ra, cố “*sáng chế*” tức viết bậy, viết nhảm. Chúng ta không nên đùa rỡ, nói mạnh hơn là phá hoại ngôn ngữ và chữ viết của dân tộc. Học tiếng nước ngoài là để giao dịch, làm ăn buôn bán và nghiên cứu những kiến thức mà sách Việt không có. Học tiếng nước ngoài không có nghĩa là để về hủy hoại tiếng mẹ đẻ hoặc thỉnh thoảng “*xổ*” ra vài tiếng để chứng tỏ mình văn minh hơn đời hoặc có vẻ “*Mỹ*” đây. Người Mỹ có bắt chước ai đâu? Họ đứng trên đôi chân của họ. Tại sao ta phải tự ti mặc cảm về ngôn ngữ của dân tộc mình? Chuyện “*nói tiếng Tây ba rợ*” đã xưa lắm rồi và bị mĩa mai suốt thời kỳ Thực Dân Pháp còn đô hộ nước ta. Sau hết, cũng xin nhớ cho muốn giữ gìn tiếng Việt trong sáng thì tâm hồn mình cũng phải trong sáng trước đã. ***Tâm hồn trong sáng là tâm hồn của một người yêu nước Việt và***

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

tiếng Việt. Khi mình nói mình yêu cha mẹ tức là phải làm sao cho cha mẹ sung sướng. Còn khi mình nói mình yêu tiếng Việt có nghĩa là mình phải làm sao cho tiếng Việt mỗi ngày mỗi trở nên sáng đẹp, thanh tao.

TRÌNH ĐỘ VIỆT NGỮ CỦA BBC VÀ VOA TIẾNG VIỆT

Khoảng hơn 20 năm nay tôi hầu như không bao giờ mở nghe đài VOA hoặc BBC bởi vì nếu là tin tức thế giới thì đã được các hãng thông tấn AP, UPI, Reuters... rồi các hãng truyền hình lớn như CNN, Fox News, các báo như New York Times, Washington Post tranh nhau loan tin sớm nhất. Rồi thì báo chợ, báo biểu Việt ngữ lan tràn ở cộng đồng cho nên chẳng cần nghe BBC hay VOA làm gì. Nhưng mấy lúc gần đây vì cần theo dõi tin tức ở trong nước cũng như những diễn biến dồn dập ở Biển Đông cho nên tôi mới “mò” vào xem các trang Việt ngữ của BBC và VOA bởi vì các hãng này loan tin khá nhanh song nhiều khi cũng “cóp” lại bản tin trong nước. Nhưng tôi thật kinh hoàng khi phải đọc một thứ Việt ngữ xa lạ, không còn là thứ Việt ngữ mẫu mực mà tôi đã được học, được nghe, rồi viết rồi học hỏi gần như suốt đời. Đó là một thứ Việt ngữ cầu thả, kém cỏi của những người không biết học tiếng Việt ở đâu. Văn phạm thì sai, chữ dùng thì làm dáng hoặc “đao to búa lớn”, câu

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

văn tối nghĩa, que hoặc văn không phải là văn Việt mà là văn dịch theo kiểu “mot à mot”. (*)

Việt Nam đã bước vào Thế Kỷ 21 với một gia tài học thuật, văn chương phong phú, trác tuyệt do bao thế hệ cha ông để lại từ Ngô Sĩ Liên, Lê Văn Hưu, Ngô Gia Văn Phái, La Sơn Phu Tử, Nguyễn Du, Đặng Trần Côn, Đoàn Thị Điểm, Nguyễn Gia Thiều...rồi cận đại có Hoàng Xuân Hãn, Tự Lực Văn Đoàn, Đặng Thái Mai, Ngô Tất Tố, Đào Trinh Nhất, Phạm Quỳnh, Nguyễn Văn Vĩnh, Trần Trọng Kim, Tản Đà, Vũ Hoàng Chương. Về kinh tế, luật học, chính trị học có Vũ Văn Mẫu, Đoàn Thêm, Nguyễn Cao Hách...và bao nhiêu nhà văn, nhà thơ, nhà biên khảo lỗi lạc của Miền Nam...mà lại sản sinh ra một thứ Việt ngữ “đương thời” như thế. Thật chua xót!

Càng đọc các trang Việt ngữ của BBC và VOA ngày nay tôi lại càng tiếc thương những khuôn mặt cũ của BBC và VOA-hoặc đã qua đời hoặc đã về hưu vì tuổi già bóng xế như: VOA với Lê Văn, Nguyễn Sơn, Bùi Bảo Trúc, Phạm Trần v.v.. BBC với Đỗ Văn, Thành Xuân Hồng, các xướng ngôn viên như Xuân Kỳ, Hữu Đại, Hồng Liên, Vĩnh Phúc v.v.. Văn sao chải chuốt, khuôn mẫu, đứng đắn, chừng mực và giọng đọc thu hút người nghe như những xướng ngôn viên thượng thặng của đài truyền hình Mỹ. Tôi cảm phục tài lựa chọn người đọc và biên tập viên Việt ngữ của các vị giám đốc VOA & BBC ngày xưa ...có lẽ các vị này cũng đã già nua quá hoặc đã qua đời.

Làm văn hóa mà sai thì di hại đến ngàn đời sau. Viết loại văn “ba trợn ” mà đăng trên các báo chợ thì tác hại không bao nhiêu, nhưng nếu nó được đăng trên trang điện tử lớn như BBC hoặc VOA với cả triệu người đọc thì tác hại khôn lường. Loại “tiếng Việt kinh hoàng” này lâu dần sẽ trở thành tiếng Việt chính thống. Và khi đó thì thì ôi thôi...4000 năm văn hiến: “Quốc Tổ có về cũng khóc thôi”!

Nói có sách, mách có chứng. Dưới đây tôi sẽ trích dẫn một

số tiêu đề hoặc một số đoạn văn để quý vị thấy trình độ Việt ngữ của các biên tập viên người Việt của BBC và VOA như thế nào:

1) BBC tiếng Việt ngày 27/1/2013: “Nhạc sỹ Phạm Duy có **tiền sử** bệnh tim và từng qua hai lần giải phẫu tim.” Đây là câu văn quái dị. Danh từ “tiền sử” (Pre-history) có nghĩa là thời kỳ ăn lông ở lỗ. Không ai dùng hai chữ “tiền sử” để nói trong quá khứ đã từng mắc một bệnh gì đó. Câu văn gọn nhẹ là, “Nhạc sĩ Phạm Duy đã từng bị bệnh tim và đã qua hai lần giải phẫu.”

2) VOA tiếng Việt ngày 7/2/2013: “Các phần tử cực đoan đang đe dọa sẽ làm trật đường rầy tiến trình chuyển đổi sang dân chủ của Tunisia.” Động từ “derail” nghĩa đen là làm trật bánh, nhưng nghĩa bóng là “làm lệch hướng” hoặc “làm chệch hướng”. Do đó câu văn chính sẽ là, “Các phần tử cực đoan đang đe dọa làm lệch tiến trình dân chủ của Tunisia.”

3) BBC tiếng Việt ngày 8/2/2013: “Giáo sư Mỹ bị đòi đuổi việc vì chê VN”. Đây là câu văn tối nghĩa, giống như một ông Tây, ông Mỹ không rành tiếng Việt mà nói tiếng Việt. Đọc kỹ nội dung thì ông giáo sư này xúc phạm tới người Việt Nam chứ không phải “chê”. Chê và xúc phạm- mức độ nghiêm trọng khác nhau. Do đó câu văn chính sẽ là, “Kêu gọi sa thải giáo sư Mỹ đã xúc phạm người Việt Nam.”

4) VOA ngày 7/2/2013; “Chuyện làm tình nguyện ở Mỹ”. Câu văn không sai nhưng thiếu trình độ. Câu văn khá hơn là, “Chuyện phục vụ thiện nguyện ở Mỹ”.

5) BBC ngày 10/2/2013: “Hà Nội cũng có kế hoạch đóng mới một tàu biển đa năng có khả năng chịu sóng lớn để làm tàu bệnh viện.”. Chữ “mới” ở đây thừa vì đóng tàu là đóng tàu mới rồi. Không ai đóng tàu cũ cả.

6) VOA tiếng Việt ngày 10/2/2013: “Hơn một tỉ người châu Á trên khắp thế giới đã bước vào năm con Rắn bằng những màn pháo bông, **ăn nhậu** và đi thăm người thân.” Tết Nguyên Đán đối với người Việt Nam ngoài việc đón mừng năm mới còn là cả

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

một truyền thống văn hóa bao trùm lên các lãnh vực gia đình, làng nước, xã hội, tâm linh chứ không phải là chuyện “ăn nhậu” bình thường. Người viết bài này có thể không phải là người Việt Nam hoặc dịch từ một bài viết bằng Anh Ngữ của một ký giả người Anh không am hiểu văn hóa Á Đông. Tiêu đề gọn, chính về ý và lời có thể như sau,” Hơn một tỉ người Châu Á khắp thế giới bước vào năm con Rắn bằng những màn đốt pháo bông, **tiệc tùng** và thăm viếng người thân.”

7) VOA tiếng Việt ngày 10/2/2013: “Vùng đông bắc nước Mỹ bắt đầu dọn dẹp sau cơn bão tuyết hung bạo.” Hai chữ “hung bạo” dùng cho người. Còn đối với loài động vật hoặc thiên nhiên thì người ta thường dùng các chữ “dữ dội”, “ác liệt” v.v...Do đó câu văn chính sẽ là “Vùng Đông Bắc nước Mỹ bắt đầu dọn dẹp sau trận bão tuyết dữ dội.”

8) BBC tiếng Việt ngày 16/2/2013: “Xuất hiện ảnh hậu phẩu của Hugo Chavez”. Đây là loại tiếng Việt kém mà lại làm dáng. Tại sao không viết cho gọn nhẹ và trong sáng hơn: “Ảnh Ô. Hugo Chavez sau cuộc giải phẫu” hoặc ngắn gọn hơn, “Ô. Hugo Chavez sau cuộc giải phẫu”.

9) BBC tiếng Việt ngày 16/2/2013: “Malaysia bắt giữ thượng nghị sỹ Úc”. Đọc tiêu đề người ta tưởng rằng ông thượng nghị sỹ Úc bị chính quyền Mã Lai bắt vì phạm tội gì đó. Nhưng khi đọc nội dung thì không phải vậy. Ông thượng nghị sỹ này chỉ bị giữ tại phi trường, không cho nhập cảnh vì lý do an ninh. Vậy tiêu đề đúng và phản ảnh nội dung là “Malyasia chặn giữ thượng nghị sỹ Úc tại phi trường.”

10) BBC tiếng Việt ngày 17/2/2013: “Bắc Hàn kỷ niệm ngày mất Kim Jong-il”. Đáng lý ra phải viết “Bắc Hàn kỷ niệm ngày Kim Jong-il qua đời”. Đây là loại tiếng Việt kém cỏi, xem thường người đọc quá đỗi.

11) BBC tiếng Việt ngày 18/2/2013: “Báo TQ phê Mỹ về Bắc Triều Tiên”. Hiện nay trong nước và hải ngoại, hai chữ “phê

bình”. “phê điếm” được tóm gọn thành một chữ là “phê”. Thậm chí chích xì ke ma túy khiến ngậy ngất cũng gọi là “phê” (effet của tiếng Pháp). Thật là loại tiếng Việt hỗn loạn không thấy có trong bất kỳ cuốn từ điển Việt Ngữ nào.

12) BBC tiếng Việt ngày 18/2/2013: “Phim giá rẻ Trung Quốc gây sốt”. Đọc kỹ nội dung bài viết chúng ta thấy đây là một cuốn phim sản xuất không tốn kém chứ không phải giá rẻ, nhưng thu lợi nhiều (thành công) chứ chẳng “gây sốt” gì cả nhưng lại được tác giả viết bừa bằng lối văn “giá rẻ hay rẻ tiền”. Câu văn chính hơn là “Trung Quốc: Phim không tốn kém nhưng thành công bất ngờ”. Xin tác giả nhớ cho “giá rẻ” và “ít tốn kém” ý nghĩa khác nhau. Nếu không rõ nghĩa thì nhớ tra từ điển.

13) BBC tiếng Việt ngày 18/2/2013: “Phóng viên BBC đình công vì giảm việc làm”. Câu văn này bị lỗi về văn phạm. Phải phải thêm chữ “bị” nữa thì câu văn mới hoàn chỉnh. Câu văn chính phải viết “Phóng viên BBC đình công vì bị cắt giảm việc làm” hoặc “Phóng viên BBC đình công vì việc làm bị cắt giảm”.

14) BBC tiếng Việt ngày 7/12/2012: “Cấm quan chức Nga ‘vi phạm nhân quyền’ “. Câu văn này gây hiểu lầm là Nga ngăn cấm các viên chức của mình không được phép vi phạm nhân quyền. Nhưng thực ra đây là biện pháp Hoa Kỳ trừng phạt các giới chức Nga đã vi phạm nhân quyền. Do đó câu văn chính phải là, “Trừng phạt các quan chức Nga vi phạm nhân quyền”.

15) VOA tiếng Việt ngày 28/2/2013: “Tàu không gian này sẽ kết nối với một môđun không gian thử nghiệm gọi là Thiên Cung 1.” Môđun= Module= Bộ phận rời, bộ phận phụ. Ngoài ra đoạn văn “ sẽ kết nối với một môđun không gian thử nghiệm gọi là Thiên Cung 1” rất tối nghĩa, phải dịch là, “ sẽ ráp nối với một bộ phận thí nghiệm ngoài không gian gọi là Thiên Cung 1”

16) VOA tiếng Việt ngày 28/2/2013: “Công dân cao niên Mỹ quan ngại về việc cắt giảm ngân sách”. Tác giả tiêu đề này dùng

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

chữ khó và cầu kỳ quá. Tại sao không viết một câu văn đơn giản hơn? “Người già ở Mỹ lo sợ việc cắt giảm ngân sách”. Đây chỉ là một tin tức bình thường của đời sống mà tác giả lại dùng lối văn “đao to búa lớn” thuộc lãnh vực chính trị của thế giới chẳng hạn như “Thế giới quan ngại về việc gia tăng ngân sách quốc phòng bất thường của Trung Quốc.” Điều đó chứng tỏ tác giả bài viết kém hiểu biết về ngôn ngữ.

17) BBC tiếng Việt ngày 18/3/2013: “Nhật Bản sẽ giúp phát hiện ra bất kỳ cú phóng tên lửa nào từ Bắc Hàn.” Lời văn đang chững chạc, bỗng dung tác giả “phang” câu cú phóng rất “bình dân” giống như của mấy chú bé cưỡi trâu đánh đinh đánh đáo nói chuyện với nhau ở vỉa hè. Ngoài ra người ta chỉ nói “cú đấm”, “cú đá” chứ chẳng ai nói “cú phóng tên lửa” cả!

18) VOA tiếng Việt ngày 19/3/2013: “Tội danh giết người có khung hình phạt từ 12 năm đến 20 năm tù giam, tù chung thân hoặc tử hình.” Không ai nói “khung hình phạt” cả, mà là “mức hình phạt tù”. hoặc “hình phạt quy định từ 12 năm tới 20 năm.” Người viết bản tin này không có kiến thức về luật pháp.

19) BBC tiếng Việt ngày 18/3/2013: “Mỹ và Nga vẫn nắm giữ hai vị trí **đầu tiên** trong danh sách (xuất cảng vũ khí) này.”. Tác giả không phân biệt được thế nào là “đầu tiên” và thế nào là “hàng đầu”. Đầu tiên là trước tiên, nói về thời gian trước sau. Còn hàng đầu/đứng đầu nói về vị trí cao thấp. Câu văn chính phải là “Mỹ và Nga vẫn nắm giữ vị trí hàng đầu trong danh sách xuất cảng vũ khí.”

20) BBC tiếng Việt ngày 19/3/2013: “Ông (Tony Blair) còn được tin là đã cố vấn cho một số tập đoàn tài chính như JP Morgan và Zurich International.” Đây là bản dịch từ tiếng Anh sang tiếng Việt nhưng lại không phải là tiếng Việt! Nếu đúng là tiếng Việt thì phải dịch như sau, “Còn có tin Ô. Tony Blair đã cố vấn cho một số tập đoàn tài chính như JP Morgan và Zurich International.”

Tôi sẽ còn tiếp tục theo dõi các trang BBC và VOA tiếng Việt để quý vị biết thêm về trình độ Việt Ngữ của các đài này. Dĩ nhiên họ đều là người Việt Nam và được đài tuyển chọn, nhưng không hiểu sao họ lại có một thứ Việt ngữ kém cỏi và lạ lùng đến như vậy? Nếu ngày xưa chúng tôi ở Lớp Nhất (Lớp 5 bây giờ) mà viết những đoạn văn què và tối nghĩa như thế, chắc hẳn thầy/cô sẽ sổ toẹt (gạch chéo) từ trên xuống dưới và đề nghị hiệu trưởng cho xuống Lớp Nhì (Lớp 4 bây giờ) để học thêm Việt văn. Nhưng nói thế thì cũng tội nghiệp cho những học sinh Lớp Nhì thuở xưa. Ở trình độ Lớp Nhì, Lớp Nhất ngày xưa ở Hải Phòng, chúng tôi đã thuộc lòng như “cháo chảy” Quốc Văn Giáo Khoa Thư, rồi đọc các tiểu thuyết trinh thám của Phạm Cao Cung, dã sử như Tiêu Sơn Tráng Sĩ, các đoạn văn của Thanh Tịnh, các tiểu thuyết ủy mị như Đồi Thông Hai Mộ, Hồng và Cúc, Phạm Công Cúc Hoa, các truyện Tàu như Tây Du Ký, Hán Sở Tranh Hùng và đủ loại kiếm hiệp nhảm nhí như Kim Hồ Điệp, Long Hình Quái Khách v.v... Rồi khi lên Trung Học Đệ Nhất Cấp là cuốn Việt Nam Thi Văn Hợp Tuyển dày cộm của Dương Quảng Hàm ..xương sống của nền văn chương Việt Nam. Rồi khi lên lớp Đệ Nhị (Lớp 11) thì học Tiểu Thuyết Luận Đề của các tác giả thuộc Tự Lực Văn Đoàn. Còn khi lên Lớp Đệ Nhất (Lớp 12) thì phải “nhá” cuốn Luận Lý Học của Trần Văn Hiến Minh...nhức cả đầu. Riêng bản thân tôi tiếp tục với 4 năm ở Đại Học Luật Khoa Sài Gòn, hai năm ở Ban Cao Học thuộc Học Viện Quốc Gia Hành Chánh – cộng với hơn 30 năm viết văn ở hải ngoại...mà mỗi khi đặt bút viết cũng phải hết sức đắn đo suy nghĩ xem mình dùng chữ có đúng không, văn có chỉnh, gãy gọn không, có lai căng và dễ hiểu không? Tôi còn nhớ văn hào Victor Hugo của Pháp mỗi khi viết xong một đoạn văn ông đều đọc cho chị quét dọn trong nhà nghe xem có hiểu không. Khi mình viết một đoạn văn mà người đọc lúng túng, ngỡ ngàng tức mình đã viết một câu văn

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

tôi nghĩa. Khi người đọc nhìn mặt tức mình viết một câu văn sai hoàn toàn- người xưa gọi là “văn bất thành cú”.

Là người cầm bút ai cũng phải thận trọng với văn chương và ngôn ngữ vì nó là bộ phận văn hóa tiêu biểu của dân tộc. Do đó tôi mong mỗi các bạn đang phụ trách các trang Việt Ngữ của Đài VOA và BBC nếu có đọc bài này nên coi lại vốn liếng Việt Ngữ của mình. Nếu thấy còn thiếu sót nên học thêm các lớp văn chương Việt Nam, đọc thêm các sách về chính trị, văn hóa, xã hội, kinh tế, tôn giáo, triết học, quân sự, ngoại giao... để cống hiến cho độc giả những bản tin, những bản dịch có trình độ trí thức và là khuôn mẫu cho các thế hệ mai sau, nhất là cho ngành báo chí. Ngoài ra cũng nên nhớ cho “Ngoài trời còn có trời” tức là còn rất nhiều người giỏi hơn mình. Do đó mình cần tiếp nhận những lời phê bình để thành công và tiến xa hơn. Mong lắm thay.

() “Mot à mot” là lối dịch theo dòng, từng chữ một mà không tìm hiểu ý của cả đoạn văn. Dịch theo kiểu “mot à mot” thì văn ngây ngô giống như ông Tây hay ông Mỹ nói tiếng Việt không rành.*

LẠI NÓI VỀ TIẾNG VIỆT TỆ HẠI CỦA BBC VIỆT NGỮ

Vào ngày 20/3/2013 tôi đã viết một bài nhan đề, “Trình độ Việt Ngữ của BBC và VOA tiếng Việt” trong đó đề cập tới trình độ Việt ngữ quá kém cỏi, bạ đâu viết đó, không hề có chủ bút, chủ biên, trưởng ban ghé mắt coi qua, tức khinh thường độc giả quá đỗi.

Nếu BBC chỉ là loại báo chợ, báo biểu, báo lá cải quăng ở các siêu thị thì tác động không bao nhiêu. Thế nhưng vì nó là một trang tin, có thể có cả triệu độc giả ghé mắt coi qua hoặc theo dõi cho nên nó có thể tạo ảnh hưởng nếu những người đọc vốn Việt ngữ kém hoặc trình độ Việt ngữ không có. Nếu loại tiếng Việt ba trợn này tiếp tục được duy trì nó sẽ phá nát tiếng Việt truyền thống lúc nào không hay. Do vậy, một lần nữa tôi có lên tiếng thì không phải vì ghét bỏ, kỳ thị các anh chị em đang dịch, đang viết bản tin cho BBC mà chỉ vì tiền đồ văn hóa của dân tộc.

Tôi biết anh/chị em đang làm việc cho Ban Việt ngữ BBC

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

phần lớn đều sinh trưởng ở Miền Bắc. Tôi cũng sinh ra và lớn lên ở Hải Phòng, làm sao tôi có thể ghét bỏ Miền Bắc và tiếng Bắc được chứ? Nhưng vì loại tiếng Bắc mà anh chị em đang sử dụng không phải tiếng Bắc truyền thống mà là loại tiếng Bắc bát nháo, đường phố của giới ít học, buôn lậu, mách mung, đứng bên... chứ không phải tiếng Bắc của “cửa Khổng sơn Trình”, tiếng Bắc của gia đình nề nếp, thanh lịch, thừa kế cả gia tài ngôn ngữ và văn chương phong phú, bác học, trữ tình của tổ tiên.

Ngoài ra tôi không biết anh/chị em được dạy Việt ngữ như thế nào ở bậc tiểu học và trung học. Không biết anh chị em có được dạy văn phạm không? Văn phạm tức là quy tắc viết văn sao cho đúng. Một câu văn đúng văn phạm là câu văn phải tránh những lỗi sau đây:

- Câu văn què
- Câu văn tối nghĩa
- Câu văn ngớ ngẩn
- Câu văn dùng chữ không chính xác
- Câu văn thừa
- Câu văn trùng lặp hay dài lòng thòng
- Câu văn gây hiểu lầm
- Câu văn lai căng dùng chen tiếng Tây, tiếng Mỹ
- Câu văn làm dáng /kiểu cọ
- Câu văn dị hợm
- Câu văn cường điệu, đao to búa lớn
- Câu văn xúc phạm hay dâm ô chẳng hạn như kiểu “đồ tục giảng thanh”

Nói có sách, mách có chứng. Dưới đây tôi sẽ hài ra một số lỗi và xin quý anh chị coi qua:

1)Câu văn què tức câu văn chưa đủ nghĩa hoặc dùng thiếu chữ.

-BBC tiếng Việt ngày 8/9/2015: “*Đồng rúp mất giá ảnh hưởng du lịch Việt Nam?*”. Khi nói ảnh hưởng thì phải nêu rõ ảnh hưởng tới cái gì chẳng hạn “ảnh hưởng tới sức khỏe”, “ảnh

hưởng tới môi trường”, “ảnh hưởng tới cuộc sống” v.v...Do đó câu văn hoàn chỉnh phải là, “*Đồng rúp (ruble) mất giá ảnh hưởng tới ngành du lịch của Việt Nam*”.

-BBC tiếng Việt ngày 10/9/2015: “*Tên lửa phát xít đưa Anh lên vũ trụ ra sao?*” Câu hỏi đặt ra ở đây là “*tên lửa phát-xít*” là tên lửa gì?” Đây là câu văn què. Ngoài ra câu văn mắc phải lỗi lầm nữa là: Con người chỉ có thể “*lên*” Mặt Trăng, “*lên*” Hỏa Tinh...chứ không thể “*lên*” vũ trụ được. Vũ trụ rộng bao la vô biên như thế làm sao có thể “*lên*” được, mà phải nói khám phá hoặc bay vào vũ trụ. Câu văn hoàn chỉnh phải là, “*Tên lửa của phát-xít Đức giúp Anh bay vào/khám phá vũ trụ ra sao?*”

-BBC tiếng Việt ngày 14/9/2015: “*Vụ bom Bangkok: Malaysia bắt ba người*”. Trong đời tôi chưa bao giờ thấy một câu văn què cụt, lạ kỳ đến như vậy. Câu văn đúng đắn phải là: “*Mã Lai bắt giữ ba người liên quan đến vụ đánh bom ở Bangkok*” hoặc “*Vụ đánh bom ở Bangkok: Mã Lai bắt giữ ba người*”

-BBC tiếng Việt ngày 16/9/2015: “*Trong cách cúi của người Nhật*”. Đây là câu văn què. Câu văn rõ nghĩa phải là, “*Trong cách cúi đầu của người Nhật*.”

2) Câu văn tối nghĩa tức câu văn khiến người đọc không hiểu ý thế nào. Đọc câu văn tối nghĩa độc giả khó chịu, đôi khi nhức đầu.

-BBC tiếng Việt ngày 9/9/2015: “*Muộn Đại hội Đảng ở VN vì còn bất đồng?*” Đây là câu văn tối nghĩa hoặc dịch ra từ tiếng Anh. Câu văn rõ nghĩa phải là, “*Đại Hội Đảng tổ chức trễ vì còn bất đồng?*”

-BBC ngày 9/9/2015, “*Đan Mạch dừng đường tàu qua Đức*”. Thú thực đọc đoạn văn này tôi nhức đầu quá, không hiểu ra làm sao. Đọc nội dung, thì ra, “*Đan Mạch ngưng các chuyến xe lửa tới Đức*”. Ngưng là ngưng các chuyến xe chứ không thể ngưng đường tàu được. Xin nhớ, đặt một câu văn ngắn gọn cho tiêu đề không phải dễ. Luôn luôn phải có chủ bút duyệt lại.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-BBC tiếng Việt ngày 2/9/2015: “*Cà phê và triển vọng kết cục cay đắng*”. Đây là câu văn rất tối nghĩa. Có lẽ chính tác giả cũng chẳng hiểu mình viết gì. Đọc kỹ nội dung, câu chuyện chỉ là, “*Biến đổi khí hậu khiến ảnh hưởng tới số phận của cà-phê*” hoặc, “*Biến đổi khí hậu: Tương lai đen tối của cà-phê*”

-BBC tiếng Việt ngày 30/8/2015: “*Làm gì để đối phó với chính trị văn phòng?*” Đọc kỹ nội dung thì tiêu đề phải viết, “*Làm sao để đối phó với áp lực chính trị tại nơi làm việc?*” hoặc “*Làm sao thoát khỏi bầu không khí chính trị/ khuynh hướng chính trị tại văn phòng?*” Làm gì có “*Chính trị văn phòng?*” mà chỉ có khuynh hướng chính trị nào đó tại nơi mình làm việc mà thôi. Xin đừng bịa ra chữ hoặc không rành tiếng Anh lẫn tiếng Việt nên dịch bừa thành câu văn ngô nghê. Nếu có “*chính trị văn phòng*” thì lại phải có “*chính trị cơ xưởng*”, “*chính trị nhà máy*”, “*chính trị đơn vị*”, “*chính trị siêu thị*”... nữa sao?

-BBC tiếng Việt ngày 7/9/2015: “*Khu kinh tế mở Chu Lai*”. Thú thực tôi không hiểu “*khu kinh tế mở*” là khu kinh tế như thế nào. Không biết tác giả dịch từ chữ nào của tiếng Anh? Sau khi tra cứu tôi mới thấy đây là một khu kinh tế mô phỏng theo Trung Quốc mà tiếng Anh gọi là “*Special Economic Zone*” hay “*Open Economic Zone*”. Hiện nay Trung Quốc có bốn khu như vậy. Nếu đúng thế thì phải gọi, “*Đặc Khu Kinh Tế Chu Lai*” hoặc “*Khu Kinh Tế Mở Rộng Chu Lai*”, hoặc “*Khu Kinh Tế Không Hạn Chế Chu Lai*”.

3) Câu văn ngớ ngẩn, tức câu văn không biết tác giả muốn nói gì...cứ viết đại ra cho có:

-BBC tiếng Việt ngày 10/9/2015: “*Tướng Thanh tiếp khách Ấn Độ*”. Có cả ngàn khách Ấn Độ...nào là khách ngoại giao, thương mại, quân sự, biết tiếp ai đây? Và khách Ấn Độ ở đây là ông nào? Tiêu đề đúng đắn phải là, “*Tướng Phùng Quang Thanh tiếp Đại Tướng Ấn Độ Arup Raha*”.

-BBC tiếng Việt ngày 7/9/2015: “*21 tuổi và mạng lưới phòng khách sạn lớn nhất Ấn Độ*”. Khách sạn đương nhiên là có phòng rồi. Mình tới khách sạn là để mượn phòng ngủ thế mà lại

dùng chữ “*phòng khách sạn*” hết sức ngây ngô, chứng tỏ trình độ Việt ngữ kém cỏi. Ngoài ra chữ “*mạng lưới*” chỉ dùng cho “*mạng lưới điện*”, “*mạng lưới toàn cầu*” (Internet). Một hệ thống khách sạn hoặc chuỗi (*chain*) khách sạn hoặc hệ thống nhà hàng McDonalds... dù nhiều cách mấy cũng không thể là một mạng lưới được. Mạng lưới có nghĩa là chằng chịt.

-BBC tiếng Việt ngày 20/9/2015: “*Người dân Hy Lạp đi tổng tuyển cử*”. Đây là câu văn ngớ ngẩn và khinh thường độc giả quá đỗi. Câu văn hoàn chỉnh phải là, “*Người dân Hy Lạp tham gia tổng tuyển cử*”.

-BBC tiếng Việt ngày 20/9/2015: “*Cuba: Đông đảo sẽ dự Thánh lễ với Giáo hoàng*”. Đây là câu văn cẩu thả không còn ra thể thống gì nữa. “*Đông đảo*” là một “*tính từ*” (*adjective*) nó không thể làm chủ từ cho câu văn được. Học sinh Lớp 4, Lớp 5 cũng không viết một câu văn tệ hại đến như vậy. Câu văn hoàn chỉnh phải là, “*Đông đảo tín đồ sẽ tham dự thánh lễ với Giáo Hoàng*”.

-BBC tiếng Việt ngày 20/9/2015: “*Khủng hoảng di dân: 13 người chết*”. Câu văn này khiến người đọc phì cười bởi vì khủng hoảng di dân gì mà chỉ có 13 người chết thôi sao? Có lẽ tác giả bản dịch này vừa đặt tiêu đề vừa tán dóc với bạn bè cho nên bạ đâu viết đó. Tiêu đề hoàn chỉnh phải là, “*Lại thêm 13 người chết trong cuộc khủng hoảng di dân*” hoặc “*Khủng hoảng di dân: Thêm 13 người chết*”

-BBC tiếng Việt ngày 26/9/2015: “*'Trần tuổi' với Đại hội Đảng thế nào?*” Đây là câu văn dịch ngô nghê chứng tỏ người dịch kém tiếng Anh lẫn tiếng Việt. Câu văn thuần Việt và rõ nghĩa phải là, “*Hạn tuổi ảnh hưởng thế nào tới đại hội đảng?*”

-BBC tiếng Việt ngày 26/9/2015: “*Ô. Tập Cận Bình ...đã được Tổng thống Barack Obama đón tiếp khá thẳng thắn.*” Đây là bài viết của ông Tiến Sĩ Vũ Cao Phan gửi cho BBC từ Hà Nội.

Từ lúc cha sinh mẹ đẻ tới giờ tôi chỉ đọc và nghe nói, “*tiếp đãi nồng hậu*”, “*tiếp đãi ân cần*” hoặc “*đón tiếp lạnh nhạt*”, chứ chưa bao giờ đọc và nghe nói “*đón tiếp thẳng thắn*”. Nhưng tôi đã được đọc và nghe nói, “*thảo luận thẳng thắn*”. Xin ông tiến sĩ mở từ điển, coi lại sách vở từ ngàn xưa đến giờ xem có cuộc tiếp đón nào gọi là “*thẳng thắn*” hay không? Phải chăng “*tiếp*

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

đón thẳng thắn” có nghĩa là Ô. Tập Cận Bình vừa bước vào cửa Tòa Bạch Ốc, Ô. Obama đã chỉ vào mặt nói, “*Này, ông phải thẳng thắn không được giấu diếm gì nghe không!*” Nếu Ô. Obama làm thế, cả nước Mỹ sẽ nghĩ Ô. Obama điên mất rồi và cần phải vào dưỡng trí viện (*nhà thương điên*) nghỉ ngơi một thời gian cho nó “*thư giãn*” rồi sẽ về làm tổng thống tiếp.

4) Câu văn dùng chữ không chính xác hoặc chính tác giả cũng không hiểu rõ nghĩa nhưng cứ viết bừa.

-BBC tiếng Việt ngày 10/9/2015, “*Redstone là phiên bản phát triển từ chiếc V2*” Theo đúng văn tự thì Redstone không phải là “*phiên bản*” (bản sao chép, copy giống hệt 100%) mà “*phát triển*” từ hỏa tiễn V2. Như vậy Redstone là bản mô phỏng (version) chứ không phải phiên bản tức sao chép. Do đó câu văn chính xác phải là: “*Redstone là bản mô phỏng từ V2*” Xin tác giả nhớ cho: Danh từ “*copy*” được người Tàu dịch là “*phiên bản*”. Còn Việt Nam dịch là “*sao chép*”. Trong giấy tờ hành chính gọi là, “*Sao y bản chính*”. Còn “*version*” là mô phỏng (không đúng 100%)

-BBC tiếng Việt ngày 29/8/2015: “*Công nghệ cho xe ô m ở Jakarta*” thú thực đọc đoạn văn này tôi không hiểu gì cả. Theo chỗ tôi biết “*công nghệ*” là kỹ nghệ chế tạo cơ khí, máy móc. Miền Nam trước đây có Trường Kỹ Sư Công Nghệ. Đọc kỹ nội dung thì đây chỉ là “*Điện thoại thông minh giúp tìm xe ô m ở Jakarta*” hoặc “*Điện thoại thông minh giúp nghề xe ô m ở Jakarta*”, chứ chẳng có khoa học, kỹ thuật gì ở đây cả.

-BBC tiếng Việt ngày 19/9/2015: “*Đạt cực đỉnh với một cú nhấn nút*”. Đây là câu văn dùng chữ sai và bát nháo. “*đạt cực đỉnh*” là đạt cái gì? Theo nội dung bài viết thì đây là một thiết bị điện tử gắn vào các dây thần kinh ở xương sườn giúp người bị rối loạn tình dục (*không nói rõ rối loạn tình dục là gì*) đạt khoái cảm chỉ một lần bấm nút. Do đó câu văn hoàn chỉnh phải là, “*Đạt khoái cảm chỉ một lần bấm nút*”.

-BBC tiếng Việt ngày 25/9/2015: “*Giáo hoàng kêu gọi Mỹ nhân bản với di dân*”. Theo từ điển Việt Nam, “*nhân bản*” có nghĩa là “*lấy con người làm gốc*”. Câu văn dùng chữ không đúng, mà

phải nói, “*Giáo Hoàng kêu gọi Mỹ bày tỏ lòng nhân đạo với di dân*”. Ngoài ra câu văn còn sai văn phạm. “*Nhân bản*” là một danh từ chứ không phải một động từ. Trong câu trên, hai chữ “*nhân bản*” được dùng như một động từ.

5) Câu văn thừa tức câu văn lập lại những chữ cùng nghĩa như nhau hoặc thêm vào khiến câu văn vô duyên, không biết gom ý, thiếu đầu óc tổng hợp, thiếu kiến thức. Nếu kiến thức sâu rộng, chỉ cần vài chữ là có thể diễn đạt cả một câu văn hoặc ý tưởng.

-BBC tiếng Việt ngày 13/8/2014: “*Ánh Viên đạt thêm thành tích bơi mới*” Ai cũng biết Ánh Viên là lực sĩ bơi lội rồi, do đó thêm chữ “*bơi*” là thừa. Tiêu đề hoàn chỉnh phải là, “*Kình ngư Ánh Viên đạt thêm thành tích mới*” hoặc, “*Ánh Viên lập thêm thành tích mới*”.

6) Câu văn sai văn phạm:

-BBC tiếng Việt ngày 17/9/2015, “*Hối tiếc việc trao giải Nobel cho Obama*” Đây là câu hoàn toàn sai văn phạm. Sau chữ “*hối tiếc*” phải là chữ “*đã*” chứ không thể là một danh từ. Thí dụ: “*Tôi hối tiếc đã không theo học ngành y khoa*” hoặc, “*Tôi hối tiếc đã từ chối lời mời hôm đó.*” Do đó câu văn đúng văn phạm phải là, “*Hối tiếc đã trao Giải Nobel Hòa Bình cho Obama*”.

-BBC tiếng Việt ngày 21/9/2015: “*Tiếp tục tìm hai ngư dân nổ tàu cá*”. Đây là câu văn sai văn phạm. Câu văn hoàn chỉnh phải là, “*Tiếp tục tìm kiếm hai ngư dân của tàu cá bị nổ*”.

7) Câu văn gây hiểu lầm khiến người đọc hiểu sai ý tác giả. Nguyên do dùng chữ không chính xác, cấu thả hoặc tiếng Việt kém.

-BBC tiếng Việt ngày 7/8/2015: “*Manuel Pellegrini gia hạn hợp đồng tại City*”. Tiêu đề này khiến chúng ta hiểu lầm rằng Manuel Pelligrini gia hạn hợp đồng để muốn một cầu thủ nào đó của đội Manchester City. Nhưng đọc nội dung thì mới vỡ lẽ ra chính Manuel Pelligrini được gia hạn hợp đồng. Do đó tựa đề hoàn chỉnh phải là, “*Manuel Pellegrini được gia hạn hợp đồng tại Manchester City*”.

-BBC tiếng Việt ngày 14/9/2015: “*Du khách Mexico bị giết ở Ai Cập*”. Câu văn này gây hiểu lầm là du khách Mexico bị giết bởi nhiều lý do như trộm cướp, khủng bố...do tình trạng mất an ninh, nhưng thực tế là, “*Du khách Mexico bị bắn làm trong*”.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

chiến dịch chống khủng bố ở Ai Cập” hoặc, “*Du khách Mỹ Tây Cơ bị bắn làm tại Ai Cập”*

-BBC tiếng Việt ngày 16/8/2015: “*Djokovic và mùi cần sa khi thi đấu*”. Câu văn này gây hiểu lầm là mùi cần sa toát ra từ chính cây vợt Djokovic. Câu văn không gây hiểu lầm là ” *Djokovic và mùi cần sa toát ra từ khán đài*.”

-BBC tiếng Việt ngày 26/9/2015: “*Hãy thắng thần với ông Tập Cận Bình*”. Câu văn này gây hiểu lầm là Việt Nam đã lươn lẹo, gian trá, quanh co cho nên không “*thắng thần*” với Ô. Tập Cận Bình. Chẳng hạn chúng ta thường nói, “*Ông ta không phải là người thắng thần*” tức ông ta lươn lẹo, nói dối, khó chơi. Câu văn đúng đắn và không gây hiểu lầm là, “*Hãy nói thắng với ông Tập Cận Bình*” hoặc “*Hãy nói rõ vấn đề với ông Tập Cận Bình*”. Khi hai người đang thảo luận với nhau, nếu chúng ta nói, “*Xin ông đi thắng vào vấn đề.*” thì không sao. Nhưng nếu chúng ta nói, “*Xin ông thắng thần cho.*” thì người nghe có thể nổi đóa và đâm vào mặt chúng ta vì câu văn thứ hai là câu văn chạm tự ái. Đây là sự tế nhị của ngôn ngữ đòi hỏi phải học rộng, giao tiếp nhiều và suy nghĩ nhiều mới thấy. Bài viết có tiêu đề trên là của tác giả Tiến Sĩ Vũ Cao Phan gửi cho BBC từ Hà Nội.

7) Câu văn lai căng dùng chen tiếng Tây, tiếng Mỹ “*ba rơi*” mà những từ này đã được dịch qua Việt ngữ hoặc có tiếng tương đương.

-BBC tiếng Việt ngày 7/9/2015, “*Dự trữ ngoại tệ TQ sụt 94 tỷ USD*” Trong khi biết dịch đồng Ruble ra tiếng Việt (rúp) thì lại không biết dịch USD ra tiếng Việt. Xin thưa tiếng Việt gọi đó là đồng đô-la. Ngày xưa lính Mỹ vào Việt Nam xài hai loại đô-la cùng lúc: Đô-la Xanh và Đô-la Đỏ.

-BBC tiếng Việt ngày 7/9/2015, “*Tập đoàn Hong Kong nắm casino ở Hội An*”. Và “*dự án resort casino Nam Hội An*”. Xin thưa “*casino*” là sòng bài. Còn “*resort casino*” là vừa sòng bài vừa nghỉ mát/ngỉ dưỡng. Nếu không biết thì nên tra từ điển.

-BBC tiếng Việt ngày 1/9/2015: “*Bỏ logo của Thế vận hội Tokyo*”. Xin nhắc “*logo*” là viết tắt của “*logotype*” tức huy hiệu hay nhãn hiệu.

-BBC tiếng Việt ngày 17/8/2015: “*Từ vụ scandal với bác sĩ Carneiro*”. Xin nhắc “*scandal*” là vụ tai tiếng. BBC Việt ngữ tức

là dùng 100% Việt ngữ chứ không phải “*BBC tiếng Việt pha tiếng Anh ba rọi*”. Ngày xưa ai nói tiếng Việt thanh thoát chen vào vài câu tiếng Tây cho nó oai, bị mĩa mai là nói tiếng Tây “*ba rọi*”. Thực Dân Pháp cút về nước lâu lắm rồi, nay lại nảy sinh tệ nạn nói tiếng Mỹ “*ba rọi*”. Đây là đầu óc nô lệ hoặc mặc cảm với tiếng Việt, cho rằng ngôn ngữ Việt thấp kém, hoặc không rành tiếng Anh nên không biết dịch ra làm sao nên để “*nguyên*” cho nó tiện, trong khi đó mình đã có tiếng tương đương đầy rẫy trong từ điển.

9) Câu văn làm dáng

-BBC tiếng Việt ngày 8/8/2015: “*HAGL: Chút nắng vàng giờ đây cũng vội*”. Tiêu đề giống như một câu thơ của một người đầu óc lãng đãng, để làm dáng (Miền Nam gọi là kiêu cọ) chứ không phải người bình luận về những trận đấu bóng tròn. Thực ra thì đội Hoàng Anh Gia Lai (HAGL) mùa này đá tệ quá khiến người hâm mộ tiếc nuối thời kỳ vàng son mà tác giả gọi là “*bao tia nắng ấm áp*” của ngày xưa. Ông ký giả này nên bỏ nghề bình luận thể thao để làm thi sĩ...có lẽ thành công hơn.

10) Câu văn di hóm do sáng chế chữ không thuyết phục được độc giả hoặc làm cho tiếng Việt trở nên bát nháo hay một mớ xà bần, hồ lồn, tả-pín-lù.

Xin nhớ muốn sáng chế chữ thì phải có tài về văn chương mà ai cũng phục...như thế mới gọi là sáng tạo. Sáng tạo mà bị người ta chê, phê bình, chỉ trích là phá hoại ngôn ngữ.

-BBC tiếng Việt ngày 9/9/2015: “*Rooney viết nên trang sử mới cho tuyển Anh*”. Bây giờ tại Việt Nam, các chữ như đội tuyển Việt Nam, đội tuyển Anh Quốc, đội tuyển Pháp, đội tuyển Mỹ v.v...đều được viết thành: tuyển Việt Nam, tuyển Anh, tuyển Pháp, tuyển Mỹ...Đây là lối viết vô cùng bát nháo, sáng tạo kiểu đường phố, vỉa hè. Tuyển Anh, tuyển phu, tuyển quân, tuyển thí sinh, tuyển lựa ca sĩ v.v...Tuyển Anh là tuyển chọn nước Anh để làm một cái gì đó chẳng?

-BBC tiếng Việt ngày 9/9/2015, “*đi nghỉ bằng du thuyền lớn là biểu tượng đẳng cấp của người Trung Quốc*” Câu hỏi ở đây là đẳng cấp là gì? Đệ nhất đẳng huyền đai hay đẳng cấp chuyên nghiệp hay đẳng cấp cao? Đẳng cấp cao chưa hẳn là người giàu có. Đây là loại tiếng Việt bát nháo, là loại ngôn ngữ của “hè

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

phố” mảnh mung, ít học. Ngôn ngữ đảng hoàng phải là, “*Nghĩ mát bằng du thuyền là biểu tượng giàu có của dân Trung Quốc*” -BBC tiếng Việt ngày 7/9/2015 “*bên ngoài căn hộ*”. Thú thực cứ mỗi lần đọc tới hai chữ “*căn hộ*” là tôi khó chịu. Hai chữ “*căn nhà*” vừa thuần tiếng Việt, vừa có trong văn chương ngàn đời nay sao không dùng mà lại ghép chữ theo kiểu lai căng, kém cỏi? Thà dùng nguyên câu ngạn ngữ Hán-Việt như “*môn đặng hộ đối*” thì không ai nói gì. Chỉ cần dùng một câu đơn giản “*ngoài nhà*” là người ta hiểu rồi. Miền Nam trước đây có câu nói để đời, “*Dốt thường hay nói chữ*” chẳng hạn như: “*căn nhà*” không nói mà lại nói “*căn hộ*”, “*cô ấy đẹp*” hoặc “*cô ấy có chút nhan sắc*” không nói mà lại nói “*cô ấy sở hữu một nhan sắc*”, “*cô ấy sở hữu đôi môi đẹp*”. Chữ “*gia đình*” cũng thế, đã có cả ngàn năm nay không nói mà lại nói “*hộ dân*”, “*một con hổ*” không nói mà lại nói “*một cá thể hổ*”, tình hình “*căng thẳng lắm*” không nói mà lại nói “*tình hình căng lắm*”, trận so găng trên võ đài, trận đá bóng, trận đấu quần vợt, các môn điền kinh... không nói mà lại nói “*trận thi đấu*”, “*cầu thủ bị treo giò sáu tháng*” không nói mà lại nói, “*bị cấm thi đấu sáu tháng*”. Cái gì cũng “*thi*” như thi công, thi đấu, thi đua...”*Công nhân đang làm việc trong nhà máy*” không nói mà lại nói, “*Công nhân đang thi công*.” “*hoàn thành đúng thời hạn*” không nói mà lại nói, “*đạt tiến độ thi công*” nghe nhưc đầu quá. Ngay trong trường học cũng “*thi đua*”. Thầy cô chỉ cần làm đúng bổn phận của mình là tốt rồi. Cả thế giới đều như vậy. Thi đua để làm gì? Thi đua để kiệt sức mà chết hay vào *bệnh viện* (À quên, phải nói “*nhập viện*” mới đúng) tốn tiền chính phủ?

-BBC tiếng Việt ngày 17/9/2015, “*Việt Nam nói Thái Lan phải ‘khẩn trương điều tra’ vụ tàu Thái Lan*”. Tôi sợ hai chữ “*khẩn trương*” lắm rồi. Đi ỉa, đi đái cũng “*khẩn trương lên!*”. Tại sao không nói, “*Việt Nam yêu cầu Thái Lan điều tra ngay vụ tàu Thái Lan...*” hoặc “*Việt Nam yêu cầu Thái Lan điều tra gấp vụ tàu Thái Lan...*” Các quốc gia trên thế giới khi đất nước sắp lâm nguy hoặc một thiên tai thảm họa sắp đổ xuống, chính quyền ban bố tình trạng gọi là “*tình trạng khẩn trương*” (State of Emergency). Khẩn trương ở đây không có nghĩa là nhanh lên,

gấp lên, lệ lên mà là tình trạng khó khăn của đất nước mà mọi người phải chuẩn bị sẵn sàng ứng phó.

11) Câu văn dùng chữ “đao to búa lớn” không thích hợp

-BBC tiếng Việt ngày 14/9/2015: “*Đường lối Đỏ đang lên ở Anh và Mỹ?*” Câu văn này có vẻ cường điệu hơn là trình bày sự thực. Khuynh hướng của hai ông Sanders (Mỹ) và Corbyn (Anh) là khuynh hướng của người theo Chủ Nghĩa Xã Hội hơn là “Đỏ” tức Chủ Nghĩa Cộng Sản.

Kết Luận:

Với những lỗi rất sơ đẳng mà học sinh tiểu học năm xưa ở Miền Nam cũng không mắc phải, tôi đề nghị nếu Ban Việt Ngữ BBC không tuyển được những cộng tác viên kha khá tiếng Việt thì nên đóng cửa trang tin này để đừng làm khổ độc giả. Tôi không hề có ác cảm hoặc mặc cảm với trang Việt ngữ này. Chỉ vì tiền đồ văn hóa của dân tộc mà tôi nói. Khi mình viết ra chỉ để người yêu hoặc bạn bè mình đọc thì muốn viết sao cũng được. Nhưng khi đã viết trên một trang tin điện tử có cả triệu độc giả thì phải hết sức cẩn trọng vì trong số độc giả có rất nhiều người là bậc thầy của mình chứ không phải tất cả chỉ là phường bát nháo. Nếu cảm thấy không rành, không khá, không am tường Việt ngữ thì nên tìm nghề khác sinh sống. Cầm bút là sự nghiệp liên quan đến văn hóa chứ không phải chuyện đùa. Trên thế giới này có rất nhiều nhà bình luận, ký giả, phóng viên, truyền thông đi vào lịch sử ngành báo chí và được quần chúng nhớ mãi. Nhưng những người này, ngoài kiến thức sâu rộng, khả năng lý luận, nhận xét bén nhạy, ***tính công minh chính trực***...còn được Trời phú cho vốn ngôn ngữ mẹ đẻ rất quảng bác, truyền thống và mẫu mực.

Cứ thử đọc các bản tin của các hãng thông tấn lớn như AP, AFP, Reuters, UPI, các báo lớn của Hoa Kỳ như New York Times, Washington Post, Boston Globe...chúng ta thấy họ viết bằng lối văn rất mẫu mực, nghiêm túc bởi vì các bản tin mà các

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

hãng thông tấn này gửi đi được cả ngàn tờ báo trên thế giới trích đăng lại, bao nhiêu chính trị gia, các vị nguyên thủ quốc gia cũng phải theo dõi các bản tin này.

Xin nhớ cho văn chương báo chí là ngôn ngữ bình dị, dễ hiểu, trong sáng, không gây hiểu lầm, không hai nghĩa, nghiêm túc, không đùa cợt, không làm dáng, không được dùng tiếng lóng hoặc loại ngôn của phường đứng bên xe, bên cảng, đầu đường, cuối chợ, mảnh mung, chụp giựt. Mình không phải là người thô tục nhưng dùng ngôn ngữ thô tục thì chính mình là kẻ thô tục. Mình không phải là phường bát nháo nhưng dùng ngôn ngữ của hạng người đứng bên, đầu đường cuối phố thì chính mình là phường bát nháo... Mình chưa hẳn là người xấu nhưng dùng ngôn ngữ cay độc, đâm bị thóc chọc bị gạo, vu oan giá họa, bôi lọ, chụp mũ... thì người đọc sẽ nghĩ rằng mình là người gian ác... bởi vì **“văn tức là người”**.

Mình là nhà văn, nhà báo thì phải hướng dẫn “*đường phố*” để dân “*đường phố*” từ từ có chút học hành, ăn nói đúng đắn, thanh lịch hơn lên...chứ không phải chạy theo “*đường phố*” bởi vì ngôn ngữ “*đường phố*” là ngôn ngữ của những kẻ ít học. Không hiểu rõ những nguyên tắc đó mà nhảy vào nghề làm báo, làm phóng viên, bình luận, biên dịch... là một thảm họa, cho chính mình trước và sau đó cho văn hóa nước nhà.

TIẾNG ANH BA RỌI GIẾT LẦN TIẾNG VIỆT

Việt Nam hiện nay đang *top* (xin lỗi đứng đầu thế giới) về nói tiếng Anh “ba rọi” (*) cho nên đã làm tiếng Việt suy đồi và có nguy cơ tuyệt chủng hay trở nên ngôn ngữ của sắc dân thiểu số. Bởi vì:

- Dân chúng chỉ thích đi *tour* chứ không thích *đi du lịch*.
- Chỉ thích *shopping* chứ không chịu đi mua hàng, mua sắm.
- Và chỉ thích gọi *phone* chứ không thích gọi *điện thoại*.
- Và chỉ thích coi *tivi* chứ không chịu coi *truyền hình*. Tất cả các chương trình truyền hình trong nước bây giờ đều gọi là TV vì hai chữ Truyền Hình đã chết rồi, đã bị loại bỏ trong Tự Điển Việt Nam.
- Các chương trình giải trí/ca nhạc chết hết cả mà chỉ còn các *show*. Và Got Talent thì quá nhiều *fan* kể cả *fan cuồng, fan cứng, fan mềm*. Kẻ ủng hộ, người hâm mộ nay xuống Âm Phủ cả rồi.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-Thời đại mới, người ta chỉ thích coi các *live show* chứ không thích các *chương trình trực tiếp*.

-*Hot girl* thì làm loạn cả xã hội. Cả trường học cũng có *hot girl* chứ không còn gái rừng mỡ, gái ăn mặc hở hang, ăn mặc khiêu dâm nữa.

-Các *teen và tuổi teen* thì choán chỗ của *vị thành niên*.

-Chỉ có *hot boy* thì đi bán xì-ke, ma túy, chứ không có *thanh niên* đi bán xì-ke ma túy.

-*Ông/Bà* cũng chết hết mà chỉ còn *Mr. và Mrs.*

-Trên sân cỏ, cầu thủ chỉ thích đá *penalty* chứ không chịu *đá phạt đền*.

-*Thủ môn* không chịu vào khung thành để nhặt bóng vì đó là *gôn* (goal).

-*Xe gắn máy* cũng biến mất và chỉ còn *xe mô tô* chạy khơi khơi trên đường phố.

-*Ca-nô* phóng ào ào trên mặt nước khiến *xuồng máy* sợ quá phải giạt qua một bên.

-*Tin hot* và *tin nóng* không biết là tin gì. Phải chăng đó là tin có liên quan đến xác thịt hay tin hấp dẫn? Người rành tiếng Việt cũng ngỡ ngác. Xin bà con nào dùng hai chữ “hot news” giải thích dùm và liệu có tiếng Việt nào tương đương không?

-Tại Việt Nam bây giờ *xe ô-tô* có giá hơn *xe hơi*. Nhớ đem xe ô-tô về Việt Nam bán, đừng đem xe hơi.

-*Cờ lúp* này *cờ lúp* kia khiến *đoạn phim, đoạn băng ngắn* sợ hết hồn.

-Bà con bây giờ chỉ thích tiêm *vaccine* chứ không thích *chủng ngừa hay chích ngừa* vì sợ chết.

-Thời đại mới người ta đua nhau vào *căng tin (cantine)* chứ không thích vào *nhà ăn* nữa.

-*Top ten* thì cuội lên cổ *mười người đứng đầu/hàng đầu* rồi.

-*Tập họp, biểu tình* bây giờ quê mùa lắm mà phải nói là *mít-tinh*.

-“Dùng thuốc kích thích” phải nói là “*doping*” cho nó giống Mỹ. Muốn học tiếng Anh “ba rọi” kiểu này thỉnh thoảng ghé trang tin điện tử VOA hoặc BBC Việt Ngữ sẽ được thỏa mãn.

-*Môn Quyền Anh* cũng đã chết để *boxing* lên ngôi.

-Võ sĩ bị *hạ đo ván* góc đầu dậy, cãi lại trọng tài và nói rằng tôi bị *hạ knock-out*.

-Các *tay đua* cổ lỗ sĩ chết hết mà chỉ còn *coureur* đạp xe khơi khơi rất "*kịch tính*".

-*Người viết trang tin chuyên đề* ngày nào cũng cãi lộn với *blogger* vì nói *blogger* mới "*sang*" như Mỹ.

-Mua *huy hiệu* người ta hỏi "Ông bà nói gì vậy?" vì họ chỉ biết có *logo*.

-*Bay* một mình/*dẫn bóng* một mình/ độc diễn không ai hiểu cho nên phải nói là *solo*. **Bây giờ trong nước ai cũng giỏi tiếng Anh, giỏi hơn cả dân Mỹ nữa. Đâu đâu cũng nghe nói OK. Hai chữ "được rồi" đã chết trong ngôn ngữ Việt Nam.**

-Phi công ngồi lâu trong *buồng lái*, buồn quá nên rời *cabin* ra ngoài tán dóc với hành khách.

-*Biểu ngữ* vì muốn "thoát Trung" cho nên phải nói là *băng-rôn*.

-*Ngày hội* vì muốn "đi Mỹ" cho nên phải nói *festival* cho quen.

-*Bích chương* (dán trên tường) không chịu nói mà phải nói *Áp-phích* (Affiche) cho có vẻ ta là Tây đây.

-*Chương trình thương mại* giờ đây bị các *showbiz* đè bẹp.

-Chuyện *tai tiếng* bây giờ trở thành *scandal* bàn tán ồn ào "*gây sốt trên mạng*".

-Bây giờ người ta không còn nhập cảng *Xe thùng/ xe kiện hàng/xe vận tải hạng nặng* nữa mà chỉ nhập toàn xe *container*. Ráng mà chịu!

-*Hầm ngầm, hầm trú ẩn* nói sợ người ta không hiểu cho nên phải nói là *boong-ke* (bunker).

-*Xe điện ngầm* cũng chết hết hoặc đóng cửa và thay bằng *Metro* như *Metro Bà Quẹo*.

-Ảnh *cởi truồng/lỏa thể* đưa ra bị tố là dâm ô cho nên phải nói "lái" là ảnh *nude*.

-Bây giờ người ta không còn sợ *vi khuẩn, siêu vi trùng* nữa mà chỉ sợ *vi -rút (virus)* mà thôi vì vi-rút nguy hiểm hơn siêu vi trùng!

-*Giải túc cầu/đá bóng thế giới* đã chết và thay bằng *World Cup*.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-**Giải túc cầu Đông Nam Á** cũng chết luôn và thay bằng **Suzuki AFF!!!**

-**Đông Nam Á Vận Hội** cũng đã chết và thay bằng **SEA Games!**

-Trọng tài thổi còi nói “**đá đĩ**” cầu thủ Việt Nam đứng ngơ ngác vì không hiểu “**đá**” là gì mà chỉ biết “**sút**” (**shoot**). Cho nên “bóng đá” Việt Nam phải đổi tên thành “**Bóng Sút Việt Nam**”.

-**Căng thẳng thần kinh/đầu óc** vào bệnh viện nói, bác sĩ không hiểu cho nên phải nói là **stress**.

-**Sửng sốt, choáng váng, bàng hoàng** giờ cũng tiêu ma vì chỉ còn **Sốc (Shocked)** mà thôi.

-**Đại hạ giá** bây giờ quá cổ lỗ sĩ cho nên phải gọi là **giảm sốc** (shock sale)

-Vợ chồng mới cưới nhất định không chịu hưởng **tuần trăng mật** ở khu nghỉ mát vì **khu nghỉ mát** không sang bằng **resort**.

-Nói **đấm bóp** người ta tưởng rằng đó là đánh lộn cho nên phải nói là **massage**.

-Bây giờ về Việt Nam mà nói **máy hình, máy thu hình** thì người ta nhìn mình như người ở Phi Châu mới về cho nên phải nói **camera** cho họ nể.

-**Nạp điện** không chịu nói mà phải nói “**sạc**” cho nó giống ông Tây.

-**Thu hình từ trên cao/trên không** phải nói là **Flycam** cho nó oai vì giống Mỹ.

-**Ngân hàng** bây giờ chỉ có **máy ATM** chứ không có **Máy chuyển tiền tự động** nữa. Ráng mà chịu.

-Dân quê, dân lao động đọc báo không hiểu **GDP** là gì cho nên phải học lớp “Tiếng Anh Cấp Tốc” hoặc hỏi mấy giáo sư Anh Văn...thì mới biết đó là **Tổng Sản Lượng Quốc Gia (Gross Domestic Product)**. Tội nghiệp quá!

-**Đường giây thông báo khẩn cấp** dùng làm chi, mà phải dùng **hot line** cho nó oai.

-Nói **làm bàn hai trái /thắng hai trái** quê mùa lắm cho nên phải nói làm **cú đúp** (coup double) cho nó có vẻ Tây. Tây đẻ đầu 100 năm, nay vẫn còn nhớ gậy và roi gân bò của ông Tây năm xưa.

-**Làm bàn 3 trái** nói ra rất quê cho nên phải nói **lập hat-trick** cho nó giống Mỹ mới sang. Xin nhắc ở Mỹ không phải ai cũng sang cũng là tỷ phú và tiền sĩ ...mà cũng rất nhiều ông/bà vô gia cư, lau chùi cầu tiêu, bỏ báo, bán Pizza, bán săng.

-**Giải** không nên nói mà phải nói là **cúp** cho có vẻ văn minh. Tiếng Việt bây giờ thấp kém so với tiếng Tây, tiếng Mỹ nhiều lắm. Nói tiếng Anh “ba rọi” mới văn minh, hiện đại.

-**Câu lạc bộ / hộp đêm** vào làm chi. Vào **club** cho nó sang.

-Phụ nữ mặc **áo tắm hai mảnh** không hấp dẫn bằng mặc **bikini**.

-Các loại đàn như dương cầm, tây ban cầm, vĩ cầm đều đã quăng vào xọt rác và **piano, guitar, violin/violion** nói như thế mới sang như Tây!

-Ăn mặc hở hang/khiêu dâm hết thời rồi mà phải nói **ăn mặc hot**.

-**Pháo tháp/đòn canh** phải nói là **lô cốt**. Ông Tây vẫn hơn Ông Ta.

-**Hợp chất**, vật liệu tổng hợp/hỗn hợp còn nữa đâu cho nên phải dùng **composite**.

-**Tập bản đồ** vì không hiểu nghĩa tiếng Anh cho nên nói bừa là **atlas** để đánh lừa độc giả.

-**Tình dục/trao đổi xác thịt/làm tình** nói ra sợ thô tục cho nên nó trở là **sex**.

-**Cơ phận phụ/bộ phận rời** không hiểu cho nên nói đại là **module**.

-Thái Lan có **sex tour** chứ làm gì có **du lịch mua dâm**. Nói ra sợ người ta cười.

-Mỹ bắt đầu sợ **Ngày Halloween** vì hóa trang đầu trâu, mặt ngựa, xác chết miệng trào máu... là cơ hội tốt cho khủng bố. Nay Việt Nam rước vào. Đúng là “Điếc không sợ súng”!

Ô hô! Một ngàn năm đô hộ giặc Tàu, một trăm năm nô lệ giặc Tây mà đất nước chưa bị đồng hóa và tiếng Việt vẫn giữ được truyền thống, mẫu mực. Ở Miền Nam, hai mươi năm chiến tranh triền miên mà tiếng Việt lại hoàn chỉnh và tiến lên đỉnh cao. Nay Mỹ mới “bình thường hóa” từ năm 1995 mà góc rẽ văn hóa Việt đã có nguy cơ mục ruỗng rồi. Nếu 600,000 quân Mỹ đổ vào như thời chiến tranh thì đất nước sẽ biến thành Phi Luật Tân. Tiếng Anh sẽ là ngôn ngữ chính. Tiếng Việt sẽ trở

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

thành thổ ngữ. Khắp nơi, hang cùng ngõ hẻm, đâu đâu cũng nghe nói **OK** nhất là trên các đài truyền hình! Ngày xưa ở Miền Nam bảng hiệu ở Chợ Lớn toàn tiếng Tàu nên phải cảm vì người ta tưởng đây là đất nước Đài Loan, Hồng Kông, Tân Gia Ba. Nay bảng hiệu bằng tiếng Anh tràn lan khắp hang cùng ngõ hẻm. Chỉ vài năm nữa, bảng hiệu tiếng Việt sẽ chết. Trong khi ở Mỹ này, tiệm Việt Nam mà trưng bảng hiệu bằng tiếng Anh thì chỉ bán cho ma. Lai Mỹ cũng tốt thôi. Vì như thế mới “thoát Trung” và tiến nhanh, tiến mạnh tiến vững chắc như Đại Hàn hay Nhật Bản và ngửa mặt với thế giới để nói rằng chúng tôi có một nền văn hóa và ngôn ngữ giống hệt như Mỹ- một siêu cường của hành tinh này đây. Do mặc cảm thấp kém không góc đầu lên được cho nên nô lệ cũng là cách để hãnh diện. Đây tớ cho nhà giàu hay nhà quan lớn ra ngoài cũng vênh vang lắm chứ? Nếu bắt chước giống hệt chủ thì còn oai hơn nữa.

TIẾNG VIỆT KINH HOÀNG Ở TRONG NƯỚC

Sở dĩ tôi nói “*kinh hoàng*” là vì tiếng Việt ngày nay ở trong nước:

- Pha tiếng Anh, tiếng Tây ‘ba rọi’.
- Dùng quá nhiều tiếng lóng và ngôn ngữ đường phố.
- Văn bắt thành cú, bắt kể văn phạm .
- Sáng chế ra những từ ngữ dị hợm, phản nghĩa
- Cường điệu, làm dáng hoặc bi thảm hóa vấn đề. Miền Nam gọi là “*dốt hay nói chữ*”. Chẳng hạn, “*Dân Hà Nội tan tác dưới cơn mưa*” (Đài Tiếng Nói Việt Nam). Đây là câu văn bi thảm hóa vấn đề. Mưa thì người ta chạy tìm chỗ tránh mưa, cái gì mà tan tác? Trong những bức ảnh lại có cả một cặp trai gái che dù đi sát bên nhau. Dường như mưa làm họ gần nhau hơn. Hình ảnh này rất lãng mạn, có gì là “*tan tác*” đâu? Đây là câu văn “*bi thảm hóa*” vấn đề.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-Câu văn tối nghĩa.

-Cắt cụt tiếng Việt hoặc thêm cái đuôi vào cả những tiếng đã thông dụng ngàn năm.

-Dùng những chữ khiến người ta sợ.

A. Câu văn pha tiếng Anh “ba rọi”

1) Báo Tuổi Trẻ ngày 4/9/2016: “*Nỗi lòng “hot teen” trường học*” Đây là loại tiếng Anh ba rọi và người đọc không hiểu tác giả muốn nói gì.

2) Báo Tuổi Trẻ ngày 4/9/2016: “*Bạn Khánh Ly top 5 Duyên dáng ngoại thương 2014*”. Tác giả có lẽ không được học hành đàng hoàng cho nên không hiểu nghĩa hai chữ “*đứng đầu*” cho nên phải nói là “*top*”.

3) Báo Tuổi Trẻ ngày 4/9/2016: “*Gara ô tô sẽ đóng cửa vì đề xuất của Bộ Công thương*”. **Gara** là nơi chứa xe, nơi để xe, nhà để xe. Ngoài ra, lối viết hoa cũng rất là lộn xộn hoặc không biết cách viết hoa.

4) VnExpress ngày 4/9/2016: “*Murray mất bốn set để vượt qua tay vợt số 40 thế giới*”. Xin thưa, từ điển Anh-Việt xuất bản ở Việt Nam trong môn quần vợt, “**set**” có nghĩa là “**ván**”. Còn “**game**” nghĩa là “**bàn**”. Câu văn không lai căng sẽ là, “Murray phải mất bốn **ván** mới hạ được tay vợt xếp hạng thứ 40”

5) VOV (Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 5/9/2016: “**Top** những hậu vệ cánh sở hữu kỹ thuật cá nhân điêu luyện.” Đây là loại tiếng Việt rất bát nháo, vừa pha tiếng Anh “*ba rọi*” (*top*) vừa lai Tàu (*sở hữu*). Câu văn không “*ba rọi*”, không lai Tàu sẽ là “*Những hậu vệ cánh/biên hàng đầu có kỹ thuật điêu luyện*”

6)VOV (ĐàiTiếng Nói Việt Nam) ngày 5/9/2016: “Muller lập **cú đúp**”. Câu văn không “*ba rọi*” sẽ là, “*Muller thắng hai bàn*” hay “*Muller làm bàn hai trái*”.

7) VOV (Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 6/9/2016: “*Lực lượng Mỹ đã sử dụng hệ thống phóng rocket cơ động*”. Xin thưa “*rocket*” có nghĩa là “**phi đạn**”.

8) VnPlus ngày 6/9/2016: “*Bồ Đào Nha thua sốc trận mở màn vòng loại World Cup*” **Thua sốc** (*shock*) là thua thế nào? Câu văn không “*ba rọi*” sẽ là, “*Bồ Đào Nha choáng váng vì thua trận mở màn.*”

9) Báo Thanh Niên ngày 6/9/2016: “*Giảm cholesterol để giảm cân*”. Xin thưa, “**cholesterol**” là chất độc trong máu có thể gây bệnh tim (*A substance in your body which doctors think may cause heart disease*)

10) VOV (Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 9/9/2016: “*Phát động cuộc thi Video Clip* “*Đà Nẵng- Khoảnh khắc ấn tượng*”. Trong kho tàng tiếng Việt, không có chữ nào để dịch hai chữ “*video clip*” sao? Xin thưa, đó là đoạn phim ngắn, là băng thu hình ngắn. Do đó, tiêu đề không lai căng sẽ là, “*Phát động cuộc thi thực hiện đoạn phim ngắn về Đà Nẵng: Khoảnh khắc đáng ghi nhớ*”

11) Báo Tuổi Trẻ ngày 8/9/2016: “*Trao cúp Vô lăng vàng cho tài xế cứu xe khách mất thắng*”. Ông Tây về nước năm 1954 mà 62 năm sau vẫn có người viết văn lai Tây. Thế mới hay dấu ấn thuộc địa có khi cả ngàn năm vẫn chưa tẩy rửa được. Câu văn không lai Tây “*ba rọi*” sẽ là: “*Trao giải thưởng ‘tay lái vàng’ cho tài xế cứu xe đò đứt thắng/lao dốc*”

12) VnExpress ngày 14/9/2016: “*Hacker Nga tố WADA cho phép chị em Serena, Venus dùng doping*”. Xin thưa “*doping*” là “**dùng thuốc kích thích**”.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

13) VnExpress ngày 14/9/2016: “*Việt Nam giành chiến thắng gây sốc trận ra quân Futsal World Cup 2016*.” Câu văn vừa tối nghĩa vừa lai căng. Chiến thắng gây sốc là chiến thắng gì và gây sốc cho ai? Cho khán giả Việt Nam à? Câu văn rõ nghĩa và không lai căng sẽ là, “*Chiến thắng của Việt Nam tại Giải Túc Cầu Thế Giới Fusal 2016 gây kinh ngạc cho các đối thủ*”.

14) Báo Tiền Phong ngày 14/9/2016: “*Điều tra lại vụ người trốn truy nã được tuyên dương trên tivi* “. Có lẽ người viết bản tin này ở Mỹ lâu quá, ăn Hamburger nhiều quá cho nên quên tiếng Việt hoặc không biết *tivi* là truyền hình. Ngoài ra *tivi* chỉ là phát âm của *T.V.* chứ trong Anh Ngữ không có danh từ *tivi*.

15) VOV (Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 14/9/2016: “Aguero lập *hat-trick*”. Xin thưa “*hat-trick*” là “*làm bàn ba trái*”, “*thắng ba trái*”.

16) VOV (Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 15/9/2016: “*Những bức ảnh tuyệt đẹp mà không cần qua photoshop*”. Xin thưa, “*photoshop*” là *chỉnh sửa, thêm thắt chi tiết vào* một tấm hình, một hình ảnh khiến không còn giống tấm hình gốc nữa hoặc ngụy tạo một tấm hình khác.

17) Báo Giáo Dục ngày 23/9/2016: “Ca sỹ nhận *cát-sê* hàng trăm triệu”. Cát-sê tiếng Pháp “*cachet*” có nghĩa là *tiền thù lao* trả cho ca sĩ hay gái nhảy.

18) VOV (Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 28/9/2016: “*Thanh Hằng diện váy tua rua lấp lánh làm vedette*” Người viết bản tin này giống như một ông Tây lai thời Thực Dân Pháp. Xin thưa “*vedette*” là tài tử điện ảnh, đào hát.

19) VnExpress ngày 28/9/2016: “*Đỗ Mạnh Cường yêu cầu mẫu mặc đồ đen khi casting show Thu Đông*”. Rồi cũng VnExpress cùng ngày, “*Cặp người mẫu ngực trần catwalk trong show Hood by Air*”. Tôi tin chắc rằng người viết bản tin này tiếng Anh “*ăn đong*” và tiếng Việt kém cỏi cho nên không hiểu và không thể dịch ra tiếng Việt cho nên cứ để kiểu “*lai căng*” như thế để tỏ ra mình rành tiếng Anh lắm.

20) Báo VnExpress ngày 22/2/2019: “*Gần 10.000 USD mỗi m2 căn shop* chung cư phía Nam Sài Gòn”

Cả tòa soạn và cả nước không ai biết dịch **USD** ra **Mỹ Kim** hay **đồng đô-la!**

-**m2** là gì? Ngày xưa học trò Lớp 4 đã biết nói m2 là “**thước vuông**” hay “**mét vuông**”.

-**Căn shop** là căn gì? Lai căng, mất gốc quá đỗi trong khi cả nước lúc nào cũng nhai nhải “độc lập, tự do”.

21) Báo VnExpress ngày 22/2/2019: “Hà Nội treo *pano thượng đỉnh Mỹ - Triều* trên nhiều tuyến phố”. Xin hỏi “*pano*” là gì? Nó chỉ là tấm bảng vẽ. Còn “*pano thượng đỉnh Mỹ-Triều*” là câu văn què nói theo kiểu nhà quê. Câu văn đúng đắn phải là, “*Hà Nội treo bảng cổ vũ thượng đỉnh Mỹ-Triều Tiên trên nhiều đoạn đường*”.

B. Câu văn tối nghĩa phải cần thông dịch viên mới hiểu:

-Báo VnExpress ngày 22/2/2019: “Cách **phối đồ đôi** của con gái Johnny Depp và bạn trai”. Có lẽ phải cần thông dịch viên để xem ông ký giả này viết gì.

Ngày nay trong nước, kể cả BBC Việt Ngữ, bạ gì viết nấy không cần biết đúng sai và cũng không có ai quan tâm để sửa chữa. Ngày xưa Miền Nam không có Bộ Văn Hóa mà tiếng Việt đâu vào đấy. Ngày nay đất nước có Bộ Văn Hóa, Viện Ngôn Ngữ, Trung Ương Đảng có Ban Văn Hóa Tư Tưởng, đường phố, làng thôn, ngõ hẻm tràn đầy những biểu ngữ “*nổ như tạc đạn*” mà tiếng Việt lại trở nên lai căng, bát nháo.

Xin nhớ cho, mình chen tiếng Anh “**ba rọi**” để tỏ ra giống Mỹ, người ta đánh giá thấp mình. Mình viết tiếng Việt tinh ròn người ta kính trọng mình. Tiếng mẹ đẻ là linh hồn của dân tộc. Mất tiếng mẹ đẻ tức là bị đồng hóa, là diệt vong. Giả thử ngày mai cả dân tộc Việt Nam không còn nói tiếng Việt nữa và nói toàn tiếng Anh thì toàn bộ gia tài văn hóa, thi ca, văn chương, văn tự viết bằng tiếng Việt của 4000 năm đương nhiên bị hủy diệt.

Tội nghiệp trong nước! Những người văn chương lỗi lạc lại thường thừa kế và theo gót tổ tiên. Chẳng hạn tác phẩm “*Nửa Chừng Xuân*” của Khái Hưng, tựa đề lấy từ câu thơ “*Nửa chừng xuân thoát gậy cành thiên hương*” của Cự Nguyễn Du. Rồi thi phẩm “*Đưa Em Tìm Động Hoa Vàng*” của Phạm Thiên

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

Thư đều dùng văn chương bình dị, cổ văn hoặc ngôn ngữ của Thiên Tông mà rung động lòng người. Rồi Cung Trầm Tưởng làm thơ lúc còn du học ở Pháp mà không một chữ nào lai Tây. Còn những kẻ kém cỏi thường hay chế bậy, kiêu cạo, làm dáng, lai căng, dị hợm. Ngày xưa khi còn ở học tiểu học ở Hải Phòng, tôi thường đọc ra rả hai câu thơ trong Quốc Văn Giáo Khoa Thư:

*Văn chương phú lục chẳng hay.
Trở về làng cũ học cày cho xong.*

C. Câu văn sai văn phạm:

1) Báo Kiến Thức ngày 6/9/2016: “*Cách làm bánh trung thu không cần lò nướng **siêu ngon***”. Đây là câu văn sai văn phạm, câu văn đúng văn phạm phải là, “*Cách làm bánh trung thu thật ngon không cần lò nướng.*” Ngoài ra, “**Thật ngon**” là đủ rồi. “**Siêu ngon**” là *cường điệu*, là *bất chước*, là “**dỏm, rởm đời**”.

2) BBC Việt Ngữ ngày 4/9/2016: “*Diễn văn Chủ tịch VN nhắm vào 'kẻ hung hăng'*”. Đây là câu văn quê. Câu văn đúng văn phạm phải là, “*Diễn văn của chủ tịch Việt Nam nhắm vào kẻ hung hăng*”

3) BBC Việt Ngữ ngày 3/9/2016: “*Khánh Ly sắp lần đầu biểu diễn tại TP.HCM*” Tôi chưa bao giờ thấy một câu văn ngắn như vậy. Câu văn không ngắn sẽ là, “*Khánh Ly dự trù trình diễn lần đầu tại TP. HCM.*”

Theo tôi nghĩ, cái gì bao gồm nhiều động tác thì gọi là “**biểu diễn**”, chẳng hạn như “*biểu diễn máy bay*”, “*biểu diễn một màn nhào lộn trên không*”, “*biểu diễn bắn súng*”... Còn hát một bản nhạc thì nên dùng hai chữ “*trình bày*” hoặc “*trình diễn*”. Chẳng hạn như : “*Nữ ca sĩ Thái Thanh sẽ trình bày bản nhạc Tình Hoài Hương của Phạm Duy*”, “*Các nghệ sĩ đã liên tiếp trình diễn nhiều tiết mục đặc sắc*”.

D. Câu văn dị hợm, phản nghĩa:

1) VOV(Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 6/9/2016: “*Nữ thủ khoa đầu tiên của Đại học PCCC được **phong hàm vượt cấp***” Câu văn rắc rối và khó hiểu. Miền Nam trước đây chỉ

- cần nói ngắn gọn và dễ hiểu là, “Nữ thủ khoa đầu tiên của Đại Học Cứu Hỏa được **đặc cách** thăng trung úy.”
- 2) VOV(Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 6/9/2016: “Quảng Nam vượt quỹ khám, chữa bệnh BHYT hơn 210 tỷ đồng”. Câu văn vô cùng tối nghĩa. Câu văn rõ nghĩa sẽ là, “Số bệnh nhân quá đông, bảo hiểm y tế của Quảng Nam vượt qua mức 210 triệu đồng.”
- 3) Báo Tuổi Trẻ ngày 7/9/016: “Tài xế xe tải dừng cầm cứu hàng chục hành khách trong xe đổ đèo mất phanh.” Hiện nay tại Việt Nam, “lạc tay lái, lạc bánh lái” được gọi là “mất lái”. Còn “thắng không ăn, thắng hư” thì gọi là “mất phanh”. Đúng là bịa đặt chữ nghĩa.
- 4) Báo An Ninh Thủ Đô ngày 5/9/2016: “*Sát hạch lái xe tăng độ khó, tỷ lệ trượt lên tới 45%*” Tại sao dùng chữ khó quá vậy? Câu văn đơn giản chỉ là, “*Sát hạch lái xe khó hơn khiến 45% thi rớt.*”
- 5) Báo An Ninh Thủ Đô ngày 6/9/2016: “*Giới nghệ sĩ phía Bắc sẽ có lễ giỗ Tổ sân khấu quy mô và hoành tráng*”. Diễn bình cũng “*hoành tráng*”, nhà cửa cũng “*hoành tráng*” nay lễ giỗ cũng “*hoành tráng*”. Vậy “*hoành tráng*” là gì? Đúng là văn tự nghèo nàn và bát nháo, bạ gì viết nấy. Câu văn rõ nghĩa và đơn giản chỉ là, “*Giới nghệ sĩ Miền Bắctổ chức lễ giỗ Tổ quy mô và trang trọng.*” Dường như người trong nước, từ cấp xã lên cấp huyện, cấp tỉnh, kể cả các ông bộ trưởng, họ đều thuộc lòng, nhập tâm một số chữ rồi cứ thế ghép lại như một phản xạ tự nhiên, không hề suy nghĩ xem những điều họ nói ra có dài lòng thòng, nhưc đầu và khó hiểu không? Nhiều khi không cần gặp những biến cố kinh hoàng trong đời mà người ta hóa điên. Nghe mãi những lời nói nhưc đầu, dài lòng thòng, khó hiểu như vậy người ta cũng “*hóa điên*”. Xin nhớ cho, lời nói êm dịu, đầu vào đó làm người ta cảm thấy dễ chịu và thấm vào lòng người. Cho nên muốn ru con ngủ, người mẹ phải hát những lời nói ngọt ngào, thường là trong Ca Dao và giọng ru êm ả.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

- 6) VnExpress ngày 8/9/2016: “*Thời tiết cực đoan*”. Từ cha sinh mẹ đẻ hơn 70 năm nay tôi chưa bao giờ nghe thấy ai nói “*Thời tiết cực đoan*”, mà chỉ nghe nói “*Thời tiết khắc nghiệt*”, “*Thời tiết tệ hại*”, “*Thời tiết xấu*”... Trong nước đã dịch danh từ “*Extreme weather*” thành “*Thời tiết cực đoan*”. Cực đoan là thái độ quá khích, cay nghiệt, khắc nghiệt của con người. Thời tiết vô tình làm gì có tình cảm cực đoan, cay nghiệt? Và lại theo Từ Điển Anh Việt Hiện Đại xuất bản ở trong nước thì “*extreme*” có nghĩa là: Hành động cực đoan, biện pháp khắc nghiệt. Vậy thì “*extreme weather*” có thể dịch là: *Thời tiết khắc nghiệt, thời tiết biến động nguy hiểm*.
- 7) VOV(Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 8/9/2016: “*Không gian đi bộ quanh hồ Hoàn Kiếm*”. *Không gian* (*space*) ở ngoài trái đất, làm sao có thể đi bộ ở đó được? Khoa học không gian, trung tâm không gian là khoa học nghiên cứu là nơi để đưa người lên khám phá mặt trăng cùng các hành tinh khác như Hỏa Tinh, Thổ Tinh...Do đó danh từ hoàn chỉnh và đúng đắn phải là, “*Khu vực đi bộ quanh Hồ Hoàn Kiếm*”.
- 8) Vnplus ngày 8/9/2016: “*Đô cử Việt Nam đoạt HC vàng Paralympic 2016*”.Trời đất quý thần ơi! *Môn cử tạ* đã có ở Việt Nam lâu lắm rồi, không chịu dùng lại “*chế*” ra “*đô cử*”. Chỉ có “*đô vật*” chứ làm gì có “*đô cử*”? Thật dị hợm quá mức!
- 9) Báo An Ninh Thủ Đô ngày 8/9/2016: “*Sức nóng của vấn đề Biển Đông*”. Ý tác giả muốn nói vấn đề Biển Đông đang được mọi người, mọi quốc gia *chú ý* nhưng lại dùng chữ “*sức nóng*” khiến người ta liên tưởng tới một lò lửa, lò bếp, lò than...đang cháy hừng hực. Nếu đúng ý tác giả muốn thế thì câu văn phải là, “*Tầm mức quan trọng của vấn đề Biển Đông*”. Xin nhớ, muốn sáng tạo danh từ phải là người kiến thức sâu rộng và ngôn ngữ thật tinh tế. Không biết thì học

hỏi và đi theo bước chân của người xưa là chắc nhất. Đừng “ché” bậy.

10) Báo Kiến Thức ngày 9/9/2016: “**Vẻ đẹp hút hồn của phụ nữ Sài Gòn những năm 1960**”. Tôi đã sống ở Sài Gòn từ 1954-1975 và các cô ở Sài Gòn đã thay đổi nhiều kiểu áo dài và chỉ thấy “**đẹp**” chứ có “**hút hồn**” hay “**mắt hồn**” gì đâu. Bây giờ ở Việt Nam, bất cứ cái gì đẹp cũng phải thêm cái đuôi “**hút hồn**” hoặc thô tục hơn “**đẹp khó cưỡng**”. Xin đừng cường điệu một cách rẻ tiền. Ở trong nước, ngay các bản tin trích dịch từ các hãng thông tấn AP, AFP, Reuters v.v..cũng không giữ nguyên vẹn ý mà lại cường điệu hoặc tô vẽ theo ý của người dịch. Điều này chứng tỏ làng báo Việt Nam không được dạy dỗ về lương tâm nghề nghiệp (*code of ethics*). Khi dịch, phải **giữ nguyên ý của tác giả, không được bịa đặt hoặc bịa ra một tiêu đề khác theo ý mình**. Đọc những bản tin quốc tế bị bóp méo, xuyên tạc như thế người dân hoặc các giới chức cao cấp của chính phủ không đủ trình độ đọc nguyên bản bằng ngoại ngữ, sẽ có cái nhìn sai lệch về tình hình thế giới, từ đó sẽ có hành động không đúng và nguy hiểm!

11) Báo Tiền Phong ngày 9/9/2016: “**Nho xanh 1,3 triệu/kg: Đất vô địch, Hà thành tranh mua**”. Đất mà cũng có giải vô địch nữa sao? Đúng là loại văn chương bát nháo hay của trẻ con chưa được đi học nói chuyện với nhau. Câu văn không bát nháo sẽ là, “**Nho xanh 1.3 triệu/kg: Đất như vàng, dân Hà Thành tranh nhau mua.**”

12) VOV(Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 6/9/2016: “**siêu mẫu quyền lực Irina Shayk**”. Thật tình tôi không hiểu cô người mẫu Irina Shayk này có “**quyền lực**” gì? Không biết tác giả dịch từ tiếng gì qua tiếng Việt? Rồi BBC Việt Ngữ ngày 9/9/2016: “**Zuckerberg hãy làm đúng vai trò chủ biên quyền lực nhất thế giới của mình.**” Người dịch bản tin này từ BBC News đã không phân biệt được thế nào là “**quyền**

lực” thế nào là “*có tầm ảnh hưởng rộng lớn*”. “*Quyền lực*” là khả năng sai khiến người khác. Zuckerberg không có quyền và không có tư cách sai khiến ai, ngoại trừ nhân viên của mình. Nhưng những bài báo/tin được cậu ta đưa lên Facebook có tầm ảnh hưởng toàn cầu. Cũng như Cô Oprah Winfrey không có quyền lực gì cả nhưng những chương trình của cô ta có tầm ảnh hưởng rộng lớn trên nước Mỹ- vì có nhiều người xem. Nếu không còn ai xem nữa thì ảnh hưởng cũng tan biến. Nhưng “*quyền lực*” thì không cần nhiều người xem, nhiều khán giả. Không khán giả, không độc giả, không người xem, quyền lực vẫn còn đó. Chẳng hạn quyền lực của tổng thống/thủ tướng. Còn “*một nhân vật đầy quyền thế*” là một người không giữ một chức vụ nào trong chính quyền, không làm chủ bất cứ một cơ quan truyền thông nào, nhưng người ta đến quy lụy, xin xỏ quyền chức và đặc quyền đặc lợi...chẳng hạn như vợ, anh, em, em dâu, em vợ, anh vợ, chú, bác...của tổng thống. Chẳng hạn khi Ô. Bill Clinton làm tổng thống thì Bà Hillary là “*nhân vật đầy quyền thế*” của nước Mỹ.

- 13) BBC Việt Ngữ ngày 11/9/2016: “*Tài xế 'tự sát' làm chết người ở Đài Loan*”. Đây là câu văn vô cùng tối nghĩa. Câu văn sáng sửa sẽ là, “*Đài Loan: Tài xế gây tai họa vì muốn tự sát*”.
- 14) *Đầu ra/đầu vào*. Hiện nay *input:output* được trong nước dịch là “*đầu ra/đầu vào*” nghe không thanh tao tí nào. Trước 1975 GS. Nguyễn Cao Hách- Khoa Trường Đại Học Luật Khoa Sài Gòn đã dịch là “*nhập lượng: xuất lượng*”. Nay chúng ta cũng có thể dịch là, “*vốn: thành phẩm*”.
- 15) *Đường giây nóng*: Bây giờ chữ “*hotline*” được trong nước dịch là “*đường giây nóng*” hoàn toàn sai và không rõ nghĩa. Theo từ điển tiếng Anh, “*hotline is a direct telephone line set up for a specific purpose, especially for use in emergencies or for communication between heads of government*”. Vậy “*hotline*” là “*đường dây thông báo khẩn cấp*” giữa hai nguyên thủ quốc gia liên quan đến những biến cố cực kỳ quan trọng chứ không hề có nghĩa

nóng hay lạnh gì hết. Và nó cũng không phải là đường dây nói chuyện thường nhật. Ở trong nước tiếng Anh rất kém, cứ thấy tiếng Anh viết như thế nào thì đoán mò mà dịch, không chịu tra từ điển Anh-Anh và các từ điển riêng cho mỗi ngành. Chẳng hạn “**hot seat**” trong nước dịch là “**ghế nóng**”. Trong khi “**hot seat**” có nghĩa là **tình thế vô cùng bất lợi**, chẳng hạn bộ trưởng tư pháp đang bị áp lực từ quốc hội và công luận đòi phải điều tra tổng thống. Nếu không điều tra tổng thống thì không làm đúng chức năng của một bộ trưởng tư pháp...thì nên từ chức. Còn điều tra tổng thống tức cấp chỉ huy của mình...thì chắc chắn cũng sẽ bị cất chức. Hai đảng đều chết cả.

16) **Đối tác hay hợp tác?** Hiện nay chữ “**partner**” trong nước dịch là “**đối tác**” như thế hoàn toàn sai và phản nghĩa. Theo Từ Điển Anh-Việt Hiện Đại xuất bản sau 1975 thì “**partner**” có nghĩa là: “*người cùng chung phần, hội viên, bạn cùng phe, cùng hợp tác làm ăn buôn bán với nhau, cùng khiêu vũ, vợ chồng.*” Người đứng chung với mình trong trận đánh đôi quần vợt cũng gọi là “**partner**”. Trong khi “**đối tác**” là người làm công việc đối nghịch với mình. Thí dụ: đối phương, đối thủ. Do đó, “**Comprehensive Partnership**” là “**Hợp Tác Toàn Diện**”, “**Strategic Partnership**” là “**Hợp Tác Chiến Lược**”. Còn “**partner**” là “**người hợp tác**” chứ không phải “**đối tác**”.

17) **Xa Lộ hay Cao Tốc?** Hiện nay các “**xa lộ**” xưa của Miền Nam bị đổi tên thành “**đường cao tốc**” hay “**cao tốc**”. Tại Mỹ có hai loại đường: **Freeway** (Xa Lộ) và **Expressway** (Đường Tốc Hành, Cao Tốc). Xa Lộ nối liền hai thành phố hoặc hai tiểu bang có khi dài tới 800 dặm (1280km), tốc độ tối đa là 65 dặm/giờ nhưng xe thường chạy tới 80 dặm/giờ (128 km). Còn Cao Tốc hay Tốc Hành (Expressway) là đường **huyết mạch trong thành phố**, chỉ kéo dài khoảng 5 hay 10 dặm và tốc độ tối đa 50 dặm/giờ. Trong Thành Phố San Jose có hai **Đường Tốc Hành**: Capitol Exepressway và Almaden Expressway. Do đó đường nối liền Sài Gòn-Biên Hòa gọi **Xa Lộ Biên Hòa** là đúng. Còn đường vành đai hay nối hai đầu của thành phố có thể gọi là Cao Tốc hay Đường

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

Tốc Hành. Nay hệ thống giao thông ở Việt Nam phát triển mạnh. Quốc Lộ 4 (Sài Gòn-Cần Thơ) có thể gọi là **Xa Lộ 4**. Còn Quốc Lộ 1 nối liền Sài Gòn-Hà Nội có thể gọi là **Xa Lộ 1**. Còn song song với những Xa Lộ, có những đoạn đường ưu tiên chạy nhanh hơn **mà phải trả tiền** gọi là **Turnpike** chúng ta không cần đặt tên cho đoạn đường này mà chỉ dựng bảng “**Phải Trả Tiền Khi Chạy Trên Đoạn Đường Này**”. Hội nhập với thế giới cũng có nghĩa là cái gì hay của nhân loại thì mình bắt chước. Chẳng hạn môn túc cầu do người Anh nghĩ ra nhưng dân Ba Tây bắt chước và bắt chước hay quá cho nên nói tới túc cầu bây giờ, thế giới nghĩ tới Ba Tây chứ không nghĩ tới Anh Quốc. Vậy thì bắt chước điều hay không phải là điều tui nhục hay xấu hổ.

- 18) **Văn Hóa:** Chữ “*culture*” Có nhiều nghĩa, không phải lúc nào cũng có nghĩa là “**văn hóa**”. Văn hóa là một tổng hợp bao gồm rất nhiều lãnh vực của xã hội như: Hội hè, nghi lễ, nghi thức, cách ăn mặc, ăn ở, cách nói năng, cách cư xử trong gia đình, ngoài xã hội...chẳng hạn như: văn hóa Trung Hoa, văn hóa Mỹ, văn hóa Việt Nam...qua đó chúng ta thấy sự khác biệt về lối sống giữa các quốc gia. Hiện nay hai chữ “**văn hóa**” được dùng tràn lan, sai nghĩa và trở nên dị hợm ở trong nước khi nói: **văn hóa nói dối, văn hóa tham nhũng, văn hóa đi trễ, văn hóa chen lấn, văn hóa chửi thề, văn hóa ỉa bậy, văn hóa phong bì, nền văn hóa giao thông....** Hai chữ “**văn hóa**” ở đây được dùng với ý xấu, ám chỉ cái gì đã trở thành cố tật thấm sâu vào não trạng và không sao thay đổi được nữa và được cả xã hội chấp thuận và làm theo. Trong khi “**văn hóa**” biểu tượng cho cái gì tốt đẹp đã được gạn lọc theo thời gian và là niềm hãnh diện vì là đặc trưng của một quốc gia. Theo từ điển Mỹ, “*culture*” ngoài nghĩa “**văn hóa**” còn có nghĩa khác như sau: “*The set of predominating attitudes and behavior that characterize a group or organization.*” Theo định nghĩa này thì “*culture*” có nghĩa là: **Lễ thói, cách cư xử, trào lưu, phổ biến, một căn bệnh, cố tật...** của một tập thể, một tổ chức, một nhóm người nào đó chứ không chung cho cả một dân tộc. Xin nhớ cho, văn hóa là đặc trưng, thường là tốt đẹp

chung cho cả một dân tộc. Do đó, khi phê phán người nào cư xử, hành động nói năng thô tục, khiếm nhã, thiếu lịch sự... chúng ta nói, “*Đây là hành động thiếu văn hóa*”, tức văn hóa là biểu tượng cho mẫu mực và tốt đẹp chung. Chẳng hạn, “*Việt Nam có một nền văn hóa cổ kính*”. “*Hoa Kỳ có một nền văn hóa đa dạng*”. Do đó không thể dùng từ ngữ “*văn hóa*” để diễn tả một thói hư, tật xấu, một trào lưu của một số người chứ không phải của cả dân tộc.

Do đó không thể nói:

“*Văn hóa ứng xử*” mà phải nói, “*cách cư xử*” sao cho lễ độ, lịch sự, phải phép v.v..

“*văn hóa xếp hàng*” mà phải nói “*thói quen xếp hàng*” hoặc “*tự trọng khi xếp hàng*”.

“*văn hóa đi trễ*” mà phải nói, “*thói quen đi trễ*”, “*bệnh đi trễ*”.

“*văn hóa chửi thề*” mà phải nói, “*bệnh chửi thề*”, “*tật chửi thề*” Thí dụ: *Thằng cha/con mẹ đó có tật hở miệng ra là chửi thề*. Do đó không thể nói, “*Thằng cha/con mẹ đó có văn hóa chửi thề*” Nếu đã có văn hóa thì làm sao có thể chửi thề?

“*văn hóa phong bì*” mà phải nói “*trào lưu, phổ biến*”. Thí dụ: “*Bác sĩ nhận phong bì của bệnh nhân đã trở thành một trào lưu không biết ngưng/phổ biến của giới bác sĩ Việt Nam bây giờ.*” Do đó không thể nói, “*Ông/bà bác sĩ đó có văn hóa nhận phong bì.*” Mà phải nói “*Ông/bà bác sĩ đó không biết xấu hổ khi nhận tiền biếu của bệnh nhân.*”

“*văn hóa phóng uế*” mà phải nói “*thói quen phóng uế, xả rác*”. Thí dụ: “*Xả rác và phóng uế là thói quen bất trị của người Việt Nam bây giờ.*” hoặc, “*Hút thuốc xong liền quăng tàn thuốc lá xuống đất là thói quen đã thấm vào não trạng/vào máu của người Việt Nam.*” Do đó không thể nói “*Thằng cha đó có văn hóa đái bậy/ỉa bậy*”. Nếu có văn hóa thì đâu có đái bậy, ỉa bậy.

“*văn hóa nói dối*” mà phải nói, “*thói quen nói dối, cố tật nói dối*”. “*bệnh nói dối*”. Chúng ta không thể nói, “*Thằng cha, con mẹ đó có văn hóa nói dối.*” mà phải nói, “*Thằng cha, con mẹ đó*

có bệnh nói dối”.

“*văn hóa đi máy bay*” mà phải nói, “*những điều nên làm và không nên làm khi đi máy bay*”. Ngoài ra cũng không thể nói, “*văn hóa ẩm thực*” mà chỉ là “*cách ăn uống, thói quen ăn uống, tập tục ăn uống*”. “*văn hóa khinh bỉ*”. Thật tình tôi không hiểu người sáng chế ra chữ này muốn nói gì? Đồng ý tham nhũng là vi phạm pháp và đáng khinh bỉ. Nhưng để “*tận diệt*” nạn tham nhũng, ngoài việc ngăn ngừa, trừng phạt còn phải xây dựng một lòng tự trọng là “*biết khinh bỉ tham nhũng*” tức xây dựng “*lòng tự trọng*” chứ tại sao lại sáng chế ra một từ ngữ quái đản như vậy?

“*nền văn hóa giao thông*” mà là “*thảm trạng giao thông tại Việt Nam*”. Tại sao cứ dùng hai chữ “*văn hóa*” để gán ghép cho những thói hư tật xấu? Giả dụ ngày mai đây hệ thống giao thông công cộng được cải thiện, người dân bắt đầu có ý thức trách nhiệm và bảo vệ an toàn trên đường phố, lái xe có trật tự hơn thì cái gọi là “*nền văn hóa giao thông*” đó có còn tồn tại không? Vậy đây chỉ là *một thảm trạng nhất thời* chứ không phải một nền văn hóa. Xin nhớ cho văn hóa là một tập tục, lễ thói tốt đẹp của một dân tộc, tồn tại mãi với thời gian trong lòng cộng đồng dân tộc đó, chẳng hạn như thờ cúng tổ tiên là nét đặc thù của nền văn hóa Việt Nam.

“*Sách hóa nông thôn*” (BBC Việt Ngữ ngày 21/9/2016). Làm sao chúng ta có thể biến nông thôn thành quyển sách hay tủ sách được? Nhưng chúng ta có thể xây dựng các thư viện, đem sách tới cho nông thôn. Do đó câu văn giản dị và dễ hiểu sẽ là, “*Sách cho nông thôn*” hay “*Đem sách tới cho nông thôn*”.

“*Tin nóng*”. Tràn lan, trong và ngoài nước chỗ nào cũng thấy “*tin nóng*”. Tôi thật sự không hiểu tin nóng là tin gì? Tôi xin người nào dùng hai chữ “*tin nóng*” giải thích dùm. Theo định nghĩa của Mỹ, “*Hot news primarily refers to the latest breaking news; top current events of the day.*” Theo định nghĩa này thì “*hot news*” là *tin quan trọng chợt đến, tin hàng đầu vừa tới, tin mới nhất*. Nếu một vài giờ qua đi thì không thể gọi là “*tin*

nóng” được nữa. Ngoài ra, tin nóng cũng không liên quan gì đến xác thịt.

“**Kịch tính**”: Bây giờ trong nước bất cứ cái gì, chẳng hạn như buổi trình diễn văn nghệ, trận đá bóng, đua xe đạp, trận đấu võ, thậm chí như vụ đánh bom ở Thủ Đô Paris, cuộc tranh luận của các ứng viên phó tổng thống Hoa Kỳ v.v... hấp dẫn, sôi nổi đều được gán cho danh từ “**Kịch tính**”. Thí dụ: “*Cuộc tranh luận giữa “phó tướng” của bà Hillary Clinton và ông Donald Trump đã diễn ra khá kịch tính*” (VOV Đài Tiếng Nói Việt Nam ngày 5/10/2016). Thật là một sự “*sáng tạo*” chữ nghĩa bừa bãi và xúc phạm. Kịch tính có nghĩa là mọi lời đối thoại, cách đi cách đứng, cách nói, cách cười đều **quá lộ** giống như vở kịch đang được trình diễn trên sân khấu. Khi người ta nói, “*Bà ấy đóng kịch.*” tức lời ăn tiếng nói, bộ điệu của bà này **không chân thật** mà như “**đóng tuồng**”. Không biết tác giả bài viết có trực tiếp coi buổi tranh luận đó không? Có đủ trình độ tiếng Anh để hiểu được nội dung của những lời đối thoại không? Và trong cử chỉ, động tác của hai Ô. Mike Pence và Tim Kaine có gì là “**đóng kịch**” không mà dám nói là “**khá kịch tính**”. Ngu dốt, thậm chí đi cày đi cấy, làm thợ hay làm công cho người ta cũng hỏng việc. Nhưng ngu dốt mà cầm bút thì di họa cho nhiều đời sau.

Đ. Quá nhiều tiếng lóng và ngôn ngữ đường phố:

-Báo Tuổi Trẻ ngày 6/9/2016: “Dư án khu luyện thép Cà Ná: Dư luận ném đá do đổ ky? Rồi VnPlus ngày 10/9/2016, “Đầu bếp người Mỹ bị ‘ném đá’ vì dạy cách ăn phở Việt Nam”. Bây giờ tại Việt Nam những danh từ như: “*phê bình*”, “*chỉ trích*”, “*lên án*”, “*công kích*” đã chết và được thay thế bằng “**ném đá**”. Đúng là loại ngôn ngữ “đường phố”. Ngoài ra, hai chữ “**ném đá**” gợi lại hình ảnh man rợ ngày xưa mà vẫn còn tồn tại ở một vài quốc gia như Ba Tư, Ấn Độ, Hồi Quốc để xét xử người đàn bà ngoại tình. Hoặc hình ảnh một lũ trẻ con hay côn đồ phá phách bằng cách ném đá những xe chạy trên đường.

-Báo An Ninh Thủ Đô ngày 6/9/2016: “*Bắt quả tang cả trăm dân chơi đất Cảng “bay lấc” điên cuồng.*” Tôi không hiểu “*bay lấc*” ở đây là gì? Phải chăng là “*quay cuồng theo tiếng nhạc*”? hay “*say thuốc/say ma túy*”? Hai chữ “**bay lấc**” là loại ngôn ngữ “*đường phố*” của bọn cờ bạc, buôn lậu, mảnh mung, đứng bên.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐÔI

Trong báo chí, bài tường thuật cần dùng ngôn ngữ đứng đắn, dễ hiểu chứ không phải lời nói rồn chơi hoặc tiếng lóng của dân mảnh mung, chụp giật.

- Báo An Ninh Thủ Đô ngày 13/9/2016: “*Ồ nhóm "cú đêm" chuyên "nhảy xe" sa lưới pháp luật*”. *Ăn cắp xe* bây giờ được thay bằng ngôn ngữ đường phố “*nhảy xe*”.

-VOV (Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 16/9/2016: “*Vài mẹo thú vị sử dụng gây tự sướng*”. Đây chỉ là việc sử dụng “*cây gây cho máy tự chụp hình*”, nhưng đã được diễn tả bằng loại văn chương vô cùng thô tục và bát nháo “*gây tự sướng*”.

-“*Một số hình ảnh*”, “*một loạt hình ảnh*”, “*một số bài thơ*” được thay thế bằng “*chùm ảnh*”, “*chùm thơ*”. Chữ “*chùm*” khiến người ta liên tưởng tới “*chùm nhãn*”, “*chùm nho*”, “*chùm khế ngọt*”, “*dính chùm*”. Bao nhiêu danh từ vốn đã có sẵn, vừa rõ nghĩa, vừa thanh tao không dùng lại “sáng chế” chữ mới, nhưng sáng chế một cách bát nháo. Ngày xưa để ngạo báng những người hay “nói chữ” người Miền Nam thường nói, “*Thằng cha đó hay xoắn nho chùm*”. -

-“*Nói không biết ngượng*” được thay bằng, “*Mồm không biết ngượng*”. Thật thô lỗ quá mức!

E. Tiếng Việt có “đuôi”:

Tiếng Việt trong nước bây giờ rất lạ là có thêm cái “đuôi” dĩ nhiên là cái “đuôi” thừa thãi và dị hóm.

Thí dụ:

-“*Trồng cây*” trở thành “*trồng cây xanh*”. “*Cây*” trở thành “*cây xanh*”. “*Hà Nội trồng thêm một số loại cây*” trở thành “*Hà Nội trồng cây xanh*”. Cây nào chẳng “*xanh*”, thêm chữ “*xanh*” là thừa. Ngoài ra có rất nhiều loại cây lá màu nâu, màu vàng...chẳng lẽ “*trồng cây xanh*” là không trồng những loại cây này sao?

-“*Đóng tàu*” trở thành “*Đóng mới*”. “*Xây nhà*” trở thành “*Xây mới mấy căn nhà*”. Đóng tàu, xây nhà đương nhiên đóng tàu mới, xây nhà mới. Không ai đóng tàu cũ, xây nhà cũ. Do đó thêm chữ “*mới*” là thừa.

-“*Khách mời*”. Thí dụ: “*Chương trình hôm nay có một vị khách*

mời”. Hoặc BBC Việt Ngữ ngày 8/9/2016: “*Khách mời Bàn tròn Thứ Năm bình luận về chuyến đi...*” Đương nhiên mình mời người ta, sắp xếp chương trình thì người ta mới tới, mới xuất hiện. Chứ chẳng lẽ họ tự nhiên đứng ngoài cửa rồi nhảy vào chương trình của mình sao? Thêm chữ “*mời*” là thừa và rất kém cỏi về Việt Ngữ. Nhưng câu văn sau đây khi dùng chữ “*mời*” lại rất đúng. Thí dụ: “Hôm nay chúng tôi *mời* hai vị khách để tham dự chương trình.” Một thí dụ nữa: “*Tổng Thống Obama là vị khách danh dự của đại tiệc ngày hôm nay.*” Dĩ nhiên muốn Ô. Obama tới thì phải mời, phải sắp xếp chương trình đâu vào đó chứ Ô. Obama đâu có lang thang ngoài đường để nhảy vào dự đại tiệc này? Do đó không thể viết, “*Tổng Thống Obama là vị khách mời danh dự của đại tiệc ngày hôm nay.*” Ngoài ra, nếu nói “*khách mời*” thì lại có “*khách không mời*” sao? Chẳng hạn bố mình nói, “*Hôm nay nhà mình có khách đến chơi.*” thì vị khách này có thể là bạn từ xa đến chơi hoặc do bố mình mời tới chơi. *Khách là khách*, đâu cần phải thêm chữ “*mời*” nữa. Do đó, câu văn đơn giản nói ở trên của BBC Việt ngữ chỉ là, “*Khách tham dự bàn tròn Thứ Năm bình luận về chuyến đi...*”

-*Bếp* trở thành *bếp ăn*. Tôi thật sự không hiểu “*bếp ăn*” là gì. Là bếp để ngồi ăn chẳng?

-“*Thăm*” trở thành “*Thăm chính thức*”. Hai chữ *chính thức* có nghĩa là rõ ràng, không còn úp mở, không còn hồ nghi gì nữa. Thí dụ:

-Đôi trai gái yêu nhau đã lâu nhưng không chịu làm đám cưới, nay *chính thức* kết hôn.

-Sau nhiều phiên họp của nội các để bàn cãi, thủ tướng *chính thức* quyết định nghỉ Tết 8 ngày.

-“*Thủ tướng đã chính thức lên đường công du Hoa Kỳ.*” Câu văn này chỉ đúng khi thủ tướng ra phi trường, lên máy bay để đi Hoa Kỳ. Khi thủ tướng đã đặt chân tới Mỹ thì không cần phải nói “*chính thức*” nữa vì chính thức quá rồi. Thật buồn cười khi

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐÔI

báo chí trong nước đăng ảnh của Tổng Thống Hollande đang duyệt đội quân danh dự mà lại viết, “*Tổng Thống Pháp Hollande chính thức thăm Việt Nam*”. Rồi, “*Thủ tướng kết thúc tốt đẹp chuyến thăm chính thức Trung Quốc*”. Đọc tiêu đề này tôi thắc mắc không biết, ngoài chuyến thăm “*chính thức*”, ông thủ tướng còn có chuyến thăm “*không chính thức*”, “*thăm bán chính thức*” nào không? Thật là loại tiếng Việt quái đản! Nguyên do là vì không được dạy dỗ Việt Văn đàng hoàng ở Tiểu Học và Trung Học.

-**Cặp đôi**” Bây giờ ở trong nước để chỉ hai người trai hay gái đi chung với nhau làm chuyện gì đó họ đều dùng danh từ “**cặp đôi**”. Đây là sự ghép chữ vô cùng cầu thả và không hiểu nghĩa “**cặp**” và “**đôi**” là gì.

Cặp là 2. Thí dụ: Một cặp vợ chồng, một cặp bánh chưng, một cặp gà, cặp bài trùng, đóng cặp là hai người đóng chung với nhau trong các vở tuồng.

Đôi là 2: Thí dụ: Đôi bạn, đôi lứa, đôi nơi, đôi ngả, đôi giày, đôi vợ, đôi gian phu dâm phụ, đi đôi là hai người đi chung với nhau. Như vậy “**cặp đôi**” là **bốn** người chứ không phải hai người.

-“**Mới sinh được tám tháng**” nay có thêm cái đuôi, “**Mới sinh tám tháng tuổi**”. Những người viết văn như vậy chắc chắn là không bao giờ nghe nói tiếng Việt dù họ là người Việt Nam. Ngày xưa khi các bà hỏi, “**Cháu sinh được mấy tháng?**” hoặc, “**Cháu được mấy tháng**” tức em bé chưa đầy 1 tuổi. Khi người ta hỏi, “**Cháu được mấy tuổi?**” tức em nhỏ từ một tuổi trở lên. Câu trả lời sẽ là, “**Cháu được 1, 2 hay 3 tuổi.**”

Bây giờ dường như trong nước viết tiếng Việt bằng tiếng Anh dịch qua tiếng Việt chứ không phải bằng tiếng mẹ đẻ hay học từ thầy cô Việt Nam ngay từ Mẫu Giáo. Không phải cứ tốt nghiệp đại học là giỏi tiếng Việt. Muốn giỏi tiếng Việt phải “*thiên kinh vạn quyển*”, phải học suốt đời và hết sức cẩn thận chứ không phải chuyện chơi. Chính vì thế mà các tờ báo lớn của Hoa Kỳ đều có chủ bút đọc và duyệt lại tất cả các bản tin, dù bản tin này do các phóng viên gạo cội gửi về. Một câu văn ngớ

ngắn, sai văn phạm, tối nghĩa, gây hiểu lầm, xúc phạm, bát nháo sẽ làm uy tín tờ báo tiêu tan. Xin nhớ cho càng giỏi ngoại ngữ như Anh-Pháp, càng uyên thâm Hán học, tiếng Việt càng phong phú. Xưa các học giả như Phạm Quỳnh, Hoàng Xuân Hãn...đều uyên thâm Hán Học và tiếng Pháp. Tôi còn nhớ, tại Đại Học Luật Khoa Sài Gòn và Học Viện Quốc Gia Hành Chánh, các vị giáo sư, nhiều vị là Thạc Sĩ (*trên Tiến Sĩ*) và Tiến Sĩ, thông thạo hai ngoại ngữ Anh- Pháp thế mà giảng khóa của các vị đều thuần tiếng Việt, không một câu “ba rọi” chen vào. Khi gặp một danh từ Anh-Pháp mới chưa thông dụng, các vị đều chú thích để mong có một lối dịch thuật khác rõ nghĩa hơn. Giáo dục Miền Nam làm việc như thế đó. Và nó chính là khuôn thước cho sinh viên ra đời sau này. Những kẻ du học Âu Mỹ, ăn bánh mì và bơ sữa mấy chục năm, trở về với bằng Tiến Sĩ hay Thạc Sĩ trên tay, lại thương mến và bồi đắp cho tiếng Việt tinh ròng. Còn những kẻ vốn liếng tiếng Anh tiếng Pháp “*ba rọi*” ở trong nước, ngày nào cũng ăn cơm với nước mắm, lại phá nát tiếng Việt. Thật đáng buồn!

G. *Tiếng Việt cụt lùn:*

Tiếng Việt ngày nay một số bị cắt cụt một cách dị hợm, khiến gây hiểu lầm:Thí dụ:

1) **Đội Tuyển Việt Nam chỉ còn “Tuyển Việt Nam”**

Nếu vậy: Tuyển phu = Đội tuyển chồng chăng?

Tuyển quân=Đội tuyển quân đội chăng?

Tuyển mộ=Đội tuyển mộ chăng?

Tuyển chọn=Đội tuyển chọn sao?

2) “*Chuyên môn*” “*chuyên ngành*” chỉ còn “*chuyên*”. Thí dụ: **THPT Chuyên Môn/Chuyên Ngành Lê Quý Đôn** nay chỉ còn “**THPT Chuyên Lê Quý Đôn**”. Đọc cái tên trường như vậy tôi khó chịu quá vì làm cho tôi hiểu lầm rằng trường Trung Học này chuyên nghiên cứu về Lê Quý Đôn vì chúng ta thường nói, “*Bà đó chuyên nói dối*”, “*Thằng cha đó chuyên ăn cắp*”.

Xin nhớ cho, chữ “*chuyên*” đứng một mình nó có nhiều nghĩa: di dòi, chuyên, chăm chú, chăm chỉ. Chỉ khi nào nó đứng

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

chung/ghép chung với chữ “*môn*” nó mới có nghĩa là “*chuyên môn*”.

3) “*Lệ phí*” nay chỉ còn “*phí*”. Chẳng hạn “*Thu phí đường cao tốc*”, “*Tặng phí giữ xe*”

Chữ “*phí*” đứng một mình nó có nhiều nghĩa, chẳng hạn, “*Em tiêu phí quá*” (*Em tiêu hoang, tiêu tiền không đúng cách*), “*Vứt cái này đi thì phí quá*” (*Vứt cái này đi thì uổng quá*). Chỉ khi nào chữ “*phí*” đứng chung với chữ “*lệ*” thì nó mới có nghĩa là số tiền mình phải trả, chẳng hạn: *Lệ phí qua cầu, lệ phí đi vào xa lộ, lệ phí qua phà, lệ phí điền đơn, lệ phí giữ xe...* Tại Mỹ này khi mình nạp đơn xin phép một chuyện gì đó thì phải đóng “*fee*” tức *lệ phí*. Nếu mình nói tôi phải đóng “*phí*” thì người ta sẽ cười ồ lên là tiếng Việt của mình “*có vấn đề*” vì không ai hiểu mình nói gì.

4) “*Giá rẻ như bèo*” nay chỉ còn “*bèo*”, “*luong bèo*”, “*tiền thưởng Tết bèo*”, “*Luong tiếp viên hàng không khủng hay bèo?*”. Đây là ngôn ngữ của bọn mảnh mung, đứng bển. Ngôn ngữ đúng đắn phải là: *Giá rẻ như bèo, tiền thưởng Tết nghèo nàn, tiền thưởng Tết quá ít, lương thấp, đồng lương chết đói...*

H. Vứt bỏ những chữ có cả ngàn năm nay và thay bằng những chữ sai nghĩa hoặc lai Tàu hoặc cường điệu, đao to búa lớn:

Thí dụ:

-*Căn nhà* trở thành *căn hộ*.

-*Gia đình* trở thành *hộ dân*. Như vậy câu văn, “*Gia đình tôi có năm người*” sẽ trở thành, “*Hộ dân tôi có năm người*”. Thật là loại ngôn ngữ quái đản!

-*Bài giải, giải đáp, đáp số, câu trả lời* (*cho bài thi, câu hỏi*) nay trở thành “*đáp án*”. Đúng là ngu dốt thường hay “*nói chữ*”.

-*Quần áo lót, đồ lót* trở thành *nội y*. Nghe hai chữ “*nội y*” tôi có cảm tưởng đây là ngôn ngữ của các thái giám Trung Hoa. Khi bà hoàng hậu hay quý phi mặc đồ lót, các thái giám không dám

dùng hai chữ “**đồ lót**” vì bình dân quá cho nên phải nói là “**nội y**” để không phạm thượng và để tỏ ra tôn kính lệnh bà.

-**Tiết kiệm, rẻ tiền** trở thành **kinh tế**. Chẳng hạn, “**Mua món này kinh tế lắm**”, rồi “**Giá kinh tế**” tức **giá rẻ, giá bình dân**. Nếu nói thế thì “**Bộ Kinh Tế**” là gì? Phải chăng là bộ chuyên môn mua đồ rẻ để tiết kiệm? Trong nước đã hiểu sai danh từ “**economy**” nên dịch là “**kinh tế**”. Theo Từ Điển Anh-Việt Hiện Đại xuất bản ở trong nước thì “**economy**” nghĩa là, “**sự quản lý kinh tế, sự tiết kiệm**”.

-**Giảm bớt nhân viên** trở thành **ình giản biên chế**, thật đao to búa lớn và khó hiểu.

-**Bài giảng** trở thành **giáo án**. “**Soạn bài giảng**” trở thành “**soạn giáo án**” nghe ghê quá, tưởng chừng như án lệnh của tòa.

-**Hành trình khám phá một vụ án** nay trở thành “**hành trình phá án**”. Xin nhớ cho “**phá án**” là bác bỏ phán quyết của tòa dưới và yêu cầu xét xử lại cho nên quốc gia nào cũng có Tòa Phá Án (*Court Of Appeals*).

-**Xe vận tải hạng nặng** trở thành “**xe siêu trường, siêu trọng**”, “**xe container**”.

-**Nước dâng cao** trở thành “**triều cường**” nghe giống như đôi thoại trong phim bộ Hồng Kông.

-**Một con, một cái** trở thành “**một cá thể**”. Thí dụ: “**Một cá thể hổ**”. Cá thể (single) là **đơn lẻ** nó không phải tính từ chỉ số lượng. Chính Miền Bắc ngày xưa thường chỉ trích lối làm ăn riêng lẻ bằng danh từ “**làm ăn cá thể, manh mún**”.

-**Có một cái gì đó** nay gọi là “**sở hữu**”. Thí dụ: “**Hoa hậu ABC sở hữu một sắc đẹp khó cưỡng**”, “**Cô ta sở hữu một đôi môi đẹp**”, “**để sở hữu eo thon**”, “**Việt Nam đang sở hữu một loại quả...**” (*Việt Nam có một loại trái cây...*) Theo tôi nghĩ, danh từ “**trái cây**” rõ nghĩa hơn là “**quả**” vì “**quả**” có thể là **quả bóng, quả cầu, quả tạ**. Quả phải đi với với bổ túc từ thì mới rõ nghĩa. Thí dụ: **Quả chanh, quả táo, quả bưởi**. Còn “**trái cây**” thì tổng quát và rõ nghĩa, không cần bàn cãi gì nữa.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-“*Doanh nhân*” trở thành ” *Doanh nghiệp*”. Bây giờ tất cả các hãng xưởng, công ty, tổ hợp tài chính, thương mại, tổ hợp thép, tổ hợp đóng tàu, đại công ty... đều gom chung vào danh từ “*doanh nghiệp*” như thế là hoàn toàn sai. Chúng ta hãy xem:

-Nông nghiệp là nghề trồng trọt.

-Ngư nghiệp là nghề đánh cá.

-Lâm nghiệp là nghề khai thác rừng/đốn gỗ.

-Doanh nghiệp là nghề kinh doanh, buôn bán.

Xin nhớ cho “nghề” và “người hành nghề” khác nhau. Chẳng hạn nghề đánh cá là “*ngư nghiệp*” nhưng người đánh cá là “*ngư dân*” hay “*ngư phủ*”. Như vậy người làm ăn, buôn bán, kinh doanh là “*doanh nhân/doanh gia/thương gia*” chứ không phải doanh nghiệp.

-“*Nhân đạo*” trở thành “*nhân văn*”. Khi đọc tiêu đề của một bản tin trong nước, “*Giáo Hoàng khuyên Hoa Kỳ đối xử nhân văn với dân tỵ nạn*”. Rồi tất cả những sự “*đối xử nhân đạo*” trong nước đều đổi thành “*đối xử nhân văn*” tôi rất ngạc nhiên và không tin vào trí nhớ và hiểu biết của mình nữa. Tôi vội tra các từ điển để tìm hiểu nghĩa của hai từ “*nhân văn*” và “*nhân đạo*”.

Nhân văn: Theo Từ Điển Tiếng Việt của Nhà Xuất Bản Văn Hóa-Thông Tin trong nước sau 1975 thì “*nhân văn*” có nghĩa là “*văn minh loài người*”.

Theo Hán Việt Từ Điển của Đào Duy Anh thì “*nhân văn*” có nghĩa là, “*văn hóa của loài người*”. *Nhân văn chủ nghĩa* lấy con người làm đối tượng chứ không phải thần linh và chủ trương nghiên cứu tư tưởng và nghệ thuật cổ Hy Lạp.

Nhân đạo: Theo Từ Điển Tiếng Việt của Nhà Xuất Bản Văn Hóa-Thông Tin trong nước sau 1975 thì “*nhân đạo*” có nghĩa là, “*đạo người, lấy lòng thương của người này đối (xử) với người kia*”.

Theo Việt Nam Tự Điển của Lê Văn Đức xuất bản ở Miền Nam trước 1975 thì “*nhân đạo*” có nghĩa là “*biết thương kẻ nghèo khó, chịu chia sẻ đau đớn với kẻ khốn cùng*”.

Theo Hán Việt Từ Điển của Đào Duy Anh thì “*nhân đạo*” có

nghĩa là, **“Cái đạo lý phải tôn trọng quyền loài người như không được xâm phạm đến sinh mệnh...”**.

Như vậy **“nhân văn”** chỉ là những nét, những đặc điểm của con người. Do đó, Khoa Học Nhân Văn khoa nghiên cứu về con người. Nhân văn không phải là một con đường, một đức tính nên theo. Còn nhân đạo là con đường, là đức tính phải theo. Hành vi cứu trợ nạn nhân các cuộc động đất, cứu trợ di dân chết trên biển, cứu trợ nạn đói... đều gọi là **“cứu trợ nhân đạo”** và chưa thấy ai nói **“cứu trợ nhân văn”**. Ngoài ra khi đối xử tử tế với nhau người ta còn nói, **“đối xử có tình người”**. Người trong nước đã không phân biệt được **thế nào là nhân đạo, thế nào là nhân văn** cho nên đã dùng bừa bãi, di họa cho các thế hệ mai sau. **“Đổi giống”** trở thành **“chuyển giới”**. Tôi đã cố tìm hiểu các từ điển tiếng Việt xuất bản trước và sau 1975 nhưng không thấy từ điển nào mà chữ **“giới”** có nghĩa là giống đực hay giống cái. Theo các từ điển này, chữ **“giới”** có nghĩa là giới hạn, hạn, biên giới, cương vực, sự ngăn cấm (**giới luật**). Còn **“giống”** mới có nghĩa là giống đực hay giống cái. Trong Từ Điển Anh-Việt Hiện Đại xuất bản ở trong nước sau 1975, chữ **“gender”** có nghĩa là: Giống đực hay giống cái. Vậy thì giải phẫu để biến đàn ông thành đàn bà và ngược lại là **“đổi giống”** chứ không phải **“chuyển giới”**. Ngoài ra cũng không được nói **“giới tính”** mà phải nói **“phái tính”** vì trước đây chúng ta thường nói **“phái nam, phái nữ”**.

“Công du” trở thành **“thăm cấp nhà nước”**. Trong nước tiếng Anh kém cho nên đã dịch danh từ **“state visit”** thành **“thăm cấp nhà nước”**. Mà **“state visit”** có nghĩa là **“công du”** tức thăm viếng một quốc gia khác vì việc công, việc của đất nước. Nếu nói **“Chủ tịch A thăm cấp nhà nước”** thì ông bộ trưởng phải **“thăm cấp bộ”** rồi ông chủ tịch UBND **“thăm cấp tỉnh”** còn ông chủ tịch UBND huyện sẽ **“thăm cấp huyện”** sao? Thật tức cười quá! Xin nhớ cho hai chữ **“công du”** chỉ dành cho các vị nguyên

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

thủ quốc gia. Một ông bộ trưởng thăm một quốc gia khác không thể dùng hai chữ “công du”.

I. Những từ ngữ làm người ta sợ:

Tôi không hiểu những người trong nước nghĩ gì về những từ ngữ mà họ “*sáng chế*” ra khi đọc lên khiến người ta sợ. Thí dụ:

1) “*Giải phóng mặt bằng*” khiến người ta liên tưởng tới “*Giải phóng nô lệ*”, “*Giải phóng dân tộc khỏi ách thực dân*”, “*Giải phóng Miền Nam*”. Tại sao không dùng danh từ “*giải tỏa*” như Miền Nam trước đây đã dùng. Thí dụ: “*Giải tỏa một khu ổ chuột*”, “*Giải tỏa một khu chợ quá cũ để xây chợ mới*”, “*Giải tỏa một nghĩa trang để xây thư viện, công viên*”.

2) “*Xử lý*”. Miền Nam khi ông chánh đi vắng, ông phó tạm thời thay tể người ta gọi là “*Xử lý thường vụ*”. Ngoài ra thì không bao giờ dùng danh từ “*xử lý*”. “*Xử lý*” theo nghĩa Miền Bắc dùng là : Giết, trừng trị, thanh toán, bỏ tù, thi hành kỷ luật v.v..Thí dụ: “*Kẻ phản động đã bị xử lý thích đáng*” Thế mà “*xử lý*” lại được dùng lan tràn trong các lãnh vực khác như: “*Nhà máy xử lý chất thải*”. Tại sao không dùng, “*Nhà máy lọc chất thải*” để tránh hai chữ “*xử lý*” nghe ghê quá! Rồi đá bóng cũng “*Xử lý bóng kỹ thuật lừa qua hậu vệ đối phương*” (Vnplus). Tại sao không viết ngắn gọn “*Khéo léo lừa bóng qua hậu vệ đối phương*”? Thêm cái đuôi “*xử lý*” vào để làm làm gì? Rồi “*Cầu thủ A xử lý bóng không tốt*”. Cầu thủ A *để mất bóng* hay *đưa bóng vào chân đối phương* hoặc *lúng túng* hoặc *quá chậm*, hoặc *đi bóng không khéo* hoặc *tài nghệ kém*...thì nói đại ra. Dùng danh từ “*xử lý*” chỉ để che dấu kiến thức nghèo nàn về môn bóng tròn. Thế mà cũng đòi tưởng thuật các trận đá bóng. Xem một buổi tường thuật một trận bóng tròn trong nước mà phải nghe hai tiếng “*xử lý*” cả ngàn lần, khiến nhức đầu, thừa thãi và vô duyên.

3) “*Chốt*”. Hiện nay khi quyết định dứt khoát một việc gì báo chí trong nước dùng chữ “*chốt*”. Chẳng hạn: “*Thủ tướng đã*

chốt Tết Nguyên Đán nghỉ 8 ngày". Rồi nào là, "**Chốt phương án**". Chữ "**chốt**" đã gây kinh hoàng cho Miền Nam trong cuộc chiến tranh. Theo lời kể của một số sĩ quan chỉ huy chiến trường, "**chốt**" thường gồm 3 bộ đội tử thủ từ trong hầm/hào cho đến chết và không được tháo lui. Bom bả hay đạn pháo không ăn thua gì. Nhiều khi phải dùng cả một tiểu đội bò lên, quăng lựu đạn vào hầm mới có thể thanh toán cái "**chốt**" này. Chiến tranh đã qua đi 41 năm, sao còn dùng những danh từ gọi lại hình ảnh ghê rợn của chiến tranh?

4) "**Cưỡng chế**". Trước đây tại Miền Nam, để giải tỏa một khu buôn bán, họp chợ bất hợp pháp, hoặc trục xuất một người chiếm ngụ gia cư bất hợp pháp... cơ quan công lực đều xin án lệnh của tòa. Cơ quan công lực có tới gỡ bỏ, đập bỏ hoặc trục xuất ai thì chỉ là "**thi hành lệnh/án lệnh giải tỏa**". Nay trong nước dùng danh từ "**cưỡng chế**" khiến người ta sợ vì liên tưởng tới bạo lực như trói người ta lại, còng tay, đánh đập rồi tước đoạt nhà đất của người ta.

5) "**Thi đấu**". Ngày nay tất cả các môn thể thao dù là bóng bàn, bóng tròn, thể dục dụng cụ, bơi lội, đua thuyền, điền kinh v.v... đều được diễn tả bằng danh từ "**thi đấu**". Theo tôi nghĩ, chữ "**đấu**" chỉ nên dùng cho các môn như: **đấu võ, đấu vật, đấu kiếm**. Còn các môn thể thao nhẹ nhàng khác nên dùng các danh từ như "**tranh tài**", "**thi tài**" hay "**đua tài**" "**trổ tài**". Thay vì nói, "**Các lực sĩ đang thi đấu ở môn điền kinh**" chúng ta có thể nói, "**Các lực sĩ đang tranh tài ở các môn điền kinh**". "**Các cầu thủ đang đua tài trên sân cỏ**", "**Các lực sĩ đang đua tài ở môn ném tạ**". "**Các lực sĩ bắn cung đang trổ tài trên trường bắn**". Ngôn ngữ nên phong phú chứ không phải chỉ chết cứng ở từ ngữ "**thi đấu**".

6) **Thi công**: Công nhân **đang làm việc** trong nhà máy bây giờ được gọi là, "**Công nhân đang thi công**." Tại sao công nhân lại phải thi đua với nhau? Trên thế giới này, khắp năm châu bốn

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

biển, chẳng có chỗ nào công nhân này phải thi đua với công nhân kia. Ai có phận sự của người nấy. Một công việc phải mất bao nhiêu giờ, cần bao nhiêu nhân công, kỹ sư... chủ nhân đều biết. Cứ tuân tự mà làm. Bạn là công nhân ở Mỹ mà **thi đua** để làm việc thì đúng là mắc bệnh tâm thần. Nếu công việc phải tám giờ mới hoàn tất, nay vì muốn “kiểm điểm” cố sống cố chết hoàn tất trong 6 tiếng thì lần sau ông chủ sẽ giao thêm việc cho bạn...tức mình tự giết mình mà cũng chẳng được khen ngợi hay tăng lương. Ở Mỹ chuyện gì cũng rõ ràng. Công việc phải hoàn tất trong 8 tiếng mà 10 tiếng mình mới làm xong, người ta đuổi mình vì mình không có khả năng làm việc. Công việc 8 tiếng mới hoàn tất mà 6 tiếng mình đã làm xong, người ta sẽ đưa thêm việc cho mình làm. Ở Mỹ không có chuyện ngồi chơi lãnh lương và cũng không có chuyện phải **thi đua**. Nếu công việc quá nhiều mà phải làm thêm giờ (*over time*) thì phải trả lương gấp rưỡi hay gấp đôi. Công nhân làm đúng bốn phận là đáng khen lắm rồi. Nhiều khi thi đua chỉ là gian dối rồi báo cáo láo. Thi đua nhiều quá công nhân kiệt sức, lao phổi chết oan mạng!

7) **Phiên bản**: Trong nước không hiểu nghĩa “**phiên bản**” là gì. Nếu bạn mở cuốn Từ Điển Anh-Hoa (*English-Chinese Dictionary*) thì “**copy**” người Tàu dịch là “**phiên bản**”. Vậy thì “**phiên bản**” là bản sao chép, bản chụp, sao y bản chính...thế mà “**phiên bản**” được dùng ở khắp mọi nơi, chẳng hạn như “**Báo Nhân Dân phiên bản tiếng Việt**”, thật ra nó chỉ là, “**Báo Nhân Dân, bản tiếng Việt**” (vì báo Nhân Dân có thể có bản tiếng Hoa, tiếng Anh, tiếng Nhật). Nếu nó là “**phiên bản**” thì nó phải sao chép lại, hoặc chụp lại từ bản chính. Đúng là điếc không sợ súng, không hiểu nghĩa mà cứ viết bừa. Thật đáng sợ! Trên đời này người ta không sợ bậc trí thức mà sợ kẻ ngu dốt, Vì ngu dốt sẽ phá nát mọi thứ. Hình như Lenin nói rằng “*Ngu dốt cộng với nhiệt tình là phá hoại*”.

Kết Luận:

Tôi xin dùng phần cuối của bài “*Thế Nào Là Tiếng Việt Trong Sáng*” phổ biến ngày 24/1/2013 để tạm kết luận cho bài này:

“Ngôn ngữ và văn chương là tài sản vô giá do tiền nhân để lại, chúng ta phải có trách nhiệm bảo tồn và phát huy cho mỗi ngày thêm sáng đẹp. Do giao tiếp với nhiều nguồn văn hóa ngoại lai, những chữ nào có thể dịch sang Việt Ngữ thì phải có mà dịch cho được để giữ gìn ngôn ngữ và văn chương Việt cho thuần khiết. Chen tiếng ngoại quốc vào tiếng Việt một cách bừa bãi khiến tiếng Việt trở nên lai căng, hổ lốn. Muốn thế thì phải học hỏi và nhất là phải cẩn thận và viết với tinh thần trách nhiệm. Trách nhiệm có nghĩa là hiểu được hậu quả của những gì mình viết ra. Nếu không giỏi thì cứ học theo người xưa mà viết, có “*sáng chế*” tức viết bậy, viết nhảm. Chúng ta không nên đùa rồn, nói mạnh hơn là ***phá hoại ngôn ngữ và chữ viết của dân tộc***. Học tiếng nước ngoài là để giao dịch, làm ăn buôn bán và nghiên cứu những kiến thức mà sách Việt không có. Học tiếng nước ngoài không có nghĩa là để hủy hoại tiếng mẹ đẻ hoặc thỉnh thoảng “*xổ*” ra vài tiếng để chứng tỏ mình văn minh hơn đời hoặc có vẻ ta là “*Mỹ*” đây. Người Mỹ có bắt chước ai đâu? Họ đứng trên đôi chân của họ. Tại sao ta phải tự ti mặc cảm về ngôn ngữ của dân tộc mình? Chuyện “*nói tiếng Tây ba rọi*” đã xưa lắm rồi và bị mĩa mai suốt thời kỳ Thực Dân Pháp còn đô hộ nước ta. Sau hết, cũng xin nhớ cho muốn giữ gìn tiếng Việt trong sáng thì tâm hồn mình cũng phải trong sáng trước đã. ***Tâm hồn trong sáng là tâm hồn của một người yêu nước Việt và tiếng Việt***. Khi mình nói mình yêu cha mẹ tức là phải làm sao cho cha mẹ sung sướng. Còn khi mình nói mình yêu tiếng Việt có nghĩa là mình phải làm sao cho tiếng Việt mỗi ngày mỗi trở nên sáng đẹp, thanh tao.

NGỨNG” HAY “DỪNG”, “CHÂN DUNG” HAY “TIỂU SỬ”?

Hiện nay trong nước không biết dùng chữ “*ngung*” mà chỉ dùng chữ “*dùng*”. Thí dụ: Báo VOV (Đài Tiếng Nói Việt Nam) ngày 4/2/2020, “*Dùng* tuyến vận tải khách từ Bến xe Nước Ngâm đi Nam Ninh, Trung Quốc.” Rồi báo Vietnam Plus ngày 4/2/2020: “Bangkok *dùng* thi công các công trường để chống ô nhiễm không khí.” Rồi Báo Tuổi Trẻ ngày 4/2/2020: “Tạm *dùng* cấp phép liên vận cho xe từ Việt Nam vào vùng dịch của Trung Quốc”. Rồi VOA ngày 4/2/2020: “Việt Nam *dùng* tuyến đường sắt chở khách sang TQ vì virus corona.”

Như vậy “*ngung*” và “*dùng*” khác nhau như thế nào?

-*Dùng*. Theo tôi, một vật đang di chuyển như chiếc xe, một người đang đi mà đứng lại thì nói là “*dùng*”. Thí dụ:

- 1) Chiếc xe *dùng* lại ở sân ga.
- 2) *Dùng* bước giang hồ.
- 3) *Dùng* chân bên rừng tuyết phủ.

4) Chiếc xe từ từ giảm tốc độ rồi **dừng** lại.

Còn “**ngung**” dùng cho một công tác, một sự sản xuất, một hành động. Thí dụ:

1) Coca Cola **ngung** sản xuất một loại nước ngọt bán ế.

2) Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ **ngung** cấp nhập cảnh cho những người đến từ Vũ Hán.

3) Hãng Boeing **ngung** sản xuất loại máy bay Boeing 737 sau những tai nạn chết người.

Như vậy các câu văn trên phải là:

“**Ngung vận chuyển khách từ Bến Xe Nước Ngâm đi Nam Ninh, Trung Quốc vì dịch cúm Corona.**

“Bangkok **ngung** thi công các công trường để chống ô nhiễm không khí.”

Do đó người ta nói: **Ngung bản, ngừng bản** chứ không bao giờ nói “**dừng bản**”.

Rồi VnExpress: “Cảnh sát không được **dừng xe** chỉ để kiểm tra bình cứu hỏa.” Câu văn này có thể gây hiểu lầm là: Cảnh sát không được tự ý **dừng xe lại** chỉ để kiểm tra bình cứu hỏa.

Câu văn không gây hiểu lầm và rõ nghĩa phải là, “Cảnh sát không được **ra lệnh cho xe (đang chạy) dừng lại** chỉ để kiểm soát bình cứu hỏa.”

Rồi ở Việt Nam cũng không phân biệt được thế nào là “**chân dung**” thế nào là “**tiểu sử**”. Thí dụ: Báo VOV ngày 7/2/2020 đưa tiêu đề, “**Chân dung tân Bí Thư Thành Ủy Hà Nội Vương Đình Huệ**”. Nếu đúng tiêu đề này thì chỉ đăng một tấm hình duy nhất chụp khuôn mặt của Ô. Dương Đình Huệ mà thôi. Đăng này bài báo đi một bài rất dài về ngày, tháng, năm sinh, quê quán, học lực rồi quá trình thăng quan tiến chức của ông ta. Như thế đây là bản **tiểu sử** chứ không phải “**chân dung**”. Theo từ điển Việt Nam, “**chân dung**” là bức vẽ giống hệt với người được vẽ. Vẽ chân dung là người thật ngồi đó cho họa sĩ vẽ và vẽ giống hệt như vậy. Còn bức hình do máy ảnh chụp thì không gọi

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

là ‘chân dung’ mà chỉ gọi là bức ảnh hay tấm ảnh. Bức ảnh do máy chụp, tự nó đã là “chân dung 100%” rồi cho nên chỉ nói bức ảnh là đủ.

Rồi cầu thủ A đôn ngã cầu thủ B. Nếu nói “*cầu thủ A phạm lỗi*” là đúng. Nhưng đằng này lại nói thêm, “*Cầu thủ B bị phạm lỗi*”. Đúng là loại tiếng Việt ngớ ngẩn và điên khùng. Vào xem các buổi tường thuật các trận đá bóng, người nghe sẽ điên lên vì không hiểu, “*Cầu thủ B bị phạm lỗi*” nghĩa là gì. Nói như vậy chẳng khác nào, anh lường gạt tôi thì “*Anh là người phạm pháp*”. Còn tôi “*Là người bị phạm pháp*”. Tiếng Việt trong nước bây giờ nó điên khùng như vậy đó bà con ơi!

Hiện nay ở trong nước trình độ Việt Ngữ rất kém do không được dạy dỗ đàng hoàng ở bậc Tiểu Học và Trung Học cho nên không phân biệt được nghĩa của từng chữ. Thậm chí cả các ông có bằng Tiến Sĩ cũng viết văn còn tệ hơn bậc Tiểu Học năm xưa. Cái tệ hại đáng sợ nhất là phớt lờ gia tài văn hóa, văn chương của tổ tiên, rồi chế ra những từ ngữ mới rất ngô nghê, dị hợm...nhưng lại rất hãnh diện, kiêu căng phách lối về sự ngu dốt của mình.

Do đó người hải ngoại không nên đọc các bản tin trong nước kể cả VOA, BBC rồi sao chép (copy) nguyên con, rồi hỏi hủ phổ biến tùm lum lên các diễn đàn, tức vô tình tiếp tay cho loại tiếng Việt nhưng giết chết tiếng Việt truyền thống. Thật không có gì buồn cho bằng khi nhìn thấy gia tài văn hóa, văn chương mẫu mực của cha ông đang bị triệt phá.

Nếu thế hệ con em của người Việt hải ngoại được dạy dỗ tiếng Việt đàng hoàng, thì khoảng 20 năm nữa: *Người Việt trong nước và người Việt hải ngoại sẽ trở thành hai dân tộc*, cũng giống như Đài Loan và Lục Địa, với hai nền văn hóa, văn học, nếp sống và tư tưởng khác nhau. Một tô phở, một đĩa bánh cuốn ở California có thể giống hệt như tô phở hay đĩa bánh cuốn ở Hà Nội. Nhưng con người ở California sẽ không giống con người ở

ĐÀO VĂN BÌNH

Hà Nội vì hai bên thụ huấn hai nền giáo dục, văn hóa khác nhau. Hai nền văn hóa này không thể dung hợp vì: Một bên thì mẫu mực, đàng hoàng, một bên thì hồ lớn, bát nháo, phá nát gia tài của tổ tiên.

THẨM HOẠ “ĐỐI TƯỢNG” VÀ “ẤN TƯỢNG”

Theo định nghĩa, “đối tượng” là người/ kẻ mà mình nhắm tới. Thí dụ:

- a) Sau khi nghiên cứu hồ sơ, Nguyễn Văn A là đối tượng (*kẻ, người, thành phần*) mà cảnh sát cần theo dõi.
- b) Theo như tiêu chuẩn chọn chồng đã đề ra, thì cậu B là đối tượng (người) mà cô ta có thể nhắm tới.

Hiện nay trong nước, hai chữ “đối tượng” được dùng loạn xạ ngẫu và quái đản. Cái gì cũng “đối tượng”. Một người đang uống cà-phê bị một kẻ côn đồ tới gây sự cũng gọi là “đối tượng”.. Rồi kẻ gian đập cửa kính vào tiệm bán nữ trang ăn trộm cũng gọi “đối tượng”. Cảnh sát rượt đuổi những kẻ lái xe nguy

hiềm trên đường phố cũng “đối tượng”. Để cho mọi người có thể ngoạn cảnh Hồ Gươm biến thành “Để cho các đối tượng có thể tiếp cận Hồ Gươm.” Khám xét phòng trà ban đêm thấy một số thanh niên có biểu hiện (dấu hiệu) sử dụng ma túy cũng “đối tượng”. Hung thủ gây ra cái chết cho người ta cũng “đối tượng”. Rồi 15 phần tử gây rối ở Phan Rí bị truy tố cũng “đối tượng”. Rồi bất kể trộm kết sắt của công ty cũng “đối tượng”. Rồi hai nhóm côn đồ đánh nhau cũng “hai nhóm đối tượng”. Đứng là tiếng Việt đòi đòi quái đản. Sau đây là một thí dụ về bệnh dịch “đối tượng” đang lan tràn trong nước và nhiễm ô cả hải ngoại.

1) *Một bản văn điên khùng đầy “đối tượng”*

“Bị rượt đuổi, bốn đối tượng tình nghi buôn bán ma túy trên chiếc xe bán tải (xe pick-up) đã tăng tốc khủng và đụng phải hai đối tượng đi xe đạp bên đường. Chưa hết, chiếc xe còn leo lên lề, đụng phải một đối tượng bán bún riêu và hai đối tượng đang nhâm nhi cà-phê, húc đồ bằng quảng cáo của đối tượng chủ mặt bằng. Thấy chuyện lạ, cả trăm đối tượng ở hai bên hè phố đổ ra xem khiến giao thông ùn tắc, các phương tiện không sao di chuyển được. Cảnh sát phải làm việc rất căng mới xử lý được sự cố, bắt giữ những kẻ tình nghi buôn bán ma túy, đồng thời yêu cầu các đối tượng giải tán. Tuy nhiên vẫn còn mười đối tượng không chịu tuân theo chỉ thị cho nên đã bị cảnh sát mời về trụ sở công an phường, phạt cảnh cáo mỗi đối tượng một triệu đồng rồi cho về. Tuy nhiên một số đối tượng không mang theo tiền cho nên phải gọi điện thoại để gia đình đối tượng mang tiền đến nộp phạt.”

Dưới đây là bản văn không điên khùng, không “đối tượng”:
“Bị rượt đuổi, bốn kẻ tình nghi buôn bán ma túy trên chiếc xe chở hàng nhà (xe pick-up) đã chạy vòng mạng và đụng phải hai người đi xe đạp bên đường. Chưa hết, chiếc xe còn leo lên lề, đụng phải một bà bán bún riêu và hai người đang uống cà-phê, húc đồ bằng quảng cáo của chủ cửa hàng. Thấy chuyện lạ, cả

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

trăm cư dân và khách bộ hành ở hai bên hè phố đổ ra xem khiến giao thông tắc nghẽn, xe cộ không sao di chuyển được. Cảnh sát phải làm việc vất vả mới giải quyết được sự việc, bắt giữ những kẻ tình nghi buôn bán ma túy, đồng thời yêu cầu bà con giải tán. Nhưng vẫn còn mười người ương ngạnh không chịu tuân theo chỉ thị cho nên đã bị cảnh sát mời về trụ sở công an phường, phạt cảnh cáo mỗi người một triệu đồng rồi cho về. Tuy nhiên một số không mang theo tiền cho nên phải gọi điện thoại để gia đình mang tiền đến nộp phạt.”

2) *Một bản văn với thẩm họa “ấn tượng”*

“Sau khi xem xong một trận đấu bóng chuyền rất ấn tượng. Trên đường về nhà, tôi thấy một số em bé đang ca hát ở công viên thật ấn tượng. Tôi dừng lại nói chuyện với các em và vò đầu một em bé. Một em bật nói, “Cô trông thật ấn tượng.” Thế là ngày hôm nay tôi có hai ấn tượng. Về đến nhà, bố tôi hỏi, “Con xem đấu bóng chuyền có vui không?” Tôi trả lời, “Ấn tượng lắm bố ạ.” Bố tôi gật gù ra vẻ hiểu tôi muốn nói gì. Cùng lúc ấy bố tôi bật máy truyền hình đang chiếu một chương trình triển lãm tranh. Phóng viên của kênh truyền hình phỏng vấn một khán giả, “Ông cho biết cảm nghĩ của ông về buổi triển lãm.” Vị khách trả lời, “Tôi thấy thật ấn tượng.” Vị khách vừa trả lời xong thì màn hình xuất hiện hình cô xướng ngôn viên bình luận, “Thưa quý vị khán giả. Buổi triển lãm rất thành công và tạo nhiều ấn tượng cho người xem. Rất mong trong tương lai sẽ có nhiều sinh hoạt nghệ thuật đầy ấn tượng như thế này.” Ngay lúc đó thằng em trai từ ngoài cửa bước vào. Bố tôi hỏi, “Buổi lễ khai giảng trường con có gì lạ không?” Thằng em trả lời, “Đây ấn tượng bố ơi. Bài diễn văn nào cũng ấn tượng. Nhất là bài diễn văn của ông bộ trưởng giáo dục, ấn tượng hết ý.” Nghe nói thế, bố tôi bảo, “Các con ráng học, kỳ nghỉ hè này bố sẽ cho các con tham quan (du lịch) một nơi rất ấn tượng..” Ngay khi đó thì mẹ tôi từ ngoài cửa bước vào. Bà lên tiếng, “Ở bên ngoài, tao

nghe bố con tụi bay nói rất là ấn tượng. Nhưng cái ấn tượng đó chẳng ăn thua gì tới nhà mình. Báo, đài hôm nay nói giá thịt, giá xăng tăng rất là ấn tượng, đầy kịch tính và đúng kịch bản. Nếu cứ tiếp tục tăng một cách ấn tượng như thế này thì dân không có cháo mà ăn. Đầu vào thì nhiều mà đầu ra thì ít (input-output). Thôi, đầu óc tao căng lắm rồi. Tao đang điên đầu vì ấn tượng đây!”

Thực ra bản thân hai chữ “ấn tượng” nó có nghĩa là tạo ra một hình ảnh, một ý nghĩ, một cảm xúc gì đó mà cần phải có “bổ túc từ” mới rõ nghĩa. Nếu nói, “Cuộc triển lãm thật ấn tượng” thì chẳng ai biết cuộc triển lãm ra làm sao. Trước đây Miền Nam chúng ta thường nói, “Tạo một ấn tượng tốt đẹp”, “Để lại một ấn tượng đẹp” hoặc “Đáng ghi nhớ” v.v.. Ngày nay tiếng Việt đòi hỏi do những thành phần bát nháo, ít học nắm giữ ngành truyền thông đại chúng cho nên nó giết chết tiếng Việt truyền thống, nói như người điên mà không hiểu mình nói gì.

Tiếng Việt trong nước bây giờ vô cùng hỗn loạn, bát nháo, nhất là trang tin Đài Tiếng Nói Việt Nam (VOV)

-Input-output được trong nước dịch là “đầu ra-đầu vào” nghe thô tục quá. Trước 1975, GS. Nguyễn Cao Hách-Khoa Trưởng Đại Học Luật Khoa Sài Gòn dịch là “Nhập lượng-Xuất lượng”. Nay chúng ta có thể dịch là “Vốn-Sản Phẩm” hoặc “Đầu tư-Thành quả”.

-Extensive Care được trong nước dịch là “chăm sóc tích cực”. Chăm sóc bệnh nhân mà cũng có tiêu cực và tích cực nữa sao? Đúng là tiếng Việt quái đản. Extensive care là chăm sóc đặc biệt với nhiều y tá, bác sĩ của nhiều khoa. Do đó, một cách đơn giản và gần đúng nghĩa, có thể dịch là “chăm sóc đặc biệt”.

-Account trên facebook được trong nước dịch là “tài khoản” trong khi “tài khoản” là số tiền có trong trương mục ở ngân hàng. Đúng là râu ông nọ cắm cằm bà kia! Ở Mỹ này khi chúng ta ký giao kèo với nhà đèn, hãng điện thoại, truyền hình... thì

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

người ta cho mình một “account number” tức là số giao kèo, số thỏa thuận...chứ không phải tài khoản. Như vậy “account” trên facebook là số giao kèo. Khi người ta chấm dứt là chấm dứt thỏa thuận hay khế ước/giao kèo với mình chứ không phải chấm dứt tài khoản. Chúng ta làm gì có tiền gửi ở facebook?

-Tài xế (driver) ở Việt Nam bây giờ đã chết và được thay bằng “lái xe” (driving). Chúng ta hãy xem một bản tin nói về APEC 2017 như sau, “Các lái xe điều khiển dàn xe khổng lồ bảo vệ lãnh đạo tham dự APEC 2017”. Rồi VOV ngày 27/9/2018, “Lái xe taxi thiệt mạng vì ngã xuống cống...” Nếu “tài xế” trở thành “lái xe” thì phải hiểu câu nói này như thế nào? “Các lái xe đang bàn chuyện lái xe..” Tài xế là danh từ. Còn “lái xe” là động từ. Hiện nay trong nước có “bệnh dịch” là dùng danh từ thay cho động từ! Thí dụ: Kỷ luật là quy tắc, quy củ phải theo, nay biến thành “trừng phạt”. Thí dụ: “Kỷ luật bí thư thành ủy...” tức trừng phạt ông bí thư thành ủy. Rồi “kỷ luật quân đội”, “kỷ luật học đường” ngày này biến thành trừng phạt quân đội, trừng phạt trường học! Đúng là tiếng Việt đôi đời!

-Thăm viếng, ngoạn cảnh, du ngoạn trở thành “tham quan”. Như vậy “tham quan ô lại” có nghĩa là đến thăm viếng, ngắm nghĩa ông quan tham những hối lộ?

-Thản nhiên (Miền Nam còn gọi là tỉnh bơ) nay biến thành “vô tư” trong khi vô tư là công bằng, không thiên vị “chí công vô tư”. Nếu người dân cứ quen dùng “vô tư” là thản nhiên (không thèm để ý đến luật lệ, đến người khác) thì: Một ông luật sư ra tòa biện hộ cho thân chủ, nếu nói rằng, “Thân chủ của tôi làm việc rất vô tư..” thì chắc chắn bị can này tội sẽ rất nặng vì ông ta làm việc cầu thả, không cần biết đến luật lệ, không cần để ý đến người chung quanh.

Tiếng Việt rất tế nhị và phong phú, dĩ nhiên phải cấp sách đến trường mới thấy sự phong phú của nó.

-Thản nhiên là làm mà không cần để ý đến người chung quanh,

đến luật lệ. Thí dụ: Ông ta thản nhiên đổ rác ngay dưới tấm bảng “cấm đổ rác”. Ngày xưa Miền Nam còn nói, “Ông ta tỉnh bơ đổ rác ngay dưới tấm bảng “cấm đổ rác”.

-Hồn nhiên là hành động một cách ngây thơ như trẻ con, đẹp và dễ thương.

-Vô tư là không thiên vị (Chí công vô tư).

-Vô tư lự là không lo nghĩ.

-Vô tình có hai nghĩa. 1) Không cố ý. Thí dụ: Tôi vô tình/vô ý đánh rơi chiếc đồng hồ. 2) Không đáp ứng bằng tình cảm, không xúc động. Thí dụ: Nàng rất vô tình, không đáp lại lời van xin của tôi.

-Vô cảm hiện đang được dùng ở trong nước với nghĩa “lạnh lùng”, “không hề xúc động”. Hai chữ “vô cảm” hoàn toàn bịa đặt, không hề có trong tự điển Việt Nam, kể cả tự điển Hán-Việt của Đào Duy Anh.

-Hoàn thành/hoàn tất và hoàn thiện. Hiện trong nước không phân biệt được nghĩa của ba chữ này. Hoàn thành/hoàn tất là làm xong một công việc, công trình, dự án nào đó. Còn hoàn thiện là làm cho tốt hơn. Thí dụ: Hoàn thiện con người, tức là tu sửa để con người trở nên tốt hơn, đạo đức hơn. Một công trình đang xây cất không thể nói “sắp hoàn thiện” mà phải nói “sắp hoàn thành” hoặc “sắp hoàn chỉnh”.

-Nữ thủ khoa “kép”...Thật sự tôi không hiểu “thủ khoa kép” là gì. Sau khi đọc bài viết tôi mới hiểu cô này đậu thủ khoa cả hai đại học, nhưng lại được viết bằng loại văn vô cùng bát nháo mà cần phải có thông dịch viên tiếng Việt mới hiểu! Chữ “kép” (hai) chỉ dùng trong một số ít trường hợp, như áo đơn, áo kép, lã đơn, lã kép, tú đụp, tú kép (đậu Tú Tài hai lần kỳ thi Hương).

-“Cách gia tăng khả năng tiếp cận khách hàng” (Yahoo Groups). Tôi thật sự không hiểu câu này nói gì và cần một thông dịch viên giải thích dùm!

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-Nuôi và gây giống các loài tôm cá biến thành “nuôi trồng thủy sản”. Thật không thể tưởng tượng được người ta có thể “trồng” được tôm cá. Cả nước nói như những con vẹt mà không một ý thức phản tỉnh đúng-sai.

-“8 món ẩm thực kinh điển của người Nga” (VOV). Ăn uống mà cũng “kinh điển” nữa sao? Thực ra đây chỉ là các món ăn cổ truyền giống như bánh chưng, bánh giầy của Việt Nam nhưng lại viết dưới dạng bát nháo vì ít học.

-“Nghị phạm giết nữ nhà báo” (BBC tiếng Việt ngày 11/10/2018). Cả trăm năm nay người ta nói nữ ký giả/nữ phóng viên chứ làm gì có nữ nhà báo? Trình độ tiếng Việt như thế mà cũng đòi cầm bút!

NHÀ TRẮNG HAY TÒA BẠCH ỐC?

Hiện nay một số đông người Việt ở hải ngoại lấy nguyên các bản tin ở trong nước rồi phổ biến lan tràn trên các diễn đàn YahooGroups và nhất là các trang tin VOA và BBC, cho nên một số danh từ ở trong nước trở nên thông dụng ở hải ngoại, thí dụ: Nhà Trắng dần dần thay thế Tòa Bạch Ốc. Vậy thì Nhà Trắng hay Tòa Bạch Ốc, cái nào đúng?

Trong thời kỳ chiến tranh, danh từ The White House (*) được hai miền nam-bắc dịch khác nhau. Miền Nam dịch là Tòa Bạch Ốc. Miền Bắc dịch với tính cách khinh thị (coi nhẹ) là Nhà Trắng. Dù người Mỹ dùng chữ “house” thí dụ, House of Representatives nhưng không thể dịch là “Nhà Đại Biểu” mà phải dịch là Hạ Nghị Viện cũng giống như House of Commons tức Hạ Nghị Viện Anh. Theo tôi nghĩ, nơi ở, nơi làm việc của các vị nguyên thủ quốc gia không thể gọi là “nhà” mà phải dịch là Dinh, Điện hay Phủ. Thí dụ: Điện Kremlin, Điện Versailles, Dinh Độc Lập, Dinh Thống Đốc, Dinh Thống Sứ, Phủ Toàn Quyền, Phủ Chủ tịch...

Chiến tranh đã qua đi hơn 40 năm, hai bên đã khép lại quá khứ. Việt-Mỹ đã ký thỏa ước hợp tác toàn diện

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

(*Comprehensive Partnership*) . Bình thường hóa ngoại giao và hợp tác toàn diện có nghĩa là hai bên gắn bó và tôn trọng lẫn nhau. Việt Nam phải tôn trọng người Mỹ và người Mỹ dĩ nhiên cũng phải tôn trọng Việt Nam. Do đó, danh từ Nhà Trắng nên bỏ đi. Theo tôi, The White House ở trong nước nên dịch là: Tòa Bạch Ốc hay Bạch Dinh cho có vẻ trang trọng. (Vũng Tàu có Bạch Dinh là nơi nghỉ mát của Vua Bảo Đại).

Sau khi có sự phân tích như vậy, thì người Việt ở hải ngoại và những người hiểu biết trong nước nên dùng danh từ Tòa Bạch Ốc thay vì Nhà Trắng để bày tỏ sự tôn trọng đất nước Hoa Kỳ.

NGÀY LỄ HAY NGÀY HỘI?

Mấy lúc gần đây ở Việt Nam, do sinh hoạt xã hội phát triển, đã có rất nhiều “ngày hội” tụ họp đông đảo và có khi có nhiều thành viên quốc tế tham dự như:

Ngày Hội Thả Diều Đà Nẵng (*Danang Kite Festival*),

Ngày Hội Cà-Phê Ban Mê Thuột (*Buon Ma Thuot Coffee Festival*),

Ngày Hội Trưng Bày Trái Cây Cần Thơ/Bến Tre (*Can Tho Fruit Arrangement Festival*),

Ngày Hội Hoa Đà Lạt (*Dalat Flower Festival*) v.v... Nhưng các ngày hội, các buổi tụ hội này lại được gọi là các “ngày lễ”. Như thế là hoàn toàn sai.

Nghe các cô cậu ở Ban Mê Thuột hướng dẫn chương trình (MC) trong Ngày Hội Cà Phê gọi đây là “Lễ Hội Cà-Phê” tôi tức cười quá. Tụ họp ca hát, trưng bày cà-phê mà gọi là “lễ” sao? Theo Tự Điển Việt Nam của Lê Văn Đức xuất bản trước 1975, “lễ” được định nghĩa như sau: “*Đó là phép đặt ra để khép mọi người vào một khuôn khổ cho có trật tự, nền nếp, đẹp đẽ giữa xã hội và đối với người chết hay thần linh.*”

Thâm họa văn hóa ở trong nước bây giờ là nói như con

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

vẹt hay như một cái máy mà không biết mình nói gì, không hề quan tâm đến đúng-sai, đua nhau bắt chước mà không hề biết nhận định, phê phán. Thí dụ; *Nuôi và gây giống tôm cá* ngày nay biến thành “*nuôi trồng thủy sản*”. Trời đất quỷ thần ơi! Người ta có thể “*trồng*” được tôm cá như trồng cây! Ấy vậy mà cả nước từ trên xuống dưới đều nói “y trang” như vậy mà không hề biết suy nghĩ gì cả. Trong khi đó biết bao nhiêu là tiến sĩ văn hóa chỉ bàn chuyện nhảm nhí, điên khùng như... đòi thay đổi tiếng Việt và đòi bỏ ngày Tết cổ truyền của dân tộc. Thậm chí “*vô tư*” có nghĩa là không thiên vị (*Chí công vô tư*) ngày nay lại được dùng theo nghĩa “*thần nhiên*” cứ “vô tư” đi, cứ thần nhiên, cứ làm bừa đi. Thậm chí cả ông bộ trưởng giáo dục và đào tạo cũng nói “*vô tư*”. Đúng là sự đùa rỡ và xỉ nhục văn hóa một cách vô ý thức. Nếu như ở Hoa Kỳ này thì ông bộ trưởng đó sẽ bị chế giễu suốt đời và phải từ chức cũng giống như Phó Tổng Thống Dan Quayle chỉ vì viết làm chữ “*potato*” (khoai tây) thành “*potatoe*” mà bị báo chí giễu cợt và thất cử luôn.

Ở Hoa Kỳ, ngày lễ gọi là “*holiday*”, còn ngày hội, hội hè gọi là “*festival*”. Theo nhận xét thông thường:

Ngày lễ: Thường là để tưởng niệm các anh hùng dân tộc, biến cố lịch sử hoặc sinh hoạt tôn giáo, xã hội được tổ chức long trọng và hầu như đã thành truyền thống. Thí dụ:

Lễ vấn danh

Lễ hỏi

Lễ cưới

Lễ rước dâu

Lễ gia tiên (*Cúng ông bà trong ngày rước dâu*)

Lễ tang/tang lễ

Lễ chùa

Lễ Tết

Lễ cầu Quốc Thái Dân An, tinh thần giống như Lễ Tế Nam Giao dưới Triều Nguyễn.

Lễ Quốc Khánh

Lễ Hạ Điền khởi đầu mùa cày cấy, thường bắt đầu vào Tháng Ba (Mùa Xuân).

Lễ Hai Bà Trưng

Lễ Giỗ Trận Đống Đa

Lễ chào cờ

Lễ tiếp đón (một nguyên thủ quốc gia)

Lễ đăng quang (lên ngôi vua)

Lễ tuyên thệ nhậm chức (của tổng thống, thủ tướng)

Lễ Khởi Công (*ground breaking ceremony*) Lễ Động Thổ, Lễ Đặt Viên Đá Đầu Tiên. Ngày nay trong nước gọi là “**Lễ Đặt Đá**” thật không giống ai!

Lễ Khánh Thành...thường trang trọng, có cắt băng, có đọc diễn văn. Đây không phải là ngày hội vui chơi.

Lễ Khai Mạc như Lễ Khai Mạc Thế Vận Hội, Lễ Khai Mạc Á Vận Hội với các nghi thức như chào cờ, đọc diễn văn, trình diễn nghệ thuật...

Lễ duyệt binh với rất nhiều lễ nghi quân cách.

Ngày xưa có Lễ Xuất Quân, nhiều khi chém đầu một tướng địch bị bắt để thị uy.

Ngày hội: Thường là tụ tập, tụ họp đông đảo để vui chơi, ăn uống, ca hát, trưng bày đồ mỹ thuật, sản phẩm v.v..thời Thực Dân Pháp gọi là “*Đấu Xảo*” mà không tưởng niệm hay mang một ý nghĩa gì cả. Do đó:

Ngày trưng bày hoa/Hội Hoa và không thể nói “Lễ Hội Hoa” hay “Lễ Hội Trưng Bày Hoa”.

Ngày Hội Trái Cây và không thể nói “Lễ Hội Trái Cây”

Ngày Hội Cà-Phê và không thể nói “Lễ Hội Cà-Phê”

Ngày Hội Đua Thuyền và không thể nói “Lễ Hội Đua Thuyền”

Ngày Hội Thả Diều và không thể nói “Lễ Hội Thả Diều”.

Ngày Hội Chọi Trâu và không thể gọi “Lễ Hội Chọi Trâu”. Thí dụ: Ngày Hội Chọi Trâu Đồ Sơn,

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

Hội Lim và không thể nói “Lễ Hội Lim”

Ngày Hội Huế (*Hue Festival*) và không thể nói “Lễ Hội Huế”.

Hội trẩy Chùa Hương. Người ta nô nức nhau đi Chùa Hương để du ngoạn hay chiêm bái, cầu phúc, cầu tự v.v... Đây không phải là ngày lễ. Thế nhưng khi Chùa Hương tổ chức buổi Lễ Khai Mạc /Lễ Khai Kinh hay tụng niệm chính thức cho khách thập phương... thì đây chính là các “buổi lễ”.

Vậy xin cẩn thận. Chớ sử dụng bừa bãi.

CÁCH ĐỌC TÊN VÀ PHÁT ÂM 23 CHỮ CÁI

Hiện nay tại Việt Nam cách gọi tên và phát âm 23 mẫu tự tiếng Việt vô cùng lộn xộn. Thí dụ: Trên chương trình Thời Sự Quốc Phòng, thiết vận xa *M.113* có cô đọc: *em mờ 113*. Có cô đọc *mờ 113*.

-Chữ **N** có nơi đọc: *en nờ* (âm nờ hơi nhẹ). Có nơi đọc *nờ*.

-Chữ **G** có nơi đọc: *dê*. Có nơi đọc *gờ*. Như vậy phải gọi tên và phát âm sao cho đúng và thống nhất?

Trước khi áp dụng quy luật thống nhất chúng ta thử xem người Mỹ gọi tên và phát âm 25 chữ cái (*alphabet*) trong tiếng Anh của họ như thế nào.

Xin nhớ 25 chữ cái người Mỹ gọi là *alphabet*. Còn từng chữ họ gọi là *letter* (chữ). Thí dụ: letter A, letter B, letter C.... (chữ A, chữ B, chữ C...) Còn âm của những chữ này gọi là *sound*. Vậy tên và âm của 25 chữ cái nói trên ra sao? Dưới đây là bảng trình bày chữ và cách phát âm (*pronounce*) của 25 chữ cái của tiếng Anh.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

Xin nhớ **âm** (sound) và **chữ** (letter) hoàn toàn khác nhau. Trong tiếng Anh, chỉ có chữ I và U là **âm và chữ** trùng với nhau. Tôi đã làm việc tại trường học Mỹ 20 năm. Trẻ con học Lớp 1 dù cha mẹ là Mỹ trắng 100% cũng phải tập đọc (*ngày xưa gọi là tập đánh vần*) cả năm trời chứ không phải chơi. Nếu không tập đánh vần thì lớn lên sẽ nói tiếng Anh ngọng hoặc nói không đúng. Người Mỹ còn vẽ cả hình **vị trí của lưỡi, hàm răng và môi** để cho học sinh phát âm sao cho đúng từng chữ. Tôi còn nhớ ngày xưa, cô giáo cầm thước kẻ gõ trên bàn đánh nhịp, cả lớp đọc oang oang... **mờ -a-ma-sắc-má, bờ-o-bo-huyền-bò, cờ-a-ca-sắc-cá, rờ-ô-rô, tờ-ô-tô...**

Dân số Mỹ ngày nay đã hơn 300 triệu nhưng không có một người nào lầm lẫn giữa **tên** và **âm** của các mẫu tự. Nguyên do là họ có đạo luật cưỡng bách giáo dục. Phải học cho tới Lớp 12 cho nên không thể sai lầm. Nhớ là không bao giờ được lầm lẫn giữa **letter và sound** tức chữ và âm. Thí dụ: Có người hỏi “**Chữ này (G) là chữ gì?**” Một em **không có học** sẽ nói, “**Chữ này là chữ gờ.**” Còn một em **có học** sẽ nói, “**Chữ này là chữ dê-i.** Âm của nó là **gờ**”.

* * *

1) Mẫu Tự Tiếng Anh (Alphabet):

-Letter A (**chữ ê**) âm của nó là **a** giống như **a ha** của Việt Nam. Thí dụ: **Apple** (trái táo) đọc là “**a pôn**” chứ không phải “**ê pôn**”. Khi khám bệnh, bác sĩ nói, “**Say A**” tức nói bệnh nhân há miệng ra. Khi phát âm **a** thì bạn phải há miệng rộng ra mới nói được chữ này. Có cái lạ là các em Việt Nam theo gia đình định cư vào Mỹ, tôi không rõ trong nước thầy/cô tiếng dạy tiếng Anh như thế nào mà đều phát âm chữ “A” là “**ây**” trong khi phát âm đúng phải là “**ê**”. Tôi hỏi tại sao vậy, các em nói là phát âm theo giọng Anh! Trời đất ơi! Suốt 20 năm ở Miền Nam học sinh chúng tôi có bao giờ phát âm chữ “**a**” là “**ây**” đâu.

-Letter B (**chữ bi**) âm của nó là **bờ**. Thí dụ: Boy, bicycle, book,

board...

-Letter C (*chữ xi, si*) âm của nó là *khờ*. Thí dụ: Cat, cook, can, cow...

-Letter D (*chữ đi*) âm của nó là *đờ*. Thí dụ: duck, day, doom....

-Letter E (*chữ i*) âm của nó là *e* giống như *e dề* của Việt Nam. Thí dụ: enemy, empty, entertainment....

-Letter F (*chữ ép phờ*, âm *phờ* nhẹ), âm của nó là *phờ*. Thí dụ: Phone, food, fine, fool....

-Letter G (*chữ đi/ gi*) âm của nó là *gờ*. Thí dụ: Goat, Goolgle, gate....

-Letter H (*chữ ét-chờ*, âm *chờ* hơi nhẹ) âm của nó là *hờ*. Thí dụ: Home, house, hack, hit, hook...

-Letter I (*chữ ai*), âm của nó là *ai*. Thí dụ: ID, icon, icream....(*âm và chữ trùng nhau*)

-J (*chữ dê/chê*) âm của nó là *dờ/chờ*. Thí dụ: Jack, John, June, July...

-K (*chữ khê*) âm của nó là *khờ* (âm *khờ* phát ra thật mạnh từ trong họng). Thí dụ: Kangaroo, kill, keep...

-Chữ L (*chữ el*) âm của nó là *lờ*. Thí dụ: lamb, land, look, looming...

-Letter M (*chữ em-mờ* đọc âm *mờ* hơi nhẹ). Âm của nó là *mờ*. Thí dụ: Moon, mom, mama, many...

-Letter N (*chữ en-nờ* đọc âm *nờ* hơi nhẹ), âm của nó là *nờ*. Thí dụ: Nancy, noise, now, nice....

-Letter O (*chữ ô*), âm của nó là *o* giống như “*O tròn như quả trứng gà*” của Việt Nam. Thí dụ: Octopus, option, optical, oral...

-Letter P (*chữ pi*), âm của nó *pờ*. Thí dụ: Pen, pool, panic, pick....(*muốn nói những chữ này phải ngậm môi, người Mỹ gọi là âm môi*)

Letter Q (*chữ kiu/khiu*), âm của nó là *quờ* (Giống như quờ quạng của Việt Nam). Thí dụ: Queen, quake, quail, quality,

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

quantity....

-R (**chữ a-rờ**) chữ này phải cong lưỡi mới nói được. Thí dụ: Room, run, ride, rock...

-S (**chữ ét** phải đi với tiếng **xì** nhẹ), âm của nó là **sờ**. Thí dụ: Sun, son, sing, sang, song...

-T (**chữ ti/thì**), âm của nó là giữa **tờ/thờ** phát âm thật nhanh (*short sound*). Thí dụ: Tea, teen, ten, tell....

-U (**chữ iu**), âm của nó là **iu**. Thí dụ: Unicode, unique, unicorn, union...

-V (**chữ vi**) âm của nó là **vờ**. Thí dụ: Victor, very, violin, virgin...

-W (**chữ double iu**), âm của nó là **wờ**. Thí dụ: Work, wide, week, win...

-Y (**chữ wai**), âm của nó thay đổi tùy theo nó đứng cạnh chữ gì. Thí dụ: Yatch, yam, yap, young... nó phát âm tựa như **di, gi**. Thế nhưng với my, why, cry... thì nó lại có âm **ai**.

-Z (**chữ di, gi** đọc kéo dài), âm của nó là **dờ** mạnh và kéo dài. Thí dụ: Zigzag, zero, zebra, Zen...

2) Mẫu Tự Tiếng Việt:

Ứng dụng nguyên tắc **chữ và âm khác nhau** vào mẫu tự của tiếng Việt, chúng ta sẽ liệt kê dưới đây. Về cách đọc, cách phát âm hay **đánh vần** tổ tiên của chúng ta **đã làm rồi** kể từ khi chữ Quốc Ngữ ra đời. Xin nhớ, trong tiếng Việt chỉ có chữ A, E, I, O và Y là **âm và chữ** giống nhau.

-**Chữ A** (chữ **a**), âm của nó là **a**. Thí dụ: A ha! (*âm và chữ giống nhau*)

-**Chữ B** (chữ **bê**), âm của nó là **bờ**. Thí dụ: **Bờ ê bê** (con bê), **bờ a ba** (ba), **bờ i bi** (hòn bi)...

-**Chữ C** (chữ **sê**), âm của nó là **cờ**. Thí dụ: **Cờ a ca sắc cá** (con cá), **cờ u cu a cua** (con cua), **cờ ơ cờ huyền cờ** (cây cờ), **cờ a ca en hát canh** (canh)...

-**Chữ D** (chữ **dê dê** để phân biệt với chữ **G**), âm của nó là **dờ**.

Thí dụ: *Dờ ê dê sắc đế* (con dê), *dờ a da o dao* (con dao)...

-**Chữ Đ** (chữ *đê*), âm của nó là *đờ*. Thí dụ: *Đờ a đa* (cây đa), *đờ u đu* (đánh đu), *đờ i đi* (đi), *đờ o đo i đoi sắc đôi* (đôi)...

-**Chữ E** (chữ *e*), âm của nó là *e*. Thí dụ: *E dè, em, tem*...(chữ và âm giống nhau)

-**Chữ G** (chữ *dê-i*), âm của nó là *gờ*. Thí dụ: Gái, gai, gập gỡ, gậy gỏ, ghen ghét...Chữ *gái* đánh vần như sau: *gờ- a-ga-i-gai - sắc-gái*.

-**Chữ H** (chữ *hát*), âm của nó là *hờ*. Thí dụ: Hay hát, hỏi han, hoan hô, hả hê....

-**Chữ I** (chữ *i*), âm của nó là *i*. Thí dụ: Im lìm, in ấn, (*âm và chữ giống nhau*)

-**Chữ K** (chữ *ca*) âm của nó là *kờ*. Thí dụ: kỳ lạ, ký sự, ký ức...

-**Chữ L** (chữ *el-lờ*, âm lờ hơi nhẹ), âm của nó là *lờ*. Thí dụ: Lò đờ, lú lo, lây lất, lung lạc...

-**Chữ M** (chữ *em-mờ*, âm mờ hơi nhẹ), âm của nó là *mờ*. Thí dụ: Mờ mịt, ma mãnh, mỗi mệ, mẹ mắng....

-**Chữ N** (chữ *en-nờ*, âm nờ hơi nhẹ), âm của nó là *nờ*. Thí dụ: Nở nang, nài nỉ, nấu nướng...

-**Chữ O** (chữ *o*, âm của nó là *o*. Thí dụ: Om sòm, ong ỏng, o bé....(*âm và chữ giống nhau*)

-**Chữ P** (chữ *pê* giống chữ P trong tiếng Pháp), âm của nó là *pờ*. Nhưng *chữ P* trong tiếng Việt không đứng một mình mà ghép chung với chữ H, phát âm thành *phờ*. Thí dụ: phe phẩy, phờ, pháo, phung phí, phở phùng....

-**Chữ Q** (chữ *Ku* hay *Kuy* theo Tiếng Pháp), phát âm là *quờ*. Nhưng chữ Q không đứng một mình và đi chung với chữ U. Thí dụ: Quơ quào, quờ quạng, quở mắng, quanh co, quy tắc...

-**Chữ R** (chữ *e-rờ*, âm rờ hơi nhẹ), phát âm là *rờ*. Thí dụ: Rờ rẫm, roi rụng, run rẩy...

-**Chữ S** (chữ *ét-sì*, âm sì hơi nhẹ), phát âm là *sờ*. Thí dụ: Sờ soạng, sơ sơ, sớ rớ, sung sướng... (Đây là “âm răng”, lưỡi phải

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

đề vào hàm răng thì phát âm chữ S mới đúng.)

-**Chữ T** (chữ *tê*), phát âm là *tờ* (*i tờ có móc cá hai*). Thí dụ: Tờ mờ sáng, tờ lơ mơ, tờ liều, tung tăng...

-**Chữ U** (chữ *u*), phát âm là *u* (như *u đánh đu*). Thí dụ: U tối, u minh, ung nhọt... (chữ và âm giống nhau)

-**Chữ V** (chữ *vê*), phát âm là *vờ*. Thí dụ: Vờ vịt, vớ vẩn, vơ vào...

-**Chữ X** (chữ *ích-xì*, âm xì hơi nhẹ), phát âm là *sờ* giống như phát âm chữ S. Thí dụ: Xó xinh, Xồn xang, xung mãn, xoay xở...

-**Chữ Y** (chữ *i dài* hay *igrek* theo tiếng Pháp), phát âm là *i*. Thí dụ: Y khoa, y án, ý định, ý thức, y trang....

Ngày xưa tiếng Việt có 23 chữ cái (*mẫu tự*). Bây giờ trong nước coi sáu chữ ã, â, ê, ô, ơ, ư cũng là chữ cái (*mẫu tự*) cho nên tiếng Việt trong nước có 29 chữ cái.

3) Đọc những chữ viết tắt:

a) Nguyên tắc khi đọc những chữ viết tắt, người Mỹ **đọc tên của chữ chứ không đọc âm của chữ**. Thí dụ:

USA người ta không nói *iu-sờ-ê* mà là *iu-es-ê*.

UN người ta không nói *iu-nờ* mà là *iu-en*.

TTP người ta không nói *tờ-tờ-phờ* mà là *ti-ti-p* (*Anh*) **hoặc tê-tê-pê** (*Pháp*)

Do đó, trong tiếng Việt:

M-113 đọc là *em 113* mà không đọc *mờ-113*

TPP đọc là *tê-tê-pê* mà không đọc *tờ-pờ-pờ*

CIA đọc là *cê-i-a* mà không đọc *cờ-i-a*

VN đọc là *vê-en* hay *vi -en* mà không đọc *vờ-nờ*.

b) Những chữ viết tắt, nếu gốc của nó là tiếng Pháp thì nên đọc theo âm Pháp. Nếu gốc của nó là tiếng Anh thì nên đọc theo tiếng Anh **và không nên phát âm theo tiếng Việt** vì nó không phải tiếng Việt. Thí dụ:

UPI (gốc Anh) thì đọc *iu-pi-ai*

VOA (gốc Anh) nhưng có thể đọc *vi-ô-ê* hay *vê-ô-a*.

BBC (gốc Anh) đọc là *bi-bi-xi* hoặc *bê-bê-xê* (theo Pháp)

RFI (gốc Pháp) đọc *e-rờ-эф-i*

AP (gốc Anh) thì đọc *ê-pi* hoặc *a-pê*.

AFP (gốc Pháp) thì đọc *a-эф-pê*

Reuters (gốc Anh) đọc nguyên một chữ là *roi-tơ* chứ không phải *rốt-tơ* hay *riu-tơ*.

NATO (gốc Anh) thì đọc *nê-tô* hay đọc *na-tô* cũng được. Nếu đánh vần thì là *en-ê-ti-ô*.

CIA (gốc Anh) thì đọc *xi-ai-ê*. Nhưng Miền Nam trước đây lại đọc theo âm Pháp *sê-i-a*. (rồi mỉa mai là *sịa*)

UK (United Kingdom, Anh Quốc) thì đọc *iu-khê*.

USA (gốc Anh) đọc là *iu-es-ê*.

Lockheed Martin (Hãng chế tạo vũ khí Mỹ). Rất nhiều người lầm và phát âm là *lốc-hít mạt-tin*. Phát âm đúng là: *lốc-ki mạt-tin*.

WTO (gốc Anh) thì đọc *double iu- ti-ô* hoặc *vê kép- tê-ô*

WHO (Cơ Quan Y Tế Thế Giới) gốc Anh đọc là *double-iu-étch-ô* hoặc *vê kép-hát-ô*.

UNESCO (Cơ Quan Giáo Dục, Khoa Học và Văn Hóa LHQ) gốc Anh cho nên đọc *iu-nes-cô*.

IMF (Quỹ Tiền Tệ Quốc Tế) đọc theo Pháp *i-em-эф* hay Anh *ai-em-эф*.

WB (Ngân Hàng Thế Giới, World Bank) đọc là *double-iu-bi* hay *vê kép-bê*.

ASEAN (Hiệp Hội Các Quốc Gia Đông Nam Á) đọc *a-sê-an* đã quen và ai cũng hiểu nên giữ nguyên.

APEC (Hợp Tác Kinh Tế Châu Á Thái Bình Dương) đọc là *a-péc*.

IAEA (Cơ Quan Năng Lượng Nguyên Tử Thế Giới) đọc là *ai-ê-i-ê*.

UNICEF (Cơ Quan Nhi Đồng Liên Hiệp Quốc) đọc là *iu-ni-*

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

sép.

UNHCR (Cao Ủy Ty Nạn LHQ) đọc là ***iu-en-étch-ci-a***.

OPEC (Tổ Chức Các Quốc Gia Xuất Cảng Dầu Hỏa) đọc là ***ô-péc***.

AL (Liên Đoàn Ả Rập, Arab League) đọc là ***ê-el***.

ICJ (Tòa Án Quốc Tế ở Hague) có thể đọc theo hai cách : ***ai-si-dê*** (Anh) hay ***i-cê-di*** (Pháp)

Euro (đồng tiền chung của Âu Châu) đọc là ***iu-rô***.

G-7 (Nhóm 7 cường quốc kinh tế) đọc là ***di-7*** hay ***dê-7***

OAU (Tổ Chức Thống Nhất Phi Châu) đọc là ***ô-ê-iu***.

TPP (Hợp Tác Xuyên Thái Bình Dương) đọc ***ti-pi-pi*** hoặc ***tê-pê-pê***.

FIFA (Tổng Cuộc Túc Cầu Thế Giới) đọc ***fi-fa*** đã quen nay giữ nguyên.

FBI (Cơ Quan Điều Tra Liên Bang Mỹ) đọc là ***ép-bi-ai***.

MIT (*Massachusetts Institute of Technology*) đọc là ***em-ai-ti***

Mexico (gốc Anh) cho nên đọc là ***mê-xi-cô*** nhưng chính gốc tiếng Tây Ban Nha của nó là ***mê-hi-cô***. Cả hai đều đúng.

AK-47 đã quá quen và đọc ***a-ka 47*** thì vẫn cứ giữ nguyên.

T-54 đã quá quen nên đọc ***tê-54***

M-16 (súng trường Mỹ) đọc là ***em-mờ*** (*âm mờ rất nhẹ*) **16**.

Phantom (*phi cơ Mỹ*). Trước đây Miền Nam đọc theo âm Pháp ***phăng-tom***.

F-16 đọc là ***ép-16***.

B-52 đọc là ***bê-52***

DDT (thuốc trừ sâu, gốc Pháp) thì nên đọc ***đê-đê-tê*** theo tiếng Pháp vì đã quen.

4) Tiếng Việt có hai chữ D và G phát âm gần giống nhau.

Để tránh lầm lẫn, Miền Nam trước đây, chữ D đọc là ***đê*** ***đê /đê trên*** để tránh nhầm lẫn với chữ G. Còn G thì có người gọi ***đê dưới*** hay ***đê gà*** hay ***đê-i***. Khi mình nói tên mình là Giang. Người thư ký có thể hỏi Giang viết như thế nào thì mình nên

đánh vần như sau: *dê-i, i, a, en-nờ, dê-i* thì chắc chắn không có sai lầm. Xin nhắc lại, khi đánh vần những chữ tắt mình phải đọc ***tên của chữ chứ không đọc âm của chữ***.

5) Sau hết, hiện nay các chương trình truyền hình lớn trong nước, các cô cậu xướng ngôn viên không biết trình độ học vấn thế nào (*chắc chắn trình độ tiếng Anh, tiếng Pháp không có*) đã phát âm sai tên các nhân vật của các nước như Anh, Pháp, Mỹ. Ngày xưa ở Miền Nam, học sinh phải học hai sinh ngữ Anh-Pháp suốt 7 năm Trung Học, không dám nói ngoại ngữ đã giỏi, nhưng có thể đọc tất cả tên các nhân vật, địa danh Anh-Mỹ-Pháp mà không sai. Ở hải ngoại này, nghe các cô các cậu phát âm sai như vậy, rất khó chịu. Câu hỏi đặt ra là người phụ trách chương trình (*producer*) là ai? Chủ bút, chủ biên (*editor*) là ai? Ai là người coi lại các chương trình để rút ưu khuyết điểm? Tại sao - khi một bản tin, bài viết, bài phóng sự có những tên, địa danh, nhân vật là Pháp, Anh, Mỹ lại không hỏi ban tu thư, ban nghiên cứu của Bộ Ngoại Giao, các trung tâm Anh Ngữ, Pháp Ngữ xem cách phát âm thế nào - mà cứ đọc bừa đi. Do đó, sai mà không biết sai, trong khi đất nước có bao nhiêu tiến sĩ, cao học, cử nhân tốt nghiệp ở Anh, Pháp, Mỹ.

Mới đây nhất, có nhiều chương trình thời sự trên Youtube, tên Tổng Thống Donald Trump nhưng trong nước và hải ngoại, có nhiều người phát âm là Donald *trăm/chăm*. Thực ra phát âm đúng phải là Donald *Trâm* (*âm Tr phải uốn lưỡi và đọc nhanh*). Còn Collin Powell đọc là *cô-lin-pao* chứ không phải *cô-li-paowell*. Còn Mike Pompeo đọc là *maik-pompeo* chứ không phải *maik-pompio*. Còn chữ rất sơ đẳng là *apple* đọc là *a-pôn* chứ không phải *ê-pôn*.

Trên đây là sự sưu tầm vụn vặt và góp ý không ngoài mục đích giúp cho việc phát âm chữ Việt và những chữ viết tắt của tiếng Anh, tiếng Pháp sao cho đúng và thống nhất. Nếu có gì thiếu sót, xin quý vị cao minh sửa chữa hoặc bổ túc thêm.

GIỌNG THANH LỊCH CỦA HÀ NỘI KHÔNG CÒN NỮA!

Tiếng nói là sinh mệnh của dân tộc. Không phải phở, nước mắm không còn hay truyện Kiều không còn thì dân tộc mất. Tiếng nói không còn, dân tộc diệt. Phở, nước mắm không còn thì ăn món khác, dù có tiếc nuôi nhưng dân tộc vẫn còn. Truyện Kiều không còn thì viết truyện khác, dù tiếc nuôi nhưng dân tộc vẫn còn. Mất tiếng nói là dân tộc biến dạng và biến thành một dân tộc khác. Chẳng hạn mai đây toàn dân Việt Nam đều nói tiếng Tàu thì Việt Nam biến thành một tỉnh của Trung Quốc. Nếu 90 triệu dân đều nói tiếng Pháp thì Việt Nam biến thành một “Pháp Quốc Hải Ngoại”. Còn nếu 90 triệu dân đều nói tiếng Anh thì Việt Nam biến thành tiểu bang thứ 51 của Hoa Kỳ hay giống như Phi Luật Tân, Puerto Rico.

Như vậy tiếng nói phải tồn tại cùng với dân tộc. Khi nào dân tộc diệt thì tiếng nói mới bị diệt. Thế nhưng dù tồn tại miên viễn, nó phải tồn tại trong sáng đẹp, có tính văn chương cao và

phát âm thanh thoát, rõ ràng. Mỗi một dân tộc có một vùng miền nào đó mà “giọng nói” trở thành tiêu biểu cho cả quốc gia. Chẳng hạn giọng nói của Paris là tiêu biểu cho tiếng Pháp. Giọng Bắc Kinh là tiêu biểu cho tiếng Trung Hoa. Giọng nói của Nữ Ước và California là tiêu biểu cho tiếng Anh ở Hoa Kỳ. Và hiển nhiên giọng Hà Nội trước năm 1954 và giọng Sài Gòn trước 1975 là tiêu biểu cho giọng nói của người Việt Nam.

Thế nhưng không hiểu sao gái Hà Nội bây giờ giọng nói rất nhà quê, lơ lớ, ngại ngái, phát âm không rõ chữ, liền thoảng, cọc lốc, không dịu dàng, không có tiếng “*vâng ạ, dạ, thưa*” như ngày xưa. Nghe nói trong lúc nói chuyện với nhau, các cô Hà Nội bây giờ, mặt mũi xinh đẹp nhưng ăn nói thô tục kinh hồn. Tôi có ông bạn dược sĩ về thăm Hà Nội cách đây vài năm nói rằng, “Nó nói chuyện với mình thì chú chú, cháu cháu ngọt sớt. Quay qua nói chuyện với bạn nó thì thô tục kinh hồn! Không hiểu gia đình, trường học giáo dục nó như thế nào?” Nổi tiếng nhất có bà “*Bún măng cháo chửi*” ở Đường Ngô Sĩ Liên, đã được đưa lên chương trình truyền hình của CNN. Rồi mới đây nhất một bà đại úy công an thuộc Quận Đống Đa, Hà Nội chửi bới thô tục một nhân viên của hãng hàng không tại Phi Cảng Tân Sơn Nhất đã được đưa lên trang tin Sputnik News.

Cả giọng Bắc của các nam/nữ xướng ngôn viên đài VOA, BBC tiếng Việt cũng thế. Cũng liền thoảng, ngại ngái, lơ lớ, phát âm không rõ chữ và ***thường lên giọng ở chữ cuối cùng***, nghe khó chịu vô cùng. Khi đọc diễn văn, đọc một bản tin, nói chuyện mà lên giọng ở chữ cuối cùng thì giống như người Thượng nói tiếng Việt. Những cô gái Thái, Mường, Mèo, Dao nói còn dễ nghe và dễ thương hơn những cô gái này. Sự đòi hỏi lan rộng ra hải ngoại, tới tận Thủ Đô Hoa Thịnh Đốn, California và Texas!

Ở đây tôi không viết vì thù ghét. Nếu viết vì thù ghét sẽ không còn trung thực. Một nhà nghiên cứu văn hóa ở trong

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

nước nói rằng tiếng Bắc thì còn nhưng giọng Hà Nội bây giờ không còn nữa. Có rất nhiều nguyên do. Năm 1954, dân Hà Nội di cư vào Nam gần một nửa. Chiếm lĩnh thành phố là dân “bần cố” có công với “cách mạng” cho nên ngôn ngữ ‘bần cố’ trở thành ngôn ngữ của giai cấp thống trị và giết chết ngôn ngữ thanh lịch, dịu dàng, văn vẻ của đất “Ngàn Năm Văn Vật”. Lý do thứ hai, có lẽ là để biện minh, rằng thế hệ sau lớn lên nói giọng quê mùa, liến thoắng, lơ lớ như vậy là vì các chị vú em, người giữ trẻ cho con nhà “cán bộ” từ vùng quê nghèo khổ kéo về, không được học hành cho nên tiếng nói nó mới “đôi đời” như thế.

Một giọng nói muốn trở thành mẫu mực cho đất nước, bất kể Nam-Trung-Bắc phải hội đủ những điều kiện như sau:

1) Phát âm đúng, không ngọng nghịu, ngai ngái, lơ lớ như lai Tây, lai Tàu, lai Mỹ. Tôi đã có dịp hỏi nhạc sĩ Phạm Duy điều kiện để trở thành *danh ca*. Phạm Duy nói rằng điều quan trọng nhất là phát âm phải đúng. Thí dụ, “**buồn**” không thể phát âm thành “**buồng**”, “**tuổi**” không thể phát âm thành “**tủi**”, “**hoàng hôn**” không thể phát âm thành “**hoàn hôn**”, “**mỗi mòn**” không thể phát âm thành “**mõi mòn**”, “**nổi lòng**” không thể phát âm thành “**nỏi lòng**”, “**hỏi han**” không thể phát âm thành “**hỏi hang**”, “**lãng đãng**” không thể phát âm thành “**lảng đảng**”, “**điện thoại**” không thể phát âm thành “**điện thọi**”, “**lan**” không thể phát âm thành “**lang**”. Tiếng Việt không có âm “**shờ**”, “**chờ**” uốn cong lưỡi như tiếng Anh. Cô/cậu/ông/bà/cụ... ca sĩ nào hát những chữ như “**anh mong chờ**”, “**chiều về**”, “**đêm nay thu sang**”...mà uốn cong lưỡi, đều không phải là danh ca, dù hát hay thế nào đi nữa. Theo nhạc sĩ Phạm Duy thì Thái Thanh và Lệ Thu là hai người phát âm giọng Bắc đúng nhất.

2) Nói với tốc độ (*speed*) vừa phải, không liến thoắng, để người nghe kịp hiểu mình nói gì. Vào xem các chương trình phóng sự ở Việt Nam và VOA, BBC nhiều khi các cô/cậu phóng viên nói

một thôi một hồi mà tôi không hiểu các cô/cậu nói gì vì giọng liến thoắng, chữ lú vào nhau và nhanh quá! Xin nhớ cho, nước Mỹ này hơn 300 triệu dân, ai cũng học hành giỏi giang cả, nhưng để tuyển xướng ngôn viên đài truyền hình có giọng nói hay thì chỉ có vài trăm cô. Đất nước Việt Nam 90 triệu dân, nhưng để tuyển xướng ngôn viên đài truyền hình, đài phát thanh có giọng nói như Miền Nam thuở xưa, **chưa chắc đã tìm ra một người**. Cứ thử mở các băng ghi âm cũ của các chương trình phát thanh hay truyền hình của Miền Nam xưa, xem có đúng như vậy không?

3) Âm lượng vừa đủ, không lớn quá, không lí nhí, không the thé.

4) Phải có chút trầm bổng, không đều đều, buồn tẻ để hấp dẫn người nghe và dĩ nhiên không nhà quê. Phải biết **ngắt câu** đúng nơi, đúng chỗ, vừa để mình thở để lấy hơi, vừa để người ta hiểu mình nói gì.

5) Không được cộc lốc, gằn, chắm dứt câu đột ngột làm như muốn mắng chửi người ta. Thật lạ lùng! Miền Bắc bây giờ khi nói chuyện, đọc bản tin hoặc đọc diễn văn, trả lời phỏng vấn... mọi người đều **"lên giọng"** ở chữ cuối cùng, nghe khó chịu vô cùng, giống như đồng bào Thượng ở Kontum, Pleiku nói tiếng Việt. Trong ngôn ngữ, chỉ ở thể **"mệnh lệnh cách"** hoặc **"câu hỏi"** người ta mới **"lên giọng"** ở chữ cuối cùng. Có lẽ do thói đọc diễn văn nhát gừng, kích động của Ô. Phạm Văn Đồng mấy chục năm về trước hoặc thói đọc diễn văn, tuyên truyền dưới thời Mao Trạch Đông cho nên cả nước "học tập" và bắt chước theo khiến di họa cho tới ngày nay.

6) Phải có những tiếng như **"đạ"**, **"thưa"**, **"vâng"** trong câu nói để chứng tỏ sự lịch sự của mình. Trong một chương trình truyền hình của VTV3, phỏng vấn một bà nguyên là đại sứ tại Liên Hiệp Quốc của đất nước mình mà gọi bằng "chị" thì thật vô lễ, bất lịch sự quá đỗi. Bắt buộc phải nói, "Thưa bà đại sứ" hoặc

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

“Thưa bà giáo sư”. Không có chuyện “chị em” ở đây. Đó là phép lịch sự tối thiểu.

7) Dĩ nhiên là phải có học để lựa chọn những từ ngữ thanh tao, tránh những từ ngữ thô lỗ, đường phố. Điều này phải nhờ giáo dục học đường mà còn cả giáo dục gia đình nữa. Thí dụ; Một con nhà có giáo dục sẽ không nói, “*Mày cầm cái mồm mày lại!*” mà có thể nói, “*Ông/bà/anh chị, em ...mà cứ nói như vậy thì câu chuyện sẽ trở nên khó khăn hơn.*” Hoặc “*Ông/bà/anh chị/em không nên nói như vậy.*” Ngoài ra phải có những câu như “*xin lỗi*”. Chẳng hạn, “*Xin lỗi, chúng tôi phải chấm dứt chương trình vì đã hết giờ.*” hoặc “*Xin lỗi, tôi ra ngoài một chút.*” “*Xin lỗi*” ở đây không có nghĩa là mình có lỗi, mà là lỗi nói lịch sự. Các câu “*I am sorry*”, “*Excuse me*”, “*Thank you*” luôn luôn được thốt ra từ cửa miệng người Mỹ.

Thú thực, xem các đoạn phim phóng sự sinh hoạt của các cô gái Thái, Mèo, Mường ở Lai Châu, Lào Cai tôi lại thích giọng nói của các cô này hơn là giọng nói của các cô gái Hà Nội chỉ vì họ nói dịu dàng, nhỏ nhẹ, không liên thoảng và giọng thì không nhão, ngai ngái. Hầu hết các cô/cậu làm phóng sự đều ở tuổi đôi mươi, nhưng không bao giờ nói được câu “*quý vị*” trong khi những người xem có thể đáng tuổi ông nội, chú bác, cô dì...của họ ...mà chỉ dùng các chữ như “*các bạn*”, “*các bạn nhé!*” khiến gây khó chịu cho người nghe. Đây không phải lỗi của các phóng viên mà lỗi ở chủ nhiệm, chủ biên, giám đốc các đài truyền hình, trình độ giáo dục quá kém, không biết thế nào là lịch sự, lễ phép đối với khán-thính giả.

Ngay cả giọng nữ của những phát ngôn viên đài truyền hình lớn nhất của Sài Gòn, mặt mũi tuyển chọn rất xinh đẹp nhưng giọng Miền Nam lại vô cùng quê mùa. Nó không phải là giọng nói thanh lịch của những nữ sinh Gia Long, Trưng Vương, Marie Curie của Sài Gòn năm xưa, mà nó là giọng quê mùa của các cô gái từ Củ Chi, Cà Mau, Châu Đốc, Đồng Tháp

Mười mới lên Sài Gòn. Thật đau buồn! Trong khi giọng nói của các cô gái Nam của các chương trình phát thanh thương mại ở Nam, Bắc Cali, Hoa Thịnh Đốn thì lại sang và trí thức biết là bao nhiêu. Cứ thử thu băng rồi đem về cho cả nước nghe rồi so sánh xem có đúng như vậy không.

Tôi không bao giờ có ý nghĩ khinh thị các cô gái nói giọng quê mùa. Tại Mỹ này cũng có những giọng nói quê mùa của những vùng như Texas, Alabama và North Carolina... Họ là những con người dễ thương, không có gì chê trách. Nhưng khi tuyển một **xướng ngôn viên tiêu biểu** thì phải tuyển các cô/cậu có giọng nói trí thức, có học, sống ở nơi đô hội. Ở Mỹ này họ thường tuyển chọn xướng ngôn viên theo giọng nói của Nữ Ớc. Cũng giống như thi hoa hậu thì phải tuyển cô đẹp. Tuyển cô xấu mà nói là “hoa hậu” thì người ta “măng” cho. Xin nhớ, tuyển cả ngàn cô gái đẹp rất dễ. Nhưng tuyển **một cô** có giọng nói **đúng giọng, sang, trí thức, mẫu mực, dễ nghe**, ... thì cả ngàn cô, chưa chắc đã tuyển được một cô. Có cả trăm loài chim, nhưng chim hót hay chỉ có vài con.

Tôi còn nhớ, có lẽ khoảng 1964-1965, khi Miền Nam bắt đầu có chương trình truyền hình. Đài Sài Gòn tuyển và thí nghiệm ba giọng đọc Nam, Bắc và Huế cùng lúc. Nhưng chỉ sau vài lần, phải bỏ giọng Huế. Dĩ nhiên là giọng Huế rất dễ thương. Nghe các cô ở Sông Hương, Núi Ngự nói chuyện thì “mê” lắm. Nhưng nghe các cô đọc một bản tin trên đài phát thanh hay đài truyền hình thì nó “nặng” quá. Cho nên giọng Huế không thích hợp cho các xướng ngôn viên, hướng dẫn chương trình, quảng cáo, văn nghệ v.v...

Hiện nay tình trạng **ngôn ngữ đổi đời** lan ra hải ngoại nguyên do chỉ vì các **báo ở hải ngoại**, các **đài phát thanh, truyền hình, cá nhân tuy chửi rửa trong nước đủ điều** nhưng lại đua nhau chuyển tiếp/forward và đăng “nguyên con” trên “báo chợ” trên các Diễn Đàn Yahoo Groups các bản tin, bài viết

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

trong nước, nhất là hai trang tin VOA và BBC Việt Ngữ. Chính vì thế **ngôn ngữ đôi đời, ngôn ngữ bát nháo, giọng nói ngọt, ngai ngái, lơ lớ** đang trở thành ngôn ngữ chính thống ở hải ngoại. “Buồn ơi chào mi”!

Sống không phải chỉ là miếng ăn ngon, quần áo đẹp, xe đắt tiền, iPhone, iPad, tháng nào, chỗ nào, hang cùng ngõ hẻm nào cũng thi hoa hậu, tuyển lựa ca sĩ... (*tất cả những thứ này chỉ là văn nghệ, không phải là văn hóa và có khi phản văn hóa*) mà cần có nghệ thuật, văn chương và văn hóa. Tiếng nói là bộ phận sống còn của một dân tộc. Tiếng nói thanh tao, lịch sự, lễ độ, mẫu mực, dễ nghe biểu tỏ một trình độ văn hóa, giáo dục cao và một cuộc sống đẹp. Mất nó, hay tiếng nói còn đó mà thô tục, bát nháo, thiếu lễ độ là biểu tỏ một xã hội suy đồi, hư đốn.

Không thể phủ nhận, tiếng Bắc giọng Hà Nội trước 1954 và tiếng Nam giọng Sài Gòn 1954-1975 là tiêu biểu cho giọng nói của hai miền Nam-Bắc. Giọng Bắc Hà Nội thanh lịch, dịu dàng, văn vẻ. Giọng Nam Sài Gòn, tình cảm, mặn mà, chân thật, dễ thương, chậm rãi, dễ hiểu.

Ôi, thèm làm sao tiếng nói dịu dàng, thanh thoát, lịch sự, văn vẻ của Hà Nội và cả giọng nói rất trí thức của Sài Gòn năm xưa, mà nay:

*Tạo hóa gây chi cuộc hý trường.
Đến nay thắm thoát mấy tình sương.
Dấu xưa xe ngựa hồn
thu thảo.
Nền cũ lâu đài bóng tịch dương.
Đá vẫn trơ gan cùng tuế nguyệt.
Nước còn cau mặt với tang thương.
Ngàn năm gương cũ soi kim cổ.
Cảnh đấy, người đây luống đoạn trường.
(Thăng Long Hoài Cổ của Bà Huyện Thanh Quan)*

ĐÀO VĂN BÌNH

Không biết tới bao giờ giọng nói thanh lịch của đất “*Ngàn Năm Văn Vật*” sống lại ở Việt Nam đây? Có lẽ nó đã bị hủy diệt mất rồi!

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐỔI ĐỜI

Đôi Lời Phi Lộ:

Bất cứ một dân tộc nào nếu đã hình thành một nền văn học, đều có hai loại văn chương bác học và văn chương bình dân. Ngôn ngữ cũng có ngôn ngữ trí thức và ngôn ngữ đường phố. Phê bình văn học, *phê bình cách sử dụng ngôn ngữ là điều phải có để đất nước tiến lên*. Trước đây ở Miền Nam, một số nhà văn, nhà báo dùng chữ hay viết văn không đúng cũng đã bị phê phán chứ không phải muốn viết gì thì viết.

Ngày nay, ngôn ngữ ít học, đứng bển, mánh mung, đường phố giống như cỏ dại lan tràn rất nhanh vì nó được phổ biến qua các bản tin, báo chí, các trang điện tử, truyền hình, đài phát thanh, các diễn đàn... cho nên nó dễ dàng giết chết ngôn ngữ “văn học” thường phải xuất hiện qua sách vở. Nếu không ngăn chặn kịp thời, loại ngôn ngữ lai căng, bát nháo, quái đản sẽ trở thành dòng chính của văn học...và khi đó thì hết thuốc chữa. Việt Nam ngày nay đang đứng trước thảm họa đó!

Ngoài ra, “*văn dịch*” phần lớn từ các bản tin tiếng Anh của những người không rành tiếng Anh lại kém tiếng Việt đã phá nát cú pháp (*văn phạm*) Việt Nam. Hiện nay BBC Việt Ngữ đã góp phần rất lớn vào việc tàn phá tiếng Việt truyền thống.

Xin nhớ cho, thay đổi mà tốt hơn, hay hơn thì người ta hoan nghênh. Thay đổi mà xấu, tệ hơn là phá hoại. Ngoài ra,

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

không có gì “**lớn**” cho bằng “cầm bút” nhưng cũng không có gì “**xấu xa**” cho bằng viết bậy, viết nhảm, viết sai sự thật và nhất là phá hoại ngôn ngữ truyền thống của dân tộc. Sau hết, tôi xin nhắc những người làm báo trong nước và cả BBC tiếng Việt: Dân đường phố, mánh mung, đứng bên vì ít học cho nên ăn nói bậy bạ. Nhà báo là người có học phải hướng dẫn “đường phố” để họ từ từ tiến lên, ăn nói mẫu mực, viết cho đảng hoàng, thế nhưng lại chạy theo “đường phố” để phá nát tiếng Việt.

Tiếng Việt trong nước bây giờ (*kể cả BBC và VOA tiếng Việt*) đọc nhưc đầu vô cùng. Văn thì dài lòng thòng, thí dụ baotintuc. Vn : ***Dự án xây dựng một số đoạn đường bộ cao tốc trên tuyến Bắc - Nam phía Đông giai đoạn 2017 - 2020. (21 chữ)***. Trong khi đó rút gọn và dễ hiểu chỉ còn 14 chữ: ***Dự án 2017-2020 xây một số đoạn phía đông Xa Lộ Bắc-Nam.***

Ngoài ra câu văn trùng lặp, ***danh từ biến thành động từ, động từ biến thành danh từ***. Cùng một danh từ nhưng hai ba nghĩa, dị hợm, bí hiểm, “*râu ông nọ cắm cằm bà kia*” khiến không hiểu người viết muốn gì. Chẳng hạn, ***tài khoản*** là số tiền có trong ngân hàng, nay biến thành khế ước, thỏa thuận, giao kèo (*account*) trên Facebook. Rồi “***vô tư***” có nghĩa là ***không thiên vị (chí công vô tư)*** nay biến thành “***thần nhiên***” (*cứ vô tư đi, cứ làm bừa đi*). Thậm chí cả ông Bộ Trưởng Giáo Dục và Đào Tạo Trần Hồng Quân cũng tiêm nhiễm loại ngôn ngữ đường phố khi nói, “***Các em học sinh rất vô tư nên bắt chước theo.***” Có lẽ ông bộ trưởng này học tiếng Việt ở Nga hay ở Tàu.

Rồi “***lái xe***” là động từ nay thay cho “***tài xế***” là người lái xe (*danh từ*). Rồi “***kỷ luật***” (*danh từ*) là quy củ, phép tắc phải theo nay biến thành “***trừng phạt***” (*động từ*). Rồi cái gì cũng “***không gian***” chẳng hạn, ***không gian đi bộ, không gian mạng, không gian nấu ăn***. Tôi thật sự không hiểu “***không gian mạng***” là cái gì! Tạo một chỗ, khu, nơi vui chơi thoáng mát, đi bộ nay biến thành “***tạo một không gian vui chơi thoáng mát, không gian đi bộ***...trong khi “không gian” là khoảng trời xanh bao la kia. Ở Mỹ này NASA là Cơ Quan Quản Trị Hàng Không và Không Gian. Họ đưa người, phi thuyền vào khám phá Mặt Trăng, Hỏa Tinh, Thổ Tinh...chứ có phải là máy chỗ đi bộ, nhà bếp hay trên các diễn đàn điện tử đâu. Ở Mỹ này khi trưng

bảng “Space for Rent” có nghĩa là nơi, chỗ, phòng ốc cho thuê chứ không phải “không gian cho thuê”.

Thảm họa lớn là lai căng, chen tiếng Anh “ba rọi”. Mở một trang báo trong nước ra, và cả hải ngoại nữa, chỗ nào cũng thấy *top, teen, camera, TV, phone, fly cam, show, fan, hot, hot girl, stress, resort, tour, metro, container, vaccine!* Các chữ *đứng đầu/hàng đầu, trẻ vị thành niên, máy hình/máy thu hình, truyền hình, điện thoại, hình ảnh bao quát từ trên cao, buổi trình diễn, người hâm mộ, nóng/hấp dẫn, gái ăn mặc hở hang, căng thẳng thần kinh, khu nghỉ mát, xe điện ngầm, xe thùng/xe chở kiện hàng/xe vận tải hạng nặng, thuốc chủng ngừa...* đã chết trong ngôn ngữ Việt Nam.

Do trình độ văn hóa kém, tiếng Việt trong nước hiện nay bị cắt cụt hoặc thêm cái đuôi thừa thãi khiến trở nên hồ lớn, Tây không ra Tây, Tàu không ra Tàu, không còn nét văn chương, lãng mạn truyền thống nữa. Bất nháo nhắt phải kể trang tin điện tử VOV (*Đài Tiếng Nói Việt Nam*).

Có thể nói, hiện nay cả nước coi tiếng Việt như một “thùng rác” ai muốn xả rác bừa bãi cũng được mà không một ai lên tiếng phê bình, sửa chữa. Thật đáng sợ!

Dưới đây là bảng so sánh tiếng Việt truyền thống và tiếng Việt đòi đòi xếp theo thứ tự A,B,C...

A.

-*Án* . Trong nước cái gì cũng “*Án*”. *Bài giải, đáp số* trở thành “*đáp án*”. *Bài giảng* trở thành “*giáo án*”. *Nghi ngờ* trở thành “*nghi án*”. *Khám phá một vụ án* trở thành *phá án, phá chuyên án*. Trong khi “phá án” là bác bỏ bản án của tòa dưới. Quốc gia nào cũng có Tòa Phá Án.

-*Ăn uống* trở thành *ẩm thực*. *Thói quen/cách ăn uống* trở thành *văn hóa ẩm thực*, giống như mấy ông Ba Tàu ở Chợ Lớn nói chuyện với nhau năm xưa. Các “*món ăn miền Bắc*” trở thành “*Ẩm thực miền Bắc*”. Người ta thích là thích các “*món ăn*” miền Bắc chứ miền Bắc có đồ uống (*ẩm*) gì ra hồn đâu mà thích? Rồi nào là, “*Du khách nước ngoài tham gia tour trải nghiệm ẩm thực tại Hội An*” (Báo Sài Gòn Giải Phóng). Thực

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

ra câu chuyện chỉ là, “*Du khách ngoại quốc vừa du lịch vừa thưởng thức các món ăn ở Hội An*” nhưng lại viết dưới dạng câu kỳ vì ít học. Xin nhớ cho ăn uống không phải là văn hóa *vì loài thú cũng ăn uống*. Con hổ sau khi *ăn* thịt con nai xong bèn ra bờ suối *uống* nước. Nhưng nếu biết nấu nướng cho đàn hoàng, lịch sự, biết mời chào nhau thì nó là *một nét* của văn hóa. Hiện nay ở hải ngoại cũng lây bệnh “tiếng Việt đôi đời” bằng cách dùng danh từ “*ẩm thực chay*”. Khi nói “*ẩm thực chay*” có nghĩa là *đồ ăn chay* và *đồ uống chay*. Nhưng đồ uống nào mà chả chay? Chẳng có thứ đồ uống nào như nước ngọt, chè, nước mía, nước dừa v.v... lại bỏ thêm thịt, cá, tôm, cua vào đó. Dùng danh từ “*ẩm thực chay*” tức là hoàn toàn ngu dốt tiếng Việt nên chế bậy.

-*Ăn mặc dâm ô, ăn mặc hở hang, ăn mặc bần mắt* trở thành *ăn mặc phản cảm. Một hình ảnh gây bất bình, xúc phạm, khó chịu cho người ta cũng gọi là phản cảm*. Chỗ nào cũng thấy *phản cảm* và không còn một tính từ nào khác. Ăn mặc phản cảm là ăn mặc thế nào? Chẳng hạn một cô gái đến chùa “*ăn mặc phản cảm*” thì cô gái đó ăn mặc ra sao? Hoặc váy ngắn quá, hoặc áo hở vú, hở lưng, hoặc mặc quần đùi (*short*) hoặc mặc đồ mỏng dính (*bây giờ gọi là xuyên thấu*) thì phải nói ra cho người ta biết chứ. Tiếng Việt trong nước càng ngày càng trở nên nghèo nàn và kho tàng ngôn ngữ truyền thống *sẽ chỉ còn một nửa hay bị hủy diệt* bởi những chữ như: hoành tráng, phản cảm, giải mã, kinh điển, ấn tượng, sốc, kịch tính, kịch bản, cơ bản, thi công, xử lý, nóng (*hot*), khắc phục, tiếp cận, đối tượng ... Những danh từ đơn giản, thuần Việt do tổ tiên sáng tạo cả ngàn năm nay từ từ biến mất để thay thế bằng tiếng Tàu nhưc đầu, lạ hoắc... và quá nhiều tiếng lóng, tiếng Tây, tiếng Anh “ba rọi” chen vào.

-*Ấn tượng*. Hiện nay trong nước hai chữ “*ấn tượng*” được sử dụng tràn lan và không cần biết ý nghĩa của nó như thế nào.

Thực ra bản thân hai chữ “**ấn tượng**” nó có nghĩa là tạo ra một hình ảnh, một ý nghĩ, một cảm xúc gì đó mà cần phải có “bổ túc từ” mới rõ nghĩa. Nếu nói, “**Cuộc triển lãm thật ấn tượng**” thì chẳng ai biết cuộc triển lãm ra làm sao. Trước đây Miền Nam chúng ta thường nói, “**Tạo một ấn tượng tốt đẹp**”, “**Để lại một ấn tượng đẹp**” hoặc “**Đáng ghi nhớ**” v.v.. Ngày nay tiếng Việt đòi hỏi do những thành phần bát nháo, ít học nắm giữ ngành truyền thông đại chúng cho nên nó giết chết tiếng Việt truyền thống, nói như người điên mà không hiểu mình nói gì. Dưới đây là một bản văn với thảm họa “ấn tượng”:

“*Sau khi xem xong một trận đấu bóng chày rất **ấn tượng**. Trên đường về nhà, tôi thấy một số em bé đang ca hát ở công viên thật **ấn tượng**. Tôi dừng lại nói chuyện với các em và vô đầu một em bé. Một em bật nói, “**Cô trông thật ấn tượng.**” Thế là ngày hôm nay tôi có hai **ấn tượng**. Về đến nhà, bố tôi hỏi, “**Con xem đấu bóng chày có vui không?**” Tôi trả lời, “**Ấn tượng lắm bố ạ.**” Bố tôi gật gù ra vẻ hiểu tôi muốn nói gì. Cùng lúc ấy bố tôi bật máy truyền hình đang chiếu một chương trình triển lãm tranh. Phóng viên của **kênh truyền hình** phỏng vấn một khán giả, “**Ông cho biết cảm nghĩ của ông về buổi triển lãm.**” Vị khách trả lời, “**Tôi thấy thật ấn tượng.**” Vị khách vừa trả lời xong thì màn hình xuất hiện hình cô xướng ngôn viên bình luận, “**Thưa quý vị khán giả. Buổi triển lãm rất thành công và tạo **nhiều ấn tượng** cho người xem. Rất mong trong tương lai sẽ có nhiều sinh hoạt nghệ thuật **đầy ấn tượng** như thế này.**” Ngay lúc đó thằng em trai từ ngoài cửa bước vào. Bố tôi hỏi, “**Buổi lễ khai giảng trường con có gì lạ không?**” Thằng em trả lời, “**Đầy ấn tượng** bố ơi. Bài diễn văn nào cũng **ấn tượng**. Nhất là bài diễn văn của ông bộ trưởng giáo dục, **ấn tượng** hết ý.” Nghe nói thế, bố tôi bảo, “**Các con ráng học, kỳ nghỉ hè này bố sẽ cho các con **tham quan** (du lịch) một nơi **rất ấn tượng**.**” Ngay khi đó thì mẹ tôi từ ngoài cửa bước vào. Bà lên tiếng, “**Ồ***

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

bên ngoài, tao nghe bố con tụi bay nói rất là **ấn tượng**. Nhưng cái **ấn tượng đó** chẳng ăn thua gì tới nhà mình. Báo, đài hôm nay nói giá thịt, giá xăng tăng rất là **ấn tượng**, **đầy kịch tính** và **đúng kịch bản**. Nếu cứ tiếp tục tăng một cách **ấn tượng** như thế này thì dân không có cháo mà ăn. **Đầu vào** thì nhiều mà **đầu ra** thì ít (input-output). Thôi, đầu óc tao **căng** lắm rồi. Tao đang điên đầu vì **ấn tượng** đây!”

B.

-**Bạch phiến** trở thành **ma túy đá**

-**Bài giải, đáp số** trở thành **đáp án**. Thật điên khùng quá mức! Thí dụ: “**Đáp án bài toán lớp 7 thử tài tư duy**” (VnExpress). Làm toán mà “**tư duy**” cái gì? Chì cần nói “**giỏi toán**”. Câu văn gọn gàng, sáng sủa mà không bắt độc giả phải “**tư duy**” sẽ là: “**Thử tài các bạn. Hãy giải một bài toán Lớp 7.**” Nghe nói VnExpress là tờ báo điện tử được nhà nước/chính phủ cấp bằng khen đúng là “**mè khen mè dài đuôi**”.

-**Bài giảng** trở thành **giáo án**. **Soạn bài giảng** trở thành “**soạn giáo án**”. Nghe thấy mà ghê!

-**Ban nghi lễ** trở thành **ban lễ tân** (ông nào chế ra chữ này chắc trước đó có học ở bên Tàu thời Mao Trạch Đông hay Đặng Tiểu Bình). Xin nhớ, “**lễ tân**” chỉ là tiếp khách. Còn “**nghi lễ**” là cả một thể thức có khi vô cùng phức tạp để hoàn tất một buổi lễ lớn hoặc tiếp đón các vị nguyên thủ quốc gia.

-**Bán cá, bán tôm** ở ngoài chợ (*mua đi bán lại*) ngày xưa gọi là “**làm ăn cá thể, manh múm**”, bây giờ gọi là **kinh doanh**, giống như làm chủ một công ty xuất cảng tôm đông lạnh có cả trăm nhân công.

-**Bản tiếng Việt, bản tiếng Anh, bản tiếng Hoa** (của một tờ báo) trở thành **phiên bản tiếng Việt, phiên bản tiếng Anh, phiên bản tiếng Hoa**. Mở các Từ Điển English-Chinese Dictionary ra sẽ thấy người Tàu định nghĩa “copy” là **phiên bản**. Thậm chí “**version**” là bản mô phỏng, phỏng theo cũng trở

thành phiên bản. Đúng là “điếc không sợ súng”. Không được đi học, không hỏi người lớn, không tra từ điển, không nghiên cứu mà cứ viết, cứ nói. Một đất nước, một cộng đồng như vậy thật đáng sợ! Dân tộc Nhật tiến lên là họ **biết xấu hổ** (*Khổng Tử gọi là tu ó*). Khi biết mình sai, họ rất xấu hổ và có khi phải tự sát. Một dân tộc mà không biết xấu hổ thì hết thuốc chữa.

-Bàng hoàng, choáng váng, hết sức ngỡ ngàng trở thành **sốc** (*shock*)

-Bằng chứng, tang chứng biến thành “**vật chứng**”. **Bằng chứng, tang chứng** bao gồm nhiều thứ để kết tội nghi can. Còn vật chứng chỉ là những đồ vật, nó hạn hẹp hơn. Thí dụ: **Bằng chứng** trong máy thu hình cho thấy hung thủ đã đâm nạn nhân rồi cướp xe. Trước 1975 tại Miền Bắc không có luật pháp, không có Đại Học Luật Khoa mà chỉ có “chỉ thị của Đảng” thay luật pháp cho nên rất nghèo nàn và hầu như không biết gì về các danh từ pháp lý mà cũng chẳng có Hình Sự Tố Tụng như Miền Nam. Tại Miền Bắc hễ cứ bị công an bắt là có tội. Sự “có tội” hay “vô tội” không được phán xét bởi luật pháp hay tòa án mà bằng công an với câu nói, “*Anh không có tội tại sao công an bắt anh vào đây?*”. Không cần xét xử gì hết, sau đó “nạn nhân” bị đưa đi “**lao động cải tạo**” mút mùa lệ thủy, ba tháng thành 12,13, 16 năm.

-Bánh xe/vỏ xe trở thành **lốp**

-Bao gồm, bao hàm, hàm chứa (một số vấn đề) trở thành **nội hàm**. Ông nào dùng hai chữ này chắc là viện sĩ Viện Hàn Lâm Khoa Học, Văn Chương và Ngôn Ngữ Việt Nam.

-Bảo đảm trở thành **đảm bảo, bảo hành**. *Xe cộ, món đồ, máy móc được bảo đảm (warranty)* trong bao lâu trở thành **bảo hành**. **Hành** nghĩa là làm, làm gì ở đây mới được chứ?

-Bảo trì, giữ gìn trở thành **bảo quản**

-Bấp thịch trở thành **cơ bắp**. **Biểu diễn/khoe bắp thịch** trở thành **biểu diễn cơ bắp**. **Phô diễn sức mạnh quân sự** cũng gọi là **biểu**

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

diễn cơ bắp. Đúng là loại ngôn ngữ đường phố, bát nháo, đứng bển, mánh mung.

-Bắt ngay trở thành **bắt khẩn cấp, bắt nóng.** Trong nước cái gì cũng **nóng** hay **lạnh.** Ngôn ngữ truyền thống sẽ lần hồi diệt chủng. **Thưởng ngay** trở thành **thưởng nóng!** Thế mới hay ngu dốt mà làm văn hóa thì nguy hại **ngàn đời!**

-Bên trong (của chiếc xe hơi) biến thành **nội thất!** Đúng là tiếng Việt kiểu cung vua phủ chúa thế mà mở miệng ra là chửi chế độ phong kiến.

-Bệnh viện nhi đồng cắt cụt chi còn **bệnh viện nhi** trong khi từ điển trong nước nói rằng chữ “**nhi**” không bao giờ đứng một mình. Nó phải đi kèm với một chữ khác. Như vậy **Tết Nhi Đồng** giờ đây chỉ còn **Tết Nhi!** Đúng là chữ nghĩa quái đản, muốn viết gì, nói gì thì nói.

-Bếp/nhà bếp biến thành “**bếp ăn**”. Thí dụ, “**Khám phá bếp ăn trong khách sạn**” (VOV ngày 16/11/2017). Thật lạ kỳ! Tiếng Việt trong nước bây giờ dường như có một “bệnh dịch” phải thêm cái đuôi rất vô duyên, thừa thãi vào phía sau. Tôi không hiểu “bếp ăn” là bếp gì? Là nhà bếp để ngồi ăn chẳng? Và sẽ có thêm “**bếp uống**”, “**bếp nhậu**”...chẳng? Hay đây **vừa là nhà bếp vừa là phòng ăn** (vì không có phòng ăn riêng)?

-Bích chương (dán lên tường) trở thành **Áp-phích**

-Biển cải, thay đổi trở thành **cải tạo.** Thí dụ: Trung Quốc **cải tạo** bãi đá ngầm thành đảo. Trong nước nên bỏ hai chữ “cải tạo” vì nó gọi lại hình ảnh cả triệu quân-cán-chính VNCH bị “**tù cải tạo**”.

-Biển, tấm bảng trở thành **Pa-nô** (Panneau)

-Biểu ngữ trở thành **Băng-rôn** (Bande de role)

-Bình điện trở thành **bình ác quy, nạp điện** trở thành **sạc** (charge)

-Bổ túc, trau dồi (kiến thức) trở thành **bồi dưỡng** (giống như ăn uống để lấy lại sức sau cơn bệnh)

-**Bộ đôi, một đôi, một cặp** (hai người) trở thành **cặp đôi** (bốn người)

-**Bộ mặt** biến thành **diện mạo**. Tôi không hiểu tại sao trong nước bây giờ thích dùng những tiếng cầu kỳ. Thí dụ: “*Chiếc cầu tạo vẻ đẹp cho thôn làng*” biến thành, “*Chiếc cầu đem đến diện mạo đẹp cho thôn làng.*”

- **Bộ mặt, dáng vẻ** biến thành **ngoại hình**. “*Cô ta có dáng vẻ đẹp*” nay biến thành “*Cô ta có ngoại hình đẹp*”. Ai dùng hai chữ “**ngoại hình**” chắc chắn không được cấp sách đến trường hoặc du học Trung Quốc cho nên tiêm nhiễm tiếng Tàu.

-**Buổi trình diễn văn nghệ** trở thành **show**. Ca sĩ hát một lúc hai, ba phòng trà gọi là “**chạy show**”. Ngày xưa các chiêu đãi viên ở các phòng trà đang tiếp khách này, xin lỗi chạy qua tiếp khách kia gọi là “**chạy bàn**”.

-**Buồn nản, chán đời** (*depressed*) trở thành **trầm cảm**. Sao dùng chữ khó khăn quá vậy? Nếu tôi là một tâm lý gia, một bệnh nhân tới nói, “*Thưa bác sĩ, tôi cảm thấy buồn nản, chán đời*” thì tôi hiểu ngay. Nhưng nếu bệnh nhân nói, “*Tôi bị trầm cảm*” thì tôi sẽ phải hỏi lại, “*Ông/bà nói thêm về tình trạng tâm lý của ông/bà thế nào.*” Ngoài ra, từ điển Việt Nam trước và sau 1975 không hề có hai chữ “trầm cảm”.

-**Buồng lái /phòng lái** trở thành **cabin**. Thậm chí khoang hành khách trên máy bay cũng gọi là **cabin** (*BBC tiếng Việt*)

C.

-**Ca trực**. Tại sao không nói “**phiên trực**” mà cứ nô lệ ông Tây hoài?

-**Cà-phê cốt chồn** trở thành **cà-phê chồn**. Những người đang chế “**cà- phê cốt chồn**” có lẽ trước 1975 họ chưa hề biết gì về loại cà-phê này cho nên bây giờ mới gọi đó là “**cà-phê chồn**”.

-**Cách chức, bãi chức, cắt chức** biến thành **miễn nhiệm**. Trong nước không phân biệt được thế nào là **nhệm vụ** thế nào là **chức vụ**. Nhiệm vụ là các việc hay bổn phận phải làm. Còn chức vụ là

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

quyền hạn, địa vị để làm những việc đó. Thí dụ: Tổng thống là chức vụ. Còn nhiệm vụ của tổng thống là thi hành luật pháp, đối nội đối ngoại để bảo vệ quyền lợi của đất nước trên khắp thế giới...có cả ngàn việc. Ngoài ra, người ta chỉ nói **mãn nhiệm kỳ** (hết nhiệm kỳ) chứ không ai nói **miễn nhiệm**. Miễn có nghĩa là “không” hay “không phải”. Thí dụ: Miễn thuế là không phải đóng thuế. Miễn dịch là không phải nhập ngũ. Miễn tố là không truy tố. Miễn chiến bài là treo băng không đánh nhau. Miễn lễ là không cần thủ lễ. Do đó, **miễn nhiệm** có thể gây hiểu lầm là **miễn trừ trách nhiệm** cho ai đó.

-Căn bản, chính yếu biến thành **cơ bản**. Hai tiếng **cơ bản** được dùng tràn lan trong mọi lãnh vực. Thí dụ: “**Mọi việc gần như /hầu như đã hoàn thành**”, bây giờ trong nước, từ ông lớn tới nhà quê đến con nít đều nói, “**Mọi việc cơ bản đã hoàn thành.**” Giống như ông “Thạc Sĩ” nói chuyện vậy. Nhức đầu quá!

-Căn nhà trở thành **căn hộ**. **Căn nhà đắt giá** trở thành **căn hộ cao cấp**. **Gia đình** trở thành **hộ dân**. Nghe lạ hoắc, giống như người Tàu nói chuyện với nhau. “**Gia đình tôi có bốn người**” nay biến thành “**Căn hộ tôi/hộ dân tôi có bốn người!**” Đứng là tiếng Việt của một hành tinh xa lạ.

-Cảng bốc dỡ các kiện hàng trở thành **cảng container**. Cả nước có cả mấy chục ngàn ông tiến sĩ mà không ai biết dịch “**container**” là thùng chứa, thùng hàng, kiện hàng.

-Căng thẳng thần kinh trở thành **stress**. “**Gác chân lên tường 10 phút mỗi ngày để xả stress**” (*VnExpress*)

Nói như thế người ta mới nể vì tưởng mình là dân Mỹ, hoặc các chữ “**căng thẳng thần kinh/căng thẳng đầu óc**” đã bị xóa mất trong ngôn ngữ Việt Nam?

-Cao cấp trở thành **cấp cao** (BBC tiếng Việt): **Cố vấn cấp cao**. (Thích đảo ngược chữ nghĩa để làm ra vẻ mình khác đời)

-Cao Học (Master Degree) trở thành **Thạc Sĩ** (Agregé) trên **Tiến Sĩ**. Trước 1975, muốn có bằng Thạc Sĩ, sau khi đậu bằng Tiến Sĩ.

Sĩ (Doctor) phải thi để trở thành *Giáo Sư Thực Thụ* của các đại học. Miền Nam trước 1975 chỉ có vài giáo sư Thạc Sĩ như GS. Vũ Văn Mẫu, GS. Nguyễn Cao Hách, GS. Vũ Quốc Thúc, GS. Phạm Biểu Tâm và Giáo Sư Phạm Hoàng Hộ nhưng Tiến Sĩ thì khá nhiều. Ngày nay, ở Việt Nam, hang cùng ngõ hẻm, xã ấp nhan nhản Thạc Sĩ. Ngày xưa “*Ra ngõ gặp anh hùng*”. Ngày nay “*Ra ngõ gặp Thạc Sĩ*”. Thật kinh hoàng!

-*Cầu bắc qua sông* hay *cầu vượt sông*? Hiện nay các cây cầu bắc qua sông, qua eo biển đều biến thành “*cầu vượt sông, cầu vượt biển*”. Xin thưa, vượt sông hay vượt biển là bơi hay dùng ghe, thuyền để từ bờ này qua bờ kia. Còn bắc là bắc cầu. Không thể nói “*cầu vượt suối*” mà phải nói “*cầu bắc qua con suối, bắc qua con lạch, bắc qua con sông*”, hoặc “*cầu nối hai bờ sông, hai bờ kênh, hai bờ suối*”. Hình như sau năm 1975, trong nước không được học hành cẩn thận về Việt Văn hoặc học toàn là chính trị về chủ nghĩa Mác-Lê cho nên không biết sách vở của tổ tiên nói gì, bèn sáng chế ra chữ mới, nhưng sáng chế tầm bậy. Cả nước Việt Nam bây giờ, từ trí thức tới bà già, con nít, bán hàng rong, xe ôm... ai cũng giỏi về ngôn ngữ chính trị nhưng hoàn toàn không biết gì về văn chương, thơ phú, chữ nghĩa rất phổ thông trước đây của cha ông.

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-**Cầu thủ nước ngoài** trở thành **ngoại binh**. *Thí dụ: “Ngoại binh nổ súng, Sài Gòn FC quật ngã SHB Đà Nẵng” (Đài Tiếng Nói Việt Nam VOV)*. Đọc tiêu đề giật mình tưởng lính Nga, lính Mỹ, lính Tàu tiến vào tấn công Việt Nam.

-**Cặp** tức hai người trở thành **cặp đôi=bốn người**. Nếu có học sẽ nói **bộ đôi /một đôi** tức hai người. Vì không có học cho nên nói **cặp đôi** tức bốn người. Xin nhớ cho **đôi** là hai người như đôi bạn, đôi lứa, đôi nơi, đôi ngả. **Cặp** cũng là hai người. Cặp gà=hai con gà, cặp bánh chưng=hai chiếc bánh chưng, đóng cặp=hai tài tử thường đóng chung với nhau. Như thế, “cặp đôi” là bốn người chứ không phải hai người.

-**Câu độc giả, câu khách** trở thành **câu view**. Lai căng mắt gốc.

-**Cây** trở thành **cây xanh**. **Trồng cây** trở thành **trồng cây xanh**. **Chặt cây** trở thành **chặt cây xanh**. **Công viên** biến thành “**công viên xanh**”. Trên công viên này chúng ta thấy rất nhiều hoa đỏ, hoa tím, hoa vàng, hoa trắng...như thế không biết có đúng là “công viên xanh” không? Đúng là tiếng Việt đôi đời và bát nháo! Nếu theo đúng loại tiếng Việt đôi đời này thì phải nói: Chúng tôi vừa trồng 100 **cây phượng xanh**, 50 **cây cau xanh**, 50 **cây dừa xanh** và khoảng 10 **cây chuối xanh**. Rồi các loại cây ăn trái như ổi, nhãn, soài, đu đủ...trở thành “**cây trồng**”. Đúng là loại tiếng Việt điên khùng. Cây nào mà chẳng phải trồng. Thậm chí hành, ớt, tỏi, cũng phải trồng. Thêm chữ “trồng” là điên rồ.

-**Cây cảnh, cây kiểng** trở thành **bonsai**. Nếu cây trồng trong vườn, công viên cắt tỉa theo kiểu cây cảnh/kiểng thì không thể gọi là bonsai vì **bon sai** là bồn tài - nghĩa là “**trồng trong chậu**”. Bồn là chậu, tài là trồng.

-**Champa** tức **Người Chăm, dân tộc Chăm** có cả ngàn năm, nay cắt cụt chỉ còn “**người Chăm**”. Đúng là tiếng Việt đôi đời!

-**Chảo không dính** trở thành **chảo chống dính**. Trong nước cái gì cũng **chống**, Chẳng hạn, thay vì nói, **phòng ngừa ung thư** lại nói **phòng chống ung thư**. Thay vì nói **bài trừ ma túy** lại nói **phòng chống ma túy** tức chỉ phòng ngừa và chống lại chứ không bài trừ, tiêu diệt. Rồi “**Người dân làm thang sắt để tránh**

lấn chiếm vỉa hè” trở thành “*Làm thang sắt chống lấn chiếm vỉa hè*”. (*Báo Thanh Niên*) Cũng giống như “*Tôi đội nón để tránh nắng/che mưa nắng*” nay trở thành “*Tôi đội nón để chống nắng*”. Thật ngu đần! Làm sao chống được nắng? Chỉ có che nắng hoặc tránh nắng mà thôi.

-*Chạy tin giật gân/đưa tin giật gân/ đưa lên tin hàng đầu* trở thành *chạy tít, giựt tít*.

-*Chết* trở thành *tử vong*. *Tai nạn làm bốn người chết* trở thành *tai nạn khiến bốn người tử vong*. Nói vậy mới tỏ ra mình giỏi tiếng Tàu à quên “*tiếng Trung*”.

-*Chết bất ngờ, chết đột ngột* trở thành *đột tử*. *Ngã quy, ngất xỉu* trở thành *đột quy*. Thích dùng chữ nghĩa khó khăn mà kêu gào tiếng Việt trong sáng.

-*Chết đuối* trở thành *đuối nước*. Cả ngàn năm nay cha ông mình, văn chương đều dùng hai chữ “*chết đuối*” sao bây giờ bịa đặt thêm để làm gì? Đòi *chết đuối* ra *đuối nước* có làm cho đất nước mình biến thành Mỹ, Âu Châu, Nhật Bản không? Một trăm năm nữa cũng chưa chắc bằng Tân Gia Ba. Hãy đòi đầu óc, lối sống sao cho đàng hoàng, tử tế, chân thật và có trách nhiệm. Đừng làm xáo trộn gia tài ngôn ngữ của tổ tiên.

-*Chi tiền, trả tiền* trở thành *chi trả*. Sao rắc rối quá vậy?

-*Chiến cụ, vật dụng chiến tranh* trở thành *khí tài*. Từ điển Việt Nam trong nước không có danh từ “*khí tài*”.

-*Chỉnh sửa, cắt xén* trở thành *photoshop*

-*Cho lãnh sự tiếp xúc/gặp gỡ* trở thành “*tiếp xúc lãnh sự*” (VOA, BBC và các bản tin trong nước). Đúng là tiếng Việt đòi đời.

-*Cho máy chạy lại, mở máy lại (restart)* trở thành *tái khởi động*. Đúng là dốt hay nói chữ.

-*Choáng váng, choáng ngợp* chỉ còn *choáng*. Bớt nháo quá đời! Đây là ngôn ngữ của bọn đứng bên, mánh mung hay buôn lậu. Thế nhưng loại chữ bớt nháo này lại được phổ biến lan tràn

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

trên các diễn đàn *Yahoogroups* ở hải ngoại. Nếu chỉ nói “**choáng**” thì không biết “**choáng**” nào? **Choáng váng** là đầu óc đau và quay cuồng. Còn **choáng ngợp** là bị vây phủ bởi hình ảnh, sự trung bày, sự giàu sang...khiến người ngắm nhìn gần như say mê.

-Chữ nghĩa trở thành **con chữ**. Thí dụ: Nhà văn bắt đầu từ những **con chữ**. Nếu thế thì các triết gia bắt đầu từ những **con tư tưởng**. Các nhà tâm lý bắt đầu từ **con phân tích** (sự phân tích)

-Chưa đầy đủ, còn thiếu sót, còn nhiều khuyết điểm trở thành **bất cập**. Đọc đoạn văn “*Việc xử lý xe quá tải vẫn còn nhiều bất cập*” tôi thật sự không hiểu người viết muốn gì. Trong nước thích dùng những chữ “**bí hiểm**” chỉ có mình hiểu, không ai hiểu cả hoặc để che dấu sự thật. Chẳng hạn Miền Nam trước đây giảng dạy môn Việt Văn (*Vietnamese Language*) cho học sinh từ Tiểu Học tới Trung Học. Ngày nay các ông trong nước đổi thành Ngữ Văn. Nhưng định nghĩa thế nào là Ngữ Văn thì giải thích lung tung. Một số giải thích: “**Ngữ Văn**”: **Ngữ** là ngôn ngữ (*Language*), **Văn** là văn học (*Literature*) là ngành học nghiên cứu về ngôn ngữ và văn học Việt Nam. Trong khi đó Ô. Phó Giáo Sư Tiến Sĩ Đỗ Ngọc Thống lại nói rằng đó là môn giống như đang được giảng dạy ở Trung Quốc, “*Chúng tôi lấy tên Ngữ Văn vì cho rằng nó có thể bao quát chung cho cả ngữ và văn.*” Giải thích như ông này thì thà không giải thích còn hơn. **Ngữ văn** là **ngữ** và **văn** thì chẳng khác nào **văn chương** là **văn** và **chương**. Thế mà cũng khoe bằng Tiến Sĩ. Đã **bao quát** nghĩa là **bao gồm** rồi, lại còn **chung**. Ông này nên học lại Việt Văn bậc Trung Học.

-Chúng tôi được trở thành **khẳng định**. Thí dụ: Thay vì nói, “Diễn viên X **chúng tôi** được tài năng của mình” lại nói, “Diễn viên X đã **khẳng định** được tài năng”. Đúng là ngôn ngữ lộn sòng. Khẳng định là xác định một cách mạnh mẽ một sự kiện, một lời tuyên bố. Còn tài năng thì phải **chúng tôi** cho người ta thấy.

-**Chương trình giảng dạy** trở thành **giáo trình**. Nghe nói thấy mà mệt!

-**Chương trình truyền hình, đài truyền hình** trở thành **sóng truyền hình**. Thí dụ, “Cô bé 12 tuổi **lên sóng truyền hình**.. (Nhật Báo Calitoday, San Jose ngày 24/10/2017). Trong đời, tôi chưa bao giờ nghe nói, “**sóng truyền hình**” mà chỉ nghe nói chương trình phát thanh sẽ được truyền đi trên làn sóng, chương trình phỏng vấn sẽ được phát hình vào lúc.... Bài này lấy nguyên bản tin và hình ảnh của báo Dân Trí trong nước.

-**Chuyển tiếp** trở thành **trung chuyển**. **Trạm chuyển tiếp** (ga) trở thành **trạm trung chuyển**. Hai chữ “chuyển tiếp” nghĩa thật rõ ràng. Chuyển tiếp có nghĩa tạm dừng ở đó rồi tiếp tục đi tới một nơi khác. Sau chương trình đại học cộng đồng (Community College) hai năm, sinh viên **chuyển tiếp** (transfer) lên đại học. Nếu dùng hai chữ “trung chuyển” hoàn toàn vô nghĩa. Chúng ta lên xe buýt, tài xế cho chúng ta giấy “transfer” có nghĩa là tới trạm nào đó, chúng ta trình giấy này và có thể đi tiếp mà không phải trả tiền. Xin đừng chế ra chữ mới khó hiểu trong khi chữ cũ đã có sẵn và rõ nghĩa.

-**Có thể** (possible, may happen) trở thành **có khả năng**. Thí dụ: **Trời có thể mưa** trở thành **trời có khả năng mưa**. Trên diễn đàn của người Việt hải ngoại 25/1/2016: “**Trung Quốc có khả năng trả đũa Hoa Kỳ ở Biển Đông**”. Tôi không rõ người viết tiêu đề này muốn nói, “**Trung Quốc có đủ sức mạnh/khả năng để trả đũa Hoa Kỳ**” hay, “**Trung Quốc có thể** (possible, may) **sẽ trả đũa Hoa Kỳ**”. Xin thưa, **khả năng** (capable) là năng lực của một người. Thí dụ: **Ông ta không có khả năng làm việc**.

-**Có tổ chức, có học, có nghiên cứu, quy củ, đầu vào đó, được huấn luyện kỹ càng, được chỉ bảo** trở thành **bài bản**. Chỗ nào cũng nghe nói “bài bản”. Cả dân nuôi cá, nuôi tôm, trồng cây ăn trái, mò cua bắt ốc cũng nói “bài bản”.

-**Cô lập / để riêng ra** trở thành **cách ly**.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-*Cô ta có đôi mắt đẹp* trở thành *Cô ta sở hữu đôi mắt đẹp*. Sao nói năng cầu kỳ quá vậy?

-*Cổ điển* biến thành *kinh điển*. “*Cổ điển*” là những cái điển hình của thời cổ bao gồm nhiều lãnh vực như âm nhạc, kịch nghệ, hội họa, điêu khắc...chẳng hạn “*trường phái cổ điển*”. Còn “*kinh điển*” chỉ về sách vở, có thể cũ và cũng có thể mới. Hai chữ này không thể dùng lẫn lộn.

-*Coi trọng* trở thành *trọng thị*. *Tiếp đón long trọng* trở thành *tiếp đón trọng thị*. Xin nhớ cho “*thị*” là coi, nhìn. Trọng thị là coi trọng. Một buổi lễ không thể là “*coi trọng*” mà phải là “*long trọng*” hoặc “*trọng thể*”.

-*Cờ bạc lớn, sát phạt lớn, có tổ chức* trở thành *đánh bạc quy mô* (*Báo Tuổi Trẻ*). Thật lạ đời, đánh bạc mà cũng *quy mô* như các sòng bài ở Las Vegas vậy. Đúng là dốt hay nói chữ.

Cỡ lớn, cỡ nhỏ biến thành *kích cỡ lớn nhỏ*. Tôi không hiểu sao lại phải thêm chữ “*kích*” vào đây trong khi nói *cỡ lớn, cỡ nhỏ* là người ta đã hiểu và hiểu cả ngàn năm nay. Nghe các nông dân ở Miền Tây (bây giờ gọi là Nam Bộ) nói hai chữ “*kích cỡ*” tôi vừa cười vừa rơi nước mắt vì dân Miền Nam trước đây chết hết cả rồi!

-*Con đường, đoạn đường* biến thành *tuyến đường*. Xin nhớ cho “*tuyến*” nghĩa là đường. Thí dụ: Cát tuyến=Đường cát. Trung tuyến=Đường ở giữa. Trục tuyến=Đường thẳng đứng.

-*Con số...nói lên cái gì đó* biến thành “*con số biết nói*”. Đây là loại tiếng Việt thật kém cỏi. Dĩ nhiên con số không bao giờ biết nói. Thế nhưng nhìn vào con số người ta có thể nhận thấy, rút ra một kết luận. Thí dụ: “*Nhìn vào số bàn thắng người ta có thể thấy ngay tài năng của cầu thủ A.*” hoặc, “*Nhìn vào căn nhà chúng ta có thể biết chủ nhân của nó như thế nào.*” và không thể viết, “*Căn nhà biết nói...*” Hiện nay nhóm chữ “*Con số biết nói*” được dùng lan tràn ở Việt Nam và BBC tiếng Việt. Dùng “*Con số biết nói*” thì cũng giống như dịch “*nameless sorrow*”

thành “*buồn không tên*” trong khi nghĩa văn chương của nó là “*nỗi buồn vô cớ*”.

-*Công nhân* đổi đời thành *lao động*. Rồi *chủ nhân* trở thành *người sử dụng lao động*. Thí dụ: “*Xí nghiệp A có 2000 nhân công*” biến thành, “*Xí nghiệp A có 2000 lao động*”. Trong khi từ điển tiếng Việt trong nước định nghĩa lao động là “*Sự khó nhọc đem ra để làm việc như giới lao động*”. Do đó “*xóm lao động*” là khu xóm bao gồm những người làm việc vất vả như phu phen, gánh nước tưới, ở đợ, làm công, làm thợ, buôn gánh bán bưng.

-*Công du* trở thành *thăm chính thức, thăm cấp nhà nước*. Chỉ cần nói, thủ tướng...sẽ *công du* Hoa Kỳ là người ta hiểu rồi...còn bày ra thăm chính thức, thăm cấp nhà nước. *Công du* (*state visit*) là đi thăm một quốc gia khác vì việc công, việc của đất nước, việc của chính phủ. Chẳng lẽ ông Chủ tịch Nước đi chơi, thăm cấp tỉnh, cấp bộ, cấp xã sao? Thật quái đản!

-*Cứng rắn* chỉ còn “*rắn*”. Thí dụ: “*Tân cố vấn an ninh Mỹ rắn đến đâu?*” (*BBC Việt Ngữ ngày 24/3/2018*). Đúng là tiếng Việt đổi đời và vô cùng bát nháo. Đây là ngôn ngữ của bọn buôn lậu, mách mung, đứng bên. Ngoài ra, đây là câu văn què và ấu trĩ. Câu văn mẫu mực phải là, “*Chính sách ngoại giao của tân cố vấn an ninh John Bolton cứng rắn/bảo thủ/cực đoan/nguy hiểm đến mức nào?*”

-*Cuốn phim* biến thành “*bộ phim*”. “*Cuốn phim*” là chiếu một lần rồi hết. Còn “*bộ phim*” gồm nhiều “*cuốn*” phải chiếu nhiều lần. Trong nước muốn nói gì thì nói, muốn viết gì thì viết, không sợ sai và cũng chẳng biết mình sai. Một đất nước thật “*vĩ đại*”!

D.

-*Dân du lịch/đi chơi* trở thành *phượt thủ* (VnExpress). Tôi không hiểu họ lấy chữ “*phượt*” ở đâu ra. Có thể từ tiếng Miên.

-*Dẫn bóng một mình/đi bóng một mình* trở thành *solo*. Trong nước ai cũng giỏi tiếng Anh cả. Thật đáng mừng vì chỉ cần vài

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

chục năm nữa Việt Nam sẽ giống Phi Luật Tân, tiếng Anh là ngôn ngữ chính, tiếng Việt là ngôn ngữ phụ hay thổ ngữ. Thật đau buồn! Tiếng Việt- một ngôn ngữ được tổ tiên sáng tạo, dày công vun đắp, tô bồi với một kho tàng học thuật, văn chương lừng lẫy, nay đang bị tiếng Anh lấn áp, loại bỏ giống như thời thuộc địa vậy. Nghe các cô các cậu choai choai trên sân khấu ở Việt Nam nói tiếng Mỹ “ba rọi”, trong khi khán giả ở dưới toàn là dân ăn nước mắm, nghe răng cười, tôi cảm thấy tủi hổ cho một đất nước bát nháo, suy đồi quá mức! Tại Mỹ này, trong các buổi lễ, sinh hoạt cộng đồng, ông/bà dẫn chương trình/giới thiệu chương trình nào (MC) mà nói chen tiếng Anh vào, chắc chắn sẽ bị đuổi khỏi sân khấu vì khinh thường khán giả. Ở hải ngoại người ta biết quý trọng tiếng Việt tại sao trong nước lại chạy theo lai căng, bát nháo, loại bỏ ngôn ngữ của tổ tiên?

-Điện tích trở thành **mặt bằng**. Thí dụ: Tính **điện tích** của một hình vuông trở thành **tính mặt bằng của một hình vuông**. Rồi nào là **“máy ủi mặt bằng”**. Thật lạ đời! Đã là **“mặt bằng”** rồi thì con ủi gì nữa? Do đó phải nói, **“máy ủi, máy ban đất”**. **Thuê mướn chỗ** trở thành **thuê mướn mặt bằng**.

-Diễn binh, duyệt binh trở thành **diễu binh**. Hồi nhỏ tôi nghe người lớn nói **diễu phố** nay thì có **diễu binh**.

-Diễn văn trở thành **bài nói**. Cái kiểu bịa đặt chữ nghĩa này là muốn **“thoát Trung”** đây.

-Doanh nhân/doanh gia/công ty trở thành **doanh nghiệp** (doanh nghiệp là nghề kinh doanh chứ không phải người kinh doanh/doanh gia). Người ta nói, doanh nghiệp, ngư nghiệp, nông nghiệp, lâm nghiệp...(nghiệp là nghề).

-Đồn nén, bức tức trở thành **bức xúc**. Tôi rất khó chịu với hai chữ này. Cứ mỗi lần nghe ai nói **“bức xúc”** thì chính tôi lại **“bức xúc”**.

-Du lịch trở thành **đi tour** (lai căng)

-Du ngoạn, ngắm cảnh, thăm viếng trở thành **“tham quan”**

thích dùng chữ cầu kỳ và trùng lặp. Vậy thì, “*tham quan ô lại*” tức là đi thăm, thăm viếng, đi ngắm một viên chức tham ô, những lạm chăng?

-**Dự định / dự trù** trở thành **dự kiến**. **Dự định** (planned) là chuẩn bị làm gì. Còn **dự kiến** (foresee) là **nhìn thấy trước, biết trước** (nhưng chưa chắc đã làm gì). Cả nước và cả hải ngoại nữa có bệnh nói như con vẹt mà không hề suy nghĩ, không hề biết phân biệt đúng-sai. Cứ có bàn phím là đánh máy gửi đi hoặc chuyển tiếp (*forward*) mà không hề đọc và suy nghĩ kỹ khiến phá nát tiếng Việt.

-**Dự báo thời tiết** trở thành **Dự báo khí tượng thủy văn** (dài lòng thông). Ở Mỹ này người ta dùng hai chữ **Dự Báo Thời Tiết** cả mấy trăm năm nay mà có cần thay đổi gì đâu. Dự báo thời tiết bao gồm mưa, gió, nóng, lạnh, bão tố, hạn hán, lụt lội, sóng thần, động đất. Dự báo thời tiết bao gồm tất cả, giống như tiệm bán lẻ (*retailer*) bán cả ngàn thứ, chẳng lẽ phải kê khai hết ra sao?

-**Dùng thuốc kích thích** trở thành **doping**. (BBC tiếng Việt rất thích loại tiếng Anh “ba rọi” này)

-**Dương Cầm** trở thành **Piano**

-**Dưỡng khí** trở thành **ô-xy**. Xin nhắc ông Tây về nước lâu lắm rồi đó.

Đ.

-**Đá bóng** bây giờ trong nước đổi thành **bóng đá** như thế là sai. Bởi vì: Đi xem **đua ngựa** chứ không phải xem **ngựa đua**. Ngựa đua là con ngựa chạy đua, khác với ngựa thô, ngựa kéo xe, ngựa để cưỡi....

Đi xem **đua xe** chứ không phải đi xem **xe đua**. Xe đua là xe dùng để đua.

Đi xem **đua thuyền** chứ không phải đi xem **thuyền đua**. Thuyền đua là thuyền để đua, khác thuyền chở khách, thuyền câu, thuyền du ngoạn... Vậy đi xem **đá bóng** đúng hơn là đi xem

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

bóng đá. Bóng đá là quả bóng để đá. Nó chưa phải là môn thể thao. Do đó gọi “**túc cầu**” là đúng. Ví dụ: Tổng Cuộc Túc Cầu Thế Giới, Giải Túc Cầu Thế Giới, Giải Túc Cầu Các Câu Lạc Bộ, Giải Túc Cầu Thanh Niên/Giải Đá Bóng Thanh Niên....

-Đá dử, đá kém, để mắt bóng (*bóng tròn*) trở thành **xử lý bóng không tốt**. Trong nước cái gì cũng **xử lý**. Tử hình, bắt giam, giải quyết công việc cũng gọi là **xử lý**. **Lọc chất thải** cũng gọi là **xử lý chất thải**. Phơi khô gỗ để làm gì đó cũng gọi là **xử lý gỗ**. Xén vỏ cứng trên đầu hạt sen để hạt sen có thể nảy mầm cũng gọi là **xử lý**. **Giải tỏa** hàng quán choán lề đường cũng gọi là xử lý. Đúng là loại ngôn ngữ hỗn loạn điên khùng.

-Đá phạt đền trở thành **đá penalty** (*Tây ba rọi*). **Luân phiên đá phạt đền** trở thành **đá luân lưu**.

-Đã quyết định, dứt khoát quyết định trở thành **chốt** (*như đóng chốt khi giao chiến*). “Chưa **chốt án** cầu thủ SLNA đâm gãy mũi đồng nghiệp” (VOV). Rồi, “Thủ tướng **chốt** quyết định nghỉ Tết tám ngày”. Đúng là ngôn ngữ điên khùng. Câu văn đơn giản chỉ là, “**Chưa quyết định** trừng phạt cầu thủ Sông Lam Nghệ An đâm gãy mũi đồng nghiệp”, “Thủ tướng đã **quyết định** nghỉ Tết tám ngày”.

-Đã từng có bệnh, mắc bệnh trở thành **tiền sử có bệnh** (*Tiền sử là thời kỳ ăn lông ở lỗ*)

-Đài Truyền Hình Việt Nam trở thành **Kênh Truyền Hình Việt Nam**. Nghe tới “**kênh**” cứ tưởng **Kênh Nhiêu Lộc, Kênh Xáng Xà No, Kênh Vĩnh Tế**. Nếu qua tới Mỹ, **Đài Truyền Hình CNN** của người ta mà nói **Kênh Truyền Hình CNN**, chắc người ta đuổi về nước quá.

-Đấm bóp, nghề đấm bóp, xoa bóp trở thành **Mát-xa** (Massage).

-Đáng ghi nhớ, đáng nhớ, lưu luyến, thích thú, lưu lại nhiều kỷ niệm trở thành **ấn tượng**. Ở Việt Nam bây giờ cái gì cũng **ấn tượng, hoành tráng**... cả nước nói như những con vẹt và ngôn ngữ rất nghèo nàn, rập khuôn.

-**Đánh cá** trở thành **đánh bắt**. Thí dụ: “*Một số tàu cá Philippines quay lại đánh bắt ở bãi cạn Scarborough*”. (BBC Việt Ngữ). Đánh cá là **dùng lưới**. Còn bắt cá là **dùng tay**. Tôi đồng ý là ở vùng nông thôn, người ta vừa đánh cá vừa bắt cá ở đồng ruộng. Thế nhưng ở Bãi Cạn Scarborough biển cả mênh mông, sóng to gió lớn làm sao có thể lội xuống biển để “**bắt**” cá được? Tiếng Việt trong nước bây giờ có tệ nạn là **thêm cái đuôi dư thừa vào**. Trong khi một số khác lại cắt cụt nghe khó chịu vô cùng, như: lệ phí chỉ còn **phí**, chuyên môn/chuyên ngành chỉ còn **chuyên**, nhi đồng chỉ còn **nhi**, đội tuyển chỉ còn **tuyển**, tiêu chuẩn chỉ còn **chuẩn** như: “*Xây dựng trường và đào tạo theo chuẩn Hoa Kỳ*” (Báo Tuổi Trẻ), máy bay sân tàu ngầm chỉ còn máy **bay sân ngầm** (trong khi đó lại nói **tàu ngầm Kilo** mà không nói **ngầm Kilo**), kinh khủng chỉ còn **khủng**, rẻ như bèo chỉ còn **bèo**... Với cái kiểu cắt cụt tiếng Việt như thế này chỉ vài năm nữa thôi bánh bao chỉ còn bao, bánh hỏi chỉ còn hỏi, bánh chưng chỉ còn chưng, lợn quay/heo quay chỉ còn quay và xe bò chỉ còn bò. Thật bát nháo quá đỗi!

-**Đánh thuế** trở thành **áp thuế**. Thí dụ: “Trump muốn **áp thuế** nhập khẩu Mexico để trả tiền xây tường” (BBC Việt Ngữ). Về thuế thì chỉ có: đánh thuế, tăng thuế, giảm thuế... làm gì có áp thuế? Câu văn đơn giản chỉ là,

“*Ô. Trump muốn đánh thuế hàng nhập cảng từ Mỹ Tây Cơ để lấy tiền xây tường*”. Nhưng khi nói “**áp đặt**” tức đặt đẽ, ban hành, áp dụng một cái gì không hợp lý, chẳng hạn: *Euro đã áp đặt một thuế xuất không hợp lý trên hàng nhập cảng từ Việt Nam*.

-**Đạt đúng chỉ tiêu, thỏa mãn điều kiện** trở thành **đạt tiêu chí**

-**Đau dữ dội, đau quặn thắt** (*acute pain*) trở thành **cấp tính**. Thí dụ: **Đau bụng dữ dội** biến thành **đau bụng cấp tính**.

-**Đau lòng** trở thành **đắng lòng**. Như vậy câu thơ “*Nhớ nước*

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

đau lòng con cuộc cuộc” của Bà Huyện Thanh Quan sẽ trở thành, “Nhớ nước **đáng lòng** con cuộc cuộc”.

-**Đề nghị** trở thành **đề xuất**. Đề nghị là một ý kiến đưa ra để thảo luận, xem xét. Còn đề xuất chỉ là một ý kiến đưa ra.

-**Đẹp lời cuốn, đẹp hấp dẫn** trở thành **đẹp khó cưỡng** (vì khó cưỡng cho nên có thể ôm chầm lấy hoặc hiếp dâm người ta)

-**Đặc điểm, điểm nổi bật, điểm gây chú ý, điểm chính** trở thành “**điểm nhấn**”. Thí dụ, thay vì nói, “**Thắng cảnh/địa điểm nổi bật** (land mark) của Thành Phố Việt Trì là Công Viên Văn Lang” lại nói, “**Điểm nhấn** của Thành Phố Việt Trì là Công Viên Văn Lang”. Xin nhớ “**điểm nhấn**” là **điểm nhấn mạnh** trong một bài diễn văn, lời trình bày, bài giảng v.v..

-**Điểm tối thiểu, điểm thấp nhất** (*để xét tuyển*) biến thành **điểm sàn**. Trình độ Việt ngữ quá thấp kém.

-**Điểm thi đậu** vào các đại học biến thành “**điểm chuẩn của một số trường đại học**”. Tôi thật tình không hiểu “**điểm chuẩn**” là điểm gì. Còn “**điểm thi đậu**” thì tôi hiểu ngay. Đúng là tiếng Việt ‘*tự biên tự diễn*’ điên khùng. Tôi không hiểu tại sao việc thi tuyển vào các đại học ở Việt Nam biến thành “quốc sự” cả nước bàn tán. Trong khi đó ở Mỹ này mỗi năm cả triệu học sinh thi vào đại học mà báo chí có nói gì đâu. Đây là chuyện nhỏ, chuyện riêng của học sinh, không phải quốc gia đại sự. Mỗi trường có tiêu chuẩn lựa chọn riêng. Không đủ điểm thì học trường khác, kêu ca cái gì? Điểm thi kém, thành tích kém mà đòi vào các trường danh tiếng của Mỹ thì...con của tổng thống cũng không được.

-**Điều dưỡng, y tá** trở thành **hộ lý** (giống như để giải quyết sinh lý cho người ta)

-**Điều khiển /điều hòa** trở thành **điều tiết** như **điều tiết giao thông**. Trong khi từ điển Việt Nam định nghĩa **điều tiết** là tiết chế, điều chỉnh sao cho vừa như cách ăn uống, mắt, làm việc, tình dục quá độ v.v. **Điều tiết** không hề có nghĩa là điều khiển.

-Điều tra, thẩm vấn, lấy cung trở thành **làm việc**. “*Công an mời 'người tình' cô gái chết lửa thể lên làm việc*” (VOV).

-Đỡ đầu, bao che trở thành **bảo kê** giống như “*bảo tiêu*” trong các phim bộ Hồng Kông.

-Đoạn phim ngắn, thu hình ngắn trở thành **video clip** (Hai chữ này lan tràn trên các diễn đàn ở hải ngoại)

-Đối tượng: Bây giờ trong nước hai chữ “**đối tượng**” được dùng tràn lan, vô tội vạ. Cái gì cũng “**đối tượng**” và không hiểu nghĩa hai chữ “**đối tượng**” là gì. Thí dụ: “*Cảnh sát giao thông Đắc Nông đã phát hiện, bắt giữ bảy đối tượng trộm cắp xe máy.*”, thay vì viết, “*Cảnh sát giao thông Đắc Nông đã phát hiện, bắt giữ bảy kẻ/ bảy tên trộm cắp xe máy.*” (VietnamPlus ngày 2/3/2018). Rồi nào là, “*khả năng tiếp cận (Hồ Hoàn Kiếm) của các đối tượng.*” Thực ra câu văn đơn giản chỉ là, “*để cho mọi người có thể đến ngắm cảnh Hồ Hoàn Kiếm*”. Rồi “*Đang ngồi chơi tại quán bị mấy thanh niên lạ mặt tới tấn công*” cũng biến thành “*bị mấy đối tượng tới tấn công*”. Rồi “*nhóm người đập phá xe cộ*” biến thành “*nhóm đối tượng đập phá xe cộ*”. Đọc những câu văn trên thấy nhức đầu, vô nghĩa và nặng nề vô cùng. Tôi chưa từng thấy văn chương Việt Nam từ cổ chí kim lại có lối viết văn quái đản đến như vậy. Theo từ điển, “**đối tượng**” là người hay vật mà mình chú ý, nhắm tới. Thí dụ 1: “*Sau khi xem xét hồ sơ, thì Nguyễn Văn A là đối tượng cần phải theo dõi.*” Thí dụ 2: “*Căn cứ vào điều kiện chọn chồng của cô ta, thì cậu A,B,C là đối tượng mà cô ta có thể nhắm tới.*” Ngu dốt đi cày, đi cấy cũng hỏng việc mà cầm bút, viết văn sẽ là thảm họa cho đất nước.

-Đối xử nhân đạo, đối xử có tình người biến thành **đối xử nhân văn**. Theo từ điển Tiếng Việt trong nước xuất bản sau 1975 thì **nhân văn** là văn minh loài người, hoàn toàn không có nghĩa là nhân đạo, tình người. Nói tóm lại, trong nước muốn nói gì thì nói, muốn viết gì thì viết mà không cần tra cứu sách vở, từ

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

điền gì cả.

-Đội Tuyển Việt Nam trở thành **Tuyển Việt Nam**

-Đội Tuyển Ba Tây trở thành **Tuyển Ba Tây**

-Đôi giống (đàn ông thành đàn bà) trở thành **chuyên giới**.

Giống là giống đực, giống cái. Còn giới là giới hạn, sự ngăn cấm (*giới luật, biên giới*). Từ ngàn năm tới giờ người ta nói “giống đực, giống cái”, hoặc “phái nam”, “phái nữ”, không ai nói “giới đực, giới cái”.

-“Đơn vị sự nghiệp công lập”. Đọc tên của đơn vị/tổ chức này tôi nhức đầu quá và không hiểu nó là đơn vị/tổ chức gì. Sau khi truy cứu thì mới thấy trong nước họ định nghĩa **“đơn vị sự nghiệp công lập”** như sau: “Là tổ chức do cơ quan có thẩm quyền của nhà nước/chính phủ, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị – xã hội. Thành lập theo quy định của pháp luật, có tư cách pháp nhân. Cung cấp dịch vụ công, phục vụ quản lý nhà nước (Khoản 1 Điều 9 Luật Viên chức). Đơn vị sự nghiệp công lập là những đơn vị thuộc sở hữu nhà nước. Được nhà nước cấp kinh phí khi mới thành lập, lãnh đạo của các đơn vị này do cơ quan chức năng của nhà nước bổ nhiệm hoặc bãi miễn như Viện Hàn Lâm Khoa Học- Xã Hội Việt Nam, Viện Hàn Lâm Khoa Học và Công Nghệ Việt Nam, Thông Tấn Xã Việt Nam.”

Nếu theo đúng định nghĩa này thì đây là những cơ quan tự trị, công quản hay cơ quan ủy thác để làm một nhiệm vụ gì đó do chính quyền giao. Đúng là về Việt Nam, cần phải có thông dịch viên giải thích lòng vòng mới hiểu nổi “tiếng Việt đôi đời” bây giờ. Còn **“đơn vị sự nghiệp ngoài công lập”** là những đơn vị do các tổ chức hoặc cá nhân góp vốn thành lập như các trường dân lập, tư thục, bệnh viện tư nhân, phòng công chứng tư...Đúng là dốt hay nói chữ. Đây chỉ là các **“tổ chức tư nhân”** nhưng vì trong chế độ Xã Hội Chủ Nghĩa người ta ngại dùng hai chữ **“tư nhân”** cho nên nói quanh co và chẳng ai hiểu gì cả. Thế mà cả nước cứ nói, nói như con vẹt mê sảng vậy!

-Đóng thêm bốn chiếc tàu trở thành **đóng mới bốn chiếc tàu**.

Trồng cây cao-su cũng là **trồng mới**. Đúng là tiếng Việt điên khùng. Nếu loại tiếng Việt điên khùng này tiếp tục lan tràn,

trong tương lai trẻ con sẽ nói, “*Mẹ cháu vừa nấu mới nôi cơm*”. “*Bố cháu vừa mua mới mấy chiếc tử*”, “*Bà cháu vừa gói mới mấy chiếc bánh chưng*”. VietnamPlus ngày 15/3/2107: “*Bất chấp dư luận, Trung Quốc vẫn xây dựng mới trái phép ở Hoàng Sa*”. Câu văn không điên khùng và bát nháo sẽ là, “*Trung Quốc xây dựng những công trình mới tại Hoàng Sa*.” Báo Tuổi Trẻ đúng đắn hơn khi đưa tin, “*Trung Quốc xây thêm căn cứ mới ở Hoàng Sa*”

-**Đóng vai** biến thành **nhập vai**. Thậm chí **đóng giả** cũng biến thành **nhập vai**. Thí dụ: “*Bố nhập vai khách làng chơi giải cứu con gái trong động quý*.” Đúng là văn chương bát nháo, ngu dốt, chế bậy. Đúng ra phải nói, “*Bố đóng giả khách làng chơi để cứu con gái trong động quý*”. Ngoài ra “**nhập vai**” có nghĩa là đóng xuất sắc, xuất thần khi thủ một vai nào đó trong một vở tuồng, khác với **đóng vai**.

-**Đồng bạc Việt Nam, giấy bạc Việt Nam** trở thành **tiền Đồng** (BBC tiếng Việt)

-**Đột ngột, bất ngờ** trở thành **đột biến**. Thí dụ: “*Giá vàng tăng bất ngờ*” trở thành “*Giá vàng tăng đột biến*”. Xin nhớ cho “**đột biến**” là một tình thế bỗng nhiên thay đổi, rẽ sang một hướng khác. Đột biến nói đến sự khủng hoảng. Khi người ta nói “**có biến**” hay “**biến động**” tức tình hình có thể là một cuộc đảo chính, lật đổ, kéo quân về làm phản. Còn “**bất ngờ**” chỉ là sự không dự liệu và tiên đoán trước. Thí dụ: “*Cháu nó bất ngờ đổi ý kiến không làm cho hãng ấy nữa*”. Ngu dốt mà cầm bút làm xáo trộn và phá hoại ý nghĩa của ngôn ngữ đã có cả ngàn năm nay.

-**Đưa khách**. Thí dụ: Chuyền phà “**đưa khách**” sang sông trở thành “**nhả khách**”. “*Một chuyến phà khác mới nhả khách qua bên kia sông Đồng Nai*.” Thật không thể tưởng lại có một thứ tiếng Việt ngu dốt và bát nháo đến như vậy!

-**Đứng đầu, hàng đầu** trở thành **top** (*lai căng mắt góc*)

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-Đường trở thành **phố**. Trong nước không phân biệt được thế nào là **phố**, thế nào là **đường** vì thế đã dịch “*Wall Street*” thành “**Phố U-ôn**”. Đây là khu thương mại, tài chính của Mỹ nằm trên “**Đường Wall**” chứ nó không phải “**Phố U-ôn**”. Theo từ điển Việt Nam ở trong nước “phố” là “*nhà ở thành thị*” do đó người ta thường nói “*một khu phố*”, “*một dãy phố*”. Vậy “phố” không phải là “đường”. Thí dụ: Đường Trần Hưng Đạo trên đó có nhiều dãy phố buôn bán nhưng không vì thế mà gọi cả con Đường Trần Hưng Đạo là “Phố Trần Hưng Đạo”.

-Đường giây thông báo khẩn cấp/đường giây ứng trực 24/24 trở thành **đường giây nóng**. Trong nước cái gì cũng **nóng, ghê nóng, thường nóng, tin nóng, bắt nóng**...đúng là loại ngôn ngữ điển khùng!

-Đường hầm trở thành **hầm**. **Đường hầm Thủ Thiêm** trở thành **hầm Thủ Thiêm**. Xin nhớ cho **đường hầm** khác với **hầm**. **Đường hầm** là con đường đào xuyên dưới đất. Còn **hầm** là một cái hố đào sâu xuống đất để trú ẩn hay cất chứa cái gì như hầm chứa vũ khí. Báo chí trong nước toàn những người “*can đảm*” muốn viết gì thì viết và không sợ người ta chê cười. Nghĩ thật đáng sợ! Nguyên do chỉ vì đất nước không có một tổ chức tư nhân hay cơ quan nào giám sát, dòm ngó để phê bình tư cách đạo đức và trình độ văn hóa của báo chí. Tại Hoa Kỳ này, báo chí hay đài truyền hình nào mà “ăn nói”, viết theo kiểu như vậy thì chỉ có nước về nhà xin đi làm bồi bàn hay lau chùi quét dọn. Các bài phóng sự của các ký giả gạo cội gửi về đều có chủ bút (*editor*) duyệt lại từ nội dung tới văn chương chứ không phải gửi về là đăng liền. Cứ nhìn vào phần cuối bản tin của AP, AFP, Reuters, UPI...sẽ thấy. Ôi buồn cho đất nước “Ngàn năm văn hiến”! Văn hiến không có nghĩa là có nhiều gái đẹp thi Hoa Hậu Hoàn Vũ, hay người mẫu nhớ những quảng cáo quần áo kia, mà là văn chương và các tác phẩm văn học và nhất là con người sống sao cho thanh cao, khí phách. Văn hiến cũng không

có nghĩa là trùng tu lại một số đình chùa, cung điện, miếu mạo để làm nơi hấp dẫn du lịch để kiếm tiền...mà là làm sao nổi gót và bồi đắp gia tài văn học của tổ tiên.

-Đường lối, ngõ ngách ngoại giao trở thành **kênh ngoại giao**. Trong nước không rành tiếng Anh cho nên thấy chữ **channel** bèn dịch là **kênh** trong khi **channel** có rất nhiều nghĩa. Thí dụ: **TV channel** là đài truyền hình (**a station**) chứ không phải **kênh truyền hình**. Tiếng Anh tôi mới dịch “*diplomatic channel*” là “*kênh ngoại giao*”. Nó là đường lối, ngõ ngách ngoại giao bao gồm thương thảo trực tiếp, mật đàm hay thông qua trung gian của nước thứ ba.

G.

-Gái vị thành niên rửng mỡ trở thành **hot teen**

-Gái xinh, gái nhí nhảnh trở thành “**hot girl**” trong khi “**hot girl**” là gái trông gợi dục, gái trông hấp dẫn về thể xác (*thường ăn mặc hở hang, phô bày thân thể quá mức, cứ chỉ là lời mời mọc*). Cả trong trường học bây giờ cũng có “**hot girl**”. Đúng là ngu dốt mà thích dùng tiếng Anh để tỏ ra đây là Mỹ. Báo Thanh Niên ngày 8/3/2017 đi một tiêu đề, “**Quan lộ thần tốc của 'hot girl' Thanh Hóa**”. Một nhân viên giữ chức vụ Trưởng Phòng Quản Lý Nhà và Thị Trường Bất Động Sản, cho dù có tội mà dùng danh từ “**hot girl**” để thóa mạ người ta thì đúng là một nền báo chí bát nháo, không có học.

-Gái gọi, dĩ đực để phục vụ cho các ông/bà nhiều tiền lắm của trở thành “**dàn phi công trẻ**” (*bài của Vũ Hạnh trên Đài Tiếng Nói Việt Nam*). Đây là loại tiếng lóng nhưng xúc phạm tới các phi công dân sự, quân sự là một nghề nghiệp cao quý, nhất là lại được đăng trên một tờ báo là tiếng nói tiêu biểu của đất nước. Nêu loại tiếng lóng bản thủ này cứ được tiếp tục sử dụng lan tràn thì chúng ta sẽ hiểu câu nói này như thế nào? “*VietJet vừa hoàn tất việc đào tạo một dàn phi công trẻ.*”

-Gần gũi, giao tiếp, tiếp xúc, đến gần trở thành **tiếp cận**. Khi Ô. Tillerson- Bộ Trưởng Ngoại Giao Hòa Kỳ thăm các nước Nam Hàn, Nhật Bản đã không cho báo chí tháp tùng và **không tiếp**

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

xúc với báo chí, bèn được các trang tin BBC và VOA nói rằng “*không được tiếp cận*”. Đúng là ngôn ngữ bát nháo, dốt thường hay nói chữ và có khi không hiểu mình viết gì.

-*Gặp gỡ, trao đổi* biến thành *giao lưu*. Hai đoàn thể, đội bóng của hai quốc gia đấu giao hữu hay gặp gỡ thân mật nay được dùng bằng hai chữ “*giao lưu*” thật khó hiểu. Trước đây Miền Nam thường dùng hai chữ “*trao đổi văn hóa*” tức bạn trình bày nét văn hóa của bạn, còn tôi thì trình bày nét văn hóa của tôi...trong một buổi sinh hoạt ngoài trời, buổi gặp gỡ nào đó hay một buổi trình diễn trên sân khấu.

-*Gây giống* trở thành *nhân giống*. *Gây giống* là giữ gìn và gia tăng giống của một loại cây hay sinh vật nào đó qua một tiến trình khó khăn, có nghiên cứu chứ không phải cứ muốn tăng lên là tăng, muốn nhân lên là nhân.

-*Ghi danh, ghi tên* trở thành *đăng ký*. Thí dụ: *Ghi danh dự thi, ghi tên ứng cử*. Còn *đăng ký, đăng bạ* là ghi tên vào sổ bộ. Thí dụ: *Đăng ký, đăng bạ xe gắn máy*.

-*Giá rẻ như bèo/giá rẻ mạt* trở thành *bèo*. “*Lương tiếp viên khủng hay bèo*”. Rồi Báo Tuổi Trẻ, “*Quảng Ninh chấn chỉnh tour du lịch giá bèo*.” Đây là ngôn ngữ của loại lưu manh đứng bên nói chuyện với nhau. Vừa lai căng, vừa bát nháo. Ngôn ngữ đứng đắn phải là, “*Quảng Ninh chấn chỉnh lại các chuyến du lịch giá quá rẻ*”.

-*Giá vé máy bay mức cao nhất và thấp nhất* biến thành *giá trần, giá sàn hàng không* (*VietnamPlus*). Câu văn điền khùng ở chỗ là, chỉ có *vé máy bay* chứ làm gì có *vé hàng không*. Hàng không là ngành chuyên vận bằng máy bay. Hàng hải là ngành chuyên vận bằng đường biển. Ngoài ra “*giá trần*” làm cho người ta liên tưởng tới “*giá trần*”, “*hành trần*” để ăn phở. Rồi cao độ tối đa (*maximum altitude*) của máy bay trở thành “*trần bay*”.

Trong nước bây giờ cái gì cũng *trần* và *sàn*. Những danh từ như

cao nhất, thấp nhất đã bị xóa trong từ điển Việt Ngữ.

-*Gia đình* trở thành *hộ dân*. *Gia đình tôi có bốn người* trở thành “*Hộ dân tôi có bốn người.*”

-*Gia súc, gia cầm* biến thành *vật nuôi*. Xin nhớ cho “*gia súc*” là những con vật nuôi trong nhà như: ngựa, trâu, bò, lợn, dê, cừu. Còn “*gia cầm*” là gà, vịt, ngan, ngỗng, bồ câu...Còn khi nuôi nhiều để bán như tôm, cá, ếch, rắn, rùa, gà vịt...có thể gọi “*Trại Gia Súc*” hay “*Trại Gia Cầm*”.

-*Giả danh và giả dạng*. Trong nước không phân biệt thế nào là “*giả dạng*” và thế nào là “*giả danh*”. Báo Tuổi Trẻ ngày 16/6/2018, “*Bắt giữ người giả danh công an kích động gây rối*”. Thanh niên này mặc cảnh phục rõ ràng tức *giả dạng* chứ không phải giả danh. Sau đây là một thí dụ của giả danh: Một người ăn mặc bình thường nhưng đi đâu cũng tự nhận mình là công an hoặc sĩ quan, rồi trưng ra giấy tờ đánh hoàng với mục đích lường gạt. Giả danh không cần ăn mặc giống hệt như thật. Còn giả dạng phải ăn mặc giống hệt như thật nhưng là “đồ dỏm”, đồ lường gạt. Người ta thường nói, “*Giả dạng thường dân*” chứ không ai nói giả danh thường dân.

-*Giải* trở thành *Cup*. *Giải Túc Cầu/Đá Bóng Thế Giới* đã chệt và muôn ngàn đời sau chỉ còn *World Cup*.

-*Giải thích, cho biết lý do tại sao* trở thành *lý giải*. “*Người Sài Gòn lý giải việc tự nguyện trả lại vỉa hè*”. Tôi không hiểu tại sao trong nước, đa số vừa nghèo, vừa ít học nhưng rất thích dùng những chữ “đao to búa lớn”.

-*Giải túc cầu/đá bóng thế giới* trở thành *World Cup*

-*Giải pháp* trở thành *kịch bản*. Thí dụ: *Giải pháp nào cho cuộc xung đột Syria* trở thành *Kịch Bản nào cho Syria*. Trong nước, chỗ nào, lãnh vực nào, bài báo nào cũng thấy hai chữ *kịch bản, kịch tính* giống như phường tuồng, sân khấu vậy. Thậm chí sắp đặt chương trình cho buổi lễ nhậm chức cũng gọi là *lên kịch bản*, “*lên kịch bản cho lễ nhậm chức của Tổng Thống đắc cử Mỹ Donald Trump.*” Rồi “*Việc phát lộc gây lộn xộn tại chùa Hương không có trong kịch bản*” (*VietnamPlus*) Thật là loại ngôn ngữ quái đản! Thế mà các diễn đàn ở hải ngoại cũng đua

nhau chuyển tiếp (*forward*) loại ngôn ngữ điền khùng này. Nếu là một người có học sẽ viết, “*Việc phát lộc gây lộn xộn tại chùa hoàn toàn ngoài ý muốn*”.

-*Giải phẫu* trở thành *phẫu thuật*.

-*Giải phẫu thẩm mỹ, sửa sắc đẹp* trở thành “*có sự can thiệp của dao kéo*”. Đúng là loại ngôn ngữ đường phố, đứng bên. Nếu vui đùa, tếu trong các màn hài hước của mấy anh/chị hề thì được. Còn đưa lên báo chí thì phải đứng đắn, mẫu mực.

-*Giải thích, tìm hiểu* trở thành *giải mã*. Giải mã là bẻ khóa mật mã để đọc một tài liệu mã hóa của đối phương. Hiện nay trong nước hai chữ “giải mã” được dùng một cách vô tội vạ, cái gì cũng giải mã. Tìm hiểu cuộc đời ai, phân tích một bài diễn văn, một biến động chính trị cũng “*giải mã*” giống hệt như một người nhà quê không có học, thấy người ta nói gì thì bắt chước theo như một con vẹt và cũng không hiểu chính mình đang nói gì.

-*Giải tỏa* trở thành *giải phóng* như *giải phóng mặt bằng* - giống như đem binh sĩ, xe tăng tấn công vào chiếm cứ một khu vực nào đó. Thuê địa điểm, thuê chỗ trở thành *thuê mặt bằng*

-*Giảm bớt căng thẳng* trở thành *hạ nhiệt*. “Sau khi Malaysia có những tín hiệu nhằm *hạ nhiệt căng thẳng* leo thang.” (*Báo Tuổi Trẻ*) giống như một người bị sốt, nhiệt độ cơ thể giảm dần. Dường như tất cả các báo ở Việt Nam không có chủ nhiệm, chủ bút, trưởng ban đọc lại các bản tin do phóng viên gửi về để cắt xén bớt những câu văn thừa thãi, chỉnh lại văn phạm, cách dùng chữ v.v... mà cứ thấy bài là đăng lên, chẳng cần biết đúng sai.

-*Giảm bớt nhân viên/sàng lọc lại nhân viên* trở thành *tinh giản biên chế*. Cứ phải đọc những loại chữ như thế này có ngày nhưc đầu mà chết.

-*Giao lưu*: Quả tình cho tới bây giờ tôi vẫn không hiểu hai chữ “*giao lưu*” nghĩa là gì mà hiện nay trong nước dùng tràn lan. Thí dụ: “Hai đội bóng Phi Luật Tân và Việt Nam đã *giao lưu* với nhau”. Hoặc “*Giao lưu* với phóng viên BBC.” Phải chăng họ muốn nói “Hai đội bóng Phi-Việt *đấu giao hữu* với nhau?” và “Trao đổi với phóng viên BBC?” Rồi còn nữa, “Ô. A đã *giao lưu* với Bà B.” Miền Nam trước đây hai chữ “*Giao lưu*” chỉ dùng trong lãnh vực văn hóa như: “*Giao lưu văn hóa*”. Có

nghĩa là trong một buổi gặp gỡ nào đó hai bên trình bày những nét văn hóa của mình để giới thiệu cho bên kia biết. Còn hai bên **gặp gỡ, tiếp xúc, trao đổi** thì nói rõ ra. Nếu dùng hai chữ “**giao lưu**” chắc sẽ phải đưa người nói vào Nhà Thương Điền Biên Hòa vì người nghe không hiểu gì cả. Đã có một bài viết trên diễn đàn khôì hài rằng ai về Việt Nam bây giờ cần phải có một “thông dịch viên “ giải thích, phiên dịch dùm những danh từ mới rất lạ tai, rất điên khùng, rất khó hiểu và rất bất nháo khiến người nghe xấu hổ như: **Xăm xoi chuyên cơ của Tổng Thống Obama, đầu ra đầu vào, mặt mộc, “giàn phi công trẻ”** (đĩ đực), **chọc khe** (đưa bóng xuyên qua hàng phòng vệ đối phương), **đẹp khó cưỡng** (muốn hãm hiếp người ta), **góc khuất** của nữ ca sĩ...(giống như rình ở một góc/xó nào để nhòm trộm người ta). Rồi thay vì nói, “Bộ đội được huấn luyện **rất tinh xảo, rất thuần thực**” lại nói, “**Bộ đội được huấn luyện rất bài bản.**” Hai chữ “**bài bản**” còn có nghĩa xấu, thí dụ: “Con nhỏ đó (*cô gái điếm đỏ*) nó **rất bài bản**” tức cô này rất rành nghề: “Vành ngoài bảy chữ, vành trong tám nghề” để chiêu khách làng chơi (Kiều). Rồi phê bình, chỉ trích biến thành “**ném đá**” khiến người ta liên tưởng tới hình phạt ném đá Thời Trung Cổ, hoặc hình ảnh bọn trẻ du côn ném đá vào xe đò, liên tục xảy ra ở Việt Nam bây giờ.

-**Giao kèo, khế ước/thỏa thuận** (account) để có một **khoản/phần/chỗ** trên Facebook trở thành **tài khoản** trong khi **tài khoản** là khoản tiền có trong ngân hàng. “Facebook hủy bỏ thỏa thuận với Ô.A,B,C” biến thành “Hủy bỏ tài khoản của Ô. A, B, C.” Khi mình ký hợp đồng xin cung cấp điện, nước, điện thoại, truyền hình...người ta cho mình “số giao kèo” gọi là “account number” chứ không phải là “số tài khoản”. Đúng là chữ nghĩa bất nháo chỉ vì ngu dốt tiếng Anh.

-**Giao dịch, liên lạc, hỗ tương, tác động qua lại** trở thành **trương tác**. Chữ nghĩa thật điên khùng! Trong nước bây giờ nhiều khi nói mà không biết mình nói gì, giống như những kẻ mê sáng vậy.

-**Giấy chứng nhận độc thân** (Single Status Certificate) trở thành “**Công hàm độc thân**” trong khi **công hàm** là văn thư của

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

bộ ngoại giao gửi các quốc gia hay tổ chức quốc tế. Đúng là chữ nghĩa lộn sòng, bát nháo và “đao to búa lớn”.

-**Giờ** trở thành “*h*” (heure). **8 giờ** trở thành **8h**. (*Lai Tây từ thời thuộc địa*). **7 giờ sáng** trở thành **7h sáng**. Tại sao không viết **7 g. sáng, 5 g. chiều, 9 g. tối, 12 g. khuya?**

-**Giữ/để** biến thành **bảo quản**. Thí dụ: “Tuyệt đối không **bảo quản** khoai tây trong tủ lạnh”. Kiến thức không bao nhiêu nhưng lại thích dùng chữ đao to búa lớn. Câu văn đơn giản chỉ là, “*Không nên giữ/để khoai tây trong tủ lạnh*”.

-**Giữ gìn** trở thành **bảo lưu**. Thí dụ: *Giữ gìn một phong tục* trở thành “**bảo lưu phong tục**” giống như tiếng nói của một hành tinh xa lạ. Người đàn ông ở Văn Miếu nói câu này bao năm vật lộn với miếng khoai, miếng sắn và miếng thịt mỡ nhỏ bằng ngón tay của “thời bao cấp” cho nên gần như “quên mất tiếng người”. Nay thì có thịt có cá, có quần áo đẹp, muốn phục hồi và giữ gìn phong tục tập quán của tổ tiên nhưng trong đầu không có các chữ “*giữ gìn, bảo tồn*” cho nên phải sáng chế ra chữ mới là “**bảo lưu**”. Nghĩ thật tội nghiệp!

-**Giúp đỡ, chia sẻ, thông cảm, hỗ trợ, kê vai sát cánh** đã chết bây giờ chỉ còn “**đồng hành**”. Chỗ nào cũng thấy “**đồng hành**”. Cả hải ngoại cũng lây bệnh “**đồng hành**”. Thậm chí một phóng viên tới thăm một chủ trại nhỏ muôi ngựa cũng nói “**đồng hành**”. Thật điên khùng quá mức! Giống như một con vẹt vậy. Nghĩ cho cùng thật tội nghiệp! “*Ổ bầu thì tròn ở ống thì dài*”. Cả nước nói vậy thì mình cũng phải nói vậy!

-**Gọi điện thoại** trở thành **gọi phôn**. **Số điện thoại** trở thành **số phôn** (mất gốc rồi)

-**Gượng ép** biến thành “**khiên cưỡng**”. Chẳng hạn, thay vì nói “*Có vẻ gượng ép* khi gán ghép cho ông ta là nhà độc tài.” Lại nói, “*Có vẻ khiên cưỡng* khi gán ghép cho ông ta là nhà độc tài.” Tự điển Việt Nam trước và sau 1975 không có hai chữ “**khiên cưỡng**”. Đây chỉ là sự bịa đặt chữ một cách bát nháo và không có học.

H.

-**Hải cảng** trở thành **cảng biển** cũng giống như **phi cảng** trở thành **cảng bay, quân cảng** trở thành **cảng quân sự**. (Nếu nói

rằng *quân cảng* là lệ thuộc Trung Quốc đi, thì *cảng quân sự* lại còn lệ thuộc nhiều hơn vì ba chữ này đều là tiếng Tàu cả.)

-Lục quân, hải quân, không quân bây giờ lại thêm cái đuôi: *Quân chủng lục quân, Quân chủng hải quân, quân chủng không quân*. Đúng là nhà quê! Ai mà chẳng biết lục quân, hải quân, không quân là các quân chủng. Nói ra bằng thừa. Cả thế giới này người ta nói: Hải Quân Hoa Kỳ, Hải Quân Nhật Bản, Hải Quân Phi Luật Tân...đâu cần thêm chữ *quân chủng* vào làm gì. Trong nước có bệnh bạ gì nói nấy mà không hề suy nghĩ xem mình nói đúng hay sai. Thật đáng sợ!

-Hạm đội trở thành *đội tàu*. Thí dụ: *Hạm Đội 7* trở thành *Đội Tàu Số 7*

-Hầm trú ẩn trở thành *Bunker/Boong-ke*

-Hàng đầu, đứng đầu trở thành *top*. Chữ này thấy nhan nhản trên các diễn đàn ở hải ngoại.

-Hành động, chuyển động (*move*) trở thành *động thái* trong khi từ điển Việt Nam trước và sau 1975 không hề có hai chữ “động thái”. Đây là sự bịa đặt chữ nghĩa một cách bát nháo.

-Hành trình khám phá các vụ án trở thành *hành trình phá án* tức bác bỏ bản án của tòa dưới. *Lên kế hoạch, lập kế hoạch truy bắt/truy nã hung thủ/bắt trọn ổ* trở thành *lên kế hoạch phá án*.

-Hành xử thô bạo/đối xử thô bạo trở thành “*hành xử bạo lực*”. Đúng là ngu dốt, bạ gì viết nấy. VOV ngày 8/1/2018: “*Chủ đầu tư BOT Sóc Trăng hứa không để nhân viên hành xử bạo lực*”

-Hào hứng, hấp dẫn, sôi nổi (cuộc đua, trận đá bóng, trình diễn văn nghệ...) trở thành *kịch tính*. Rồi giá vàng lên xuống cũng “kịch tính”. Thậm chí vụ thảm sát tại tòa soạn báo hí họa Charlie Hebdo (Paris) cũng “đầy kịch tính”. Có lẽ phải cho ông nào sáng chế ra hai chữ “kịch tính” này vào bệnh viện tâm thần để chữa trị mới được.

-Hát không cần hệ thống âm thanh biến thành “*hát mộc*”.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

Đúng là muôn nói gì thì nói!

-Hay đẹp trở thành **kính điển**. Một trận đấu hay, đẹp trở thành **một trận đấu kính điển**. Đấu đấu quá!

-Hết hàng trở thành **cháy hàng**. **Hết vé** trở thành **cháy vé**. **Hết phòng** trở thành **cháy phòng**, **trình diễn hết mình** trở thành **cháy hết mình**. **Hết sáng** trở thành **cháy sáng**! Đúng là loại ngôn ngữ đường phố và bát nháo quá đỗi. Cả nước có mấy chục ngàn ông “Tiến Sĩ”, bao nhiêu viện ngôn ngữ, bao giải thưởng văn chương... mà không thấy ai lên tiếng về vấn đề này.

-Hiện ra (trên màn ảnh) trở thành **hiển thị**. Tôi không hiểu sao trong nước thích dùng tiếng Tàu, trong khi bao tiếng thuần Việt lại không dùng.

-Hiểu ngầm trở thành **mặc định**. Sao dùng chữ khó quá? Giới bình dân chịu sao thấu? Hơn thế nữa, từ điển Việt Nam trước và sau 1975, kể cả Hán-Việt Từ Điển của Đào Duy Anh cũng không có hai chữ “mặc định”.

-Hình ảnh lấy ra từ máy thu hình biến thành **hình ảnh chiết xuất từ camera**. Sao dùng chữ lai căng và khó khăn quá vậy? Hai chữ “chiết xuất” được dùng cho phòng thí nghiệm.

-Hình dáng trở thành **ngoại hình**. **Có hình dáng đẹp** trở thành **Có ngoại hình đẹp**. Hình như những người sáng chế ra những từ ngữ lạ lùng này không được đi học từ thuở nhỏ hoặc không hề đọc văn chương, sách truyện Việt Nam.

-Hồ tương, qua lại, lẫn nhau trở thành **tương tác**. Thích dùng chữ cầu kỳ, khó khăn trong khi kiến thức chẳng bao nhiêu.

-Hồi đáp, trả lời trở thành **phản hồi**. **Phản** là quay ngược, **hồi** là lui lại, trả lại. Hai chữ này ghép với nhau không hề có nghĩa là **trả lời** hay **hồi đáp** mà chỉ là dùng chữ kiêu cạo, hoàn toàn vô nghĩa.

-Hoàn thành biến thành “**hoàn thiện**”. Trong nước bây giờ tiếng Việt quá kém cỏi, không phân biệt được thế nào là “hoàn thành”, thế nào là “hoàn thiện”. Xây xong một cây cầu là “hoàn

thành” hay “hoàn tất”, không phải là hoàn thiện. Hoàn thiện là làm cho tốt đẹp, thí dụ: “Hoàn thiện nhân cách con người”.

-Hợp chất, vật liệu tổng hợp/hỗn hợp trở thành **composite**

-Hợp tác, người hùn hạp, cùng đứng chung, cùng làm ăn buôn bán với mình (partner) trở thành **đối tác** (làm việc đối nghịch với mình) như đối phương, đối thủ, đối đầu, đối thoại, đối lập, đối kháng... Từ điển Việt Nam trước và sau 1975 đều không có hai chữ “đối tác”. Tự Điển Hán-Việt của Đào Duy Anh cũng không có hai chữ “đối tác”. Chỉ vì ngu dốt tiếng Việt cho nên đã dịch “*partner*” thành “**đối tác**”.

-Hur hồng, xập xệ, đã cũ, không được như trước nữa trở thành **xuống cấp**. Thí dụ: Bộ ngực bà ta **đã xệ, không còn căng nữa** trở thành **bộ ngực bà ta đã xuống cấp**. (Nếu dùng hai chữ này trong các màn diễn cợt, chọc cười khán gia hoặc chuyện tiểu lâm thì được)

-Huy hiệu trở thành **logo**

K.

-Kẹt xe trở thành **ùn tắc, ách tắc**.

-Kết hợp, tổng hợp biến thành **tích hợp**. Hai chữ **tích hợp** không có trong từ điển tiếng Việt của Miền Nam trước đây.

-Khách trở thành **khách mời**. Tức là có những vị khách không mời mà đến. Ví dụ nói, “**Đám cưới hôm nay có tất cả 200 vị khách**” tức là trước đó chủ nhà phải gửi thiệp mời trước cả tháng, có khi phải gọi điện thoại nhắc nhở người ta mới đi cho mình. Như vậy thêm chữ “mời” là thừa. Đúng là tiếng Việt có thêm đuôi.

-Khẩn trương. Những chữ như “**làm ngay**”, “**làm gấp**”, “**tiến hành gấp**” “**nhANH lÊN**” đã chết. Cái gì cũng “**khẩn trương**” như thể đất nước có giặc, có loạn hay thiên tai sắp đổ tới. Đất nước hòa bình hơn 40 năm mà còn dùng những danh từ của thời chiến tranh. Thật lạ lùng!

-Khoảng cách/ chiều dài /mức độ trở thành **cự ly**

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-Khởi đầu, mở đầu, mở màn trở thành **kích hoạt**. “*Triều Tiên kích hoạt chiến thuật đố bằng việc ra thông báo cấm tất cả người Malaysia...*” (Báo VnExpress). Đúng là đốt hay nói chữ, bịa chữ trong khi tự điển Việt Nam không hề có hai chữ “kích hoạt”.

-Không hiểu rõ, không biết rõ biến thành “**không nắm được**”. Đúng là tiếng Việt điên khùng! Người ta chỉ dùng hai chữ “**nắm được**” trong câu nói như sau, “*Tôi đã nắm được bằng chứng trong ta là ông ta đã sửa điểm thi của thí sinh.*”

-Không khí lạnh sẽ tràn vào phía bắc biến thành **không khí lạnh tăng cường** giống như đổ thêm quân vào trận chiến. Các chữ “*trời sẽ lạnh thêm*” vừa dịu dàng, vừa dễ hiểu không chịu dùng mà lại thích “**tăng cường**”.

-Không thể tưởng tượng được (*unimaginable*) biến thành **không tưởng** (*utopia*). Trong nước tiếng Việt quá kém, không phân biệt được thể nào là **không thể tưởng tượng được** thể nào là **không tưởng**. **Không thể tưởng tượng được** là sự kiện đã xảy ra nhưng ngoài dự đoán, ước đoán của mình. Thí dụ: “**Thật không thể tưởng tượng được Đức đã thắng Ba Tây 7-1 trong trận bán kết 2004**”. Còn **không tưởng** là không bao giờ xảy ra và sẽ không bao giờ xảy ra. Thí dụ: “**Trung Quốc mơ chiếm hết Biển Đông, không chế Á Châu rồi đánh gục Mỹ. Đúng là chuyện hão huyền, không tưởng.**”

-Khu nghỉ mát/nghỉ dưỡng trở thành **resort**. Du lịch trở thành “**đi tour**”. Trong nước cũng như hải ngoại, một số lớn danh từ tiếng Việt sẽ chết để nhường chỗ cho tiếng Anh. Bố mẹ thích dùng tiếng Anh ba rọi như thế thì mở Trường Việt Ngữ để làm gì? Tôi còn nhớ có một ông bố ở Mỹ muốn giữ gìn tiếng mẹ đẻ bèn nói với con, “**Ở nhà không được nói tiếng Anh nghe! OK?**” Con bé mới tám tuổi nói liền, “**Bố nói OK đó!**”

-Khu vực chăm sóc bệnh nhân nguy kịch/khu vực chăm sóc đặc biệt (*critical care, intensive care*) trở thành **Khu vực chăm**

sóc tích cực. Chăm sóc bệnh nhân mà cũng có **tiêu cực** và **tích cực** nữa sao? Bệnh viện có biết bao nhiêu là bác sĩ mà không có tới một ông có thể dịch “critical care” ra tiếng Việt? Rồi Bộ Y Tế để làm gì ? Sao không dịch tất cả các thuật ngữ Y Khoa từ tiếng Anh ra tiếng Việt để phổ biến cho tất cả các bệnh viện trong nước? Thật đáng buồn. Trong nước có một “bệnh dịch” là đua nhau tặng hoa và chụp hình để trình diễn, trong khi tình trạng tòi tệ thì phớt lờ rồi báo cáo láo để lừa dối cấp trên và dân chúng.

-Khu vực đi bộ trở thành **không gian đi bộ**. Không gian ở ngoài trời đất làm sao có thể đi bộ ở đó được. Nhưng **khu vực đi bộ** đó chúng ta có thể tạo một không khí yên tĩnh hay một môi trường thoải mái, tươi mát cho người đi bộ. **Nhà bếp chật hẹp** trở thành “**không gian nấu ăn chật hẹp**” (Đài Tiếng Nói Việt Nam). Đúng là tiếng Việt điên khùng! Từ xưa đến giờ người ta nói, “**Tạo một khung cảnh/ một bầu không khí ấm cúng cho gia đình**” chứ người ta không nói. “**Tạo một không gian ấm cúng cho gia đình**”. Người nào dùng hai chữ “**không gian**” ở đây tức là không được cấp sách đến trường, không đọc sách vở của tổ tiên.

-Kích thích (*kinh tế, tiêu thụ*) trở thành **kích cầu** trong khi trong tự điển Việt Nam hoàn toàn không có hai chữ kích cầu mà chỉ có: kích thích, kích hỏa, kích động như kích động nhạc.

-Kiểm soát không lưu (*Air traffic Control*) trở thành **quản lý bay**.

-Kỷ luật đang là danh từ nay biến thành động từ. “**Quảng Ngãi: Kỷ luật Bí thư và Chủ tịch xã Phổ Ninh vì nhiều sai phạm**”. (*VietnamPlus* ngày 29/1/2018). Như vậy “**kỷ luật quân đội lỏng lẻo**” có nghĩa là trừng phạt quân đội vì không duy trì được kỷ luật? Hoặc “**kỷ luật học đường**” tức là trừng phạt một trường học nào đó? Cả nước nói sai, muốn nói gì thì nói mà không một ai hay biết. Thật là một đất nước lạ kỳ!

-Kỹ nghệ trở thành **công nghiệp/công nghệ**. Xin nhớ **công nghệ** là kỹ nghệ chế tạo máy móc. Còn **kỹ nghệ** là chế tác, sản xuất lớn theo khoa học. Chẳng hạn **kỹ nghệ sản xuất rượu bia, kỹ**

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

nghệ gái điếm, kỹ nghệ sản xuất xe hơi.... Miền Nam trước đây có *Trường Kỹ Sư Công Nghệ* để đào tạo kỹ sư chế tạo máy móc.

L.

-Lạ lòng trở thành *ngỡ ngàng*. Thí dụ: *Đẹp lạ lòng* trở thành *đẹp ngỡ ngàng*. Người viết văn như thế này chắc chắn chưa được cấp sách đến trường. *Ngỡ ngàng* là tình cảm không ưng ý hay trái với dự đoán của mình. Thí dụ: 1) Sau 25 năm từ Mỹ trở về tôi thật ngỡ ngàng khi thấy cô nữ sinh khả ái năm xưa nay trở thành một bà già tiều tụy. 2) Tôi thật ngỡ ngàng khi cô ta nói cô ta là hoa hậu nhưng mở miệng nói ra toàn chuyện thô tục. (*Vì tôi cứ ngỡ cô ta là hoa hậu thì phải ăn nói lịch sự*)

-Lạc tay lái, lạc bánh lái trở thành *mất lái, mất phanh*

-Làm cho vững chắc thêm (bằng cách đóng thêm cột, thêm ván, đắp thêm đất...) trở thành *gia cố* chẳng hạn *”gia cố các bờ kè”*, *”gia cố các thuyền”* sao dùng chữ khó khăn và lạ hoắc như vậy? Chắc phiên dịch từ tiếng Tàu có từ thời Cách Mạng Văn Hóa của Mao Trạch Đông. Trong tự điển Hán-Việt của Đào Duy Anh không có hai chữ “gia cố”.

-Làm điếm trở thành *làm gái*. Như vậy *làm trai* là đi đực chẳng? Nếu nói *”làm gái”* để chỉ *gái điếm* thì chúng ta phải hiểu câu nói này như thế nào, “Làm gái thì phải biết công-dung-ngôn-hạnh.”

-Làm điệu, làm dáng, điệu bộ trước ống kính trở thành *tạo dáng, thả dáng*. Những hình ảnh làm điệu, làm bộ, làm dáng này lan tràn các báo điện tử lớn như VOV, VnExpress, VietnamPlus, Thanh Niên, Tiền Phong... đều là những quảng cáo trá hình cho các cô người mẫu, ca sĩ để kiếm tiền. Đúng là một nền báo chí rẻ tiền, “Đói ăn vụng, túng làm càn.”

-Làm hồ sơ giả (để lấy tiền) trở thành *chi không, làm hồ sơ không*.

-Làm nên kỳ tích trở thành “**Viết nên truyện cổ tích**”. Đúng là bạ gì viết nấy, không cần biết đúng sai. **Làm nên kỳ tích** là tạo thành tích lạ lùng, chẳng hạn đội tuyển U-23 Việt Nam hạ đội Iraq để vào bán kết giải Túc Cầu Á Châu. Còn truyện cổ tích chỉ là truyện cổ, có khi bịa ra. Còn “**kỳ tích**” là thành tích có thật nhưng lạ, khó tin, khó tưởng tượng ra. Chẳng hạn, chiến thắng quân Mông Cổ trên Sông Bạch Đằng của Trần Hưng Đạo là một kỳ tích, nó không phải chuyện cổ tích. Truyện Trầu Cau, Tấm Cám là chuyện cổ tích, không có thật.

-Làm việc trở thành **thi công**. **Công nhân đang làm việc** trở thành **công nhân đang thi công**. Tại sao công nhân phải thi đua với nhau? Trên thế giới này làm gì có chuyện đó. Công nhân làm hết giờ thì nghỉ hay về nhà. Nếu làm thêm (*overtime*) thì phải trả theo giờ phụ trội, gấp đôi. Điên khùng hay sao mà thi đua?

-Lạnh buốt, lạnh cắt da trở thành **rét đậm rét hại**, giống như một bà nhà quê nói tiếng Việt vậy.

-Lấy tin, làm phóng sự trở thành “**tác nghiệp**”! “**Các phóng viên/nhà báo đang tác nghiệp**”. Đúng là dốt hay nói chửi.

-Lễ thói, thói quen, cách thức, cố tật... trở thành **văn hóa**. Thí dụ: **Văn hóa đái bậy ỉa bậy, văn hóa nhận phong bì của bác sĩ, văn hóa du côn, văn hóa tham nhũng, văn hóa chửi thề, văn hóa nói dối, văn hóa ảm thực, văn hóa xấu hổ, văn hóa khinh bỉ...** trong khi **văn hóa** là cái gì tốt đẹp nhất biểu tượng của một dân tộc.

-Lệ phí, phí tổn cắt cụt chỉ còn **phí** như **thu phí qua cầu**. Thậm chí bán vé **xe buýt** (*xe chuyên chở công cộng*) cũng gọi là **thu phí**. Đúng là ngôn ngữ điên khùng. Từ ngàn xưa đến giờ người ta nói: **sở phí, học phí, lệ phí, kinh phí, chi phí, chiến phí...** nê nếp đâu vào đó. Nay phá nát tiếng Việt.

-Lịch trình cắt cụt chỉ còn **lịch**. “**Lịch thi Trung học Phổ thông quốc gia năm 2017**” (*VietnamPlus*). Lịch là cuốn sách ghi ngày

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

tháng của một năm. **Lịch trình** là thời biểu ghi rõ ngày nào làm cái gì giống như thời khóa biểu. Hai chữ này không thể thay thế cho nhau.

-**Liên lạc** trở thành **liên hệ**. Liên lạc là dùng thư từ, điện thoại, điện thư để liên lạc, có thể là thăm hỏi, lấy tin, làm ăn, buôn bán. Còn **liên hệ** là có một mối giao tình, hợp tác, dính líu với nhau. Do đó người ta nói “mối liên hệ vợ chồng” chứ không ai nói, “Mối liên lạc vợ chồng”.

-**Lò lửa** trở thành **chảo lửa**. Thí dụ: **Chảo lửa Trung Đông**. Xin nhớ cho **lò lửa** khác **chảo lửa** Hơn thế nữa không ai nói **chảo lửa** mà chỉ nói **chảo dầu**. Trên thế giới này làm gì có chảo lửa? Chỉ có chảo dầu thôi. BBC Việt ngữ thích dùng lại tiếng Việt bát nháo này.

-**Lỏa thể, cởi truồng** trở thành **nude**

-**Lời của bản nhạc** trở thành **ca từ**. Trong Nam, khi ca sĩ trình bày một bản nhạc, người giới thiệu thường nói, “**Nhạc và Lời của...**” Nay lại chế ra “ca từ”. Ông nào chế ra chữ này nên qua Trung Quốc sống chắc tốt hơn.

-**Lợi dụng/nhân cơ hội** trở thành **tranh thủ**. Thí dụ: “**Nhân cơ hội mỗi năm có một tháng nghỉ phép...**” trở thành “**Tranh thủ mỗi năm có một tháng nghỉ phép...**” **Tranh thủ** ở trong nước còn có nghĩa là “**cố gắng**” chẳng hạn như “**Làm ngày không đủ, tranh thủ làm đêm**”.

-**Lợi tức** trở thành **thu nhập**. **Thuế lợi tức** trở thành **thuế thu nhập** trong khi theo Từ Điển Việt Nam trong nước “**thu nhập**” là **động từ** chỉ việc thu nhận tiền bạc chứ tự thân “**thu nhập**” không phải số tiền kiếm được do buôn bán hay do lương bổng. Tôi xin bà con ở ngoại ngoại đừng dùng hai chữ “**thu nhập**” nữa vì nó không phải là “**lợi tức**” (*income*).

-**Lừa tuổi** trở thành **độ tuổi**. **Mọi lừa tuổi** trở thành **mọi độ tuổi**. Tôi không hiểu tại sao lại chế thêm chữ mới để làm gì? Trong văn chương Việt Nam từ trước tới giờ, chẳng hạn người ta viết: “**Ở tuổi 12, 13 các cô gái thường thích ăn ô mai cho nên gọi là**

“*lúa tuổi ô mai*”. Nay viết theo tiếng Việt đôi đời : “*Ở độ tuổi 12,13 các cô gái thường thích ăn ô mai cho nên gọi là “độ tuổi ô mai*”, thì câu văn trở nên quê mùa và không có tính văn chương tí nào.

M.

-*Mánh lới, thủ đoạn* trở thành *chiêu trò*. Thí dụ: “*Chiêu trò rút tiền của bà Sáu Phấn*” (Báo Thanh Niên). Đây là ngôn ngữ của bọn buôn lậu, mánh mung.

-*Mặt chưa trang điểm* trở thành *mặt mộc*.

-*Máy bay riêng, máy bay đặc biệt* (của tổng thống chẳng hạn) trở thành *chuyên cơ* tức máy móc đặc biệt.

-*Máy điện tử* trở thành *điện toán* (Tôi có máy điện tử từ năm 1995 nhưng có bao giờ tính toán hoặc làm toán trên máy điện tử đâu.)

-*Máy hình, máy thu hình* trở thành *camera*. Thí dụ: *Gắn camera xử phạt vi phạm dọc trục buýt BRT* (Báo An Ninh Thủ Đô). Câu văn vừa lai căng vừa lủng củng. Câu văn không lai căng và gãy gọn sẽ là: “*Gắn máy thu hình phạt vi phạm dọc theo tuyến xe chuyên chở công cộng BRT*”

-*Máy tự chụp hình* trở thành *chụp hình tự sướng*, thật thô tục quá đỗi!

-*Metro!* (*Metro Bà Quẹo, Metro Bình Phú*) Cả nước không biết dịch metro là “*xe điện ngầm*” cho nên các trạm xe điện ngầm đều trưng bảng “*metro*”. Tinh thần nô lệ như thế mà đòi độc lập tự chủ.

-*Minh họa* (*illustrated*) được dùng loạn xạ. Trong nước không hiểu hai chữ “*minh họa*” là gì. Minh họa có nghĩa là *vẽ ra*, chẳng hạn như truyện bằng tranh, hình bìa và một số trang trong một cuốn truyện do một họa sĩ vẽ , người Mỹ gọi là “*illustrated*”. Còn nếu là bức ảnh thì nhà xuất bản sẽ ghi chú “*photograph by...*” tức “*hình của*”. Ngày nay, tất cả những tấm hình đi kèm với một bài viết nào đó mà không ăn nhập chi với

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

đề tài, mà chỉ lấy một hình tượng trung - đều được ghi chú là “minh họa”. Đúng là điếc không sợ súng! Chẳng hạn bài viết có đề tài “Đánh ghen” mà không có một bức họa/tranh nào về đánh ghen cả, tác giả có thể lấy một bức hình hai người đàn bà đang túm tóc nhau, nhưng không được ghi chú “*hình ảnh minh họa*” mà có thể ghi, “*Đây là hình đánh ghen được đăng trên báo ABC*” hoặc “*Đây là hình ảnh tượng trưng các bà đánh ghen*”.

-*Mở máy xe, “cho máy chạy”* trở thành “*khởi động xe hơi*”. Đúng là ngôn ngữ điên khùng! Giống như ngôn ngữ của một hành tinh xa lạ.

-*Môi giới, dất môi* trở thành *cò*. Tại bệnh viện cũng có “*cò*” để môi giới với y tá, bác sĩ chữa bệnh cho đảng hoàng, nếu không cho mày ra nghĩa địa. Nhiều báo còn dùng hai chữ “*cò môi*”. *Cò môi* là cùng băng đảng nhưng đóng giả để lường gạt người ta, hoàn toàn khác với môi giới, dất môi để kiếm tiền.

-*Mới sinh được tám tháng* trở thành *tám tháng tuổi*. *Cây đa cổ thụ 100 năm* trở thành *Cây đa cổ thụ 100 năm tuổi*. (Bắt chước tiếng Anh thêm chữ *old* vào)

-*Món hàng bán được giá, có giá trị* trở thành “*giá trị kinh tế cao*”. Thích dùng chữ khó khăn.

-*Một con hổ* trở thành *một cá thể hổ*

-*Một con khỉ Voọc* trở thành *một cá thể Voọc*

-*Một con bò, 1300 con bò* trở thành “*1300 cá thể bò nhập khẩu từ Mỹ*” (Báo Tiền Phong). Cứ cái điệu viết văn nhảm nhí như thế này, trong tương lai gần sẽ là: Mẹ tôi đi chợ mua *một cá thể gà*. Đám cưới rất lớn có tới chục *cá thể heo quay*. *Chục cá thể lợn* xông chuồng làm tôi đuối hết hơi. Bán cho tôi một *cá thể ngựa*. Mạo tự “*con*” để chỉ các con vật, đồ vật như : Con chó, con mèo, con chim, con cá, con trâu, con bò, con dao, con quay, con thoi, con cúi, con điều...rồi sẽ chết trong ngôn ngữ Việt Nam. Người nào dùng hai chữ “*cá thể*” ở đây chắc chắn không được cấp sách đến trường. *Cá thể* là đơn lẻ (*single*) khác với tập

thê. Thí dụ: *Làm ăn cá thể*. Nó không phải là mạo tự để chỉ các con vật, đồ vật.

-*Một số hình ảnh, một loạt hình ảnh* trở thành *chùm ảnh* (giống như chùm khế ngọt). *Một số bài thơ* trở thành *chùm thơ*. Nếu vậy *một mớ sách vở* sẽ trở thành *một chùm sách vở* và *một số bài viết* trở thành “*một chùm bài viết*”. Tiếng Việt đòi đòi tẻ hại không thể tưởng tượng nổi!

-*Mũ/nón an toàn* trở thành *mũ/nón bảo hiểm*. (Bảo hiểm là bỏ tiền ra để nhờ một công ty trả tiền mình trong trường hợp có tai nạn, nhà cháy, hàng hóa hư hỏng v.v..)

-“*Mưa giúp cải thiện chất lượng không khí tại các điểm giao thông Hà Nội*” (VOV ngày 14/7/2018). Đúng là loại tiếng Việt điên khùng và quái đản. Câu văn đơn giản chỉ là, “*Mưa làm không khí dịu mát, bớt bụi khói trên đường phố Hà Nội*”.

-*Mức nợ tối đa* trở thành *nợ trần* giống như *nợ trần gian, nợ đời*. Chữ “*ceiling*” của Mỹ nghĩa bóng ở đây có nghĩa là *chạm mức tối đa* chứ không phải trần nhà. Bất cứ ở quốc gia nào, một danh từ đều có nghĩa đen và nghĩa bóng. Thí dụ: *Hot issues* không phải là “*những đề tài nóng*” mà là những vấn đề được bàn cãi sôi nổi thường xuất hiện trong những cuộc bầu cử, sau bầu cử thì lại “chìm xuống”.

-*Muốn trừng trị, trừng phạt phải biết sai phạm ở chỗ nào* biến thành “*Xử lý phải có địa chỉ rõ ràng*”. Đó là tiếng Việt điên khùng của ông Tiến Sĩ Nguyễn Viết Chức đăng trên VOV ngày 30/3/2017.

N.

-*Nài* trở thành *vận động viên*. *Ngựa cái* trở thành *ngựa đua nữ*. Xin nhớ, nam-nữ dành chỉ người. Còn đực-cái và trống-mái dành cho loài vật. Chúng ta không được nói và không bao giờ được phép nói, “*con chó nữ*” mà phải nói, “*con chó cái*”. Các bạn cứ thử vào Trường Đua Đai Nam mà xem sẽ nghe thấy loại

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

ngôn ngữ đôi đời bát nháo này.

-**Nam Hàn** trở thành **Hàn Quốc**. **Bắc Hàn** trở thành **Triều Tiên**. Lộn xộn quá, nhớ không nổi! Cả thế giới đều gọi Bán Đảo Triều Tiên, tại sao không gọi Bắc Triều Tiên, Nam Triều Tiên Bắc hoặc Bắc Hàn, Nam Hàn cho dễ nhớ?

-**Nạn nhân** trở thành **bị hại**. **Hung thủ**, **kẻ sát nhân** trở thành **kẻ thủ ác**.

-**Ngay tại chỗ** biến thành “**trên thực địa**”. Thích dùng chữ cầu kỳ, khó khăn dù kiến thức chẳng bao nhiêu.

-**Ngày hội** trở thành **lễ hội**. Trong nước không phân biệt được thế nào là ngày lễ, thế nào là ngày hội. **Ngày lễ** (*holliday*) để kỷ niệm một biến cố lịch sử, hay khánh thành một công trình lớn: Như Lễ Hai Bà Trưng, Lễ Giỗ Trần Đông Đa, Lễ Quốc Khánh, Lễ Khánh Thành... Còn **ngày hội** (*festival*) chỉ là tụ họp vui chơi, không phải là ngày nghỉ lễ chính thức của học sinh hay công chúng. Chẳng hạn như: Hội Lim, Ngày Hội Thả Diều Đà Nẵng, Ngày Hội Cà-Phê Ban Mê Thuột, Ngày Hội Hoa Đà Lạt, Hội Đua Thuyền... Nhưng một ngày lễ nếu quy tụ đông đảo tín đồ, người hành hương thì có thể gọi là lễ hội như Lễ Hội Chùa Hương, Lễ Hội Đền Hùng.

-**Nghi ngờ** trở thành **ngghi án**. Thí dụ: **Nghi án đập đá** (Nghi ngờ có sử dụng bạch phiến)

-**Nghĩa của chữ trong câu văn** hay **mạch văn** trở thành “**ngữ cảnh**”. Đúng là sự bịa đặt chữ nghĩa một cách kiểu cọ, làm dáng, dốt hay nói chữ. Tự Điển Hán-Việt của Đào Duy Anh, Tự Điển Việt Nam trước 1975 không có hai chữ “ngữ cảnh”.

-**Ngoại tệ** trở thành **ngoại hối**. Dự trữ ngoại tệ trở thành **dự trữ ngoại hối**. **Ngoại tệ gửi về nước** trở thành **kiều hối**. Trong khi theo tự điển Việt Nam, **nội hối** là “**đổi tiền trong nước**”. Còn **ngoại hối** là “**đổi tiền với nước khác**”. Nói tóm lại, trong nước bịa đặt ra chữ mới mà không cần tra cứu tự điển gì cả. Đúng là điếc không sợ súng!

-**Ngũ Giác Đài** trở thành **Lầu Năm Góc** do các ông bà ở hải ngoại lấy nguyên những bản tin trong nước rồi đưa nhau chuyển tiếp lên các diễn đàn...khiến tiếng Việt đòi đòi trở thành tiếng Việt chính thống.

-**Người dân bị thiệt hại** (vụ *Formosa*) trở thành *những người dân bị hại* (VOV) Đúng là tiếng Việt điên khùng. Xin nhớ cho, **bị thiệt hại** thuộc về dân sự như bị thiệt hại về tài sản, nghề nghiệp sinh sống. Còn “**bị hại**” là bị sát hại, giết hại, làm cho tù đầy, tán gia bại sản.

-**Người câu cá/dân câu cá/người đi câu** biến thành “**cần thủ**” (báo VOV). Đúng là điên khùng phá nát tiếng Việt.

-**Người dân trong nước** biến thành **cư dân nội địa** (VOA Việt Ngữ ngày 13/10/2017). Đúng là tiếng Việt rờm đời vì không được học hành tới nơi tới chốn.

-**Người hâm mộ, kẻ hâm mộ/khán giả hâm mộ** trở thành **fan**. “**Á hậu H.O chia sẻ chuyện gia đình trong lần đầu họp fan**” (Đài Tiếng Nói Việt Nam). Tiếng Việt lai căng, bát nháo không thể tưởng tượng được, nhất là lại được đưa lên một trang thông tin tiêu biểu cho tiếng nói của một quốc gia.

-**Người ngoại quốc** trở thành **tây**. Báo chí trong nước bây giờ rất lạ. Tất cả người ngoại quốc dù là Mỹ, Anh, Pháp, Ý, Tây Ban Nha, Hòa Lan đều được đố đồng bằng hai chữ “**ông Tây**”. Đọc bản tin “**Ông Tây lấy vợ Việt**” tôi cứ nghĩ rằng đây là một người Pháp lấy vợ Việt Nam nhưng lại là một ông người Hà Lan lấy vợ Việt Nam. Rồi “**Một ông Tây hát cải lương**” hóa ra một thanh niên Mỹ hát cải lương. Ngày xưa, cho tới năm 1954, ở ngoài Bắc, lính Pháp mình gọi là lính Tây, khu phố mà người Pháp ở gọi là Phố Tây. Tây Đen là lính Maroc, Algerie, Senegal, Tunisie...mấy người Pháp mình gọi là “mấy thằng Tây” (*Westerner*) vừa căm thù vừa khinh ghét. Chính tôi ở ngoài Bắc trước 1954 cũng gọi “**mấy thằng Tây**”, kính trọng lắm là “**mấy**

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

ông Tây”. Nhưng nay thời thuộc địa qua rồi, mọi danh từ có vẻ như căm ghét, khinh thị phải quên đi. Thế giới này cần chung sống hòa bình và kính trọng lẫn nhau. Mình nên bỏ chữ “Tây” và thay bằng “*người Pháp*”, “*người Mỹ*”. “*người Tây Ban Nha*”, “*người Hà Lan*” cho lịch sự.

-*Người tham gia các diễn đàn/người đọc tin trên Internet/người đọc tin trên các báo điện tử* biến thành “*cư dân mạng*”. Đúng là bát nháo, muốn viết gì thì viết. *Cư dân* là người dân sống ở một vùng nào đó. Vào thăm/ đọc tin trên các trang tin điện tử hoặc tham gia các diễn đàn đâu phải là *cư dân* sống ở đời, làm ăn buôn bán ở một thành phố/địa phương nào đó đâu?

-*Người trong gia đình* nay trở thành *thành viên của gia đình*. “*Cháu là người trong gia đình*” nay thời kỳ “hội nhập” phải nói, “*Cháu là thành viên của gia đình*” giống như thành viên của một tổ chức nào đó.

-*Người viết chuyên đề* trở thành *blogger*. *Trang tin chuyên đề* trở thành *trang blog*

-*Nguồn nhân lực* biến thành “*nguồn lực con người*”, tức kéo dài tiếng Việt một cách ngu dốt.

-*Nguy nga, tráng lệ, đồ sộ, trang trọng, lộng lẫy* nay chết hết chỉ còn có *hoành tráng*

-*Nhà để xe* trở thành *garage*

-*Nhà Trắng* hay *Tòa Bạch Ốc*? Trong thời kỳ chiến tranh, danh từ *The White House* được hai miền nam-bắc dịch khác nhau. Miền Nam dịch là *Tòa Bạch Ốc*. Miền Bắc dịch với tính cách khinh thị (*coi nhẹ*) là *Nhà Trắng*. Dù người Mỹ dùng chữ “*house*” thí dụ, *House of Representatives* nhưng không thể dịch là “*Nhà Đại Biểu*” mà phải dịch là *Hạ Nghị Viện*. Theo tôi nghĩ, nơi ở, nơi làm việc của các vị nguyên thủ quốc gia không thể gọi là “*nhà*” mà phải dịch là *Dinh, Điện hay Phủ*. Thí dụ: Điện Kremlin, Điện Versailles, Dinh Độc Lập, Phủ Toàn Quyền, Phủ Thống Sứ, Phủ Chủ tịch...Chiến tranh đã qua đi

hơn 40 năm, hai bên đã khép lại quá khứ. Việt-Mỹ đã ký thỏa ước hợp tác toàn diện (*Comprehensive Partnership*). Hợp tác toàn diện cũng có nghĩa là hai bên phải tôn trọng lẫn nhau. Chúng ta nên tôn trọng người Mỹ và người Mỹ dĩ nhiên cũng phải tôn trọng Việt Nam. Do đó, danh từ Nhà Trắng nên bỏ đi, không nên có thái độ khinh thị. Theo tôi, The White House nên dịch là: **Tòa Bạch Ốc, Bạch Cung** hay **Bạch Dinh**. (*Vũng Tàu có Bạch Dinh là nơi nghỉ mát của Vua Bảo Đại*)

-**Nhạc Trịnh Công Sơn** trở thành **nhạc Trịnh**. Trong khi **nhạc Phạm Duy** lại không nói là **nhạc Phạm**, nhạc Phan Đình Diệu lại không nói **nhạc Phan**

-**Nhân đạo** trở thành **nhân văn**. Xin nhớ nhân đạo khác nhân văn.

-**Nhanh lên, mau lên** trở thành **khẩn trương lên**

-**Nhập lượng-xuất lượng, vốn-thành phẩm** trở thành **đầu ra-đầu vào** (input-output) nghe sao thô tục quá. Tại Mỹ này sự đóng góp ý kiến họ cũng gọi là **input** và sau khi xem xét các ý kiến đóng góp, họ đưa ra một kết quả/giải pháp gọi là **output**.

-**Nhập viện**. Trong nước bây giờ, tường thuật bất kỳ một biến cố nào có người bị thương đều thêm hai chữ "**phải nhập viện**" (*phải vào bệnh viện*). Trên thế giới này không hề có kiểu tường thuật như vậy. Thí dụ: Phóng viên đưa tin người chồng vũ phu đã đánh đập người vợ dã man vì ngăn cản không cho uống rượu, hoặc một tai nạn xe hơi khiến bốn người trọng thương. Như thế là đủ. Còn chuyện có vào nhà thương hay không, không phải chuyện của phóng viên. Dĩ nhiên, nếu bị thương nặng thì người ta **đương nhiên** đi bác sĩ hoặc vào bệnh viện, phóng viên khỏi tường thuật chuyện đương nhiên. Đúng là một nền báo chí kém cỏi.

-**Nhí!** Trong nước cái gì cũng "**nhí**" bằng cách bắt chước Miền Nam "**bồ nhí**". Những chữ như: *thiếu nhi, bé bỏng, bé nhỏ, em bé, bé thơ, nhỏ xíu...* đã chết...nhường chỗ cho: *giọng ca nhí,*

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

tuyển lựa tài năng nhí, thiên tài nhí, ca sỹ nhí, chú tiểu nhí, chiến sỹ nhí (Thiếu Sinh Quân)... Đứng là loại ngôn ngữ bát nháo, đứng bển, mánh mung, buôn lậu.

-Nợ chạm mức giới hạn trở thành *nợ trần* giống như *nợ đời, nợ trần ai*. (VOA)

-Nói không biết ngượng trở thành *mồm không biết ngượng*. Đây là ngôn ngữ của mụ bán “bún măng cháo chửi” ở Hà Nội được tường thuật trên CNN.

-Nơi du lịch/địa điểm du lịch trở thành *điểm đến*. Thí dụ: “Thành Phố HCM là *một điểm đến* thu hút du khách quốc tế”. (VnPlus) Câu nói bình thường chỉ là, “Thành Phố HCM là *địa điểm du lịch* thu hút du khách quốc tế”.

-Nội dung. Hai chữ *nội dung* bây giờ được dùng một cách bừa bãi của những người rất kém tiếng Việt và không được học hành đàng hoàng ở bậc tiểu học. Khi người ta nói, “Nội dung của bài diễn văn, nội dung của bài viết, nội dung của cuốn truyện, nội dung của buổi nói chuyện...” điều đó có nghĩa là: bài diễn văn, bài viết, cuốn truyện, buổi nói chuyện, bản tin truyền hình *gồm những gì*. Ví dụ: Nội dung của buổi nói chuyện trên truyền hình bao gồm những vấn đề thiếu nhi phạm pháp, thiếu nhi mang bầu và nghiện xì-ke ma túy. Chúng ta không thể nói “*có những nội dung*” vì nội dung *chỉ có một* nhưng trong nội dung đó bao gồm nhiều vấn đề. Chúng ta hãy nghe lời mở đầu của mấy cô, cậu xướng ngôn viên trong chương trình Thời Sự Quốc Phòng Việt Nam. Một cô nói, “*Xin kính mời quý vị và các đồng chí theo dõi Bản Tin Truyền Hình 20 giờ của Kênh Truyền Hình Quốc Phòng Việt Nam*” Rồi cô ngồi bên cạnh nói tiếp, “*Bản tin sẽ có những nội dung như sau*”. Câu mở đầu của cô thứ nhất dài lòng thòng và trùng lặp. Dĩ nhiên khi khán giả mở truyền hình ra xem thì đây là Bản Tin Truyền Hình rồi, nói ra là thừa. Câu văn ngắn gọn phải là: “*Xin kính mời...theo dõi Bản Tin 20 Giờ của Chương Trình Truyền Hình Quốc Phòng Việt Nam.*” Cô thứ hai, đứng ra phải nói, “*Bản tin sẽ có những tiết mục như sau*”. Bản tin không thể có nhiều nội dung, mà chỉ có một nội dung nhưng

bao gồm nhiều chủ đề, nhiều tiết mục. Nội dung là sự hàm chứa toàn bộ chứ không phải từng tiết mục.

Rồi trong môn bơi lội. Hầu như tất cả các xướng ngôn viên, phóng viên đều nói rập khuôn như nhau. Thí dụ: “Ở nội dung 200 mét tự do của môn bơi lội...” hoặc “Ở nội dung 800 mét của môn chạy tiếp sức”. Dùng hai chữ “**nội dung**” ở đây là hoàn toàn sai, mà phải nói “Ở cự ly 200 mét tự do của môn bơi lội” và “Ở cự ly 800 mét của môn chạy tiếp sức.” Thật không thể tưởng tượng được, cả nước nói sai, nói bậy mà không một ai lên tiếng sửa chữa. Ngoài ra cũng có thể nói, “Ở môn bơi lội 100 thước tự do, ở môn bơi lội 200 thước bướm, ở môn bơi lội 200 thước ngựa... Xin nhớ cho “**nội dung**” là những gì chứa trong một cuốn sách, bài diễn văn, bài nói chuyện v.v.. Nó không thể dùng cho **thể loại** bơi 100 thước, 400 thước nhảy rào, 200 thước chạy tiếp sức v.v..

-**Nổi bật** trở thành **nổi cộm**. Hai chữ này VOA và BBC tiếng Việt rất thích dùng, làm ra vẻ như ta đây là “bác học”.

-**Nông phẩm** biến thành **sản phẩm nông nghiệp**, **dã thú** biến thành **động vật hoang dã** tức kéo dài tiếng Việt ra một cách thừa thãi.

-**Nồng độ rượu trong máu** (để phạt lái xe) **trở thành nồng độ cồn**. (Ảnh hưởng thuộc địa Pháp vẫn còn dai dẳng)

-**Nữ công nhân** trở thành **lao động nữ**. **Nam công nhân** trở thành **lao động nam**. Đúng là đổi đời.

-**Nữ ký giả / nữ phóng viên** trở thành **nhà báo nữ**. Nếu như vậy thì **nữ thủ tướng** sẽ trở thành **thủ tướng nữ**, **bà bộ trưởng** sẽ trở thành **bộ trưởng nữ** và **nữ quân nhân** sẽ trở thành **quân nhân nữ** hay **lính gái/lính trai**.

-**Nữ quân nhân hải quân** trở thành “**phụ nữ quân chủng hải quân**”. Sao dùng chữ khó khăn quá vậy?

-**Nữ quân nhân/nữ nhân viên quốc phòng** biến thành “**phụ nữ quân đội**”. (Báo *Quân Đội Nhân Dân*). Rồi, **nữ quân nhân thuộc lực lượng biên phòng** biến thành “**phụ nữ bộ đội biên phòng**”. Cách chế ra chữ mới thật lạ đời và nhiều khi ngây ngô. Thà dùng chữ, “**Bộ đội biên phòng nữ**” nghe còn tạm được.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-*Nước dâng cao* trở thành *triều cường*. “Người dân TP.HCM dầm mình *lợi triều cường*” (Báo Tuổi Trẻ).

-*Nuôi và gây giống* trở thành *nuôi trồng*. Thí dụ: *Nuôi trồng thủy sản*. Thật không thể tưởng tượng được người ta có thể “*trồng*” tôm, cá v.v... Thế mà cả nước nói như vẹt mà không một ý thức gì cả.

O.

-*Ông/Bà* trở thành *Mr. & Mrs* tràn lan trong báo điện tử trong nước.

-*Ông sắt* trở thành *tuýp, ống tuýp* (Tiếng Pháp là *tube*)

-*Ở tuổi 15* nay biến thành “*ở độ tuổi 15*”. Thêm chữ “*độ*” vào để làm gì cho rườm rà? Đúng là ngu dốt thường hay nói bậy và phá hoại sự giản dị của ngôn ngữ.

P.

-*Phách* (*sênh/phách*) biến thành *bộ gõ*. Đúng là ngu dốt quá mức khiến hủy hoại ngôn ngữ của tổ tiên.

-*Phái tính* (phái nam, phái nữ) trở thành *giới tính*. *Giới* có nghĩa là giới hạn, ngăn cấm hoàn toàn không có nghĩa là đàn ông/đàn bà, trai/gái hay nam/nữ.

-*Phẩm chất* trở thành *chất lượng*. Ngày xưa Miền Nam phân biệt *phẩm* và *lượng*. *Phẩm* thì gọi là *phẩm chất*. Còn *lượng* thì gọi là *số lượng*. Thí dụ: *Số lượng thì nhiều nhưng phẩm chất không bao nhiêu*.

-*Phân phát, phân phối, lan truyền, phổ biến* trở thành *phát tán*.

-*Pháo hạm* trở thành *tàu pháo*

-*Phạt ngay tại chỗ* trở thành *phạt nóng*. *Thưởng ngay* trở thành *thưởng nóng*. *Gửi giấy phạt về nhà* trở thành *phạt nguội*. Thật khô hài quá mức!

-*Phát thanh* thì nói *phát thanh*. Còn *đài truyền hình* thay vì *phát hình* lại nói *phát sóng, phủ sóng*. Điên rồ quá! Thí dụ:

“Chương trình bình luận sẽ được **phát hình** (trình chiếu) vào lúc 7 giờ tối”, lại nói, “Chương trình bình luận sẽ được **phát sóng** vào lúc 7 giờ tối.”

-**Phê bình, chỉ trích, công kích** trở thành **ném đá** (giống như hình phạt ném đá thời Trung Cổ).

-**Phê bình** cắt cụt chỉ còn **phê** (giống như phê vào công văn)

-**Phi công chính** trở thành **cơ trưởng** tức phụ trách máy móc chính

-**Phi công phụ** trở thành **cơ phó** tức phụ máy móc

-**Phi đạn** trở thành **rocket**

-**Phi hành đoàn** trở thành **tổ bay, tổ lái**.

-**Phải chịu thuế/ đánh thuế** trở thành **áp thuế**. Bản tin trong nước do bà con “**chống cộng**” lấy rồi phổ biến rộng rãi trên Yahoo Groups ở hải ngoại: “*Trump đe dọa áp thuế quyết liệt, lên tới 35% với các nhà sản xuất ô-tô ở nước ngoài rồi đem vào Mỹ bán.*” Tôi không hiểu “**áp thuế quyết liệt**” là đánh thuế như thế nào? Đúng là ngu dốt lại hay “đao to búa lớn”. Đánh thuế thì hoặc “**đánh thuế cao**” hoặc “**giảm thuế**” chứ làm gì có “**quyết liệt**” ở đây?

Trong nước bị di truyền và ám ảnh bởi những từ ngữ chiến tranh, tuyên truyền, kích động có từ 70 năm trước trong cuộc sống hằng ngày. Một đất nước như vậy làm sao có thể yên bình được? Muốn người dân điên cuồng lao vào chém giết chỉ cần tuyên truyền, kích động bằng những ngôn từ hận thù, sát máu - dù dân chủ, tự do như Hoa Kỳ. Xin nhớ những chủ nghĩa gây thảm họa cho loài người đều phát xuất từ Âu Châu. Chính vì thế mà thế giới ngày hôm nay, người ta quý trọng lập trường **ôn hòa** (*moderate*) và sợ hãi lập trường **quá khích** (*extremist*) và **cực hữu** (*far right*). Ngôn ngữ cũng vậy, phải hòa nhã, dịu dàng, lịch sự mới chinh phục được lòng người. Lão Tử nói rằng người ta sợ hãi cái gì sắc nhọn, thích cái gì vuông vức, tròn trịa. Cái gì cứng quá thì gãy, cái gì mềm mại thì còn “**Răng cứng thì**

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

rụng, lười mềm thì còn”. Một con bão lớn thổi tới, cây cỏ thụ không lồ 100 năm ở Mỹ cũng tróc gốc, nhưng cây tre biết ngã nghiêng theo chiều gió thì vẫn đứng khời khời. Lãnh đạo một đất nước cũng vậy, phải tránh những lời nói kích động, đao to búa lớn, mị dân, rỗng tuếch mà người Mỹ gọi là “*rhetic*”. Kích động lòng dân thì dễ nhưng an dân, giữ được lòng dân mới khó. Nguyễn Trãi trong Bình Ngô Đại Cáo đã dạy “Việc nhân nghĩa cốt ở an dân.”

-*Pháo* bây giờ phân ra *pháo nổ và pháo hoa* (VietnamPlus). Thí dụ: “Nghệ An: Dân tự phát *đốt pháo nổ, pháo hoa* tự chế tại vùng quê”. Đúng là loại ngôn ngữ điên khùng. Từ ngàn xưa tới giờ, nói “*đốt pháo*” là người ta hiểu loại pháo gì. Còn pháo hoa/pháo bông thì gọi là “*bắn*” chứ không gọi là “*đốt*”, chẳng hạn như *bắn pháo sáng* (hỏa châu), *bắn pháo hoa*.

-*Pháo tháp, đôn canh* trở thành *lô-cốt*

-*Phát động phong trào* trở thành *khởi động phong trào*, (Diễn đàn YahooGroups ở hải ngoại cũng đã lây bệnh trong nước rồi.)

-*Phát sóng*. Đài phát thanh thì nói là “*phát thanh*”. Còn đài truyền hình thay vì nói “*phát hình*” lại nói “*phát sóng*” hoặc *sóng truyền hình*.

-*Phạt nặng, lên một bản án nặng nề* biến thành “*xử lý nghiêm*”. Thí dụ: “*Xử lý nghiêm xe chạy ngược chiều, xử lý nghiêm lấn chiếm vỉa hè*”. Thật tình tôi không hiểu “*xử lý nghiêm*” là xử lý như thế nào. Là người học Luật, tôi thấy câu nói này mơ hồ. Thi hành luật pháp thì phải *ng nghiêm minh*. Còn hình phạt thì *nặng hay nhẹ* chứ không phải *ng nghiêm*. Thí dụ: Phạt nặng những xe chạy ngược chiều. Phạt nặng xe vận tải quá trọng lượng. Lên một bản án nặng nề cho kẻ đâm ô/hãm hiếp trẻ em. Phạt nặng những chủ nhân lấn chiếm vỉa hè trái phép.

-*Phổ biến/mở rộng* trở thành *nhân rộng*

-*Phơi nhiễm*: Trong nước dịch danh từ “*exposed*” là “*phơi nhiễm*” như thế là hoàn toàn sai. Chữ “*exposed*” có hai nghĩa. 1) *Để lộ, phơi bày ra*. 2) Susceptible, vulnerable = có nguy cơ, sơ hở, dễ mắc (bệnh). Như thế “*các bác sĩ chữa trị bệnh lao có*

nguy cơ hoặc có thể dễ mắc bệnh lao” chứ không phải “bị phơi nhiễm bệnh lao”.

-Phong tỏa (tài sản) trở thành **đóng băng (Freezing of asset)**. Chữ “**freezing**” ở đây có nghĩa là ngăn không cho chuyển dịch một tài sản, trương mục, tài khoản...chứ không phải bỏ vào tủ lạnh để cho nó thành đông đá/đóng băng.

-Phóng viên đài truyền hình biến thành “**biên tập viên**”. Đúng là tiếng Việt bát nháo. Biên tập viên là người ngồi ở tòa soạn hay đài truyền tình để viết bản tin. Còn phóng viên là người tường thuật tại chỗ. Phóng viên chiến trường là người có mặt ngay trong trận đánh để tường thuật về cho đài của mình, có khi trực tiếp. Xem mấy cô, mấy cậu tường trình chuyện gì đó ngay tại chỗ về đài truyền hình mà lại phụ chú “**Biên tập viên**” khiến tôi tức cười.

-Phòng tập thể dục trở thành **gym**

-Phỏng vấn, lấy tin, săn tin, thu hình, làm phóng sự trở thành **tác nghiệp** giống như ký giả Tàu, Hồng Kông hay Đài Loan nói chuyện với nhau.

-Phụ tá trở thành **trợ lý**. Thí dụ: Trợ lý tổng thống (*phụ tá tổng thống*), trợ lý bộ trưởng (*phụ tá bộ trưởng, thứ trưởng*)

-Positive =có dấu hiệu... như ung thư chẳng hạn, trở thành **dương tính**. Trong khi theo từ điển tiếng Việt trong nước “**dương tính**” là “tính chất mạnh của giống đực”. **Negative** = không có dấu hiệu...như ung thư chẳng hạn trở thành **âm tính**. Trong khi từ điển tiếng Việt Nam trước và sau 1975 không hề có hai chữ “âm tính”. Thật bừa bãi quá mức! Ở Việt Nam bây giờ tha hồ nói và viết, không cần biết đúng sai, không cần biết sách vở có dạy như vậy hay không và cũng không có ai phê phán hay dòm ngó tới.

Q.

-Quan điểm trở thành **góc nhìn**, mặt trái/bên trong của vấn đề/sự kiện... trở thành “**góc khuất**” (BBC tiếng Việt) bày ra chữ mới tỏ vẻ ta đây là “bác học” nhưng thật sự là ngu dốt.

-Quan thuế trở thành **hải quan**. Tại Phi Cảng Tân Sơn Nhất hay Phi Trường Nội Bài tôi có thấy **biển** (hải) gì đâu? Ngày xưa

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

chưa có phi trường, hải quan được đóng ở cửa biển để thu thuế. Ngày nay quan thuế thu ở hải cảng, phi trường, biên giới... có còn nằm ở cửa biển nữa đâu mà cứ dùng mãi?

-**Quần áo lót, đồ lót** trở thành **nội y** giống như ngôn ngữ của các thái giám Trung Hoa gọi quần áo lót của các bà hoàng hậu, quý phi.

-**Quân cảng** trở thành **cảng quân sự**. **Quân Cảng** chỉ có hai tiếng Tàu. Còn **Cảng Quân Sự** có ba tiếng Tàu.

-**Quân đội** biến thành **lực lượng vũ trang**. Trong nước rất thích dùng danh từ “**lực lượng vũ trang**” thay cho “**quân đội**”. Quân đội là một tổ chức có quy củ, nề nếp, đồng phục, kỷ luật của một quốc gia. Còn “**lực lượng vũ trang**” thường tạp nham, có thể là một tổ chức dân quân, phiến quân ô hợp, không đồng phục, vô kỷ luật.

-**Quân chủ** biến thành **phong kiến**. Trong nước không phân biệt được thế nào là chế độ quân chủ (*Monarchy*) và thế nào là chế độ phong kiến (*Feudalism*). Phong kiến là **cắt đất, phong hầu** để thành lập một quốc gia riêng (**kiến quốc**) đã chấm dứt khi Nhà Chu tiêu vong. Từ Tần, Hán trở đi, chế độ phong kiến không còn mà chỉ còn chế độ quân chủ giống như chế độ quân chủ trên toàn thế giới. Ở Việt Nam làm gì có chế độ phong kiến. Dĩ nhiên một số tập tục của thời phong kiến còn rơi rớt lại khi Trung Hoa chuyển sang chế độ quân chủ, nhưng không thể gọi đó là chế độ phong kiến, nhất là ở Việt Nam.

-**Quang dăng** trở thành **thông thoáng**. Thí dụ: “**Đường phố quang dăng**” trở thành “**Đường phố thông thoáng**”. Thậm chí thủ tục, giấy tờ **đẽ dãi** cho người dân cũng gọi là “**thông thoáng**”.

-**Quy mô, cỡ lớn/ lớn** trở thành **đại trà**. **Sản xuất lớn** trở thành **sản xuất đại trà**.

-**Quy luật vật lý** (Đài Tiếng Nói Việt Nam VOV). Làm gì có “**quy luật vật lý**” mà chỉ có “**định luật vật lý**” thôi. **Quy luật** do

con người đặt ra và có thể sửa đổi. Còn **định luật** thuộc về thiên nhiên không bao giờ sửa đổi được, thí dụ: Định luật của sự rơi, định luật Archimede. Người viết bài này không có kiến thức về khoa học dạy từ Trung Học Đệ I Cấp (Lớp 6-9)

-Quyền Anh đã chết chỉ còn **boxing**.

R.

-Rau (*vegetable, légume*) biến thành **rau xanh**. Như vậy rau tía tô màu đỏ tía, hành củ và tỏi màu trắng, sà-lách/rau diếp Đà Lạt màu mỡ gà, cà tím, cà-rốt, củ cải đỏ, rau dền đỏ, bắp cải màu trắng...có trồng không và gọi là rau gì? Trong nước có tật thêm cái đuôi vào các danh từ đã có từ ngàn năm nay rồi. Nói trồng rau là người ta hiểu rồi lại còn bịa đặt ra trồng "**rau xanh**".

-Rau không bón phân hóa học trở thành **rau sạch** làm người ta nghĩ tới rau như bản có dính phân vào đó. Khi sáng chế ra chữ mới phải suy nghĩ cẩn thận để tránh sự liên tưởng tới nghĩa xấu.

S.

-Sân khấu trở thành **sàn diễn**. **Võ đài** trở thành **sàn đấu**. **Bục trình diễn thời trang** trở thành **sàn catwalk**. **Nơi mua bán chứng khoán** trở thành **sàn chứng khoán, phòng họp của thương viện Mỹ** (*Senate Floor*) trở thành **sàn thương viện**....Rồi mai đây **diễn đàn Liên Hiệp Quốc** sẽ thành **sàn Liên Hiệp Quốc, phòng họp của quốc hội** (*House Floor*) thành **sàn quốc hội**...cái gì cũng là **sàn** tất cả. Ngôn ngữ truyền thống nằm chình ình trong sách vở nhưng chết lần chết mòn chỉ vì ngu dốt tiếng Anh lẫn tiếng Việt.

-Sinh đôi trở thành **song sinh**. Thích dùng tiếng Tàu mà đòi thoát Trung. Giống như thấy hàng Trung Quốc rẻ dù độc hại, tranh nhau mua rồi khoe mà đòi chống Trung Quốc. Nghe hai chữ "**sinh đôi**" nó đẹp và thuần Việt làm sao. Truyện Kiều trở thành bát tử và thấm vào máu thịt Việt Nam là vì Cụ Nguyễn

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

Dùng ít điển tích và dùng những chữ thuần Việt.

-*Sinh Vật Học* (*biology*) trở thành *Sinh Học* (Cắt cụt tiếng Việt cho mày chết luôn!)

-*Số lần xuất hiện* trở thành *tần xuất*

-*Sở thích* thành *gu* (gout)

-*Soạn bài giảng* trở thành *soạn giáo án*, nghe thấy mà ghê, giống như án lệnh của tòa.

-*Sòng bài* trở thành *casino*

-*Sức vóc* trở thành *thể hình thể lực*. Thí dụ: Các cầu thủ Việt Nam *thể hình thể lực* kém so với các cầu thủ Âu Châu. Miền Nam có hai chữ *sức vóc* rất hay tại sao không dùng? Sức là sức khỏe, vóc là chiều cao, lớn bé.

-*Suy nghĩ* trở thành *tư duy*. Thích dùng chữ khó khăn để chứng tỏ ta đây là người trí thức. Nhưng thực ra người trí thức đạ đạo lại bình dị, không làm dáng, rờm đời. Miền Nam trước đây, khi nói chuyện với bạn bè mà dùng hai chữ “*tư duy*” chẳng hạn như, “*Chuyện đó tao phải suy nghĩ nhưc đầu.*” mà lại nói, “*Chuyện đó tao phải tư duy nhưc đầu.*” chắc bạn nó chửi vào mặt mình là thằng phách lối. Nói năng với bạn bè, hay trước công chúng mà dùng những chữ kiêu cọ, xỏ Nho, đao to búa lớn, khó khăn, nhưc đầu thì người ta sẽ nghĩ mình là kẻ đầu óc không bình thường hoặc phách lối, dạy đời. Xin nhớ cho *ngôn ngữ là truyền đạt* vừa tư tưởng lẫn tình cảm. Ngôn ngữ phải dùng đúng nơi, đúng chỗ. Cái quý nhất là đơn giản, dễ hiểu, thông dụng, lịch sự và lễ độ. Đừng chế bậy. Một xã hội, một con người tới ngày lo chụp giựt, mánh mung, lừa đảo, gian dối, ăn bót ... làm sao có thể có một loại ngôn ngữ tốt đẹp được? Ngôn ngữ xuất phát từ tấm lòng của con người rồi được gạn lọc theo thời gian, rồi được thi vị hóa, văn chương hóa bởi những học giả, những nhà văn, nhà thơ lớn... rồi thành mẫu mực và linh hồn của dân tộc. Ngôn ngữ thế nào thì dân tộc như thế đó. Chỉ nhìn vào ngôn ngữ Việt Nam ngày hôm nay thì biết xã hội như

thế nào.

T.

-Tác động/phản ứng dây chuyền trở thành **“hiệu ứng domino”**. Đúng là tiếng Việt đổi đời do không chịu học hành, đọc sách của tổ tiên. Lý thuyết Domino (*Domino Theory*) thịnh hành và khổng chế tư tưởng của Mỹ và Âu Châu từ thập niên 1950-1980 cho rằng một quốc gia rơi vào tay Chủ Nghĩa Cộng Sản thì lập tức nước lân cận sụp đổ, kéo hàng loạt các quốc gia khác trong vùng sụp đổ theo. Ví dụ, Miền Nam sụp đổ thì lập tức Thái Lan, Miến Điện, Mã Lai, Nam Dương sụp đổ. Khi các quốc gia này sụp đổ thì Tân Tây Lan, Úc Châu sụp đổ và cuối cùng Hoa Kỳ sẽ sụp đổ. Lý thuyết này chung cuộc hoàn toàn sai. Rồi một cô gái tự chụp hình trong viện bảo tàng, vô tình làm vỡ 10 tác phẩm nghệ thuật, được Nhật Báo Calitoday ở San Jose tường thuật là **“cô xô vào các giá trưng bày, gây ra hiệu ứng domino làm ít nhất 10 tác phẩm trưng bày văng khỏi vị trí.”** Một cô gái vô tình làm đổ vỡ các tác phẩm mà dùng chữ **“hiệu ứng domino”** nghe ghê quá! Nếu có học chỉ cần viết, **“Cô gái vô tình làm đổ vỡ một lúc 10 tác phẩm nghệ thuật”**. Đúng là dốt hay nói chữ.

-Tác động qua lại trở thành **ương tác**. Ngay chính bản thân tôi, nghe hai chữ **“ương tác”** tôi vẫn không hiểu nghĩa là gì. Đúng là về Việt Nam muốn hiểu người ta nói gì cũng cần phải có thông dịch viên!

-Tài liệu trở thành **tư liệu** (tư liệu là tài liệu riêng của một người). Tranh ảnh cũng có bộ sưu tập riêng (*private collection*) của cá nhân hay gia đình.

-Tài tử điện ảnh, người mẫu, ca sĩ nổi tiếng trở thành **sao, các sao**. Cho nên tôi tạm có câu đố chơi cho vui: **Các sao ra xem sao. Sao? Nói sao?** Từ trước đến giờ người ta thường nói, **“minh tinh màn bạc”** hay **“ngôi sao điện ảnh”** nay đổi đời thành **“sao điện ảnh”**, **“sao Hàn Quốc”**. Đúng là loại tiếng Việt

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

bát nháo.

-**Tài xế** trở thành **lái xe** (Tài xế là danh từ, còn lái xe là động từ). Đào tạo tài xế trở thành đào tạo lái xe. Đúng là tiếng Việt điền khùng. Thí dụ: “Dàn Xe Khủng Hạng Vip Phục Vụ APEC 2017 Do Lái Xe Quân Đội Việt Nam Chăm Lái” (Bản tin quân sự trong nước). Xin nhớ “tài công” là người lái ghe chạy đường sông, còn “tài xế” là người lái xe hơi. Ngay báo Người Việt Nam California cũng bị “đôi đời” và lai căng qua tiêu đề, “Mùa Hè, thời gian vô cùng nguy hiểm với các tài xế tuổi teen!” (báo ngày 25/6/2018). Không biết chủ nhiệm báo Người Việt là ai mà không phân biệt được “tài xế” và “người lái xe”. Tài xế là người hành nghề lái xe để kiếm sống. Còn “người lái xe” như chúng ta đây không phải là tài xế. Còn “tuổi teen” là tuổi gì xin báo Người Việt giải thích cho bà con ngu dốt tiếng Anh như tôi biết. Ô hô! Sự đôi đời tàn bạo và lai căng lan rộng từ trong nước ra hải ngoại.

-**Tái bổ nhiệm** trở thành **bổ nhiệm lại** nghe quê mùa làm sao ấy. Thí dụ: “**Bổ nhiệm lại** hai thứ trưởng Bộ Công An và Bộ Quốc Phòng. (VOV)” Người ta nói: **tái đấu** chứ không nói **đấu lại**, **tái cử** chứ không nói **ứng cử lại**, **tái xuất giang hồ**, **tái diễn** chứ không nói **xảy ra một lần nữa**.

-**Tân binh** biến thành “**chiến sĩ mới**”. Kéo dài tiếng Việt ra một cách vô ích. Lính mới tò te còn đang huấn luyện, chưa biết bắn súng mà gọi là “**chiến sĩ**” không biết có đúng không? Người Mỹ gọi tân binh là “**recruit**” chứ không gọi “**soldier**” (lính, binh sĩ, chiến sĩ).

-**Tân trang/làm mới** trở thành **nâng cấp** (upgrade)

-**Chính mắt nhìn, tận mắt nhìn** biến thành **mục sở thị**. Ông nào chế ra chữ này nên học tiếng phổ thông Trung Hoa rồi qua Tàu sống để khỏi làm phiền người dân Việt Nam.

-**Tăng tốc độ** cắt cụt chỉ còn **tăng tốc**. Như thế, **lái với tốc độ lớn** trở thành **lái với tốc lớn**. Xin nhớ cho chữ **tốc** đứng một

mình có nhiều nghĩa. Thí dụ: **Mái nhà bị bão thổi tốc lên. Váy cô ta bị gió thổi tốc lên.**

-Tập hợp/biểu tình trở thành **mít tinh**

-Tay đua xe đạp trở thành **cua-rơ, vận động viên** - một thứ tiếng Việt vô cùng bát nháo.

-Tay đua mang số 19 nay thêm cái đuôi rất dị hợm: **Tay đua mang số đeo 19. Rồi chặng đua nước rút** lai căng mất gốc thành **chặng sprint!** (*sprint là chạy, đua nước rút*). Rồi các tay đua đang ra sức, đang trổ hết thần lực, đang tranh tài, đang gò mình trên những con ngựa sắt...biến thành **“đang thi đấu”** giống như các võ sĩ trên đài. Đúng là nói như con vẹt mà không hề biết suy nghĩ!

-Tay lái /bánh lái trở thành **vô-lăng**

-Tây Ban Cầm đã chết chỉ còn **Guitar**

-Thăm viếng, du ngoạn trở thành **tham quan**. Muốn thoát Trung mà lại ôm cứng tiếng Tàu. Như vậy phải hiểu **“tham quan ô lại”** là thăm viếng ông quan chuyên ăn hối lộ hay sao?

-Thăm với tư cách nguyên thủ quốc gia trở thành **“thăm cấp nhà nước”**. Đúng là đòi đòi và quê mùa.

-Thản nhiên biến thành **vô tư**. “Người dân **vô tư** hành hạ hoa ở Lễ hội hoa hồng Bulgaria” (VOV). Xin nhớ cho **vô tư** là công bình (*Chí công vô tư*). **Vô tư lự** là không lo nghĩ gì. Còn **thản nhiên** là làm mà không cần biết hậu quả, không cần biết người chung quanh, bất chấp luật lệ. Thí dụ: Ông ta **thản nhiên** đổ rác ngay dưới tấm bảng “Cấm Đổ Rác”. Người nào dùng hai chữ “vô tư” ở đây chắc chắn không được cấp sách đến trường.

-Tháng Giêng trở thành **Tháng Một. Tháng Chạp** cũng chết luôn chỉ còn Tháng 12.

-Thắng hai trái trở thành **làm cú đúp**

-Thắng ba trái trở thành **hat trick**

-Thắng rõ rệt, thắng áp đảo/ trên chân rõ ràng trở thành **thắng thuyết phục** (thuyết phục ai ở đây?)

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-**Thế lực** trở thành **quyền lực**. Thí dụ: “*Quen biết trở thành thứ quyền lực mà người ta có thể mang ra để thách thức luật pháp.*” (VnExpress) Ở đây không phải là **quyền lực** mà là **thế lực**. **Quyền lực** là sức mạnh của người nắm quyền. Còn **thế lực** là sức mạnh dựa vào một người có quyền ...chẳng hạn như vợ con, anh em, người tình của người nắm quyền. Thí dụ: “*Ông ta là người rất có thế lực vì là bố vợ của ông giám đốc công an tỉnh.*”

-**Thế Vận Hội** trở thành **Olympic**. **Đông Nam Á Vận Hội** trở thành **Sea Games**.

-**Thi hành kỷ luật** biến thành “**kỷ luật**” tức biến danh từ thành động từ. Thí dụ: “*Kỷ luật ông Nguyễn Xuân Anh*” (VOV). Như vậy “*kỷ luật quân đội*” có nghĩa là trừng trị, trừng phạt, khiển trách quân đội? Còn “*kỷ luật học đường*” có nghĩa là trừng phạt hiệu trưởng, giáo viên...đúng là tiếng Việt từ truyền thống, đôi đời thành vô học và bát nháo.

-**Thị trường chứng khoán/ trụ sở mua bán chứng khoán/nơi mua bán chứng khoán** trở thành **sàn chứng khoán**. Trong nước thấy chữ “**floor**” tưởng đó là “**sàn**” thực ra “**floor**” còn có nghĩa là địa điểm, chỗ, lầu, tầng. Thí dụ “**Senate Floor**” tức địa điểm, phòng hội của Thượng Nghị Viện Hoa Kỳ.

-**Thổ sản** trở thành **đặc sản**. Xin nhớ cho thổ sản khác đặc sản. Thổ sản là chỉ nơi đó mới có. Còn đặc sản thì chỗ nào cũng có. Thí dụ “**nhãn Hưng Yên**” là thổ sản của Hưng Yên mà nơi khác không có. Trong nhãn Hưng Yên có thể **có nhiều đặc sản/đặc biệt**, chẳng hạn nhãn giống này, nhãn giống kia, nhãn có hạt, nhãn không hạt...

-**Thói quen tiêu dùng, thói quen tiêu thụ, nhu cầu mua sắm** trở thành “**văn hóa tiêu dùng**”. Làm gì có cái gọi là “**văn hóa tiêu dùng**”. Mua sắm để dùng cho gia đình, bản thân mình là nhu cầu tự nhiên khi có tiền. Nó có liên hệ gì tới văn hóa đâu? Đúng là chữ nghĩa đôi đời và quái đản.

-**Thời tiết khắc nghiệt, thời tiết tệ hại** trở thành **thời tiết cực**

đoan

-Thù nghịch trở thành **khắc tinh**. VOA tiếng Việt, “*Tân tư lệnh hải quân TQ: ‘Khắc tinh’ của Việt Nam?*”

Người viết bài này tiếng Việt quá kém không phân biệt được nghĩa của hai chữ “**thù nghịch**” và “**khắc tinh**”. Phó Đô Đốc Thẩm Kim Long của Trung Quốc, người đã từng chỉ huy Hạm Đội Nam Hải, cưỡng chiếm Hoàng Sa năm 1974 và Gạc Ma năm 1988, nay được đề cử làm tư lệnh hải quân Trung Quốc, thì **viên tướng hải quân này có quá khứ thù nghịch/ tội ác với Việt Nam** chứ sao gọi là khắc tinh? Xin nhớ cho tất cả các danh tướng Việt Nam như Ngô Quyền, Lê Đại Hành, Lý Thường Kiệt, Trần Hưng Đạo, Lê Lợi, Nguyễn Huệ **đều là khắc tinh** của các danh tướng Trung Quốc. Nói khác đi, các danh tướng Tàu dù chinh đông, chinh tây, nổi danh khắp thế giới nhưng tới Việt Nam thì hoặc bị chém đầu, treo cổ tự sát hay chui vào ống đồng mà chạy. Tức danh tướng Việt Nam là khắc tinh của tất cả các danh tướng Tàu...chứ làm gì có tướng Tàu là khắc tinh của các tướng Việt Nam. Xin người viết bài này học lại lịch sử Việt Nam đã được dạy từ bậc Tiểu Học.

-Thủ quân (một đội bóng) trở thành **đội trưởng**. **Tranh bóng** trở thành **tranh chấp bóng** (giống như tranh chấp quyền lực). Các **cầu thủ gạo cội**, **các tuyển thủ** trở thành **các cao thủ**. (ảnh hưởng bởi phim bộ Hồng Kông) Thật là “nhà quê” khi gọi các tuyển thủ bóng đá là các cao thủ. “**Một đường truyền rất tốt/thuận lợi cho...**” trở thành “**Một đường truyền thông thoáng**”. Tường thuật các trận túc cầu bây giờ toàn là dân Miền Bắc thiếu kiến thức, thiếu ngữ vựng về môn túc cầu. Một trận đấu 90 phút mà phải nghe cả ngàn lần các từ ngữ như “**thi đấu**” “**xử lý bóng không tốt**”, “**xử lý bóng tốt**”, “**tình huống**” làm cho người nghe bực cả mình. Rồi **tài năng**, **tài nghệ** trở thành **tổ chất** (**tổ chất của Công Phượng**), **giao trả gấn bó** (theo thuật ngữ rất sống động của ký giả Huyền Vũ) trở thành “**bật nhử**”,

đưa bóng xuyên qua hàng phòng vệ của đối phương nay được các ông Bắc Kỳ gọi là “*chọc khe*” sao thô tục quá. Rồi “*một đường truyền thiếu suy tính*” trở thành “*một đường truyền thiếu cảm giác*”. Ở trong nước không phân biệt được thế nào là *thành phần* thế nào là *đội hình* cho nên cái gì cũng dùng hai chữ “đội hình”. . *Thành phần* là danh sách cầu thủ. Còn *đội hình* là chiến thuật, chẳng hạn đá với chiến thuật 4-2-4. Tương tự một trận túc cầu bao gồm cả phần bình luận. Cầu thủ đá hay, đá dở như thế nào...chẳng hạn *khéo léo lừa qua hàng phòng vệ đối phương, dàn xếp ăn ý, khôn ngoan đưa bóng cho đồng đội làm bàn, dứt điểm đúng lúc, thừa lúc sơ hở của thủ môn*...thì nói ra. Dùng các chữ “*xử lý bóng tốt, xử lý bóng không tốt*” chỉ để che dấu kiến thức nghèo nàn về môn túc cầu của mình. Rồi “*trọng tài biên*” trở thành “*trợ lý trọng tài*”. Rồi *hậu vệ cánh phải, cánh trái* trở thành *hậu vệ biên*! Rồi “*người bị đốn ngã*”, “*người bị chèn lấn trái phép*”, “*bị núm áo*” “*bị xô ngã*”, “*bị đối phương vào bóng quá nguy hiểm*” trở thành “*người bị phạm lỗi*”. Đúng là loại ngôn ngữ điền khùng. Nó điền khùng ở chỗ, thay vì nói, “*người nằm sân, người bị thương là Công Phượng*” lại nói, “*người bị phạm lỗi là Công Phượng*”. Rồi tranh bóng ở trên cao trở thành “*không chiến*”!
-*Thư thả, nghỉ ngơi, cho bớt căng thẳng* trở thành *thư giãn*.

-*Thử để biết/trải qua/ nếm mùi/ thưởng thức* trở thành *trải nghiệm*. Chỗ nào cũng thấy *trải nghiệm*, nói như vẹt vạy. Thí dụ: Thay vì nói, “*Sinh viên quốc tế hào hứng thưởng thức* (enjoy) hương vị Tết Việt Nam” lại viết, “*Sinh viên quốc tế hào hứng trải nghiệm* hương vị Tết Việt Nam” (VOV). Chúng ta hãy so sánh hai câu sau đây: 1. “*Chúng tôi đã trải qua* (trải nghiệm) bốn ngày Tết ở Hà Nội.” Câu nói này không hàm ý Tết ở Hà Nội như thế nào. 2. “*Chúng tôi đã thưởng thức* bốn ngày Tết ở Hà Nội.” Câu nói này hàm ý tác giả vui vẻ thưởng thức hương vị Tết ở Hà Nội. Do đó dùng hai chữ *trải nghiệm* chỉ có

nghĩa là *trải qua, đi qua, kinh qua* chứ không có bất cứ một ý nghĩa gì khác.

Khi mà hệ thống truyền thông độc quyền thì hệ quả của nó là người dân sẽ nói như những con vẹt vì không có bất cứ một tiếng nói thứ hai hay đẹp hơn. Muốn hay đẹp thì phải “trăm hoa đua nở”. Dĩ nhiên khi “trăm hoa đua nở” sẽ có hoa thúi, hoa cứt lợn, hoa hèn... nhưng sẽ có những loài hoa quý và người dân có học sẽ biết chọn thể nào là loài hoa quý. Một đất nước mà không phân biệt được thể nào là văn chương, ngôn ngữ trí thức, thể nào là văn chương bát nháo, thì đó là một đất nước văn hóa kém, hồ lớn, dù có một triệu tiến sĩ cũng vất đi. Sau đây là một thí dụ viết văn rất bát nháo của BBC Việt ngữ: Thay vì viết, “*Lãnh sự quán Việt Nam chưa tiếp xúc với Đoàn Thị Hương*”, BBC tiếng Việt viết, “*Chưa tiếp xúc lãnh sự với Đoàn Thị Hương*” Rồi cũng BBC tiếng Việt ngày 22/3/2017: “*Mỹ và Anh cấm laptop lên cabin máy bay vì lo khủng bố*”. Câu văn không pha tiếng Anh “*ba rọi*” chỉ là, “*Mỹ và Anh cấm đem máy điện tử xách tay lên máy bay vì sợ khủng bố.*”

-*Thua ngược, không đáng thua mà thua* trở thành *thua sốc*.

-*Thuốc quá hạn* trở thành *thuốc hết đất*. Thí dụ: “*bác sĩ người Hàn Quốc dùng thuốc hết “đất”*”. (Đài Tiếng Nói Việt Nam). Chưa thấy một loại tiếng Việt nào quái đản như thế này!

-*Thuộc loại người* trở thành “*thuộc tuýp người*” (Đài Tiếng Nói Việt Nam VOV) lai Tây từ Thời Thuộc Địa.

-*Thủy thủ đoàn* biến thành *kíp tàu*. Tại sao dùng chữ lạ lùng như vậy?

-*Tiềm tàng* và *tiềm năng*. Trong nước và một số đông ở hải ngoại không phân biệt được thể nào là “*tiềm tàng*” và thể nào là “*tiềm năng*”. *Tiềm tàng/ tiềm ẩn* (*hidden, concealed*) là ẩn phục, nằm sâu ở bên trong. Thí dụ: “*Lệ thuộc vào sức mạnh của ngoại bang đã tiềm tàng một nguy cơ mất chủ quyền.*” Còn về “*tiềm năng*” (*potential*). Thí dụ: “*Tiềm năng phát triển của các quốc gia Đông Nam Á rất lớn.*” Như vậy “*tiềm năng*” là sức mạnh, tài nguyên chưa khai thác hết.

-*Tim hiểu* trở thành *soi, sẫm soi*. Thí dụ; *Sẫm soi* chuyên cơ

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

(*phi cơ riêng*) của Tổng Thống Obama. Đọc hai chữ “*săm soi*” tôi có cảm tưởng lấy cái que chọc vào đầu đó.

-*Tiến hành cuộc điều tra* nay thêm cái đuôi “*điều tra làm rõ*”. Làm rõ cái gì mới được chứ? Trên thế giới này, sau khi có một vụ án mạng hay tai nạn lớn xảy ra, cơ quan công lực thường tới thu thập chứng cứ ở hiện trường, phỏng vấn nhân chứng (nếu có) rồi tiến hành cuộc điều tra để truy tầm thủ phạm, đồng phạm...sau đó họp báo công bố kết quả cho công chúng biết. Nay trong nước không hiểu vì sao, các ông phóng viên lại thêm hai chữ “*làm rõ*” rất thừa thãi và vô duyên. Truyền thông có học hành đảng hoàng chỉ cần viết, “*Nhà chức trách đang tiến hành cuộc điều tra*” là người ta hiểu rồi. Thêm hai chữ “*làm rõ*” vào khiến câu văn trở nên quê mùa.

-*Tiền trà nước* trở thành *tiền bo* (pour boire). Tiền thưởng Tết cũng gọi là *tiền bo*.

-*Tiếng Hoa, tiếng Tàu* trở thành *tiếng Trung* (tiếng Trung, tiếng Nam, tiếng Bắc)

-*Tiếp cận*. Cái gì cũng *tiếp cận*. Đến thăm, đến gần, gặp gỡ, thăm viếng, tiếp xúc, tìm hiểu, đọc sách truy cứu tài liệu để học hỏi cũng “*tiếp cận*”. Tiếng Việt rồi lẩn hời “diệt chủng” vì chỉ còn các chữ như “*tiếp cận*”, “*xử lý*” dùng thay cho cả trăm danh từ, động từ khác.

-*Tiếp xúc* trở thành *tiếp cận*. Ông bộ trưởng không muốn tiếp xúc với báo chí trở thành Ông bộ trưởng không muốn tiếp cận với báo chí. Không cho đến gần trở thành không được tiếp cận. Đúng là tiếng Việt điên khùng.

Rồi Báo Lao Động ngày 2/3/2018, thay vì nói, “*Đưa thơ tới giới trẻ*” lại viết, “Nhân Ngày Thơ Việt Nam: *Đưa thơ tiếp cận với giới trẻ.*” Đúng là chữ nghĩa rờm đời, bệnh hoạn vì căn bệnh “*tiếp cận*”!

-*Tiết kiệm* (economy) *hạng ba, giá rẻ* trở thành *kinh tế*. Thay vì nói, “*Mua cái này rẻ/tiết kiệm được tiền*” lại nói “*Mua cái này kinh tế lắm.*” Đúng là tiếng Việt điên khùng.

-**Tiết lộ** thành **rò rỉ**. Tiết lộ là để lộ, bị lộ ra ngoài hay “bật mí” cho người ta biết. Còn **rò rỉ** có ý nghĩa khác. Chẳng hạn chiếc thùng bị rò ở đáy cho nên nước rỉ ra ngoài. Rò rỉ có thể âm thầm, không ai biết. Vì tiếng Việt không rành cho nên trong nước và BBC tiếng Việt đã dùng **rò rỉ** để thay thế **tiết lộ** thế mà cũng được hải ngoại đua nhau bắt chước.

-**Tiêu chuẩn, mẫu mực** trở thành **chuẩn mực**. Bịa thêm ra chữ mới để làm gì trong khi chữ cũ đầy rẫy ra đó?

-**Tiêu đề, nhan đề** trở thành **tít** (*titre*)

-**Tiêu thụ** trở thành **tiêu dùng**

-**Tiểu thương** biến thành **doanh nghiệp nhỏ**. Hai chữ “**tiểu thương**” đã có cả trăm năm nay sao còn bịa đặt ra “doanh nghiệp nhỏ” làm gì nữa?

-**Tìm cách/phương thức giải quyết** trở thành **khắc phục**. Đôi khi khắc phục có nghĩa là ráng chịu cho quen, đừng kêu la, khiếu nại gì cả. Thí dụ: Bộ Nội Vụ tới thăm một trại giam, tù nhân than đói quá. Cán bộ nói, “*Các anh cố gắng khắc phục.*” Điều đó có nghĩa là Bộ Nội Vụ chẳng giải quyết gì cả. Tù nhân ráng mà lo lấy. Đói ráng chịu, đừng kêu la.

-**Tin tức** trở thành **thông tin** trong khi **thông tin** là **loan truyền tin tức** như Bộ Thông Tin, Cơ Quan Thông Tin. Còn những gì liên quan đến một cá nhân thì gọi là “**dữ kiện**” hay “**chi tiết**” chứ không phải “**thông tin**”.

-**Tin nóng!** Trong nước lẫn hải ngoại tràn ngập **tin nóng** nhưng tôi thật tình không hiểu tin nóng là tin gì. Tin nóng là tin hấp dẫn, tin mới nhất, tin động trời hay tin có liên quan đến xác thật? Xin những ai dùng hai chữ “**tin nóng**” giải thích dùm cho, tôi hết lòng cảm ơn.

-**Tờ truyền đơn** trở thành **tờ rơi**. Truyền đơn đôi khi phát tay chứ có rơi rớt trên đường đâu. Còn **tờ rơi** là vút rơi rớt trên đường.

-**Tòa Bạch Ốc** trở thành **Nhà Trắng** do các ông bà ở hải ngoại

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐỒI ĐỜI

lấy nguyên bản tin trong nước rồi đưa nhau chuyển tiếp lên các diễn đàn YahooGroups... khiến tiếng Việt đỏi đời trở thành tiếng Việt chính thống ở hải ngoại.

-*Tỏa mùi hương* biến thành "*phát tán mùi hương*". Đúng là tiếng Việt đỏi đời tàn bạo! Rồi "phổ biến tin tức" cũng "phát tán" thế mà bà con "chống cộng" ở hải ngoại cũng đưa nhau bắt chước!

-*Tổng Sản Lượng Quốc Gia* trở thành *GDP* (người kém tiếng Anh không hiểu gì cả)

-*Trả lời, lên tiếng/đóng góp ý kiến* trở thành *phản hồi*. Thí dụ: "Bộ Công Thương *phản hồi* việc kê khai tài sản của bà HTKT" (VnPlus). Trong nước thích dùng chữ nghĩa khó khăn học được từ đời Mao Trạch Đông. Câu văn đơn giản chỉ là, "Bộ Công Thương *lên tiếng/trả lời* về việc kê khai tài sản của Bà HTKT"

-*Trạm, ga chuyển tiếp* trở thành *trạm, ga trung chuyển*.

-*Trận đấu hay, đẹp mắt* trở thành *trận đấu kinh điển* (giống như ở Hàn Lâm Viện vậy)

-*Trang sức cao cấp*" (BBC Việt Ngữ ngày 9/10/2017). Có lẽ người dịch bài này không hiểu nghĩa của hai chữ "trang phục" và "trang sức". "*Trang phục*" là quần áo, giày dép, mũ nón, sách tay, kính mát. Còn "*trang sức*" là vòng đeo tay, kiềng, dây chuyền, nhẫn, hoa tai... Người ta thường nói và đã nói cả trăm năm nay là "*trang sức đắt tiền*". Chỉ tiếng Việt đỏi đời mới nói, "*trang sức cao cấp*". Rồi nhà *đất giá* cũng trở thành *cao cấp*. Món ăn *thượng hạng* cũng trở thành *cao cấp*. Rồi *Hội nghị thượng đỉnh APEC* trở thành *cấp cao APEC*. Cấp cao là cấp gì? Thứ trưởng, bộ trưởng, thủ tướng hay tổng thống?

-*Trao đổi, tiếp xúc* trở thành *giao lưu, hiệp thông* (hình như là danh từ riêng của Thiên Chúa Giáo)

-*Trẻ em/trẻ con bị bệnh* biến thành *bệnh nhi*. *Bệnh viện nhi đồng* cũng biến thành *bệnh nhi*. Đúng là hỗn loạn, không còn ra thể thống gì nữa.

-*Trên phạm vi nhỏ* biến thành "*cục bộ*". Lưu thông *bị tắc nghẽn ở một vài đoạn đường, một vài khu phố* biến thành "*ùn tắc cục bộ*". Bão ảnh hưởng tới *một vài khu vực* biến thành "*ảnh hưởng cục bộ*" trong khi đó đâu đâu cũng nghe nói, "*Anh*

ta có tư tưởng cục bộ” tức anh ta có tư tưởng co cụm, không chịu mở rộng, giao tiếp với bên ngoài. Đúng là ngôn ngữ đôi đời! Chữ có nghĩa này lại dùng bừa theo nghĩa khác, muốn nói gì thì nói mà không sợ sai.

-Trích ngừa, chủng ngừa trở thành *tiêm vaccine*

-Trình bày quan điểm đối nghịch/ ý kiến đối nghịch, không đồng ý trở thành *phản biện*. Thật đao to búa lớn!

-Trong lúc, trong khi biến thành *“quá trình”*. Lúc nào cũng dùng chữ đao to búa lớn. “*Máy bay quân sự Trung Quốc rơi trong quá trình tập luyện*” (VnPlus ngày 29/1/2018. Câu văn đơn giản chỉ là, “*Máy bay quân sự Trung Quốc rơi trong lúc huấn luyện.*”

-Trọng tải đôi đời thành *tải trọng*. Tôi không hiểu tại sao phải đảo ngược một chữ đã thông dụng cả trăm năm nay? Tron g khi đó, từ điển trong nước chỉ có *“trọng tải”* chứ không có *“tải trọng”*.

- “*Trọng tài Pitana người Argentina bắt trận chung kết World Cup*” (VOA tiếng Việt ngày 14/7/2018). Đúng là tiếng Việt kém cỏi, nghèo nàn về ngôn ngữ Việt. Câu văn hoàn chỉnh phải là, “*Trọng tài Pitana người Argentina (Á Căn Đình) sẽ cầm còi/điều khiển trận chung kết Giải Túc Cầu Thế Giới*”.

-Trồng cây trở thành *trồng cây xanh*. (tiếng Việt có thêm đuôi)

-Trồng/làm hàng rào cây biến thành *“Trồng hàng rào xanh”*. Không biết tới bao giờ thì trồng hàng rào đen, đỏ, tím, vàng đây? Rồi mai một hàng rào đó nở hoa vàng, hoa tím thì không biết gọi là hàng rào gì?

-Trục trục/ trở ngại trở thành *sự cố*

-Trục thăng/máy bay săn tàu ngầm chỉ còn *trục thăng săn ngầm /máy bay săn ngầm* (cắt cụt tiếng Việt)

-Trung Học Chuyên Ngành/chuyên môn trở thành *Trung Học Chuyên* (cắt cụt tiếng Việt)

Trung Học Đệ I Cấp (Lớp 6 tới Lớp 9) trở thành *Trung Học Cơ Sở*. Tôi thật tình không hiểu tại sao trong nước dùng danh từ *Cơ Sở* cho các trường *Trung Học Đệ I Cấp* hay *Trung Học*

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

Chuyên Tiếp mà người Mỹ gọi là *Middle School* hay *Intermediate School*. Trước đây Miền Nam mô phỏng theo nền giáo dục của Pháp, phân chia trung học ra thành hai bậc gọi là: Trung Học Đệ I Cấp (Lớp 6-9) và Trung Học Đệ II Cấp (Lớp 10-12).

-Trung Quốc, Trung Hoa, Tàu, Hoa Lục trở thành **China**. Như vậy tại sao không nói **nước USA** hay **nước France** cho nó gọn?

-Trung Ương (T.U) viết tắt thành **TW**. Đúng là tiếng Việt quái đản!

-Truyền hình trở thành **Tivi**. **Tivi** là phát âm của TV chứ trong Anh Ngữ không có danh từ **tivi**.

Truyền hình đời sống thực (*Reality TV*) biến thành **Truyền hình thực tế**. Như vậy lại có “**Truyền hình mơ mộng**” nữa sao? Dịch như vậy quá ngây ngô, thế mà cả nước không ai có ý kiến gì khác.

-Tự nhiên/thần nhiên trở thành **vô tư**. **Cứ tự nhiên** trở thành **cứ vô tư đi** (*VOV Đài Tiếng Nói Việt Nam*). Xin nhớ cho **vô tư là không thiên vị** (*Chí công vô tư*). Còn **vô tư lự** là không lo nghĩ gì cả. Còn **Thần nhiên** là làm mà không cần để ý đến những người chung quanh, không cần biết đến luật pháp là gì. Ở Việt Nam bây giờ có báo là cứ viết, có đài phát thanh, truyền hình là cứ nói ...không cần biết đúng sai và cũng không có ai để mắt tới. Có lẽ cả nước chỉ lo kiếm tiền, ăn nhậu, vui chơi, giải trí, làm tình, bài bạc, xì ke ma túy, chuyển tiền ra ngoại quốc và ước mơ đi Mỹ...ngoài ra thì sống chết mặc bay.

-Tuổi vị thành niên trở thành **tuổi teen**. Tây đô hộ 100 năm mà tiếng Việt chưa mất gốc. Mỹ mới vào từ 1995 (*bình thường hóa ngoại giao*) mà tiếng Anh đang trở thành ngôn ngữ chính, giống như Phi Luật Tân. Còn tiếng mẹ đẻ đang trở thành ngôn ngữ phụ (*second language*). Nghèo hèn quá cho nên bắt chước kẻ hùng mạnh cũng là niềm hãnh diện. Nếu có mắt nhìn ra hải ngoại phải biết xấu hổ vì lớp người sống xa Tổ Quốc một đại

dương mệnh mông lại mở các Trường Việt Ngữ để bảo tồn tiếng Việt cho con cháu trong khi ở trong nước lại hãnh diện vì lai căng, giồng Mỹ.

V.

- **Văn Hóa:** Chữ “*culture*” Có nhiều nghĩa, không phải lúc nào cũng có nghĩa là “*văn hóa*”. Văn hóa là một tổng hợp bao gồm rất nhiều lãnh vực của xã hội như: Hội hè, nghi lễ, nghi thức, cách ăn mặc, ăn ở, cách nói năng, cách cư xử trong gia đình, ngoài xã hội...chẳng hạn như: văn hóa Trung Hoa, văn hóa Mỹ, văn hóa Việt Nam...qua đó chúng ta thấy sự khác biệt về lối sống giữa các quốc gia. Chẳng hạn thờ cúng tổ tiên là nét văn hóa lớn của người Việt chúng ta.

Hiện nay ở trong nước, hai chữ “*văn hóa*” được dùng tràn lan, sai nghĩa và trở nên dị hợm khi nói: *văn hóa nói dối, văn hóa tham nhũng, văn hóa đi trễ, văn hóa chen lấn, văn hóa chửi thề, văn hóa ỉa bậy, văn hóa phong bì, nền văn hóa giao thông...* Hai chữ “*văn hóa*” ở đây được dùng với ý xấu, ám chỉ cái gì đã trở thành cố tật thấm sâu vào não trạng và không sao thay đổi được nữa và được cả xã hội chấp thuận và làm theo. Trong khi “*văn hóa*” biểu tượng cho cái gì tốt đẹp đã được gạn lọc theo thời gian và là niềm hãnh diện vì là đặc trưng của một quốc gia. Theo từ điển Mỹ, “*culture*” ngoài nghĩa “*văn hóa*” còn có nghĩa khác như sau: “*The set of predominating attitudes and behavior that characterize a group or organization.*” Theo định nghĩa này thì “*culture*” có nghĩa là: **Lễ thói, cách cư xử, trào lưu, phổ biến, một căn bệnh, cố tật...** của một tập thể, một tổ chức, một nhóm người nào đó chứ không chung cho cả một dân tộc. Xin nhớ cho, văn hóa là đặc trưng, thường là tốt đẹp chung cho cả một dân tộc. Do đó, khi phê phán người nào cư xử, hành động nói năng thô tục, khiếm nhã, thiếu lịch sự...chúng ta nói, “*Đây là hành động thiếu văn hóa*”, tức văn hóa là biểu tượng cho mẫu mực và tốt đẹp chung. Chẳng hạn, “*Việt Nam có một nền văn hóa cổ kính*”. “*Hoa Kỳ có một nền văn hóa đa dạng*”. Do đó không thể dùng từ ngữ “*văn hóa*”

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

để diễn tả một thói hư, tật xấu, một trào lưu của một số người chứ không phải của cả dân tộc.

Do đó không thể nói:

“**Văn hóa ứng xử**” mà phải nói, “**cách cư xử**” sao cho lễ độ, lịch sự, phải phép v.v..

“**văn hóa xếp hàng**” mà phải nói “**thói quen xếp hàng**” hoặc “**tự trọng khi xếp hàng**”.

“**văn hóa đi trễ**” mà phải nói, “**thói quen đi trễ**”, “**bệnh đi trễ**”.

“**văn hóa chửi thề**” mà phải nói, “**bệnh chửi thề**”, “**tật chửi thề**” Thí dụ: *Thằng cha/con mẹ đó có tật* hễ mở miệng ra là *chửi thề*. Do đó không thể nói, “*Thằng cha/con mẹ đó có văn hóa chửi thề*” Nếu đã có văn hóa thì làm sao có thể chửi thề?

“**văn hóa phong bì**” mà phải nói “**trào lưu, phổ biến**”. Thí dụ:

“*Bác sĩ nhận phong bì của bệnh nhân đã trở thành một trào lưu không biết ngưng/phổ biến của giới bác sĩ Việt Nam bây giờ.*”

Do đó không thể nói, “*Ông/bà bác sĩ đó có văn hóa nhận phong bì.*” Mà phải nói “*Ông/bà bác sĩ đó không biết xấu hổ khi nhận tiền biếu của bệnh nhân.*”

“**văn hóa phóng uế**” mà phải nói “**thói quen phóng uế, xả rác**”.

Thí dụ: “*Xả rác và phóng uế là thói quen bất trị của người Việt Nam bây giờ.*” hoặc, “*Hút thuốc xong liền quăng tàn thuốc lá xuống đất là thói quen đã thấm vào não trạng/vào máu của người Việt Nam.*” Do đó không thể nói “*Thằng cha đó có văn hóa đái bậy/ia bậy*”. Bởi vì nếu có văn hóa thì đâu có đái bậy, ia bậy.

“**văn hóa nói dối**” mà phải nói, “**thói quen nói dối, cố tật nói dối**”.

“**bệnh nói dối**”. Chúng ta không thể nói, “*Thằng cha, con mẹ đó có văn hóa nói dối.*” mà phải nói, “*Thằng cha, con mẹ đó có bệnh nói dối*”.

“**văn hóa đi máy bay**” mà phải nói, “**những điều nên làm và không nên làm khi đi máy bay**”. Ngoài ra cũng không thể nói,

“**văn hóa ẩm thực**” mà chỉ là “**cách ăn uống, thói quen ăn uống, tập tục ăn uống**”.

“văn hóa khinh bỉ”. Thật tình tôi không hiểu người sáng chế ra chữ này muốn nói gì? Đồng ý tham nhũng là vi phạm pháp và đáng khinh bỉ. Nhưng để **“tận diệt”** nạn tham nhũng, ngoài việc ngăn ngừa, trừng phạt còn phải xây dựng một lòng tự trọng là **“biết khinh bỉ tham nhũng”** tức xây dựng **“lòng tự trọng”** chứ tại sao lại sáng chế ra một từ ngữ quái đản như vậy?

“nền văn hóa giao thông” mà là **“thảm trạng giao thông tại Việt Nam”**. Tại sao cứ dùng hai chữ “văn hóa” để gán ghép cho những thói hư tật xấu? Giả dụ ngày mai đây hệ thống giao thông công cộng được cải thiện, người dân bắt đầu có ý thức trách nhiệm và bảo vệ an toàn trên đường phố, lái xe có trật tự hơn thì cái gọi là **“nền văn hóa giao thông”** đó có còn tồn tại không? Vậy đây chỉ là **một thảm trạng nhất thời** chứ không phải một nền văn hóa. Xin nhớ cho văn hóa là một tập tục, lễ thói tốt đẹp của một dân tộc, tồn tại mãi với thời gian trong lòng cộng đồng dân tộc đó, chẳng hạn như thờ cúng tổ tiên là nét đặc thù của nền văn hóa Việt Nam.

Mới đây nhất Ngày Hội Cà-Phê Ban Mê Thuật 2019 đã quảng cáo cái gọi là **“văn hóa cà-phê”**. Thật quái đản! Khi nói “văn hóa cà-phê” điều đó có nghĩa rằng việc uống cà-phê đã được lưu truyền từ đời Quốc Tô Hùng Vương xuống con cháu bây giờ. Nhà nhà từ rừng núi tới thành thị, hang cùng ngõ hẻm đều uống cà-phê. Nghệ thuật uống cà-phê đã được ghi lại trong thi ca, sử sách, đã trở thành một tư “đạo” như “trà đạo” trong mọi gia đình người Việt Nam. Và trải qua 5000 năm, nó đã trở thành nề nếp văn hóa của dân tộc Việt Nam giống như tục lệ thờ cúng tổ tiên vậy. Kẻ nói như con vẹt này không biết rằng việc uống cà-phê chỉ có khi ông Tây mũi lỗ đô hộ chúng ta. Nó chỉ là một thú, một thi hiếu, một sở thích, một thói quen chứ chẳng liên quan gì tới văn hóa cả. Nếu nói “văn hóa” thì trước khi ông Tây tới Việt Nam thì dân Việt không có văn hóa sao?

Ngoài ra, nếu đã có **“văn hóa cà-phê”** thì rồi đây sẽ có **“văn hóa mắm tôm”**, **“văn hóa chả giò”**, **“văn hóa hủ tầu”**, **“văn hóa bún bò Huế”** và **“văn hóa nước mắm”**. Khi gặp một người ngoại quốc nếu chúng ta nói, “Thưa ông/bà **“Chúng tôi có văn hóa ỉa bậy, đái bậy”** điều đó có nghĩa là ỉa bậy, đái bậy đã được lưu truyền từ bốn ngàn năm, đã được giảng dạy từ học

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

đường tới gia đình, được văn chương, sử sách ca ngợi cho nên nó thấm vào máu dân tộc và biến thành “**một nền văn hóa**” đáng trân quý của dân tộc chúng tôi. Xin quý vị đừng cười!” Chắc ông/bà ngoại quốc đó kinh hoàng và trốn khỏi Việt Nam vì xứ sở gì mà có một nền văn hóa quái đản như vậy. Nhưng nếu chúng ta nói, “*Dân tộc chúng tôi bị ngàn năm nô lệ giặc Tàu, 100 năm đô hộ giặc Tây, 20 năm “nô da sáo thịt”, năm 1979 lại trải qua hai cuộc chiến với Khmer Đỏ, và bành trướng phương bắc, cơm không đủ ăn, áo không đủ mặc, học hành không có, giáo dục bản thân không có, đường phố, chợ búa lại không có nhà vệ sinh công cộng, quan to lo xây biệt phủ, gửi con đi Mỹ, không lo đời sống của người dân... cho nên mắc đái, mắc tiểu quá không biết phải làm sao, đành tè và ị ra đường. Đây là **một tệ nạn thật xấu hổ của dân tộc chúng tôi.*** “ Nếu nói thế thì người ngoại quốc còn thông cảm. Còn nếu nói, “**Chúng tôi có văn hóa ỉa bậy, đái bậy**” thì hết thuốc chữa vì làm sao có thể thay đổi được một nền văn hóa?

Hiện nay tiếng Việt ở trong nước và trang tin BBC Việt Ngữ giống như một bãi rác, ai muốn phóng uế cũng được. Đúng là thảm họa của dân tộc!

-**Sách hóa nông thôn**” (BBC Việt Ngữ ngày 21/9/2016). Làm sao chúng ta có thể biến nông thôn thành quyền sách hay tủ sách được? Nhưng chúng ta có thể xây dựng các thư viện, đem sách tới cho nông thôn. Do đó câu văn giản dị và dễ hiểu sẽ là, “**Sách cho nông thôn**” hay “**Đem sách tới cho nông thôn**”.

-**Vào bệnh viện, vào nhà thương** trở thành **nhập viện** (viện dưỡng lão, viện mồ côi, viện hàn lâm, viện té bản, Viện Mác-Lê...biết nhập viện nào đây? Tôi không hiểu sao một nước còn đói nghèo mà lại thích dùng chữ “đao to búa lớn” như thế.

-**Vào các trang thông tin điện tử** trở thành **truy cập**. “**Truy**” là “**đuổi**” như truy nã, truy kích, truy sát. Tại sao “**vào**” một trang thông tin điện tử để xem, để tìm hiểu, để lấy tin tức lại gọi là “**đuổi theo**”.

-**Vật tiểu biểu, vật tượng trưng** (thí dụ năm con chó) biến thành

linh vật. Thật đúng là muốn nói gì thì nói. Việt Nam có bốn linh vật (*tứ linh*) là Long, Ly, Quy, Phượng. Còn các con vật khác, thí dụ năm **Thân** thì con gì không phải là linh vật mà chỉ là **con vật tiêu biểu, tượng trưng cho cả năm**. Cả nước nói như con vẹt và không một ai suy nghĩ xem có đúng hay không, trong khi đó có cả ngàn ông tiến sĩ văn chương, khảo cổ, văn học, nhà nghiên cứu văn hóa!

-Vẻ mặt biến thành **ngoại diện**. Thí dụ: “**Bạn muốn có khuôn mặt/vẻ mặt giống con gái Tổng Thống Donald Trump**” biến thành, “**Bạn muốn có ngoại diện giống con gái Tổng thống Mỹ Donald Trump**”. (VOA tiếng Việt). Đúng là dốt hay nói chữ. Rồi “**có bộ mặt, thân hình**” biến thành “**ngoại hình**” (VOA tiếng Việt). Đúng là tiếng Việt truyền thống đã chết và được thay thế bằng tiếng Việt lai căng, bát nháo.

-Vi khuẩn, siêu vi trùng trở thành **vi-rút**

-Vĩ Cầm trở thành **Violon**.

-Việc trở thành **công đoạn**. Thí dụ: “**Việc đầu tiên là mài dao với nước lạnh và đá mài.**” trở thành, “**Công đoạn đầu tiên là mài dao với nước lạnh và đá mài.**” Rồi “**cỡ**” như **cỡ lớn, cỡ nhỏ** trở thành “**kích cỡ**”. Tôi không hiểu tại sao trong nước thích dùng chữ cầu kỳ trong khi kêu gào “tiếng Việt trong sáng”.

-Viện bảo tàng, khu vực bảo tàng chỉ còn **bảo tàng**. Xin nhớ, **viện bảo tàng** là danh từ. Còn **bảo tàng** là động từ. Trong nước hiện có khuynh hướng “cắt cụt” tiếng Việt khiến nhiều danh từ trở nên vô nghĩa hoặc trùng với danh từ khác nhưng khác nghĩa. Thí dụ: **Lệ phí** chỉ còn **phí**, **săn tàu ngầm** chỉ còn **săn ngầm**, **choáng váng** chỉ còn **choáng**, **bệnh viện** chỉ còn **viện**. Nhưng một số lại thêm “cái đuôi” vào làm tiếng Việt trở nên dị hợm. Thí dụ: **đóng tàu** trở thành **đóng mới**, **xây nhà** trở thành **xây mới**, **trồng cây** trở thành **trồng cây xanh**. Xin nhớ **màu xanh** (*blue*) là màu da trời. Còn cây, cỏ thì **màu xanh lục, màu lục, xanh lá cây**.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

-*Võ đài* trở thành “*sàn đấu*”, “*sân khấu*” trở thành “*sàn diễn*”.

-*Vũ cầu* (*cầu lông chim*) trở thành *cầu lông*. Trong khi “*lông*” là danh từ chung có thể là lông heo, lông chó, lông cừu...

-*Vũ trường* trở thành *sàn nhảy*.

-*Vụ tai tiếng* trở thành *scandal*

-*Vượt mức quy định* trở thành *vượt ngưỡng*. Vượt ngưỡng gì mới được chứ? Ngưỡng cửa chẳng? Đúng là bạ gì viết nấy, không thèm ra cứu từ điển hay hỏi người lớn xem có đúng không.

X.

-*Xa lộ* trở thành *đường cao tốc*. Ở Mỹ này người ta phân biệt Xa Lộ (*Freeway*) và Đường Tốc Hành (*Expressway*). Xa Lộ xuyên bang hay xuyên thành phố chạy tới 80 dặm/giờ. Còn Đường Tốc Hành/Cao Tốc chỉ là đường nối hai đầu của một thành phố chạy với vận tốc tối đa 50 dặm/giờ. VietnamNet đưa một tiêu đề dài lòng thòng, “*Xây dựng tuyến đường cao tốc nối Ấn Độ và Việt Nam*”. Nếu rành tiếng Việt chỉ cần viết rất ngắn gọn, “*Xây xa lộ nối liền Ấn Độ-Việt Nam*”, hoặc “*Xây xa lộ Việt-Ấn*”.

-*Xác định* trở thành *khẳng định*. “Việt Nam khẳng định Đoàn Thị Hương là công dân VN”. BBC Việt ngữ và Việt Nam không phân biệt được thế nào là *xác định*, thế nào là *khẳng định*. Khi có sự tranh cãi, nếu thấy dữ kiện đúng thì mình khẳng định, nói dứt khoát là đúng. Còn xác định là xác nhận một sự kiện mà không có tranh luận. Khi đến gặp Cô Đoàn Thị Hương, tòa lãnh sự *xác nhận* cô đúng là công dân Việt Nam chứ không khẳng định vì không có sự tranh cãi về quốc tịch với các giới chức Mã Lai. Câu văn trên cho thấy trình độ Việt ngữ của BBC và trong nước quá kém. Trình độ của VOA khá hơn một chút khi dùng hai chữ “*xác nhận*”.

-*Xây gấp, hoàn thành sớm* biến thành *đẩy nhanh tiến độ thi công*. Sao dùng chữ dài lòng thòng và cầu kỳ quá vậy? Hãy so sánh hai câu: 1) “*Công nhân đang cố gắng để sớm hoàn thành*

Cầu Cần Thơ.” 2) “Công nhân đang **đẩy nhanh tiến độ thi công** để sớm hoàn thành Cầu Cần Thơ.” Xem câu văn nào giản dị hơn?

-**Xây thêm bốn căn nhà** trở thành **xây mới bốn căn hộ**.

-**Xe cộ** trở thành **phương tiện**. Thí dụ: **Cấm các phương tiện lưu thông ở một số tuyến đường**. Rồi, “**Phương tiện đổ về Thủ đô tăng đột biến trong ngày 4 Tết**” (VnPlus) Thay vì nói, “**Dòng xe cộ đổ về thủ đô tăng bất thường ngày Mừng 4 Tết**”, hoặc “**Cấm xe cộ lưu thông ở một số tuyến/đoạn đường**”.

-**Xe buýt**: Việt Nam bây giờ không phân biệt được thế nào là xe chở học sinh, xe chuyên chở công cộng, mà đều gọi tất cả các loại xe này là xe **buýt**. Xe đang chạy trong thành phố phải mua vé đó là “**xe chuyên chở công cộng**”, còn xe chở học sinh là “**xe đưa rước học sinh**”.

-**Xe cộ** trở thành “**phương tiện**”. Thí dụ: “**Xe buýt tòng hàng loạt phương tiện**.” (VOV) Người ta nói các phương tiện giao thông hay các phương tiện vận chuyển, các phương tiện đi lại bao gồm: Máy bay, xe hơi, xe gắn máy, xe lửa, xe vận tải, xe tắc-xi, xe đò, xe trâu, xe bò, xe thổ mộ, xích-lô, xe đạp... nay cắt cụt chỉ còn “**phương tiện**”. Nếu nói “phương tiện” trống không thì có cả ngàn thứ phương tiện. Chẳng hạn: Cầu là **phương tiện** qua sông. Thang máy là **phương tiện** di chuyển nhanh chóng trong các cao ốc. Máy bay là phương tiện giao thông nhanh chóng nhất bây giờ. Dây cáp treo là phương tiện leo núi nhanh nhất. Đài Tiếng Nói Việt Nam (VOV) là một trong những tờ báo điện tử bát nháo nhất Việt Nam bây giờ. Ngoài ra lại còn thường xuyên đăng quảng cáo trá hình cho các cô người mẫu ăn mặc hở hang, dâm ô hoặc bất cứ ai muốn phô diễn thân hình của mình. Thật tủi hổ cho cơ quan là tiếng nói tiêu biểu cho một quốc gia.

-**Xe hơi** trở thành **xe ô-tô**.

- “**Xe máy điện không gây tổn hại/nguy hại cho môi trường**” trở thành “**Xe máy điện thân thiện với môi trường**” (VOV Đài Tiếng Nói Việt Nam). Hai chữ “**thân thiện**” không thể dùng cho

TỰ ĐIỀN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI

đồ vật.

-**Xe gắn máy** trở thành **xe mô-tô**

-**Xe phé thải** trở thành **xe quá đát**. (*Báo Thanh Niên*) Thật ngu dốt không thể tưởng tượng được. **Quá hạn** chỉ dùng cho thực phẩm, thuốc men. Còn xe cộ, máy bay, máy móc quá cũ không dùng nữa thì gọi là “phé thải”.

-**Xe pick-up, xe chở hàng nhỏ** trở thành **xe bán tải**. Xe thì chở ít hoặc chở nhiều, hoặc hạng nặng, hạng nhẹ sao lại là “**bán**” tức một nửa?

-**Xe vận tải** trở thành **xe tải** (*cắt cụt tiếng Việt*). Như vậy “**liên đoàn/công đoàn vận tải trở thành “liên đoàn tải”** và “**ngành vận tải”** trở thành “**ngành tải**”. Thật quái đản!

-**Xe vận tải hạng nặng** trở thành **xe siêu trường siêu trọng, xe container**.

-**Xử lý**. Cái gì cũng **xử lý**. Lau chùi, quét dọn, gọt, tıra, cưa, cắt sẽ chết chỉ còn “**xử lý**”. Lọc nước, lọc chất thải cũng “**xử lý**”. Thanh toán, giết, bỏ tù, thủ tiêu, giải quyết công việc cũng “**xử lý**”. Thu lượm rác, chai lọ do các cỗ động viên tràn ra, quăng đầy đường sau chiến thắng của đội tuyển túc cầu U-23, biến thành “**xử lý những chai lọ trên sân**”. Đúng là loại tiếng Việt diên khùng đã thấm vào máu người dân, không thuốc nào chữa được! Kho tàng tiếng Việt rồi đây từ từ hủy diệt rồi chỉ còn một nửa do những tiếng như “**xử lý**” dùng chung cho cả trăm chữ khác. Thế hệ sau lớn lên sẽ hỏi, “Bố mẹ ơi, lau chùi, quét dọn, lọc nước, cắt tıra, cưa xẻ, lọc, lượm rác...là gì vậy?”

-**Xuồng máy** trở thành **ca-nô** (*100 năm nô lệ giặc Tây*)

Chúng tôi còn tiếp tục cập nhật cho cuốn tự điển này thêm phong phú. Nhưng càng viết lại càng đau lòng. Tiếng Việt đôi đời, buồn ơi chào mi! Và buồn cho nhiều thế hệ mai sau vì phải học, phải viết, phải nói một loại ngôn ngữ rất bát nháo. Dù biết vậy nhưng tôi vẫn phải viết ra để thế hệ sau này thấy tiếng Việt chỉ đôi đời, lai căng và bát nháo sau năm 1975. Chứ còn trước

ĐÀO VĂN BÌNH

1975 nó rất mẫu mực, giản dị, dễ hiểu và tràn đầy tính văn chương.

TIỂU SỬ

- Đào Văn Bình sinh năm 1942 tại Hải Phòng (Quê cha đất tổ Khúc Thủy, Hà Đông)
- Tốt nghiệp Cử Nhân Luật Khoa- Đại Học Luật Khoa Sài Gòn năm 1966
- Tốt nghiệp Cao Học Hành Chánh – Học Viện Quốc Gia Hành Chánh năm 1968
- 1973-1975: Phó Tỉnh Trưởng các Tỉnh Quảng Ngãi và Kiến Hòa (Bến Tre)
- Tù cải tạo từ 1975-1984
- 1984 vượt biển đến Mã Lai
- Các tác phẩm đã xuất bản:**
- Hồi ký Những Sự Thực Không Thể Chối Bỏ (1987).

ĐÀO VĂN BÌNH

- Thơ tuyển và kịch bản Tổ Ấm Cuối Cùng (1987)
- Truyện dài vượt biển Chọn Lựa (1989).
- Đoản văn và truyện ngắn Sóng Bạc Đầu (1991)
- Tuyển tập truyện ngắn Hương Xót Xa (1995).
 - Dịch toàn bộ tác phẩm Chuột và Người (Of Mice and Men) của John Steinbeck. Bản dịch được đăng trên Văn Nghệ Tiền Phong năm 1996... và các truyện ngắn nổi tiếng của Saki, Morley Callaghan, Anton Chekhov và kịch kinh dị của Robert F. Carroll.
- Ký Sự 15 Năm (2000).
- Thiên Sử Thi của Người Vượt Biển (2002)
- Hồi Ký 20 Năm Viết Văn (2004).
- Đạo Phật: Đất Nước, Cuộc Sống và Tâm Linh (2017) do Ananda Viet Foundation xuất bản, phát hành trên Amazon
- Tuyển tập truyện ngắn Mê Cung (2019) do Ananda Viet Foundation xuất bản, phát hành trên Amazon.

TỰ ĐIỂN TIẾNG VIỆT ĐÔI ĐỜI